

JOHN és CAROLINE BOWER

Macská-

TULAJDONOSOK
KÉZIKÖNYVE

GYAKORLATI ÉS SZAKSZERŰ TANÁCSOK
MACSKÁK GONDOZÁSÁHOZ

MAGYAR KÖNYVKLUB

Macská-

TULAJDONOSOK
KÉZIKÖNYVE

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
John & Caroline Bower:
The Cat Owner's Problem Solver
All rights reserved
© 1998 Andromeda Oxford Ltd
Reprinted 1999

Hungarian translation © Sepsei Gergely,
2003

A magyar könyv támogatója a

HUNGÁRIA
BIZTOSÍTÓ RT
Nyugdíjpénztára
A takarékszövetkezetek partnere

Első kiadás, 3000 példányban

Az egyedül jogosított magyar nyelvű kiadás.
A Kiadó minden jogot fenntart, részletek
közlésének jogát is az írott és elektronikus
sajtóban.

Kiadja a Magyar Könyvklub, Budapest, 2003,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős kiadó Révai Gábor,
a Magyar Könyvklub igazgatója
Irodalmi vezető Balázs Éva
Felelős szerkesztő Sárközy Elga
Műszaki vezető Mátay-Mayer Gergely
A kiadványt Kiss Zsuzsa tervezte
Szedte az Omigraf Kft.
Nyomta a Poligraf Print, Szlovákia
Megjelent 18,74 (A/5) ív terjedelemben
ISBN 963 547 985 9

JOHN és CAROLINE BOWER

Macská- TULAJDONOSOK KÉZIKÖNYVE

GYAKORLATI ÉS SZAKSZERŰ TANÁCSOK
MACSKÁK GONDOZÁSÁHOZ

MAGYAR KÖNYVKLUB

Bevezetés

MANAPSÁG TÖBBEN TARTANAK MACSKÁT, MINT KORÁBBAN BÁRMIKOR. *Nem egy macska szívesebben éli ugyan világát a szabad ég alatt, de sok olyan fajta van, amely ideális házi kedvence lehet városi bérházak lakóinak is. Ez a kapcsolat az esetek többségében boldognak mondható, mi azonban – nagy praxissal rendelkező állatorvosok és gyakorló macskatartók lévén – jól tudjuk, hogy a dolgok néha balul ütnek ki. A macskatulajdonosok hozzánk intézett kérdéseiből világosan megállapíthatjuk, hogy milyen jellegű gondok aggasztják őket leginkább – a kiscica kiválasztásától a helyes étrenden és a hosszú szőrű fajták ápolásán át egészen az időskori gondozásig.*

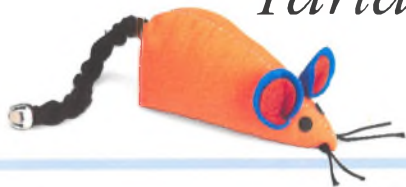
A viselkedési és egészségügyi problémák a leghatékonyabban úgy kezelhetők, ha megelőzzük őket. Reméljük, azzal, hogy a macskák gazdáinak segítünk megérteni kedvencük gondolkodását, viselkedését és kommunikációját, megkönnyíthetjük az olyasfajta kellemetlen szokások felszámolását, mint a karomélesítés vagy a lakásban történő vizeletfröcskölés. Szeretnénk gyakorlati segítséget nyújtani olyan helyzetek megoldásában is, amilyenek például a kisgyermek melletti macskatartásból adódhatnak.

A Macskánk egészsége című rész tanácsokat ad a betegségek megelőzéséhez, az ivartalanításhoz, a pároztatáshoz és a kiscicák felneveléséhez. Meghatározzuk a gazdik által leggyakrabban észlelt betegségeket és jellemző fizikai rendellenességeket, ismertetjük tüneteiket és kezelésük lehetőségeit. Végül bemutatjuk a legnépszerűbb macskafajtákat, jellemző tulajdonságaik és a lehetséges problémák áttekintésével.

E könyv megírásában nagy segítségünkre voltak a plymouthi állatkórházbeli munkatársaink; közreműködésük részletes ismertetése a 202. oldalon olvasható. Hasonlóan hálásak vagyunk betegeinknek és gazdáiknak is – nélkülük nem tudtuk volna összeállítani a „kérdésszelekt” részeket, ami munkánk egyik fő sajátossága. Célunk az volt, hogy könnyen használható és olvasmányos kézikönyvet nyújtsunk át olvasóinknak, amely hosszú éveken át biztosíthatja zavartalan együttélésüket választott kedvencükkel.

JOHN & CAROLINE BOWER

Tartalom

CICÁNK GONDOZÁSA 6

A MACSKA VISELKEDÉSE 40

MACSKÁNK EGÉSZSÉGE 68

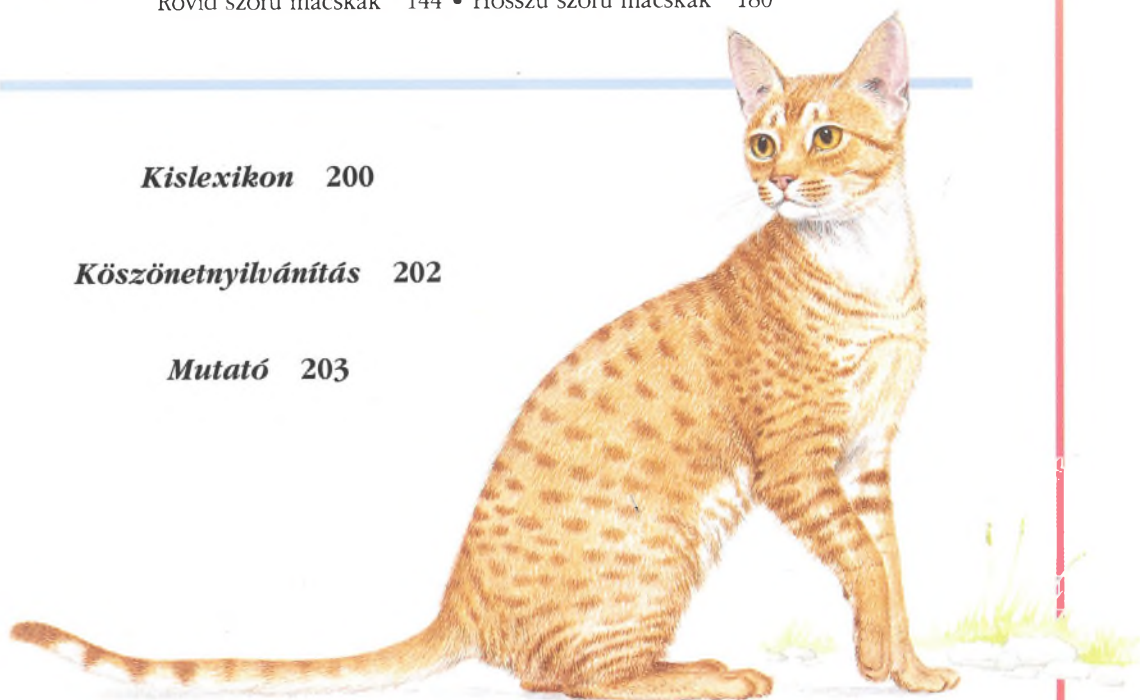
MACSKAJAJTÁK 138

Rövid szőrű macskák 144 • Hosszú szőrű macskák 180

Kislexikon 200

Köszönetnyilvánítás 202

Mutató 203

Cicánk gondozása

IGEN ELTERJEDT TÉVHIT, hogy a macska azok számára ideális társ, akik szeretnének állatot tartani, de nincs idejük a gondozására. Semmi sem állhat távolabb az igazságtól. Igaz ugyan, hogy a cicák a többi kedvenchez képest kevesebb törődéssel is beérik, mégsem érdemelnek csekélyebb odaadást. A szerető gondozásért cserébe azt kapjuk, hogy a világ egyik leggyönyörűbb és legkecsesebb teremtménye él majd egészségesen és elégedetten otthonunkban.

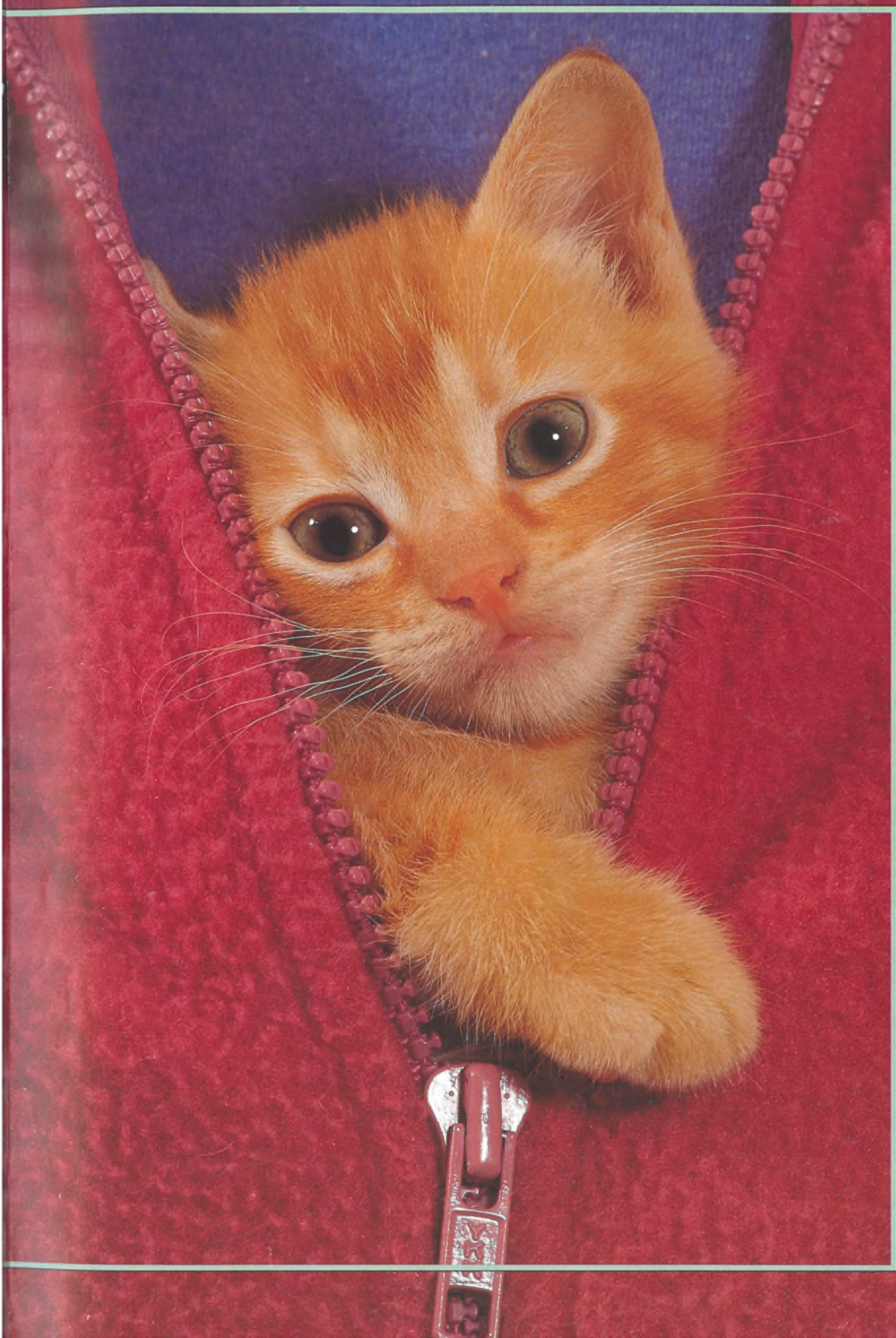
Mielőtt macskát viszünk a házhoz, tisztában kell lennünk alapvető fiziológiai szükségleteivel. Az egészségéhez elengedhetetlen a kiegyensúlyozott étrend és a folyamatos ivóvíz-utánpótlás. Meg kell oldanunk, hogy kijuthasson a szabadba, vagy hozzáférhessen egy rendszeresen tisztított macskavécéhez.

Minden évben be kell oltatnuk fertőző betegségek ellen, és a férgek meg az elkerülhetetlen bolhák ellen is meg kell tennünk a szükséges lépéseket. Fel kell készülnünk rá, hogy néha soron kívül is meg kell látogatnunk állatorvosunkat, ha valamilyen egészségügyi problémára gyanakszunk. A macskák fésülése, kefézése minden esetben ajánlott, de a hosszú szőrű fajták esetében különösen fontos.

Végezetül nem szabad elfelejtenünk, hogy a macskáknak szükségük van az ember társaságára és gyöngédségére. Meglehetősen független teremtsékek, de ugyanakkor imádnak kapcsolatban állni az emberekkel, nem csoda hát, ha a macska, aki otthon nem kap elég figyelmet, előbb-utóbb „leszerződötteti” magának a szomszédot. Ha egy-két napra el kell mennünk hazulról, mindig gondoskodjunk valakiről, aki gondját viseli macskáknak, vagy keressünk egy alkalmas macskapanziót.

ÉN ÉS A MACSKÁM	8
GAZDÁTLAN MACSKA ÖRÖKBEOGADÁSA	10
A KÖLYÖKCICA KIVÁLASZTÁSA	12
ÚJ CICÁNKAL OTTHON	14
A CICA ETETÉSE	16
A KISCICA EGÉSZSÉGE	18
SZOBATISZTASÁG	20
FELNÖTT MACSKÁNK ETETÉSE	22

HOGYAN GONDOSKODJUNK FELNÖTT	
MACSKÁNKRÓL?	24
TESTÁPOLÁS	26
KINT VAGY BENT?	30
A MACSKA SZÁLLÍTÁSA	32
UTAZÁS MACSKA NÉLKÜL	34
AZ IDŐS MACSKA	36
KEDVENCÜNK HALÁLA	38

Én és a macskám

HA ÚGY DÖNTÖTTÜNK, SZERT TESZÜNK EGY MACSKÁRA, igen jó társaságba találunk belépni. A fejlett országok állattartási szokásait vizsgálva – ahol a városokban éppúgy elterjedt a társállattartás, mint vidéken – elmondható, hogy az utóbbi évszázadban a macska egyértelműen megelőzte a kutyát a kedvencek toplistáján.

A macska sok szempontból ideális társ a modern időkben. Tiszta, aránylag csendes, helyigénye sem túl nagy, nem kell szabályos időközönként megsétáltatni, és kevésbe kerül a fenntartása. Ráadásul a kevésbé macskaimádó emberek is gyakorta beismerik, hogy a macska az állatvilág egyik legszebb teremtménye.

Macskakultusz–macskaüldözés

Akárcsak a nagyobb macskafélék zöme, a házicica is hosszú kultúrtörténettel büszkélkedhet, melynek során hol rettegés, hol csodálat övezte az emberek részéről. Kecse eleganciája számos kultúrát megigézett, ám eredetileg a kártevők hatékony vadászatával vívta ki népszerűségét az ókori Egyiptomban és más társadalmakban is. Egyiptomban még isteni rangra is emelkedett. Évezredekkel később, a keresztény egyház európai térnyerése idején a macskákat erősen

Macskánk alapszükségei

- ✓ Kiegyensúlyozott étrend és folyamatos ivóvíz-utánpótlás.
- ✓ Kiút a szabadba, vagy hozzáférés egy naponta tisztított macskavécéhez.
- ✓ Rendszeres féreghajtás és bolhairtó kezelés, különösen nyáron.
- ✓ Rendszeres oltás, egészségügyi kivizsgálás és állatorvosi ellátás betegség vagy sérülés esetén.
- ✓ Ivartalanítás mindkét nemnél, kivéve, ha az állatot tenyésztésre szánjuk.
- ✓ Testápolás – különösen a hosszú szőrű fajtáknál, de minden macskának jól tesz.
- ✓ Azonosító címke vagy tetoválás, hogy megkerüljön, ha elcsatangol hazulról.
- ✓ Az ember társasága és gyöngédsége. Játékok, hogy ne unja magát halálra egyedül.

összekötötték a pogány hiedelmekkel. Hiába álltak kapcsolatban a korai keresztény szentekkel is, köztük Szent Jeromossal és Szent Ágotával, nemegyszer kegyetlenül bántalmazták őket. Később a macska a boszorkányok és a boszorkányság jelképévé, gyanús, üldözni való lénné, rémhírek tárgyává vált.

Ennek az időszaknak a nyomait láthatjuk máig is az olyan makacs előítéletekben, miszerint a macskák látszólagos közönye az „önzésükből” fakad. A macska nem önzőbb, mint bármely más állat, és egyetlen állatot sem lehet igazságosan megítélni az emberi normák alapján (lásd *A macska viselkedése* c. részt, különösen 40–47. o.).

Kiscica egy életen át

A háziállatok voltaképpen sosem válnak felnőtté. Nem számít, mennyi idős, életük végéig gazdájuk gondoskodására szorulnak. Lehet, hogy macskánk még 14-15 évet, esetleg többet, és mégis – dacára a rugalmatlan ízületeknek és egyéb öregkori bántalmaknak – kiscica marad mindvégig; úgy tekint ránk, ahogy az anyjára annak idején: élelemre, melegségre, biztonságra vágyón. Azon túl, hogy megadjuk ne-

▲ Macskáknak szüksége van valamiféle „személyi igazolványra”. A tetoválás (a képen) vagy a mikrocsip tartósan rögzítheti személyazonosságát és laccímünket.

K&F...

● *Van már egy kutya családban, de nagyon szeretnék egy macskát. Halva született ötlet?*

Nem feltétlenül. Nem lehet gond, ha a kutyust jól nevelték, és ha

olyan cicát választanak, amely 7 hetes kora előtt már találkozott egy vagy több kutyával. Ha felnőtt macskáról van szó, még fontosabb, hogy kutyaedzett jószág legyen (lásd 48–49. o.).

● *A fiam macskaszőr-allergiás, mégis akar egy cicát. Mennyi gonddal járhat ez?*

Az allergia fokától függ. Amennyiben fia csak enyhén allergiás, kellemesen megfér mellette egy igen keveset vedlő, rövid szőrű macska, pl. egy rex, ha a házat rendszeresen porszívózzák, és a cica nem megy be a fia szobájába. Ha súlyosabb az allergia, tanácsos más állat után nézni. Gondolkodjanak el egy tengerimalacon vagy egy nem vedlő, apró termetű kutyán, amilyen az uszkár vagy a bichon frisé.

● *Szeretnék egy macskát idős édesanyám számára, de ha kiscicát veszek, az túlélheti őt; ha meg öregebbet, annak esetleges halála túlságosan felzaklatná.*

Akar-e az édesanyja macskát, és elég tevékeny-e ahhoz, hogy gondját viselje, állatorvoshoz járjon vele? Ha igen, akkor talán keressen neki egy fiatal felnőtt cicát, és fontolja meg, hogy szükség esetén tud-e másutt otthont találni a számára.

ki az életben maradás e legfontosabb alapelemeit, mindent el kell követnünk, hogy messzemenően biztosítsuk egészségét és kényelmét: be kell oltatnunk fertőző betegségek ellen, meg kell védenünk az élősködők támadásától, és azonnal állatorvoshoz kell vinnünk, ha úgy tűnik, nincs vele rendben valami.

Hacsak macskánk nem fajtatista tenyészegyed, célszerű ivartalaníttatnunk (lásd 74–77. o.).

Noha ezek az alapkövetelmények egyáltalán nem bonyolultak, mégis komoly felelősséggel járnak, amit nem szabad könnyelműen felfognunk. Ha kielégítjük cicánk fizikai szükségleteit, elhalmozzuk szeretetünkkel és figyelmünkkel, jutalmunk egy bajsztól a farka hegyéig sugárzóan egészséges, gyönyörű és gyengéd társ lesz.

▼ *A macskák szépséges állatok, és remekül alkalmazkodnak az ember életkörülményeihez. A gyerekek imádják, a magányosan élő emberek pedig különösen kellemes társnak tartják őket.*

Gazdátlan macska örökbefogadása

HA EGY KISCICA KIFOGYHATATLAN ENERGIÁJÁT és csintalan-ságát kevésbé találjuk vonzónak, még mindig ott a lehetőség, hogy örökbe fogadjunk egy gazdátlan macskát. Igazán jóleső érzés biztonságos otthont nyújtani egy elhagyott cicának, pedig nem is könnyű választani közülük, annyian vannak. Néhányukat megváltozott családi körülmények, esetleg valamilyen egészségügyi vagy viselkedési probléma miatt hagyták sorára; de sok a befogott kóbor cica, sőt elvadult (vadon élő) házimacskák is akadhatnak köztük.

Kedvencünket semmiképp nem szabad pusztán külseje alapján kiválasztanunk. Gondoljuk végig, mit szeretnénk, és keressünk ennek megfelelő tulajdonságokat a szemügyre vett macskákban. Ez talán csökkenti a sürgető késztetést, hogy a menhely minden egyes cicáját hazacipeljük. Kezdjük azzal, hogy összeállítjuk azoknak a szempontoknak a listáját, melyeket családukkal és életstílusunkkal kapcsolatban fontosnak tartunk. Ha például városi lakásban élünk, nem célszerű hazaállítani egy tipikus falusi macskával, aki egész addigi életét vadászattal töltötte. Ha már van otthon egy macskánk, olyat kell választanunk, amelyik vidáman megfér egy hasonszőrűvel – a menhely személyzete pedig nyilván megfigyelte, melyik cica nem tűr meg a környezetében másokat. Lehet, hogy vannak az előző gazdától származó információik is, de ezek nem mindig hitelesek, kivált, ha a cicának valami speciális problémája van. Nagy jót teszünk magunkkal, ha megpróbáljuk kideríteni, amit csak lehet. Ne feledjük: a beteg vagy stresszes macska nemigen hozza a legjobb formáját.

Válasszunk egészséges cicát!

Az egészséges macska szeme tiszta, csillogó, bundája fényes, jó erőben van, nem mutatja nehéz légzés, hányás, hasmenés jelét, nem sántít, orra, szeme nem váladékozik. A menhelyi macskák ritkán örvendenek kicsattanó egészségnek, de ha megtetszik a cicus, és hajlandók vagyunk rászánni némi időt meg pénzt, hogy erőre kapjon, ne tétovázzunk.

Ha viszont egy macska komolyan betegnek látszik, jobb, ha nem őt választjuk, különösen, ha már van otthon macskánk.

K&F...

● *Beleszerettünk a helyi menhely egy tünémenyes macskalányába, de az igazgató szerint az egy elvadult állat. Mitévők legyünk?*

Ha dédelgetni való családi kedvencre vágnak, válasszanak másikat. Az elvadult macskák sosem érintkeztek emberrel vagy más háziállattal, és bármennyi időt meg figyelmet fordítanak is rájuk, nem lehet ölse vagy lakásba szoktatni őket. Ha így is megfelelő, és kisgyermek sincs a háznál, aki nyaggatná, válaszszák bátran a hölgyeményt, persze, miután meggyőződtek róla, hogy teljesen egészséges. De alighanem világéletében bizalmatlan marad az idegenekkel szemben.

● *Örökbe fogadott brit kék cicánk, Csipsz, egy toronyház sokadik emeletén nőtt fel. Mi vidéken élünk, de ő fél kimenni a házból. Hogy lehetne erre rávenni?*

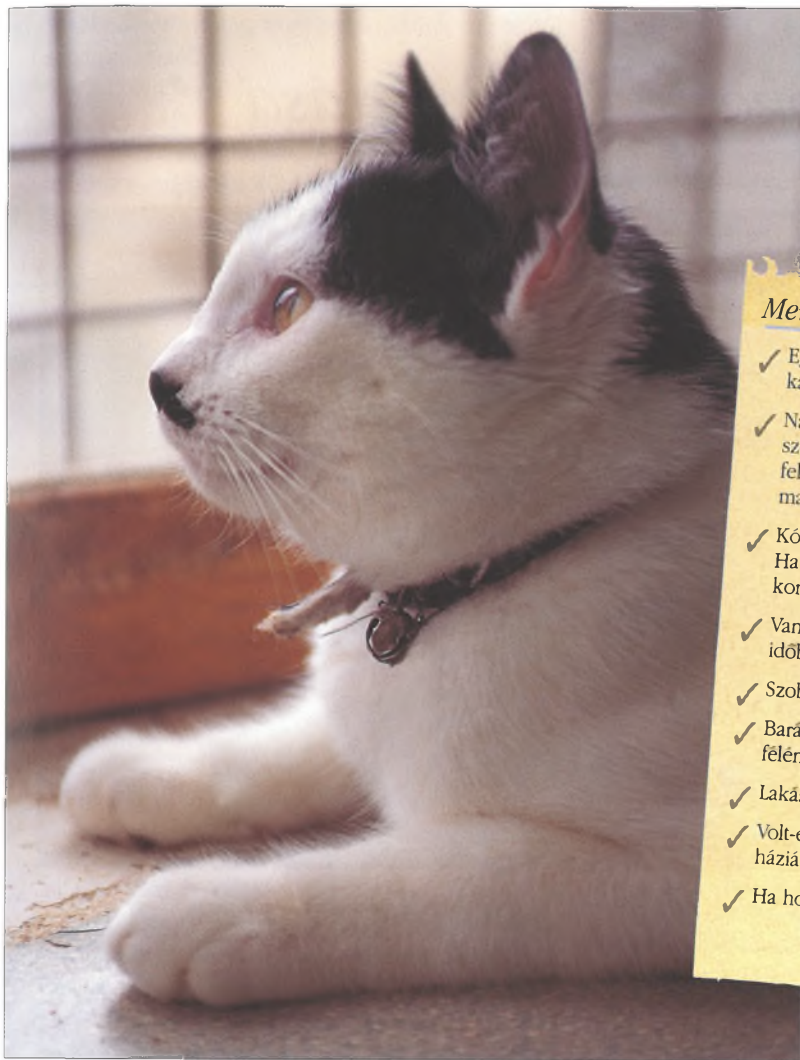
Adjanak Csipsznek néhány hetet, míg megszokja új családját és környezetét. Ha kinéz az ablakon, vagy más jelét mutatja az érdeklődésnek, vigyék ki naponta néhány percre, és etessék a bejárati ajtóban. Idővel talán magától is nekilát felderíteni a kinti terepet, de ne erőltessék.

● *Haza szeretnénk vinni egy macskát a közeli menhelyről, de a személyzet figyelmeztetett, hogy a kisaszony nehezen bírja az utazást. Félünk, annyira megviseli majd az út, hogy az első adandó alkalommal el fog menekülni tőlünk. Tehetünk-e valamit ez ellen?*

Próbálják befűjni a macska szállítókosarát feromon-spray-vel (keressék az állatorvosnál) legalább 10 perccel azelőtt, hogy beleraknák, és fűjják be új lakhelyét is naponta, míg meg nem szokja. A feromonspray csökkenti az állatok feszültségét, s még elvadult macskák esetében is hatásosnak bizonyult. Ne használjuk a spray-t a cica jelenlétében, mert a hang vagy a frissen kifűjt vivőanyag alkoholtartalma megriaszthatja.

● *Hogy állapíthatnám meg egy menhelyi macska életkorát?*

El kell fogadnia, amit a menhely személyzete mond – egy macska életkorát bajos pontosan megbecsülni. Gyakorlott macskatartók és állatorvosok meg tudják állapítani a kölyök-cicák, valamint az egyévesnél fiatalabb és az igen öreg macskák korát. Többnyire meg tudják mondani azt is, hogy fiatalabb-e ötévesnél. A fölött már csak a fogak, az általános erőnlét és a magatartás nyújthat némi fogódzót.

◀ Ez a menhelyi cica türelmesen várja, hogy valaki hazavigye. Nem minden macska kőborolt el önszántából – sokukról gazdájuk mondott le családi problémák vagy betegség miatt.

Menhelyi macska kiválasztása

- ✓ Egészséges a macska? Kapott oltásokat? Ivartalanították?
- ✓ Nagyjából mennyi idős? Kiscicát szeretnénk, fiatal cicát, vagy felvállalunk esetleg egy idősebb macskát is?
- ✓ Kóbor, esetleg elvadult példány? Ha nem az, miért váltak meg tőle korábbi gazdái?
- ✓ Vannak magatartászavarai? Hosszú időbe telhet legyőzni ezeket?
- ✓ Szobatiszta?
- ✓ Barátságos és közvetlen, vagy inkább félénknek látszik?
- ✓ Lakásban élt, vagy kijárhatott?
- ✓ Volt-e kapcsolata gyerekekkel, más háziállattal?
- ✓ Ha hosszú szőrű, tűri-e a fésülést?

Az olyan fertőző betegségek, mint a macskanát-*ha*, az *enteritis* (vékonybélgyulladás), a *leucosis* vagy a vírusos immunelégtelenség (macska-AIDS) (lásd 86–87. o.), igen gyakoriak a kóbor és az elvadult macskák körében. A macskanát-*ha* és az *enteritis* a túlzsúfolt menhelyeken is sűrűn előfordul. Mielőtt hazavinnénk a cicát, ellenőrizzük, milyen oltásokat kaphatott korábban. Nem minden menhely biztosítja a szükséges oltások teljes skáláját, pótolassuk hát állatorvosunkkal az elmaradtakat. Vigyük el macskánkat AIDS-szűrésre, mert ez ellen a betegség ellen nincs oltóanyag. Sok menhely csak ivartalanítás után engedi elvinni a kiválasztott cicát. Ha nem így lenne, érdemes saját állatorvosunkkal elvégeztetni az ivartalanítást.

Macskánk házhoz szoktatása

Miután hazavittük az új cicát, legjobb, ha egy hétig nem engedjük ki a házból, míg meg nem ismer minket és új környezetét. Ha van már macskánk vagy kutyánk, nem árt az óvatosság – az új cicát a szállítókosarában mutassuk be a háziaknak, így nem tudnak összeverekedni, de fokozatosan megszokják egymás szagát (lásd 48–49. o.). Hacsak nem különösen félénk a cica, érintsük meg minél gyakrabban, beszéljünk hozzá, és simogassuk, miközben eszik. Legyünk türelmesek. Sok menhelyi macskának igencsak rossz tapasztalatai vannak, és ezek lassabban szoknak házhoz, mint más cicák, de biztosan megéri a rájuk fordított idő, ha végül nyugodtnak és elégedettnek látjuk őket.

A kölyökcica kiválasztása

HA ELDÖNTÖTTÜK, MIFÉLE MACSKÁT SZERETNÉNK, nincs más hátra, mint kiválasztani. Sokan szinte gondolkodás nélkül az állatkereskedést vélik a kiscicák beszerzési forrásának, pedig korántsem az a legjobb hely. Az állatkereskedések a zsúfoltság miatt sokkal inkább a fertőzések gócpontjai, és lehet, hogy a kereskedő sem olyan gondos a tenyésztők megválasztásában, mint mi lennénk. A boltban ráadásul nem láthatjuk leendő cicánkat az anyjával együtt, otthonos környezetben. Ez bizony hatalmas hátrány minden házi kedvenc kiválasztásánál.

Ha fajtatiszta kiscicát szeretnénk, sokkal helyesebb közvetlenül a tenyésztőtől vásárolni. Így személyesen megismerkedhetünk azzal az emberrel, aki a cicát addig nevelgette. Saját szemünkkel láthatjuk a mamát (olykor a papát is), megtapasztalhatjuk, milyen vérmérsékletű, és hogy a cicák mennyire kezesek.

Ha nem kékvérű cicus mellett döntünk, számtalan helyről válogathatunk. Vizsgáljuk meg a hirdetőtáblát az állatorvosi váróban, olvassgassuk az újságok

▲ *Nincs, aminek nehezebb ellenállni, mint egy kiscicának. Ha együtt látjuk a kicsiket az anyjukkal, megérezhetjük, melyikükben van meg az a valami, ami utánunk kiált: „Engem válassz!”*

Mire figyeljünk cicaválasztáskor?

- ✓ Élénk, barátságos természetű?
- ✓ Anyja (és apja, ha jelen van) barátságos, közvetlen és bizalmas az emberekkel?
- ✓ Fényes a bundája? Nem látni benne bohák nyomát?
- ✓ Tiszta, csillogó a szeme? Nem látszik a „harmadik szemhéj”?
- ✓ Az orra nedves, és nem váladékozik?
- ✓ Fogai fehérek, lehelete kellemes, szája egészségesen rózsaszín?
- ✓ Tiszták a fülei, nincs bennük fülzsír vagy váladék?
- ✓ A farka alatti tájék kellően tiszta?
- ✓ A pocakja kissé gömbölyded, de nem kemény, és nincsenek rajta duzzanatok?

apróhirdetés-rovatát, vagy érdeklődünk barátoktól, szomszédoktól.

Valószínűleg kiderül majd, hogy több alom is csak arra vár, hogy válogassunk belőle, és legnagyobb gondunk az lesz, hogyan fegyvelmezzük magunkat, nehogy mindegyikből hazavigyünk egy-két kiscicát. Ha ismerünk a szomszédságunkban egy különösen mutatós, emberszerető és illemtudó macskát, amelyik éppen kölyköket vár, ne siessük el a dolgot, válasszunk az ő ivadékaiból. Így győződhetünk meg a legkönnyebben arról, hogy cicánk jól rajtolt az életben egy kiegyensúlyozott, barátságos anya jóvoltából. A tulajdonosok nyilván megengedik, hogy már pár hetes korában kiválasszuk a kiscicát, s aztán visszamenjünk érte, mikor már megérett az elválasztásra.

A megfelelő kölyök kiszemelése

A legfontosabb dolog cicánk kiválasztásánál, hogy egészséges legyen (lásd keretes szöveg). Sok embernek megesik a szíve a beteg állaton, de nem helyes, ha százalomból választunk magunk mellé társat. Hamarosan azon kaphatjuk magunkat, hogy rendszeres látogatói lettünk az állatorvosi rendelőnek, a beteges állat ápolása pedig rengeteg időt főlemészt. Célszerű megnézetni a kicsit egy állatorvossal, mielőtt megvásárolnánk, különösen, ha fajtatiszta. Ha a tulajdonos vagy tenyésztő nem egyezik bele a tüzetesebb vizsgálatba, jobb, ha odébbállunk.

A kiscica külseje persze nagy szerepet játszik döntésünkben. De a személyisége legalább annyira fontos, ha nem fontosabb. A kölyökkutyáktól eltérően a cicáknál nem rossz pont, ha a kölyök „túlzottan merész” – sőt minél merészebb, annál jobb. Amikor egy kismacska már a saját lábán sétafikál (10–20 napos), és gazdája olykor kézbe veszi, az a jó, ha kíváncsi és nem ijedős. De nem szabad rajtaütésszerűen, hirtelen felkapni a kiscicát. Finoman fogjuk meg, simogassuk, és játszunk vele kicsit, mielőtt megvizsgálnánk az esetleges betegség vagy sérülés jeleit. Ha a cicus rémülten meglapul kezünkben, fúj vagy karcol, tegyük vissza óvatosan az alomba.

► *A cicával úgy kell kezdeni az ismerkedést, hogy finoman kezünkbe fogjuk. Ha elhúzódik tőlünk, lehet, hogy túl félénk fajta. Figyeljük meg azt is, milyen a járása, hogyan játszadozik – nem látjuk-e nyomát némi bicégesnek?*

K&F...

● Mikor a legjobb elválasztani egy kölyköt az anyjától?

Semmiképp nem 6 hetes kora előtt, sőt jobb kivárni a 8. hetet, amikor befejeződik a szoptatás időszaka. A túl korán elvitt kölyöknél viselkedési problémák léphetnek föl (lásd 44–45., 66–67. és 82–85. o.).

● Hím vagy nőstény cicát válasszak?

Mindkettő kedves, odaadó társ lehet (avagy díjnyertes szépség). Nem tenyésztésre szánt bármely nembeli macskát még a nemi érettség elérése előtt érdemes ivartalanítani (lásd 74–77. o.). A nem ivartalanított kandúr elkóborol, harci sebeket gyűjt és permetjeleket hagy a lakásban, a nőstény pedig módfolótt lármás lehet, mikor tüzel.

● Jár-e bármi hátránnyal, ha két kiscicát viszek haza?

Ha a gazdi a nap java részét munkahelyén tölti, egy magára hagyott kölyök unatkozik egyedül, és felnőttkorára barátságtalanná válhat. Két kiscica remekül elszórakoztatja egymást, és életre szóló társai lesznek egymásnak, de ha nem dédelgetik őket eléggé, féltő, hogy jobban kötődnek majd egymáshoz, mint a családban bárkihez. Egy másik fontos szempont, hogy gazdájuk győzi-e az elengedhetetlen orvosi ellátás költségeinek kétszeresét.

● A gyermekeim beleszerettek az alom legcsenevészebb vakarcsába. Ragaszkodjam hozzá, hogy válasszak-e másik cicát?

Elhatározás kérdése. A csenevész kiscicák nagyobb eséllyel lesznek betegesek, a legésszerűbb tehát megkérni egy állatorvost vagy tapasztalt tenyésztőt, hogy vizsgálja meg a kiszemelt állatot.

Új cicánkkal otthon

KÉSZÜLJÜNK FÖL A CICA ÉRKEZÉSÉRE, SZEREZZÜNK BE előre minden szükséges holmit és felszerelést. Amikor hazaviszük magunkhoz, a régi otthonából származó ismerős takaróval vagy játékszerrel csökkenthetjük zavartságát és bizonytalanságát. Mielőtt kiengednénk szállítókosarából, ügyeljünk, hogy minden ajtó, ablak zárva legyen, és torlaszoljuk el a kisebb-nagyobb búvóhelyeket – nehogy elszökjön a cica. Tegyük evőtálcáit és alomtálcáját a lakás csendes pontjaira (egymáshoz ne túl közel), ahol nincs útjában az embereknek, és ahol nem riogatja a többi állat sem. Eleinte, míg cicánk teljesen hozzánk nem szokott, kis adag ennivalót adjunk neki, szabályos időközökben (lásd 16–17. o.). Legyen saját fekhelye is – egy takaróval kibélelt kartondoboz teljesen megfelel e célra.

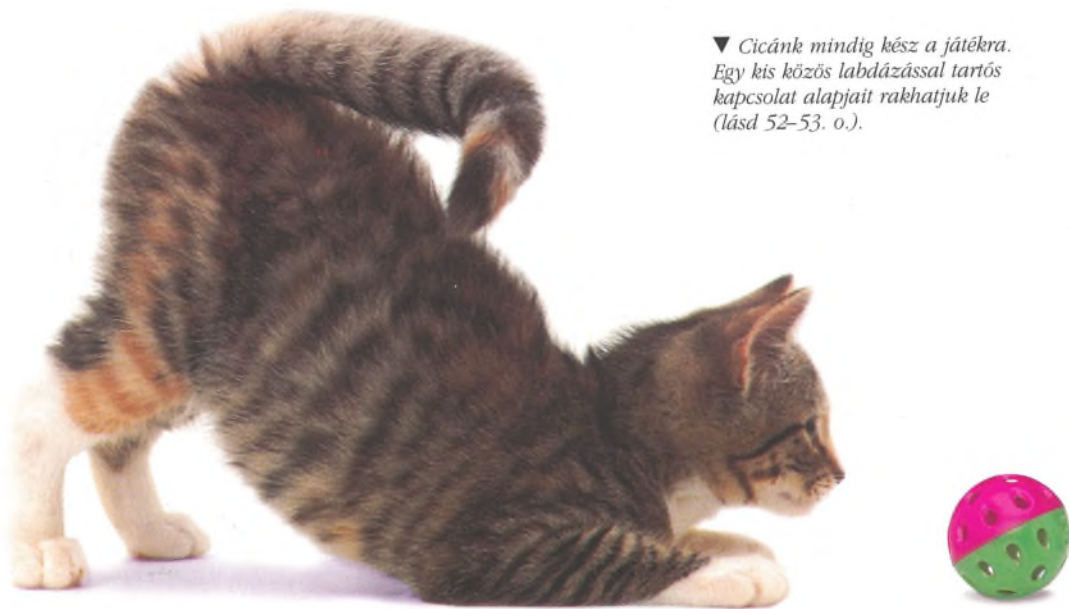
Ha kivártuk a 8 hetes kort a kiscica elhozásával, már valószínűleg szobatiszta, mire hozzánk kerül, s nem is kell neki más, mint egy alomtálca azzal a fajta alommal, amihez hozzászokott. A macskaajtót – ha van – tartsuk zárva, mert a cica nem mehet ki, míg meg nem kapta az összes oltást (lásd 18–19. o.).

A beilleszkedés időszaka

Egy jó tenyésztő gondot fordít arra, hogy a kiscica még az elvitel előtt kezessé váljon (lásd 44–45. o.), de fontos, hogy óvatosan szoktassuk hozzá új környezetéhez, különösen, ha családjuk mozgalmas életet él. Ha kisgyerek vagy más állat is él a lakásban, a jövővénymozgásterét eleinte egy szobára ajánlatos korlátozni. Hagyjunk rá időt, hogy a kiscica nyugodt, oldott hangulatban ismerkedjen meg mindenkiel, így jó néhány későbbi problémát megtakaríthatunk magunknak. Még egy magabiztos kölyökmacskát is idegessé tesz, ha hirtelen zsibongó kisgyerekek közé kerül, ellenőrizzük tehát a találkozásokat, és ne engedjük, hogy a gyerekek durván fogdossák, szorongassák a kis állatot. Ha lehet, még az első kivizsgálás és oltás előtt vigyünk el a cicát egy kellemes, baráti látogatásra az állatorvoshoz. Az is hasznos, ha rövid autótutakat teszünk vele ebben a korban.

Legalább pár nap időt hagyjunk a kiscicának a beilleszkedésre, mielőtt bemutatnánk a család többi állatának (lásd 48–49. o.). Nem lesznek rögtön puszipajtások, de egy kölyköt jóval hamarabb elfogadnak a kifejlett macskák, és ő is sokkal könnyebben barát-

▼ Cicánk mindig kész a játékra. Egy kis közös labdázással tartós kapcsolat alapjait rakhatjuk le (lásd 52–53. o.).

A kiscica alapvető szükségletei

- ✓ **Biztonságos környezet.** Távolítsunk el minden lehetséges veszélyforrást az útból: fityegő elektromos vezetéket, lelógó függönyt. Ellenőrizzük, hogy a szekrényajtók, fiókok csukva vannak-e, nehogy a cica bent rekedjen valamelyikben.
- ✓ **Nyugodt légkör.** Biztosítsunk számára egy szállítókosarat vagy ketrecfelét, ahol biztonságban lehet más állatoktól vagy a zajos gyerekektől, de azért figyelheti az eseményeket.
- ✓ **Saját terület.** Helyezzük el fekhelyét, evő-, ivótálkáját és alomtálkáját a lakás egy csendes sarkába.
- ✓ **Folyamatos nevelés.** Engedjük, hogy más emberek is óvatosan kézbe vegyék, és szoktassuk hozzá az új hangokhoz, benyomásokhoz, mint pl. a működő mosógép vagy porszívó.

kozik, mint ha felnőttkorában kerülne az új környezetbe.

A szaglóérzék a bizalom és a barátság legfőbb kulcsa. Tegyük az új cicát egy hordozható ketrecben vagy szállítókosárban a szoba egyik sarkába, és engedjük a többi állatot szabadon ki-be járkalni. Ily módon mindkét felet megvédjük, és közben lesz idejük fokozatosan megszokni egymást. A cicuzalatt hozzászokik az összes házi zajhoz is, ami egy tevékeny család esetében nem csekélység.

▼ *Cicánknak valószínűleg szüksége lesz az alábbi felszerelésre: saját fekhely, alomtálca a hozzá való lapáttal, sűrű fogazású fésű, egy puha kefe, evő- és ivótálkák, játékok, nyakörv azonosító cédulával.*

K&F...

● **Rögtön etessem meg a cicát, mielőtt hazaérünk, vagy várjak, míg megnyugszik?**

Ez attól függ, hogyan bírja a cica a szállítást. Ha szemmel láthatóan megviselte az utazás, és bekakilt vagy bepisilt útközben, csak néhány órával később etesse meg, de vizet feltétlenül adjon neki. Ha viszont nyugodtnak és vidámnak látszik, akkor hamarosan visszazökken a rendes kerékvágásba, és kaphat egy keveset megszokott ételéből.

● **Mennyi alvásra van szüksége a kiscicának?**

Rengetegre. Még a felnőtt macskák is képesek naponta akár 16 órát is aludni, a kicsik pedig még ennél is többet szunyókálnak tomboló energiakitöréseik között.

● **Csakugyan be kell szereznünk külön fekhelyet a kiscicának? Hiszen örülünk, ha a mi ágyunkban alszik.**

Jobb, ha hozzászoktatják a cicát a saját fekhelyhez. Néha előfordulhat, hogy el kell különíteni – megtámadhatja gombás bőrfertőzés, vagy valami sérülés miatt ápolásra szorulhat. És mi lesz, ha a gazdi szabadságra megy? A cica boldogtalannak érzi majd magát, ha eddig mellette gömbölyödött össze. A macska fekhelye legyen elég tágas, hogy később se nője ki.

A cica etetése

▲ *Cicánk akkor indul a lehető legjobb esélyekkel az életben, ha étrendje kielégíti tápanyagszükségletét, és biztosítja izmainak és csontjainak egészséges fejlődését.*

Etetési tippek

Tegyük

- ✓ Tartsuk be az állatorvos által javasolt teljes értékű, kiegyensúlyozott étrendet.
- ✓ Mindig álljon friss ivóvíz az etetőálka mellett.
- ✓ A konzervet mindig szobahőmérsékleten adjuk a kiscicának.
- ✓ Ha alkalmi ínyencfalatként valami ebédmaradékot kap a cicánk, vágjuk apró darabokra.
- ✓ Minden étkezés után távolítsuk el a konzerv maradvékát. (A száraz táp maradhat.)
- ✓ Naponta mossuk el az etető- és ivótálkát meg a tárolóeszközöket.
- ✓ Ha a cica 24 órán át nem eszik, forduljunk az állatorvoshoz.

Ne tegyünk

- ✗ Ne adjunk nyers húst vagy halat cicánkknak; mindig alaposan süssük vagy főzzük meg előzőleg.
- ✗ Ne etessük a cicát kutyák vagy más állatok számára készített konzervvel.

A CICÁT LEHETŐLEG 8 HETES KORÁBAN, az elválasztás után vigyük haza az alomból. A legtöbb kiscicát 3-4 hetes korában szoktatják át a boltokban kapható száraz tápokra és/vagy konzervekre (lásd 82-85. o.). Eleinte a megszokott ételekkel tápláljuk – egy hirtelen váltás megzavarhatná az emésztését. Három hónapos koráig naponta négyszer adjunk neki enni kis adagokban, de 6 hónapos korára ezt fokozatosan csökkentsük napi két alkalomra, nagyobb adagokkal. A száraz tápot kint is hagyhatjuk, fogyasszon belőle a cica, amennyi jólesik, de ha menetrend szerint etetjük, könnyebben megállapíthatjuk, hogy nem eszik-e túl sokat vagy túl keveset. A kiscicák kalóriaigénye 2-4 hónapos korukban napi 250-400 kalória, ami 4-5 hónapos korukra meredeken 425-500 kalóriára emelkedik, s végül 600 kalória körül állapodik meg a 6. hónap környékén.

Ha a kismacska étrendjén változtatni szeretnénk, néhány hét elteltével bevezethetjük az új eledelt, amelyet fokozatosan növekvő arányban keverünk a régihez. Főlösképpen tejet adni neki, mivel a kölykök számára kialakított megfelelő étrend az egészséges növekedéshez szükséges mennyiségben tartalmaz kalciumot és egyéb nyomelemeket.

Kiegyensúlyozott étrend

Az állati fehérje ugyanolyan alapkövetelmény a kiscicák esetében, mint a felnőtt macskáknál – nélkülözhetetlen egészséges növekedésükhöz és fejlődésükhöz. Sok gazdi követi el azonban azt a hibát, hogy cicáját kizárólag hússal tömi, abban a hitben, hogy minél több fehérjét ad neki, annál jobb. Pedig ez komoly veszélyeket rejt: a pusztán sovány húsról szorító étrend éppúgy kalcium- és vitaminhiányhoz vezet, mintha a cica egyedül csak halat enne. A túl sok máj pedig bélproblémákat okozhat.

Cicánk kiegyensúlyozott étrendjét úgy biztosíthatjuk a legegyszerűbben, ha teljes értékű, gyárilag készített macskaeledeleket adunk neki, amelyek tartalmaznak minden szükséges tápanyagot, és konzerv, valamint száraz táp formájában is kaphatók. Mindig kövessük a címkén olvasható adagolási útmutatót, főként a száraz tápoknál. Hasznos, ha a kifejezetten kölyök- vagy növendék macskáknak kialakított, korhoz igazodó eledeleket alkalmazzuk. Ezek az állatorvosi rendelőkben és a kereskedelemben is megtalálhatók. Dönthetünk úgy is, hogy időnként házi kosztal színesítjük kedvencünk étrendjét, de ügyeljünk, mert ha ez túllépi a 25 százalékot, felborul az egyensúly. Ráadásul így válogatóssá is tehetjük a kiscicát. A legjobb csemege egy kis adag sült hal, csirke, némi főtt rizzsel vagy tésztával összekevert tojás. Sose adjunk cicánknak nyers húst vagy halat.

K&F...

● *Kiscicám, Pamacs, mindig éhes. Engedjem annyit enni, amennyit akar?*

Ne! Nézzé meg a csomagoláson a használati utasítást, és a cica súlyának s korának megfelelő mennyiségű ennivalót adjon. Lehet, hogy elmulasztotta a féreghajtást? A megnövekedett étvágy a kiscicáknál gyakran a bélférgesség jele. Ha a fenti okok nem jöhetnek számításba, forduljon állatorvoshoz.

● *A nap java részét munkában töltöm. Használhatok automata etetőt, hogy cicám, Max, ne maradjon éhen?*

Igen, feltéve, hogy ellenőrizte a készülék működését, és a cica is tudja, hogyan juthat táplálékához. Másfelől kikészíthet neki száraz tápot is – abból akkor ehethet, amikor akar. A száraz tápot elég naponta cserélni, s nem kell hozzá szerkezet. Friss víz mindig legyen a közelében.

● *A speciális, kiscicáknak gyártott tápok jobbak, mint a házi koszt?*

Többszörre igen. Mivel ezeket a macska növekedéséhez igazítják, és biztosítják a tápanyagok megfelelő egyensúlyát is, biztosra vehető, hogy a cica étrendje semmilyen szempontból sem hiányos. A házi kosztot és a felnőtt macskáknak való eledeleket is fel lehet javítani nyomelemekkel meg vitaminokkal, de ez elég bonyolult, és könnyű elhibázni.

● *Sampon, szíámi kislány cicánk, imádja a labradorrunknak szánt kutyaeledelt. Etethetjük-e őt is csak ezzel? Árthat neki?*

Sajnos igen. A kutyatápok taurintartalma rendkívül alacsony. Ez egy macskák számára nélkülözhetetlen aminosav, amely nélkül szem- és szívproblémáik adódhatnak. A kockázat hosszú távú: 6–12 hónapba telik, míg a baj kiderül – a macska ezalatt feléli meglévő taurintartalékait. A macskák fehérjeigénye is jóval magasabb a kutyáénál, így az általános fejlődésére is rossz hatással volna. Azt tanácsolom, tartsák távol Sampont a kutyavacsorájától, ha lehetséges.

◀ *A kiscicák boldogan lefetyelik a tejet a csészealjából – bár a tej hagyományosan a cicák öröme, napjaink gyári eledelei jobban fedezik a macskák tápanyagigényét. A cica szomjúságát tehát inkább vízzel csillapítsuk.*

A kiscica egészsége

HA TARTOTTUK IS MAGUNKAT AZ EGÉSZSÉGES CICA kiválasztásának alapelveihez (lásd 12–13. o.), miután hazavittük, néhány napon belül vizsgáltassuk meg. Az állatorvos észreveheti a rejtettebb problémákat, és megbeszélhetjük vele az oltások meg a féregtelenítés menetrendjét is.

Az újszülött kiscicák természetes immunitását az anyatejben lévő ellenanyag biztosítja. Ez az első hetekben annyira erős, hogy fölösleges volna beoltani őket, de 7 hetes koruktól ez a természetes védőrendszer hanyatlani kezd. A 9 hetes cica már megérett az első oltásra, amelyet 12 hetes korában kell megismételni. Az oltást macskanátha, vékonybélgyulladás (*enteritis*), vírusos fehérvérűség (*leucosis*), veszettség és fertőző kötőhártya-gyulladás (*conjunctivitis*) ellen szokták adni (lásd 86–87. o.) – ezek mindegyike igen fertőző. Ha nem akarjuk kitenni cicánkat beoltatlan macskákkal való találkozásnak, ne engedjük ki a házból, míg a teljes oltási program véget nem ér. Beoltott házimacskákat is csak akkor engedjük a kiscica közelébe, ha előzőleg átestek *leucosis*- és AIDS-szűrésen.

A féregtelenítést 4 hetes korban érdemes kezdeni, mikor a cicus már szilárd ételt is fogyaszt. A féreghajtást 3 hónapos koráig 2–3 hetente meg kell ismételni,

Egészségügyi tennivalók

- ✓ Amilyen hamar csak lehet, beszéljük meg állatorvossal a cica általános kivizsgálását.
- ✓ Vigyük el oltatni a cicát 9 és 12 hetes korában.
- ✓ 12 hetes koráig kéthetente adjunk neki féreghajtó tablettát, azután havonta, amíg fel nem cseperedik
- ✓ A cicát 4-5 hónapos korában ivartalaníttassuk az állatorvossal. Legyünk résen, a legtöbb macska ugyanis fél éves kora táján lesz ivarérett.
- ✓ Legalább hetente egyszer fésüljük át a szőrét, ellenőrizzük, nem bolhás-e, és kezeljük, ha kell.

azután pedig havonta, míg fél éves nem lesz. Később évente kétszer féregtelenítsük macskákat (ha kijár a szabadba), vagy kérjünk az állatorvostól ürüléktesztet az élősködők kiszűrésére. A lakásban tartott macskákat elég évente egyszer megvizsgálni.

Szoktatás a testápoláshoz

Az egészséghöz elengedhetetlen testápolást nem lehet túl korán kezdeni – a cicának meg kell szoknia, hogy ez igen érzékeny részeket is érint: a talpát, a hasát vagy a farka tövét. Ez a bizalom és ragaszkodás kiépítéséhez is hozzájárul. Vizsgáljuk meg a cica fülét és szemét, töröljük tisztára őket óvatosan egy nedves vattapamaccsal. Fésüljük át a bundáját legalább hetente egyszer kicsiny, sűrű fogú fésűvel. A hosszú szőrű fajtáknál különös figyelmet igényel a lábszár belső része, a fülek mögötti terület és a hasuk, ahol könnyen csomósodik és filcesedik a szőr. Fésülés közben ügyeljünk, nem látunk-e bolhaürüléket (lásd 88–89. o.). Ha bolhába botlunk, alkalmazzunk kifejezetten kiscicák számára kifejlesztett bolhairtót.

◀ Ne felejtünk el szemügyre venni kedvencünk száját: egészségesek-e a fogai, az ínye, a lehelete. Jól jöhet egy segítő kéz is, ha le kell fogni a cicát.

K&F...

● Mikor ivartalaníthatom leghamarabb a cicámat?

A serdülőkor a legtöbb rövid szőrű kandúrnál és nőténynél a 6 hónapos kor környékére tehető; ajánlatos röviddel ez előtt ivartalaníttatni a cicát. A hosszú szőrűek kissé később érnek.

● Törzskönyvezett szíami cicát vettem egy tenyésztőtől, s még egy hete sem volt nálam, orvoshoz kellett vinnem húgyúti fertőzéssel. Kérjek-e a tenyésztőtől kártérítést?

Ha a cica a hazavételét követő két héten belül megbetegszik, és az állatorvos szerint a lappangó betegséget még az alomból hozta, kapcsolatba kell lépnie a tenyésztővel vagy az eredeti tulajdonossal. Ha jelentős összeget fizetett az állatért, joga van kártérítést kérni.

● Mikortól biztonságos kiengedni a cicát a házból?

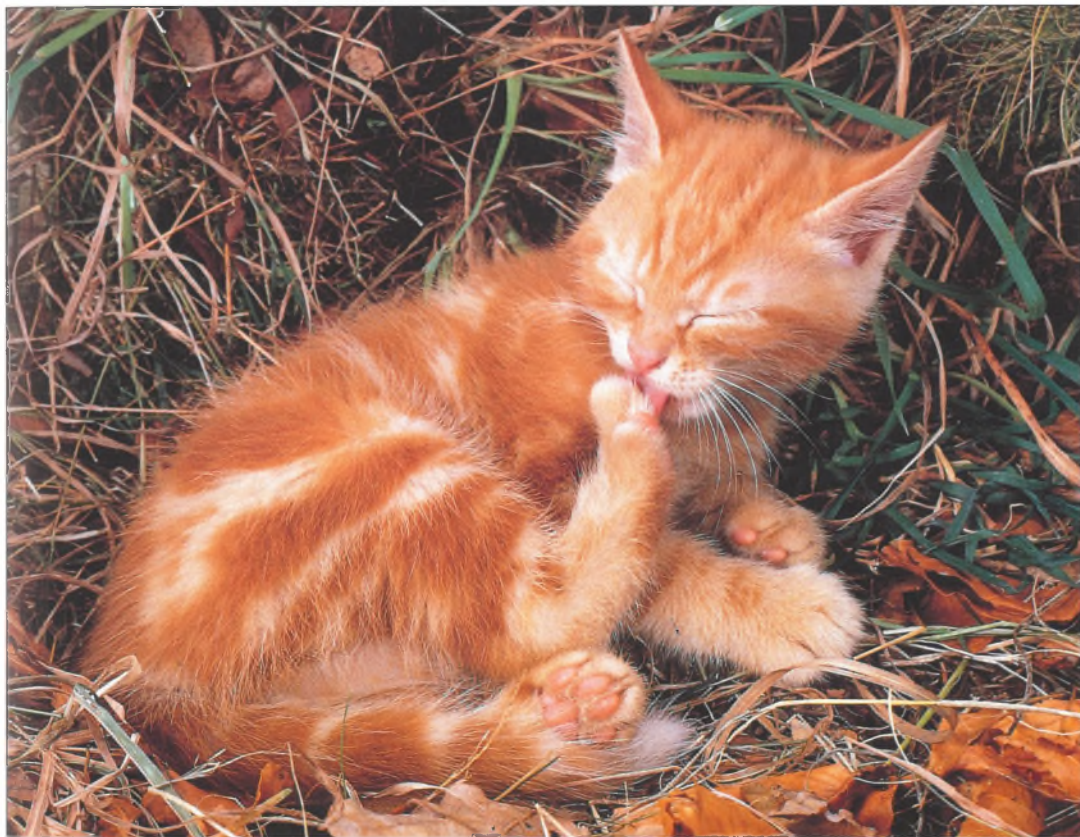
Cicája a második oltást követően még 7–10 napig nem élvez teljes védettséget a fertőző betegségekkel szemben. Helyes, ha első útjára a gazdi is elkíséri, és jutalomfalatokat visz magával, hogy visszacsalogathassa, ha túl messzire kalandozna.

A cica fekhelyét és a többi gyanús területet – pl. szőnyeget – is kezeljük a szerrel, hogy elpusztuljanak a bolhák petéi és lárvái is. A család összes macskáját egyszerre vegyük kezelésbe.

Előrelátás

Észre sem vesszük, és kiscicánkból felnőtt macska lesz. A nőtények és a keleti fajták hamarabb eléri a nemi érettséget, mint a kandúrok meg a hosszú szőrű macskák – némelyik már 5 hónapos korában ivarérett. Ha azt szeretnénk, hogy macskánk szaporodjék, időben megfelelő otthont kell találnunk a kölyköknek. Ne feledjük, kevesen fizetnek egyszerű, „mezei” cicákért, a pedigrés alomhoz viszont törzskönyvezett hímre és nőtényre van szükség. Ha nem kívánunk mindenáron bekerülni a macskatenyésztők és macskakiállítások világába, jobb, ha idejében döntünk cicánk ivartalanításáról.

▼ Cicánkat bent kell tartanunk a házban, míg meg nem kap minden oltást. Utána már töprenghetünk a szabad kijárási előnyeín és hátrányain (lásd 30–31. o.).

Szobatisztaság

TISZTASÁG TERÉN A MACSKÁK JÓL MEGÉRDEMELT HÍRNÉVNEK örvendenek, melyet mosakodási és ürítési szokásaikkal vívtak ki maguknak. A kiscicákat általában könnyebb szobatisztaságra nevelni, mint a kutyusokat, mert ösztönösen is el akarják takarni földdel ürüléküket és vizeletüket, nem csoda hát, hogy vonzza őket a macskaalom. Az elválasztás és a szilárd táplálékra való átszokás időszakában – 3 és 4 hetes koruk között – anyjuk általában megtanítja a kölyköket, hová ürítsenek. Ezért aztán, amikor kiscicánk már elég idős ahhoz, hogy hazavigyük, szinte soha nem kell az alapoknál kezdenünk.

Az alomtálcát az etető- és ivótálkától távol, lehetőleg egy csendes, de könnyen hozzáférhető sarokba telepítjük. Ne rakjuk forgalmas előszobába, hangesztő háztartási gépek mellé vagy olyan helyre, ahol főzünk vagy eszünk. Még ha szabad kijárást engedünk is a cicának, hogy a kert maga választotta részén végezhesse el dolgát, biztosítsunk számára benti macskavécét is (lásd keretes szöveg). Így aztán megtanulja, hová kell mennie, ha a későbbiekben valami sérülés vagy betegség a házhoz köti.

A macskavécé használata

- Ugyanolyan típusú alomtálcát és almot szerezzünk be, amilyenhez a cica előző otthonában hozzászokott.
- Tegyük a cicát az edénybe, ha úgy látjuk, hogy aktuális, különösen ébredés vagy etetés után. Mellső mancsát megfogva megmutathatjuk neki, hogyan kell kaparni az almot.
- Ha a kiscica jó helyen végezte a dolgát, erősítsük meg a helyes szokást dicsérettel, jutalomfalattal.
- Sose büntessük a cicát azzal, hogy az orrát beletyomjuk a piszkába – a szag csak bevési memóriájába azt a helyszínt mint vécét.
- Használjunk biológiai tisztítószert a lakásban történt „balesetek” után. Ezzel megakadályozhatjuk, hogy a cica ismét arra a helyre ürítsen.

Milyen edényt válasszunk?

Higiénés okokból az alomtálcának tömör anyagból, például fémből, műanyagból vagy üvegyapottból kell lennie, ami könnyen fertőtleníthető. A többnyire négyszögletes edény legalább 30–40 cm hosszú és 8–15 cm magas legyen. Vásárolhatunk fedett macskavécét is a nemkívánatos szagok enyhítésére. Ne fedjük naponta cserélni benne az almot. Egyszer használatos tálcákat is gyártanak utazási célra, kiállítások, macskapanziók számára.

Alomnak többféle anyagot használhatunk. Némelyik macskának megvan a maga kedvence, de általában a gyárilag előállított, magas nedvszívó képességű almok a legjobbak. A föld vagy a homok túlságosan piszkol, a fűrészporszór nem szívja fel igazán a nedvességet. Az illatosított macskaalom inkább a gazda orrának vonzó, semmint a macskáénak, aki esetleg vonakodik is a használatától, mert ki nem állhatja a „légrfrissítő” vegyszerek szagát. A be-

◀ *A fedett macskavécé minimálisra csökkenti a kellemetlen szagokat a lakásban, és a macska is nagyobb biztonságban érzi benne magát. Ne feledjük, ezt az alkalmatlanságot is olyan rendszeresen kell tisztítanunk, mintha nem volna fedele; ne fogjuk fel úgy, hogy „amit nem látunk, az nincs is”.*

piszkított almot minél előbb, de legalább naponta távolítsuk el – ha ketten használják a macskavécét, még gyakrabban.

Az ürüléket húzzuk le a vécén. Az alomtálcát hetente legalább egyszer alaposan tisztítsuk ki és fertőtlenítsük. Terhes nő soha ne nyúljon az alomhoz vagy alomtálcháoz, mert bár csekély mértékben, de fennáll a magzatot veszélyeztető *toxoplazmózis* kockázata (lásd 86–87. o.).

Ha a szobatisztaságba hiba csúszik...

Mindig forduljunk állatorvosunkhoz, ha szobatiszta kiscicánkkal vagy felnőtt macskánkkal váratlanul sorozatos „balesetek” történnek. Ezt sok minden okozhatja, többek közt fertőzés, krónikus betegség, viselkedési problémák – pl. ha a macska valami miatt súlyosan stresszes (lásd *Permetezés és piszkítás a lakásban*, 64–65. o.). Ha macskánk a lakásban rossz helyen végzi dolgát, alaposan takarítsunk fel utána, hogy megszüntessük a szagot. Már a legcsekélyebb szagmaradvány is arra csábíthatja a macskát, hogy rendszeresen oda járjon az edénye helyett. Ne használjunk ammónia-alapú tisztítószert, mert annak a macska vizeletéhez hasonló szaga van. Kérjünk tanácsot állatorvosunktól vagy egy jó állatkereskedésben.

▼ *A szobatisztaságra szoktatás a macskák azon természetes igényére épít, hogy elkotorják saját ürüléküket. A 4 hetes macskakölyköt anyja már megtanítja, hogy homokra vagy laza talajra piszkítson. Az alomtálca ezt a folyamatot viszi tovább.*

● *Nemrég fogadtam örökbe egy kedves, hároméves cicalányt, Zsuzsót. Nem hajlandó használni az alomtálcát, pedig az állatmenhelyen, ahol élt, szobatiszta volt.*

Ugyanolyan típusú edényt és almot használ, mint amihez a macska hozzászokott? A napi rutin megváltozása felzaklathatja Zsuzsót. Ne vegyen illatosított almot, hacsak nem az a cica kedvence. Egyes macskák nem szeretik, ha nézik őket, mialatt a dolgukat végzik. Használjon fedeles macskavécét, vagy helyezze a meg-lévőt az asztal alá, esetleg egy nagyobb, egyik oldalán nyitott dobozba. Nem használja a lakásban más macska ugyanazt az edényt? Kedvence ettől féltőssé válhat, biztosítson tehát neki külön alkalmatosságot, amit csak ő használ.

● *Morci furcsa dolgokat művel az alomtálcájánál. Nyávjint, kaparászik, aztán az edény mellé vagy a szélére vizek. Mi lehet a baj?*

Számtalan oka lehet annak, ha egy macska elkezd leszokni az edény használatáról – talán megrémítette valami váratlan zaj, mialatt a dolgát végezte, vagy rá-tört egy hirtelen hasmenés. Megvizsgálta Morcit az állatorvos, nincs-e valamilyen fertőzése vagy betegsége? Lehet, hogy sebes a talpa, és az alom egyenetlen szemcséi fájdalmat okoznak neki. Elég sűrűn cseréli az almot? Nem jár ugyanarra az edényre másik, beteg macska is?

● *Xerxész cicám mindig rendesen használta az alomtálcát. Most ide-oda jár a lakásban, itt is, ott is elhullajt egy kis ürüléket, és csak ritkán használja az edényét. Mitől változott meg a magatartása?*

Vigye Xerxészt állatorvoshoz, amilyen hamar csak lehet. Az ilyen jellegű „balesetek” oka általában valamilyen emésztőszervi betegség, például bélhurut, ami miatt sokszor nem marad ideje eljutni az alomtálcáig.

Felnőtt macskánk etetése

HAT ÉS TIZENKÉT HÓNAPOS KORA KÖZÖTT A MACSKÁNAK napi 600–700 kalóriára van szüksége, hogy fenntartsa a növekedési energiaszintet; utána már beéri 450 kalóriával is naponta. Ez nagyjából megfelel egy félkilós konzervnek, amit két részletben kell odaadni neki. A konzerv nagy előnye, hogy különféle ízekben kapható, de sok macskatulajdonos nem kedveli a szagát, különösen hőségben. Számos teljes értékű száraz táp között is válogathatunk, amelyet elég naponta egyszer kikészíteni, és a többit rábízhatjuk a macskára, de a siker attól függ, hogy az állat képes-e határt szabni falánkságának. A száraz tápból többnyire kevesebb kell, mint a konzervből, de lehetőleg kövessük a címkén feltüntetett utasítást. Az ipar különböző összetételű eledeleket gyárt növendék, teljesen kifejlett, túlsúlyos és idős macskák számára. A száraz táp további előnye az állaga. Mivel a macskák inkább tépésre, semmint rágásra használják fogait, többségük jobban kedveli a kissé darabos táplálékot. A száraz táp a barna fogkő lerakódását is segít megelőzni.

Az egyes macskafajták mérete nem különbözik jelentősen – az átlagos kifejlett macska súlya $3\frac{1}{2}$ – $5\frac{1}{2}$ kg

közt mozog. Ha macskánkat megfelelő étrenden tartjuk, és mozog is eleget, nem nehéz megőrizni optimális súlyát. Mérjük meg rendszeresen, így könnyen észrevesszük, ha súlya számottevően csökkent vagy gyarapodott. Az elhízás komoly terheket ró az állat ízületeire és szívére. Ha macskánk túlsúlyos – több mint 7 kg –, kérjünk tanácsot az állatorvostól, hogyan foghatjuk fogyókúrára. Másfelől a jó étvágyú cica súlyvesztése szintén betegséget jelezhet, és ez esetben is az állatorvoshoz kell fordulnunk.

Finnyás falatozók

Ami az enniválót illeti, a macskák általában válogatósak. Jóval ritkábban turkálnak szemétben, mint a kutyák, és rögtön odébbállnak, ha valaminek olyan szaga van, ami szerintük nem kellemes. Vadászok lévén, határozottan előnyben részesítik a testmeleg ételeket. Ha konzervet adunk macskánknak, vagy az előző napi ebéd maradékát, sose tálaljuk elé egyenesen a hűtőszekrényből, melegítsük meg előbb. Az ideális hőmérséklet körülbelül 35 °C. A gyárilag készült macskaeledek tápanyagaránya kiegyensúlyozott, így tehát ezek biztosítják a legjobb étrendet macskánknak.

A gyárilag készült eledeleket kiegészíthetjük más

▼ A macskákról az a hír járja, hogy válogatósak. Akaratunkon kívül mi is erősíthetjük finnyáskodó hajlamukat, ha állandóan változtatunk étrendjükön.

K&F...

egyébbe is – húskonzervvel, főtt hússal, májjal, hal-
lal vagy főtt tojással –, de ilyesből általában nem
tanácsos a teljes táplálékmenyiség 25 százalékánál
többet adni. Ha nagyon rászoktatjuk cicánkat a házi
kosztra, túlságosan is megkedvelheti, pedig ez az ét-
rend valószínűleg nem annyira kiegyenlített táp-
anyagokban, mint a speciálisan kifejlesztett eledelek.
Az ételek gyakori, hirtelen változtatása olykor hasme-
nést okoz. A magas zsírtartalmú tejtermékek szintén
emésztési zavarokhoz vezethetnek. A kiscicának az
elválasztás után többé nincsen szüksége tejre. Min-
dig gondoskodjunk kellő mennyiségű friss ivóvízről,
különösen, ha macskákat száraz táppal etetjük.

Bár a macska húsevő, a vadon élő egyedek ter-
mészetes étrendje változatos – tartalmaz növényi ere-
detű anyagokat is, akár a közvetlenül fogyasztott fű,
akár egy növényevő zsákmányállat gyomortartalmá-
nak formájában. Akármilyen jól tápláljuk is macská-
kat, minden bizonnyal fog olykor füvet enni, és ha
teheti, a kertben is elkap minden apró prédát. Az is
valószínű, hogy mohó érdeklődést tanúsít az általunk
készített és fogyasztott ételek iránt. A legtöbb gazda
a kunyerálást neveltlenségnak tartja. Ha le akarjuk
szoktatni erről a cicát, ne adjunk neki ajándék fala-
tokat az asztalról.

● Két „mezei” macskáknak, Nancy
és Barbara igen nagydarab jószág.
Most, hogy 12 évesek lettek és
lelassultak, súlyuk 5,5 kg-ról 7 kg-ra
kúszott. Fogjam őket diétára?

Igen, okvetlenül. Tizenkét évesen ízületeik nem képe-
sek könnyedén tudni a 25%-os súlytöbbletet, és
a cicák nehezen tudnak majd futni és ugrani. Még
többet fognak egy helyben ücsörögni, és még jobban
elhízhatnak. Ízületi gyulladás is felléphet náluk. Az ő koruk-
ban a súlygyarapodás a szívet és a keringést is foko-
zottan megterheli. Kérjen tanácsot állatorvosától egy
fogókúra program összeállításához.

● Azt hallottam, hogy nem szabad a hagyományos,
folyékony mosogatószeret használni az állatok edé-
nyeire. Valóban veszélyeztetik az egészségüket?

Nem lesz semmi bajuk tőle, de a macskák ízlelőérzéke
és szaglása nagyon kifinomult, és lehet, hogy felhúzzák
az orrukat, ha tányérjuk erős mosogatószer-illatot
áraszt. Mindig öblítse le folyó víz alatt az elmosott
edényt, hogy ne maradjon rajta se vékony szappanhár-
tya, se semmi szag, és hagyja jó alaposan kiszellőzni
a szárítón, mielőtt ismét ennilót tesz bele. Berakhat-
ja mosogatógépbe is a macska edényeit, de higiénés
okokból ne a család edényeivel együtt.

Házi koszt

Tegyük

- ✓ Zsíraltan, sütőben sült, grillezett vagy főtt húst
adjunk a cicának. A sült csirke elfogadható.
- ✓ Mindig szedjük ki a csontokat, és vágjuk a húst
apró darabokra.
- ✓ Szerény mennyiséget tálalunk egyszerre, és ne
adjunk hozzá túl sok zöldséget vagy szénhidrátot
(pl. tésztát).
- ✓ Esetenként kedveskedhetünk szardíniával, ton-
hallal, heringgel vagy makrélával.
- ✓ Beteg vagy kelletlenül nyámmogó macskát
csábítgassunk párolt, fehér hússal.

Ne tegyük

- ✗ Ne izesítsuk az ennilót. Sok macska
idegenkedik a fűszerektől, a cukrot
pedig nem tanácsos megkedveltet-
nünk vele.
- ✗ Ne adjunk macskáknak nyers húst.
Lehet, hogy fertőzött.

► 1. A konzerv fedezi
a napi tápanyagszükség-
letet, de néhány gazda
(és macska) nem szereti
a szagát.

2. A száraz táp egész
napra kint hagyható;
a macska „beosztja”
magának.

3. A házi koszt inkább
csak alkalmi kényeztetés
legyen.

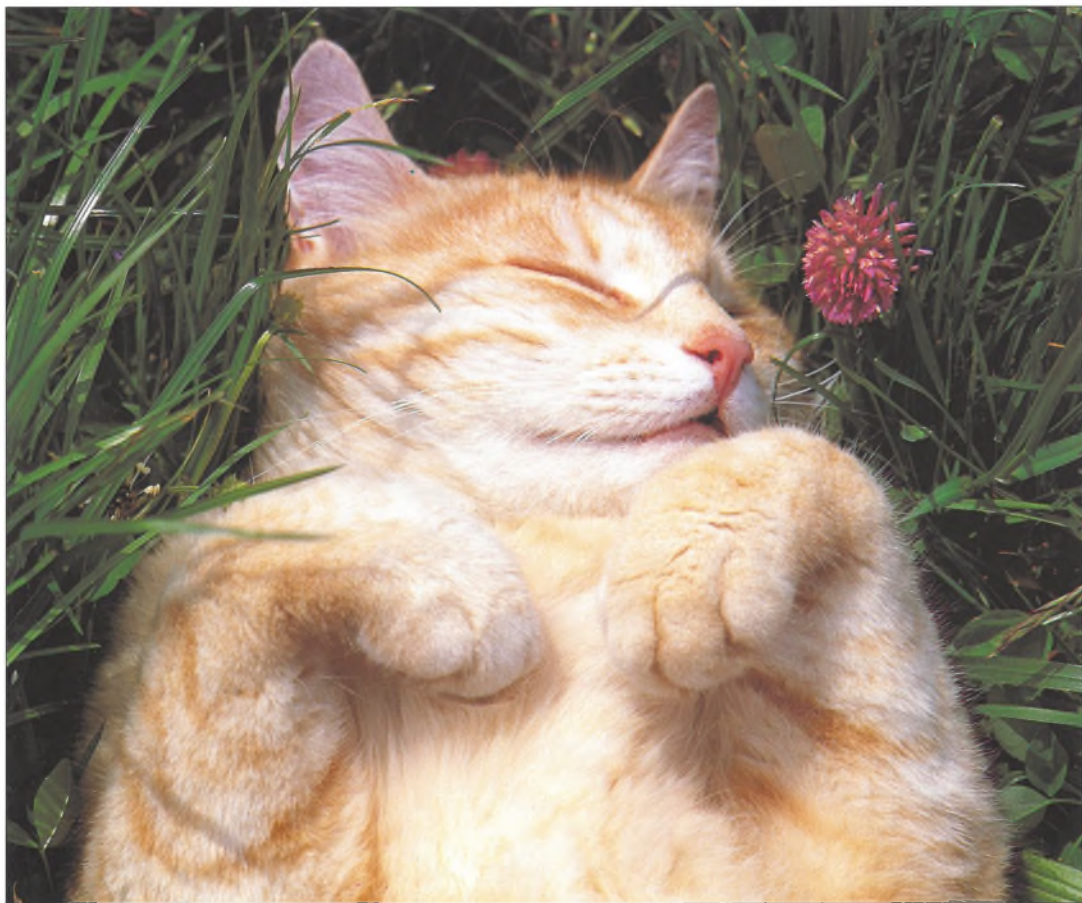
Hogyan gondoskodjunk felnőtt macskánkról?

A SERDÜLŐKOR NAGYJÁBÓL A HATODIK HÓNAP UTÁN veszi kezdetét, felnőtté pedig egy- és hároméves kora között válik a macska (nagy testű vagy hosszú szőrű fajták később; lásd 74–77. o.). Jóllehet, macskánk már rég nem kiscica, napi elfoglaltságai, az evés, a tisztálkodás, a játék mégis ugyanazok maradtak. Ha e téren bármi változást tapasztalunk, forduljunk az állatorvoshoz. Egyetlen lényegi különbség a kölyök és a kifejlett macska között az, hogy az utóbbi képes szaporodni – és szaporodik is, ha sorsára hagyjuk szegényt. Hacsak nincs tenyésztésre szánt, fajtatiszta macskánk, mindig tanácsos még a nemi érés előtt ivartalaníttatni kedvencünket (lásd 74–77. o.). A nem ivartalanított macska – kivált a hím – hajlamos a csatan-

golásra, gyakrabban kerül összetűzésbe más macskákkal, és a kandúr bizony házon kívül, de házon belül is körbespricceli territóriumát a maga orrfacsaróan szagló vizeletével (lásd 56–57. és 64–65. o.).

Tegyük macskabiztossá otthonunkat!

A macskák nem nevezhetők éppenséggel ügyetlennek, de kikutatnak mindent, amit csak lehet. A törekény holmikat sürgősen pakoljuk el a macska hatósugarából, inkább jól zárható szekrénybe, mintsem nyitott polcokra. A cica képes fölkúszni a kéménybe, fölpattanni a forró tűzhelyre, átrágicsálni az elektromos készülékek csatlakozózsínőjét, vagy lelökni a deszkán felejtett izzó vasalót.

K&F...

● *Rakjuk ki a macskát éjszakára, vagy tartuk bent?*

A legbiztonságosabb bent tartani, főleg, ha forgalmas autópályák mellett laknak. Ha inkább falusias környezetben élnek, és nem bánják, ha kijár, egy macskaajtóval megoldhatják a macska szabad jövesét-menését, de az éjszakai portyák után számítsanak „trófeákra”.

● *Tíz hónapos burmai kandúrom, Ali baba imád fára mászni. Nem akarom bezárva tartani, de félek, hogy egyszer fönt ragad a fán. Mit tegyek?*

Ne aggódjon. A macskák túlnyomó többsége képes lejönni a fákról, és le is jönnek, hacsak nem toporog alattuk aggódó gazdjuk talpig pánikban. Próbálja meg lecsalogatni a kedvenc ételével. Ha azonban 24 óra elteltével sem mászott le, hívja fel a helyi tűzoltóőrsöt (ne a sürgősségi számot!), és kérje meg őket, hogy segítsenek.

● *Mely növények mérgezőek a macska számára?*

Néhány a leggyakoribbak közül: számos szömörceféle, a filodendronok, a mikulásvirágok, a rododendronok, a magyal, az iszalag, a szagosbükkkönyfélék, a csillagvirágok, a tiszafa, a gyöngyvirág, az azáleák, a szarkaláb, a csillagfűrt, az oleander. Állatorvosától talán teljesebb listát kaphat. Azt se feledje, hogy a növényvel együtt a rápermetezett vegyszereket is megeheti a macska.

▲ *A macskaajtó legyen megfelelően széles és magas, hogy macskánk könnyedén közlekedhessen rajta. Egyes ajtók belülről zárhatók, mások a macska nyakörvébe rejtett mágnes hatására nyílnak.*

◀ *A macskák többet alszanak, mint a többi emlőállat, akár 16 órát is naponta, de nem nagy adagokban. Ez a kis szunyóka a napon valószínűleg fél óráig se tart.*

Rendszeres macskagondozás

- ✓ Biztosítsuk macskánk megfelelő étrendjét (lásd 22–23. o.). Mindig legyen friss ivóvíze.
- ✓ Mérjük le macskánkat félévente, és jegyezzük fel a súlyát. A jelentős súlycsökkenéssel vagy -többlettel foglalkozni kell.
- ✓ Vigyük el macskánkat minden évben az emlékeztető védőoltásra (lásd 86–87. o.).
- ✓ Vizsgáltassuk meg, és kezeljük férgek ellen évente kétszer, de ha megrögzött vadász, négyszer is.
- ✓ Fésüljük át legalább hetente, ha rövid, naponta, ha hosszú szőrű fajta (lásd 26–29. o.). Tisztogassuk ki a szemét és a fülét nedves vattapamaccsal.
- ✓ Figyeljük, nem látunk-e szőrében bolhaürüléket (lásd 88–89. o.). Ajánlott a rendszeres, megelőző bolhaviszsgálát.
- ✓ Fontoljuk meg egy macskaajtó beszerzését, ha még nincs.
- ✓ Csökkentsük minimálisra a házban és a kertben fellelhető veszélyforrások számát.

Megcsócsálhatja növényünk mérgező levelét, bemászhat a mosógépbe, a centrifugába, beülhet az autópályára, vagy ami ennél is rosszabb, bekúszhat alulról a motorházba, és betelepedhet közvetlenül a motor mellé. A kiscicák és fiatal macskák kerülnek bajba a leggyakrabban. Állítsuk meg őket egy határozott „nem!”-mel, ha épp egy lehetséges veszélyforráshoz közelednek. Ne hívjuk ki a sorsot – csukjuk az ajtókat, kapcsoljuk ki az elektromos gépeket, és távolítsuk el útjából a tárgyakat. Az ablakot se hagyjuk nyitva!

A kifejlett macskák a kölyköknél nem kevésbé igénylik a játéklehetőségeket, és ha nem találhatnak, unatkozni kezdenek, sőt destruktívra is válhatnak (52–53. o.). Ha napunk java részét otthonunktól távol töltjük, nem árt fontolóra venni egy macskatárs beszerzését. A többfunkciós „macskatornaszerek”, házi játszóterek szintén jótékony hatással vannak rá.

Ha nem akarjuk macskánkat állandó jelleggel a lakásban tartani, célszerű beszerezelnünk egy macskaajtót, amin akkor jön-megy, amikor kedve tartja. Ha van rá hely, két ajtó az ideális megoldás: az egyik egy fedett verandára vagy tárolóhelyiségbe vezet, a másik, zárható ajtó pedig magába a házba. A zárható lefegyverző megakadályozza, hogy távollétünkben kéretlenül „ajándékok”, vagyis elejtett egerek, madarak kerüljenek a házba. Amellett a kalandosabb lelkületű környékbeli macskákat is segít távol tartani.

Testápolás

A LEGTÖBB MACSKA RENDSZERESEN TISZTÁLKODIK, kivéve, ha fájdalmai vannak, rosszul érzi magát, vagy nagyon öreg. Az ápolatlan külső gyakran a betegség egyik első jele. A mosakodással a macska tisztán tartja bundáját, masszírozza a bőrét, eltávolítja az elhalt szőrszálakat, és serkenti az újak növekedését.

A macskák gyakorta lenyelik a lenyalogatott szőrszálakat, amelyek a gyomrukban szőrlabdákká tömörülhetnek. Ennek megelőzésére fésüljük ki a cica szőréből rendszeresen a kilazult szőrszálakat, különösen vedléskor, vagy ha bolhafertőzés miatt hullatja a szőrért. A testápolást a cica kölyökkorában érdemes elkezdeni, hogy hozzászokjon. Eleinte egy puha kefével cirógassuk evés közben vagy ha az ölkben heverészik. Mikor már boldogan tűri a műveletet, próbálkozzunk meg a fésűvel. Ne felejtjük el rendszeresen megvizsgálni a fogait, a karmait, a szemét és a fület. Végül mindig dicsérjük és simogassuk meg a cicát, és jutalomfalattal vagy játékkal fejezzük be a „fésülködést”.

Ha elhanyagoljuk macskánk testápolását, vagy nem hajlandó eltűnni, csúnyán összezsomósodhat a bundája, különösen, ha hosszú szőrű. Nehogy ollóval próbáljuk meg levágni a gubancot – megsérthetjük vele a macskát, főleg ha védekezik. Próbálkozzunk filcesedést oldó spray-vel. Ha ez sem segít, kérjük meg az állatorvost, hogy altatás mellett vágja ki szőréből a csomókat.

Míg nem nő vissza a szőre, a macska igen érzékeny a hidegre. Tartsuk a lakásban, huzatmentes helyen, vagy adjunk rá e célra gyártott kabátkát. Amíg rövid a szőrzete, gyöngéden dörzsölgezzük babakefével vagy gumikefével. Egy kis ösztönzés hatására a cica előbb-utóbb megtanulja tűnni a testápolást.

Rövid szőrű macskák testápolása

Sok macskatartó kifejezetten pihentetőnek találja kedvence fésülését, és mindennap élvezettel végzi a testápolást, függetlenül attól, hogy a macska rövid vagy hosszú szőrű. Az egészséges rövid szőrű cicát azonban bőven elég hetente egyszer átfésülnünk. Így eltávolítjuk az elhalt szőrszálakat, megelőzzük a szőrlabdák kialakulását, és mellesleg azt is, hogy macskánk szőrével legyen tele az összes szőnyeg és bútor.

A rövid szőrű macskát először fésüljük át fejétől a farkáig, majd ismételjük meg az eljárást sörte- vagy gumikefével. Ha közben újságpapírra vagy más fehér felületre állítjuk a cicát, könnyen megállapíthatjuk, nem potyog-e ki szőrzetéből bolhaürülék (apró fekete szemcsék). A fésülés befejezéséül szarvasbőrrel vagy más kendővel dörögöljük szép fényesre a bundáját. A rex macskák szőrének ápolásához puha babakefét használunk (lásd 154–155. o.).

◀ Először is fésüljük át a cicát, hogy biztosan eljussunk a szőrzet legalsó rétegéig. Rövid szőrű macskáknál használunk univerzális, sűrű fogú fémfésűt, amilyen a képen látható.

▲ A testápolás kellékei: drót- és sörtekefék, babakefe, karomcsípő, kártolókefe, bontó- és sűrű fogú fésűk meg egy darab szarvasbőr.

▲ A fül körüli hosszú szőrzetnél használunk baba-kefét. Ezt a részt a macska nehezen éri el, pedig bundája itt különösen hajlamos a csomósodásra.

Hosszú szőrű macskák testápolása

Sok hosszú szőrű macskafajta finom, puha bundája könnyen összegubancolódik, és képtelenül kusza csomókba tapad. Naponta meg kell fésülnünk őket, ha meg akarjuk gátolni a filcesedést. Különösen érvényes ez a perzsákra és keresztezéseikre. Más fajták, pl. a maine coon vagy a balinéz bundája hullámosan fényes, igen kevés aljszőrzettel. Nem olyan puha és sűrű, mint a perzsáké, és sokkal kezelhetőbb – többnyire elég nekik a heti egyszeri fésülés.

Bontófésűvel vagy kártolókefével lazítsuk föl óvatosan a cica szőrét az egész testén. Ne okozunk fájdalmat neki a szőr ráncigálásával; különösen az érzékeny részeknél – hasánál, lágyékánál – legyünk óvatosak. Ahogy haladunk, vizsgáljuk meg a bőrét is, nincsenek-e rajta elszíneződések, sérülések, szokatlan duzzanatok vagy bolhaürülék. Gubancokra leggyakrabban a fül környékén és a lábak mögött akadhatunk. Ezeket kézzel bontogassuk szét, majd fésüljük át. A farkát óvatosan keféljük végig alul-felül sörtekefével, és ugyanezzel a nyaki szőrzetet is feltupírozhatjuk, ha kedveljük a „nyakfodrot”. Ha sehogy sem boldogulunk a fésüléssel, használjunk szörpuhító spray-t a filcesedés megszüntetéséhez.

► Kártolókefével könnyen rendbe hozhatjuk a hosszú szőrű fajták bundáját. Haladjunk a fejtől a fark irányába.

K&F...

● Elképzelhető, hogy egy cica túl sokat mosakszik?

Igen. Előfordulhat, hogy egy macska kényszeresen tisztogatja magát.

Reagálhat így a stresszre, vagy ha orvosi, illetve fizikai problémája van, pl. bolhás vagy bőrbetegségben szenved (lásd 92–95. o.). Ha túlzott mosakodás jelét – kisebesedett vagy kikopaszodott felületet – találunk a testén, vigyünk állatorvoshoz.

● A csincsillám, Szibilla gyomra valószínűleg tele van szőrlabdával, bámmennyit is fésülöm. Mi mást tehetnék még, hogy ezt elkerüljem?

Ellenőriztesse állatorvosával, nincs-e Szibillának olyan bőrbetegsége, ami túlzott szőrhullással jár. Ha nincs semmi baja, az állatorvos hetente egy-két alkalommal kifejezetten macskák számára kifejlesztett székletlazító hashajtót adhat be neki. De az is lehet, hogy a testápoláshoz használt fésű és kefe nem igazán megfelelő.

K&F...

● Miért mosdik Daisy cicám többet kánikulában?

A macskának vastag szőrzetén át kell verejtékeznie, vagyis ily módon nem tud túl sok hőt leadni. A nyalogatással benedvesíti a szőrét, ami hűsítően hat a melegben.

● Flóri állandóan vakarja a fülét. Megnéztem, de tisztának látszik. Mi lehet a baj?

Lehet, hogy a füle eltömődött a fülzsírtól, csak olyan mélyen, hogy nem látszik. Megpróbálhatja óvatos dörzsöléssel megszüntetni a dugulást, s utána tisztítsa meg a cica fülét (lásd jobbra). Ha továbbra is vakarózik, forduljon állatorvosához, hogy szüntesse meg az elzáródást.

● Azt hallottam, rendszeres fürdetéssel elkerülhetem, hogy a cicám bolhás legyen. Igaz ez?

Nem. A bolhák ellen kizárólag rendszeres kezeléssel lehet védekezni, ami elpusztít minden bolhát, és nem engedi kikelni a petéket. A bolha és a féreg együtt jár, úgyhogy a cica feltétlenül kapjon féreghajtót is (lásd 88–89. o.).

● A kandúrom, Safranek imád piszkos helyekre mászni, és gyűlöli a vizet. Hogyan tartsam tisztán?

Hacsak nem piszkolódott be Safranek egészen a szőre tövéig, ami nem jellemző a macskákra, a legjobb megoldás időnként letörölgetni a bundáját egy nedves törülközővel vagy kendővel. Ez az eljárás minden érintett számára kisebb traumával jár, mintha megpróbálná megfürdetni.

A kényes területek ellenőrzése

Macskánk heti fésülése remek alkalom egy teljes körű, a fület, szemet, száját és karmokat magába foglaló karbantartásra is. Ha naponta fésüljük a cicát, főleg minden alkalommal elvégezni az egész hercehurcát, csak amennyit a józan ész diktál. Ne feledjük, az idősebb macskáknak több testápolásra lehet szükségük, mivel hajlékonyságuk fogytán kevésbé érik el testük bizonyos pontjait.

1. Vizsgáljuk meg macskánk füleit. Az elszíneződött fülzsír, gyulladt bőr vagy rossz szag valamilyen fertőzés jele lehet; a fülzsír normális esetben mézszínű, kevés és nem bűzlik. Fültisztító oldatba mártott vattával távolítsuk el a felesleges fülzsírt a hallójáratból. Sose piszkáljuk fültisztító pálcikával macskánk fülét.

2. Vizsgáljuk meg a cica szemét, nincs-e benne váladék, nem duzzadt vagy vörös-e. Ha bármi rendellenesre gyanakszunk, beszéljük meg állatorvosunkkal. Mossuk le a szemhéjakat speciális tisztítófolyadékba vagy bőrvízbe mártott vattalabdaccsal.

3. Nyissuk ki a cica száját, s vizsgáljuk meg, nem fogkövesek-e a fogai, és nincs-e ínygyulladás. Nézzük meg a nyelvét és a szájpadrását is, nincs-e rajtuk sérülés vagy fekély nyoma, majd mossuk meg macskánk fogorát. (Kövessük a 104–105. oldalon található útmutatót a macskafogmosáshoz.) Ha a cica nem szokott hozzá az efféléhez már kicsi korától, és vadul tiltakozik, jobb lesz, ha évente egyszer elvisszük az állatorvoshoz, aki eltávolítja a fogköveket. Cicánk el kell altatni ehhez a művelethez.

4. Vizsgáljuk meg a macska talpait esetleg folyólemlett piszkot. A cica ezt rendszerint maga is lenyalogatja, de nedves időben vagy ha már öreg és merev, mindez nehezebbé eshet. A tappancsára tapadt sarat egy nedves vattapamaccsal lemoshatjuk.

5. A rendszeresen kijáró macskák karmaikat fán, kerítésleceken élesítik, de a lakásban tartott vagy idősödő macskák körmét nem árt levágni, a karmokat bútorokon köszörülő egyedekről nem is beszélve. Vigyázzunk erre, mert a lenőtt karom belenőhet a talppárnába, és elfertőződhet. Használjunk karomcsípőt, mivel az nem nyomja össze a körömágyat, és hívjunk segítséget a macska lefogásához. A karmok általában behúzott állapotban vannak, s hogy lecsippentessünk belőlük, egyenként ki kell meresztenünk őket a mögöttük lévő ujjpárna benyomásával.

Csak a karom hegyét szabad levágni; a rózsaszín, érzékeny, eleven részt gondosan kerüljük el. Ha nem

▲ A karomvágás kényes művelet. Kérjünk tanácsot állatorvosunktól vagy egy tapasztalt cicakozmetikustól, ha nem tudjuk biztosan, hol kell vágni. Ügyeljünk rá, hogy elkerüljük az eleven részt – jobb kevesebbet levágni, mint túl sokat.

A vegyileg szennyezett szőrzet megtisztítása

Ha macskánk szőrét véletlenül vegyi szennyezés érte, burkoljuk be azonnal egy nagy frottírtörülközőbe, vagy tegyük a nyakára védőgallért, nehogy mosakodni kezdjen, tovább növelve a bajt. A szőrzet megtisztításával az alábbi módokon próbálkozhatunk, de ha kételyeink vannak, forduljunk haladéktalanul állatorvoshoz.

FESTÉK, LAKK Hagyjuk rászáradni, majd óvatosan nyírjuk le a szőrt ollóval. Ne próbálkozzunk oldószerrel vagy hígítóval, mert károsíthatják a cica bőrét.

OLAJ Kenjük át az érintett felületet étolajjal, vagy dörzsöljük be kéztisztító krémmel. Ezt mossuk le meleg, szappanos vízzel (folyékony tisztítószer is megteszi), és öblítsük le alaposan.

KÁTRÁNY Vágjuk le a beszennyeződött szőrt, vagy dörzsöljük be étolajjal. Járunk el úgy, mint az olajszennyeződésnél (lásd fentebb).

vagyunk biztosak benne, hogy hol vagy hogyan vágjuk, kérjünk meg egy hivatásos macskakozmetikust vagy állatorvost, hogy mutassa meg a legjobb technikát.

Fürdetés

Ha macskánk nem kiállítási példány, normális körülmények között nincs szüksége fürdetésre, ámbar egy kiadós fürdő javára válhat, ha valami bűzös anyagban hempergett meg. A Van-tavi török fajta kivételével egyetlen macska sem élvezi a műveletet, de ha gondosan járunk el, nem lehetnek komoly nehézségeink. Az első néhány alkalommal kérjünk segítséget, és lehetőleg már néhány hónapos korában fürdesük meg a cicát. A meleg víz hőfokát konyökünkkel ellenőrizzük – az ideális a macska testhőmérsékletének megfelelő 38,6 °C. A konyhai mosogató vagy a fürdőkád megfelel a célnak, és a zuhanyrózsa is igen hasznos lehet. Használjunk gumiszőnye-

get, hogy ne csúszkáljon a cica, és ne eresszünk túl mély fürdővizet: 5–10 cm bőven elég. Fokozatosan nedvesítsük és samponozzuk be a szőrzetet, aztán a sampont masszírozzuk bele a bőrbe. Használjunk híg babasampon vagy macskasampon, de kerüljük a kutyáknak való készítményeket. Végül öblítsük le alaposan a cicát, míg tiszta víz nem csorog a szőréből, nehogy később lenyalja a sampon maradékát. Szárítsuk meg alaposan egy törülközővel, és vigyük meleg helyiségbe. Hajszárítóval is próbálkozhatunk a legalacsonyabb fokozaton, ha nem tiltakozik ellene. Tartsuk a macskát huzatmentes helyen, míg tökéletesen meg nem szárad.

► *Fürdetés után bugyoláljuk be a cicát egy nagy, meleg törülközőbe, és lapogassuk gyöngéden minél szárazabbra. Némelyik macska jól tűri a hajszárítót, másoknak elég, ha bekapcsoljuk, s máris úgy érzik, eljött a végtelel.*

Kint vagy bent?

A MACSKÁK HAJLÉKONY, IZMOS ÁLLATOK, akik élvezik a testmozgást. Sok macskarajongó kegyetlenségnek tartja, ha a macskát egy életre lakásba zárják. Más gazdák viszont elviselhetetlenül kockázatosnak érzik macskájuk kiengedését, vagy olyan helyen laknak – pl. sokemeletes házban –, ahol amúgy sem járhat ki a cica.

Ha nem a körülmények döntenek, tőlünk függ, bent tartjuk-e kedvencünket, vagy kiengedjük. Mindkét életformának vannak előnyei és hátrányai, de a lényeg, hogy ne tegyük ki a macskát hirtelen változásoknak, ha már megszokta egyiket vagy másikat. Ha lakásban szeretnénk tartani, ezt akkor döntsük el, amikor a kiscicát hazavisszük, vagy válasszunk olyan felnőtt macskát, amelynek szokásai megfelelnek elvárásainknak.

▲ Ha macskáink nagyon aktív, a kinti élet jobban megfelel neki. A kijáró macska kedvére kóborolhat és vadászhat, de több veszély fenyegeti.

Kijáró macskák

Ők szabadon csatangolhatnak, futkározhatnak, fára mászhatnak, hajkurászhatják a madarakat meg az egeret. Következésképpen kevésbé valószínű, hogy unatkozó, rosszkedvű vagy túlsúlyos cicák lesznek. Másfelől könnyen elűtheti őket egy autó (főként a kölyköket meg az idős vagy süket macskákat), harci sebeket és fertőzéseket szerezhetnek fajtársaiktól. A pedig-rés macskákra tolvajok vadásznak. Nagyon tud fájni, ha a macska eltűnik, és gazdája azt sem tudja, ellopták-e vagy befogadta valaki, esetleg már nem is él.

Kertvárosokban vagy falun a macskák kószálása kevésbé kockázatos, de itt is érheti őket baleset, *hipotermia* vagy *hőguta*. Legjobb, ha felszerelünk egy macskaajtót, amelyen a cica kedvére közlekedhet, és esőben, fagyban vagy hőségben bemenekülhet rajta.

Lakásban tartott macskák

A szobafogság megóvja ugyan a macskát a fent leírt veszélyektől, de felvet másfajta problémákat. Az ingerszegény környezet és a mozgáshiány könnyen viselkedési rendellenességekhez vezethet, például agresszióhoz vagy bútorkarmoláshoz. A heréletlen kandúr összefecskenedezheti a lakást, az ivarérett nőstény pedig tüzelés idején gyakrabban vizel, ráadásul egész nap nyugtalan és nyivákol.

Lakásba zárt macskánk környezetét jóval izgalmasabbá tehetjük, ha házi edzőtermet gyártunk neki néhány erős, oldalt kilyukasztott kartondobozból, tágas papundeklicsövekből, amelyeken keresztülszáguldhatsz, valamint mászófából vagy kötelekből, amelyekre fölkapaszkodhat. A karomkoptató kötelező kellék, ha meg akarjuk őrizni bútoraikat az utókor-nak (lásd 58–59. o.). Magasan fekvő, emeleti lakás ablakaira szereljük védőrácsot vagy hálót, nehogy a cica kimásszon.

A lakásban tartott macskák több időt szánnak hozzánk fűződő kapcsolatuk ápolására, a játékra és testi érintkezésre, mint a nap nagy részét odakint töltő fajtársaik. De a pusztá szobafogság még nem szavatolja a gazdával való kapcsolat minőségét (lásd 46–47. o.).

► Egy kis tálcányi fű kielégíti a lakásban tartott macska növényesszükségletét. Használhatunk pázsitfűvet, macska-mentát, petrezselymet, zsályát vagy kakukkfűvet.

Veszélyek a lakásban

Lakásunkban sok minden veszélyeztethet egy kíváncsi kiscicát vagy felnőtt macskát. A balesetek elkerülése érdekében:

- ✓ Áramtalanítsunk minden használaton kívüli elektromos berendezést. Helyezzünk biztonsági dugaszokat a konnektorokba.
- ✓ Ne engedjük a macskát a tűzhely közelébe: ha felugrik rá, megégetheti a talpát a főzőlapon.
- ✓ A macskák előszeretettel bújnak be sötét rejtékhelyekre. Mikor nem használjuk, tartsuk zárva a mosógép és a centrifuga ajtaját. Becsukás előtt ellenőrizzük a bútorfiókokat.
- ✓ Győződjünk meg róla, hogy a varrókészlet nem hever szanaszét. A varrótűt a befűzött cérnaszállal együtt könnyen lenyelheti a cica.
- ✓ Zárjunk el gondosan minden háztartási vegyszert.

K&F...

● *Menyus állandóan megrohamozza a lábunkat, ha járkálunk. Szobacica, és egész nap alszik, míg nem vagyunk otthon. Mit jelent nála ez a fetisizmus?*

Mire a gazdik hazaérnek a munkából, Menyus az egész napos alvás után készen áll a bevetésre, és a lábukat tekinti zsákmánynak. Szerezzenek be neki néhány tornaszert, és játsszanak vele pár percre munka előtt meg után. Használjanak guruló játékszereket vagy amit elragadhat a gazda kezéből, hogy inkább arra csapjon le a lábuk helyett.

● *Cicám, Sziamiau 8 éves, és világlejében szobamacska volt. Most, hogy vidékre költöztünk, nem túl veszélyes kiengednünk őt?*

Nem, de a cica valószínűleg nagyon félénk és bátor-talan lesz, amíg meg nem szokja a kinti világ látványát és zajait. Ügyeljenek rá, hogy ne essen pánikba, és ne meneküljön el. Kísérjék el eleinte, majd csalogassák vissza jutalomfalattal. Vannak macskák, akik soha nem bonyolódnak házon vagy kerten kívüli kalandokba – ha Sziamiau inkább otthon-ülő, ne erőltessék a kiruccanást.

A macska szállítása

EGY FÜGGETLEN, TERRITORIÁLIS GONDOLKODÁSÚ MACSKA számára nincs annál nyugtalanítóbb, mint ha megragadják, bezárják, és erőszakkal elcipelik valami ismeretlen helyre – legyen az az állatorvos rendelője vagy egy új lakás egy sosem látott környéken. Ha el kell vinnünk valahová macskánkat, fontos, hogy minimálisra csökkentjük a megpróbáltatásait.

Macskánk biztonsága legyen az első szempont, amikor a szállítás módját megtervezzük. A rémült állat gyakran kiszámíthatatlanul viselkedik, kitörhet, elmenekülhet. Ezért mindig zárt alkalmatossággban utaztassuk kedvencünket. A nem eleve kisállatok számára készült kartondoboz nem szökésbiztos, azonkívül átnedvesedhet és elmállik, ha eső éri vagy a macska belevizel. A fonott, fedeles vesszőkosár csinos látvány, de hidegben gondoskodnunk kell a huzatmentesítésről – szigeteljük köréje csavart újságpapírral vagy nejlonnal.

A legcélszerűbb eszköz az üvegyapotból vagy műanyagból készült szállítókosár. Tartós, biztonságos és erős darab; könnyű tisztítani és fertőtleníteni. Egy másik kiváló lehetőség – különösen a tömegköz-

lekedéssel történő szállításhoz – a nagy, műbőr, cipzáras táska szellőzőlyukakkal és egyik végén műanyag „ablakkal”. Egyes macskák nagyobb biztonságban érzik magukat a sötétben, és kevésbé riadnak meg, ha nyitott fedelű vesszőkosárjukra egy takarót terítünk. Mások, úgy tűnik, kifejezetten élvezik a nézelődést.

Ha autóban utazunk, ne engedjük a kísértésnek, és ne hagyjuk kimászni a cicát a dobozból, kosárból. Az utastérben szabadon bóklászó macska elvonja a vezető figyelmét. A szállítóeszközt rögzítsük megfelelően – vagy egy biztonsági övvel, vagy tegyük a padlóra, hogy ne csúszkáljon. Hosszabb utakon az egyenletes motorzúgás és haladás általában nyugtatóan hat, és a legtöbb macska elszundít. De ha kedvencünk nehezen viseli az utazást, kérjünk neki nyugtatót az állatorvostól.

Repülőgépen csak az adott légitársaság által elfogadott, speciális konténerben utazhat cicánk. Tájékozódjunk idejében a követelményekről, és tegyük meg a szükséges előkészületeket. Hosszú repülőút előtt esetleg érdemes nyugtatót adni a macskának.

Mit tegyünk a szállítókosárba?

Kisebb kiruccanáshoz elég egy takaró meg egy játékszer, hosszabb útra azonban a következők szükségesei:

- ✓ Egy ismerős takaró – télen vastag, nyáron könnyű.
- ✓ A cica kedvenc játékszere, hogy ne unatkozzon.
- ✓ Száraz táp – talkával a kosár belsejében vagy kézből az utazás szüneteiben.
- ✓ Egy időnként utántöltött ivóvizet talka.
- ✓ Vízhatlan szigetelés a kosár alá, ami szigetel, ha a víz kilótyyan vagy a cica a kosárba vize.
- ✓ Összetépkedett újságpapír vagy alomtálca, ha macskánkra rájönne a szükség.

K&F...

● *Macskáim, Lolka és Bolka kis termetűek és nem nagy a helyigényük. Szállíthatom őket közös dobozban helymegtakarítás céljából?*

Ha a két macska jól megfér egymással, és a szállítóeszközben van fordulási helyük, semmi akadálya, hogy autóutakon együtt utazzanak. A légitársaságok azonban többnyire megkövetelik a külön dobozt. Repülőutak előtt érdemes informálódni a szállítási feltételekről.

● *Burmai keverék cicánk, Berkenye ki nem állhatja az utazást. El szeretnénk vinni őt a nyaralásunkra, de mivel az út elég hosszú, talán szüksége lesz nyugtatóra. Csak az állatorvos adhatja be neki? Mennyi ideig tart a hatása?*

Az állatorvos minden bizonnyal meg akarja majd vizsgálni Berkenyét, mielőtt bármilyen nyugtatót rendelne neki, de a vizsgálat után a tablettát a gazdi is beadhata. A nyugtató kb. fél óra elteltével kezd hatni, és hatása akár 8 órára is terjedhet.

● *Helyes megetetni a macskát utazás előtt? Ha igen, mikor?*

Ha a cica közvetlenül indulás előtt eszik, a rázkódás hányingert okozhat neki. Az etetés után legalább másfél órának kell eltelnie, hogy elindulhassanak.

▲ *Kedvencünk hamar megbarátkozik szállítókosarával, ha az része mindennapi életének. Tegyük hozzáférhető helyre, félig nyitott ajtóval, és várjunk, míg macskánk tanulmányozni kezdi. Rakjuk bele a cica takaróját, játékszereit vagy némi élelmet, hogy ösztönözzük felfedezőkedvét.*

Költözés

A macskák általában hamar alkalmazkodnak új helyzetekhez, és legtöbbjük nem veszi zokon, ha ideiglenesen vagy végleg új lakásba költözzünk. Az első pár napon tartsuk bent a macskát, hadd szokja meg új otthonát. Ha kiengednénk az idegen környezetbe, talán elfutna ismerős pontokat keresni, és többé nem találna vissza. Várjuk meg hát, hogy megéhezzen, mielőtt kiengedjük, aztán ha úgy látjuk, hogy hajlamos elbitangolni, csalogjuk vissza a házba egy kis finomsággal. Legyen rá gondunk, hogy a macska azonosító címkéjén az új cím és telefonszám szerepeljen – még akkor is, ha csak üdülni mentünk. Kedvencünknek valószínűleg nem kis idejébe kerül, míg beilleszkedik a környékbeli macskák hierarchiájába, ezért ha rövid időre érkezünk, a civakodások elkerülése végett talán okosabb odabenn tartani.

▼ *A cipzáras táska egyetlen macska szállítására alkalmas. Kisebb és puhább, mint a legtöbb szállítóeszköz, vállon hordható, vagyis mindkét kezünket szabadon hagyja, de nem a legjobb alkalmatosság, ha macskánk rosszul tűri az utazást.*

Utazás macska nélkül

KI GONDOSKODIK CICÁNKRÓL, HA SZABADSÁGRA MEGYÜNK? Ha csak egy éjszakára vagy hétvégére utazunk el hazulról, macskánk vígan elélegül egyedül is, míg meg nem érkezünk. A legtöbb macska nem szereti az életmódváltozást, és otthon maradni még gazda nélkül is kevésbé nyugós dolog, mint átköltözni egy kisállatpanzióba. A megfelelő mennyiségű eledelt megfelelő időközönként kiporciózó elektromos szerkezet használatával macskánk rendszeres táplálását is biztosíthatjuk. Mindig hagyjunk neki bőségesen ivóvizet.

De mi történik, ha a cica megbetegszik, vagy bal eset éri? Ha senki nem veszi észre a bajt, mire hazatérünk, talán már túl késő. Egy-két napnál hosszabb távollét esetén jobb megkérni egy családtagot, hogy maradjon otthon, vagy költözzön hozzánk erre az időre, esetleg beszéljük meg egy szomszédal, hogy jöjjon át néha ellenőrizni a cicát. Bennlakó vagy bejáró „macskacsozt” is alkalmazhatunk. Ez persze drága mulatság, de megvan az az előnye, hogy otthonunkat is nagyobb biztonságban tudhatjuk. Lehetőleg ismerőseink vagy az állatorvos ajánlása alapján válasszuk ki az illetőt. Ellenőrizzük referenciáit, és jó előre, személyesen győződünk meg róla, hogy megbízhatónak látszik-e.

K&F...

● **Mi számít túl hosszú egyedüllétnek egy macskánál?**

Attól függ, hogyan szervezzük meg a cica látogatását és etetését. A legtöbb macskát nyugodtan egyedül lehet hagyni egy egész napra, ha van etetőszerkeze és megfelelő mennyiségű vize. Egy hét már túl hosszú idő, hacsak nem ellenőrizi valaki legalább naponta egyszer, aki kitisztítja az alomtálcát, feltölti a vizes- és az etetőtálcát. Számításba kell venni, hogy a cica valószínűleg megszervezi majd a magányt, ezért gondoskodni kell arról is, hogy időnként dédelgessék és játsszanak vele.

● **Elutazásom előtt körülhéztem a helyi állatpanzióban, ahol azt mondták, hogy itt minden macskát száraz táppal etetnek. Vilmos cicám konzervet szokott kapni, ezért félek, hogy a váltás kizökkentené nyugalmából. Lehet, hogy jobb lenne máshol elhelyeznem?**

Jogos az aggodalma. Az étrend hirtelen megváltoztatása zavarokat okozhat a cica emésztésében; hasmenést, esetleg hányást idézhet elő. A magam részéről fenntartásaim vannak az olyan állatpanziókkal szemben, ahol elő akarják írni, hogy mit egyen a macskánk. Azt tanácsolom, keressen másik helyet Vilmosnak.

● **Felícia cicám egy macskapanzióban fog lakni, míg én egy hónapig külföldön leszek. Nyugtalan vagyok, mert a panzióban nem kérték, hogy oltassam be leucosis ellen. Veszélybe kerülhet?**

Nem valószínű, hogy a cica elkapja a leucosis egy kennelben, ahol közvetlenül nem érintkezik más macskákkal. A leucosis okozó vírus elsősorban harapás, közös testápolás és a fertőzött állat etetőtálcájának megosztása útján terjed. Természetesen nem árt, ha beoltatja Feliciát.

◀ **Az etetőszerkezet lehet egy zárt tálka, amely kinyílik, ha a cica a fedelére lép, de működhet időzítővel is.**

Melyik panziót válasszam?

Ha néhány napnál hosszabb ideig leszünk távol, dönthetünk úgy is, hogy panzióba adjuk cicánkat megőrzésre. Ne higgyük, hogy rögtön az elsőben ott kell hagynunk, ha nem tetszik, ami ott fogad minket – bizonyára több is van a környékünkön. Személyes ajánlások révén juthatunk el legkönnyebben álmaink macskapanziójához. Alkalmasint állatorvosunknak is van jegyzéke róluk. Nézzük meg előre a „macskalakosztályokat”, és csak akkor döntsünk úgy, hogy oda-visszük cicánkat, ha minden körülménnyel elégedettek vagyunk. Elválás előtt ellenőrizzük, megkapta-e a macska minden oltását. Jó ötlet elvégezni még egy megelőző kezelést bolhák ellen, minthogy azok rohamosan terjednek, ahol sok macska van egymás közelében. Hagyjuk meg állatorvosunk nevét, és – ha lehetséges – egy telefonszámot, amin szükség esetén elérhetnek minket. Hogy macskánk számára minél stresszmentesebbé tegyük az ott-tartózkodást, tájékoztassuk a panzió személyzetét szokásos étrendjéről, s arról, mit kedvel és mitől fél. Mindig közöljük, ha macskánknak valami egészségügyi problémája van, és azt, hogy mik a tünetei.

▲ Ha huzamosabb időre el kell utaznunk, macskapanzió is gondoskodhat cicánkról. Minden esetben tájékozódjunk idejében: a színvonalas macskapanziók többnyire hamar betelnek. A jobb hímű panziók érvényes védőoltások nélkül nem fogadják be kedvencünket.

Mi jellemzi a jó macskapanziót?

- ✓ Tiszta, világos, jól szellőző helyiségek.
- ✓ Tágas kennelek a szükséges testmozgás biztosítására és serkentésére.
- ✓ Egy csöndes, meleg alvóhely, ahová a macska biztonságban visszahúzódhat.
- ✓ Macskanátha, enteritis és (ahol szükséges) vesztesség elleni oltási igazolás nélkül nem fogadnak be macskát.
- ✓ A macskák nem érintkezhetnek közvetlenül egymással.
- ✓ Elkülönítési lehetőség a helyszínen megbetegedett állatok számára.
- ✓ Felkészült, segítőkész, értelmes személyzet, amely láthatólag szereti a munkáját.

Az idős macska

MANAPSÁG A MACSKÁK NÉPSZERÜBBEK, MINT VALAHA. Ugyanakkor emelkedett a macskagyógyászat színvonala, amivel egyenes arányban nőtt az idős macskák száma is. Egy macska kb. tízéves korától számít öregnek, de átlagos élettartama 13–14 év szokott lenni, sőt kis hányaduk megéri a késő tizenéves vagy akár huszoneves kort is. Mivel legtöbbjük fokozatosan öregszik meg, amíg egészségesek, kevés lényegi változtatásra van szükség napirendjükben.

Minden macskát évente be kell oltatni, és rendszeresen meg kell vizsgáltatni, hogy az idejében felismert bajt már korai stádiumban kezelni tudják. A tízévesnél idősebb macskát évente legalább kétszer ellenőriztessük az állatorvossal. A korral nő a betegségek kialakulásának veszélye. Gyakori tévedés, hogy a változásokat az öregség jelének véljük, holott orvosilag kezelhető probléma is okozhatja őket. Minthogy az idős macskák nemegyszer küszködnek többféle betegséggel is, állatorvosunk vérvizsgálatot javasolhat annak kiderítésére, hogy nincs-e valami más baja is cicánknak, ami komplikációt okozhat a kezelésben. Ha alaposabban megvizsgáljuk macs-

kánk egészségét, bízhatunk benne, hogy egy tünet-együttes kezelése nem súlyosbít más, rejtett problémákat.

Időskori macskagondok

Az öregedő macskák gyakran lefognak. A súlyvesztésnek lehetnek egészségügyi okai, például a pajzsmirigy túltengés. Okozhatja a vese- vagy a májműködés leépülése is. Bár a macskáknál még a veseműködés 50%-os leállása sem okoz feltűnő károsodást, a májelégtelenség már jóval súlyosabb probléma. Forduljunk az állatorvoshoz, de ha a súlycsökkenés nem betegségből ered, talán csak azért eszik kevesebbet a cica, mert hanyatló szagló- és ízlelőérzéke miatt megcsappant az étvágya. A kelleetlenkedő macskát azzal is evésre ösztönözhetjük, hogy ételét testhőmérsékletűre (kb. 35 °C-osra) melegítjük. Adjunk kis adagokat neki, mert a gyakori etetés változatos étrenddel sokkal jobb, mint egyszer vagy kétszer bőségesen megtömni.

Az idős macskák igényeit kielégítő ideális tápanyag-összetétel folyamatos kutatások tárgya. Ismert,

◀ A macska nagyjából tízéves korában, de gyakran csak később nevezhető öregnek. Ahogy a macska koro-sodik, egyre kevesebbet mozog, és egyre több időt tölt alvással vagy egyszerűen csak ejtőzéssel. Sokszor éppen az aktivitás csökkenése utal először arra, hogy kedvencünkön is nyomot hagytak az évek – a macskákön nemigen mutatkoznak az öregedés egyértelmű testi jelei.

hogy az öregedő macska bélrendszere nem képes elég hatékonyan felszívni a tápanyagokat, s újabban egyes állattáplálkozás-kutató szakemberek úgy vélik, hogy a csökkentett arányú fehérje- és foszforfogyasztás könnyítené az emésztést. Kedvencünknek hasznára válhat, ha kifejezetten idős macskák emésztéséhez szabott, kevesebb fehérjét és több vitamint tartalmazó eledeleket adunk neki.

Egy másik jellemző öregkori macskabaj a székrekedés (lásd 106–109. o.). Megelőzhető, ha növényi rostokkal és parafinolajjal egészítjük ki az étrendet. Az akut eseteket szintén az utóbbival orvosoljuk. Idős macskáknál előfordul, hogy kevésbé tudják fegyelmezni bélműködésüket, esetleg túlságosan elmerevedtek vagy fáradtak, hogy kimenjenek a szabadba. Ha kijáró macskánk van, készítsünk elő neki egy könnyen elérhető alomtálcát a lakásban is, különösen télen.

Rendszeresen ellenőrizzük macskánk száját, nincs-e rossz foga vagy ínygyulladás (lásd 104–105. o.). A gyulladt száj, a merev végtagok akadályozhatják a tisztálkodásban is, lehet, hogy szüksége van a segítségünkre. Törölgesdük le bundáját gyöngéden egy nedves kendővel, és fésüljük át sűrű fogú fésűvel – csinosabb lesz, és jobban is érzi majd magát.

Hogyan gondozzuk idős macskánkat?

- ✓ Védőoltásait kapja meg továbbra is minden évben.
- ✓ Vizsgáltsuk meg rendszeresen állatorvosunkkal, nincs-e kezdődő betegsége.
- ✓ Étrendjét az idős macskáknak megfelelően alakítsuk.
- ✓ Keverjünk egy teáskanál korpát az ételébe naponta egyszer, a székrekedés megelőzésére.
- ✓ Ápoljuk szőrét gyöngédebben és gyakrabban, ha szemmel láthatóan nehezeze esik magát tisztán tartani.
- ✓ Száját vizsgáljuk át időközönként, nincs-e benne gyulladt vagy fertőzött terület.
- ✓ Fekvőhelyét tegyük huzatmentes, meleg helyre. Párnákkal még inkább kényeztethetjük öreg csontjait.
- ✓ Alomtálcát biztosíthatunk számára egy jól megközelíthető helyen, különösen hideg időben.

▲ Az idős macska merev végtagjai miatt nagyra értékeli, ha minél közelebb lehet egy hőforráshoz. Ez a radiátorra szerelhető macskaágy nem mindennapi gyönyörűség! Az ágy anyaga legyen mosható.

K&F...

● *Húszéves számi cicám, Olivér, se szó, se beszéd leül az úttest közepén, mintha nem tudná, hogy ott autók is járnak. Miért csinálja ezt?*

A legegyszerűbb és legvalószínűbb magyarázat, hogy Olivér az évek múltával kissé süketté, vakká és szenilisé vált. Tekintettel kivételesen magas korára, ez nem is túlságosan meglepő. Bizonyára nem szívesen korlátozza mozgásában Olivért, különösen ha ő szeret kijárni, de féltő, hogy nem marad más választása.

● *Rodolfó cicám 14 éves. Habár újabban rendkívül mohón eszik, mégis mintha soványabb lenne, és egyszer-kétszer egy kis baleset is történt a lakásban. Mi okozhatja ezeket a tüneteket?*

Rodolfó valószínűleg pajzsmirigyúltengésben szenved, ami elég gyakori betegség idős cicáknál. A pajzsmirigy szabályozza az anyagcserét. Ha túlműködik, a macska anyagcseréje felborul, és az állat hiperaktívvá, nyugtalanná válik. A normálisnál több tápanyagfelvétel ellenére testsúlya csökken, s elég gyakori tünet a hasmenés is. Vigye Rodolfót állatorvoshoz – a pajzsmirigyhormon szintje egy egyszerű vérteszttel meghatározható. A pajzsmirigy eltávolításával megoldható a probléma.

● *Jucinak, 11 éves macskámnak korábban soha nem volt gondja a karmaival, mostanában azonban gyakran lenőnek. Mi az oka ennek?*

Juci feltehetőleg kevesebbet mozog és ritkábban mokszik, mint régen. Néha azonban a pajzsmirigyúltengés is okozhat karomlenővést, úgyhogy nézesse meg a cicát állatorvossal. Vágja rendszeresen Juci karmait, vagy vigye az orvoshoz pedikűröztetni.

Kedvencünk halála

EGY MACSKA ÁTLAGOSAN 15 ÉVIG ÉL. Ha macskát tartunk, előbb-utóbb szembe kell néznünk azzal, hogy elvezethetjük. A legtöbb cicát nem végelgyengülés viszi el, hanem az állatorvos segíti át a halálba. Eutanázia az orvosi szakkifejezés az „elaltatásra”. Békés elmúlást kínál olyan állatok számára, amelyek gyógyíthatatlan betegek, orvosolhatatlan fájdalomtól szenvednek, vagy elvesztették valamely – az aktív élethez nélkülözhetetlen – szervi képességüket. Sajnos, a gazdák nemegyszer túl későn viszik el idős macskájukat kivizsgálásra, abbéli félelmükben, hogy az állatorvos majd eutanáziát javasol. Nincs az az állatorvos, aki szereti elveszíteni a betegét, és ha van értelme a kezelésnek, azt alkalmazni fogja. Az állatorvos csak a gazda beleegyezésével altathatja el az állatot. A macska gazdája ellenben tiltakozhat a javasolt kezelés ellen, és kérheti az eutanáziát. Ha az állatorvos ezzel nem ért egyet, megtagadhatja a kérést, és elküldheti a beteget gazdájával együtt egy másik orvoshoz. Az állatorvos nem veheti el gazdájától a macskát, hogy új tulajdonost találjon neki, kivéve, ha a gazda ebbe előzőleg beleegyezett.

Hogyan történik az eutanázia?

A cica szinte minden esetben simán siklik át az öntudatlanságba, mielőtt az orvos a jobb mellső lábába fecskendezi a túladagolt altatót. Ha a macska ideges, gyöngéden lefognak, és először kap egy nyugtatót. A gazda meghitt jelenléte segíthet lecsillapítani a cicát, de sokan nem képesek végignézni az eljárást, annyira félnek, hogy fájdalommal jár. Ez természetes, és az állatorvos meg is érti a döntésüket. Mégis, ha jelen vagyunk, könnyíthet a szívünkön, hogy látjuk, mennyire békések voltak cicánk utolsó pillanatai. A macska általában észre sem veszi, hogy megszürták, és a hatás olyan gyors, hogy öt-tíz másodpercen belül már alszik is. A légzése nagyjából egy perc múlva áll le, és röviddel azután megáll a szíve. Nincs szelídebb módja az élet és a szenvedések elmúlásának. Nagyon ritkán a macska vérnyomása olyan alacsony, hogy az injekciót az alhasba kell beadni. Ez ugyanúgy fájdalommentes, csak kicsivel több idő telik el az elalvásig.

Állatorvosunk alighanem tanácsot tud adni a te-

tem elhelyezését illetően, és lehetőséget ajánlhat a hamvasztáshoz vagy temetéshez is. Sok gazdi szívesebben hantolja el saját területén kedves halottját. A testet karton- vagy fadobozba kell tenni, és legalább 60 cm vastag földréteggel kell betakarni.

Beletörődni a veszteségbe

Teljesen rendjén való és természetes, ha kedvencünk elvesztését őszintén meggyászoljuk – utána sokkal könnyebb lesz. Észrevesszük majd, hogy azok a barátaink, akik maguk is tartanak állatot, szintén átérzik fájdalmunkat. Beszéljünk az állatorvossal vagy asszisztensével néhány nap elteltével, ha úgy érezzük, hogy az segít. Ne vádoljuk magunkat fölöslegesen macskánk halála miatt. Ha gondosan mérlegeltük a döntést, és az állatorvos is ezt javasolta, az eutanázia volt a leghelyesebb választás.

Az életminőség felmérése

Ahhoz, hogy eldöntsük, szükséges-e az eutanázia vagy sem, állatorvosunk velünk egyeztetve felméri, teljesülnek-e az állat elemi létszükségletei. Macskánk csak akkor élhet gyötrelmek nélkül, ha:

- ✓ Nem szenved semmi olyan fájdalomtól, rendelleneségtől, betegségtől, ami nem orvosolható.
- ✓ Tud járni és biztosan egyensúlyozni.
- ✓ Tud fájdalomérzet és hányinger nélkül enni és inni.
- ✓ Nincsen fájdalmas, operálhatatlan daganata.
- ✓ Tud nehézségek nélkül lélegezni.
- ✓ Tud fájdalom- és problémamentesen vizelni és üríteni.
- ✓ Lát és hall annyira, hogy elboldoguljon a mindennapi életben.
- ✓ Olyan gazdája van, aki fizikailag és mentálisan meg tudja adni neki a szükséges gondoskodást.

Ha a fenti alapfeltételek bármelyike hiányzik, és a vizsgálat igazolja, hogy orvosi beavatkozásra nincs lehetőség, akkor macskánk nem képes normálisan, elégedetten élni.

K&F...

● *Idős skót lógófülű cicám, Kleofás lefogyott, és a nap java részében a kazán mellett alszik. Remélem, álmában fog kimúlni. Mit kellene tennem?*

Vizsgáltassa meg Kleofást az állatorvossal. Lehet vese-elégtelensége, cukorbetegsége, daganata vagy akár pajzsmirigyproblémája. Elképzelhető, hogy az orvos tud olyan kezelést, ami javít az állapotán, s akár évekkel is meghosszabbíthatja az életét. Mindazonáltal, ha a betegség súlyos és gyógyíthatatlan, fontolja meg az eutanázia lehetőségét. A természetes halál nagyon gyötrelmes tud lenni.

● *Elmondjam kicsi gyerekeimnek, hogy el kellett altatnom Pamacsot, öreg cirmos cicánkat?*

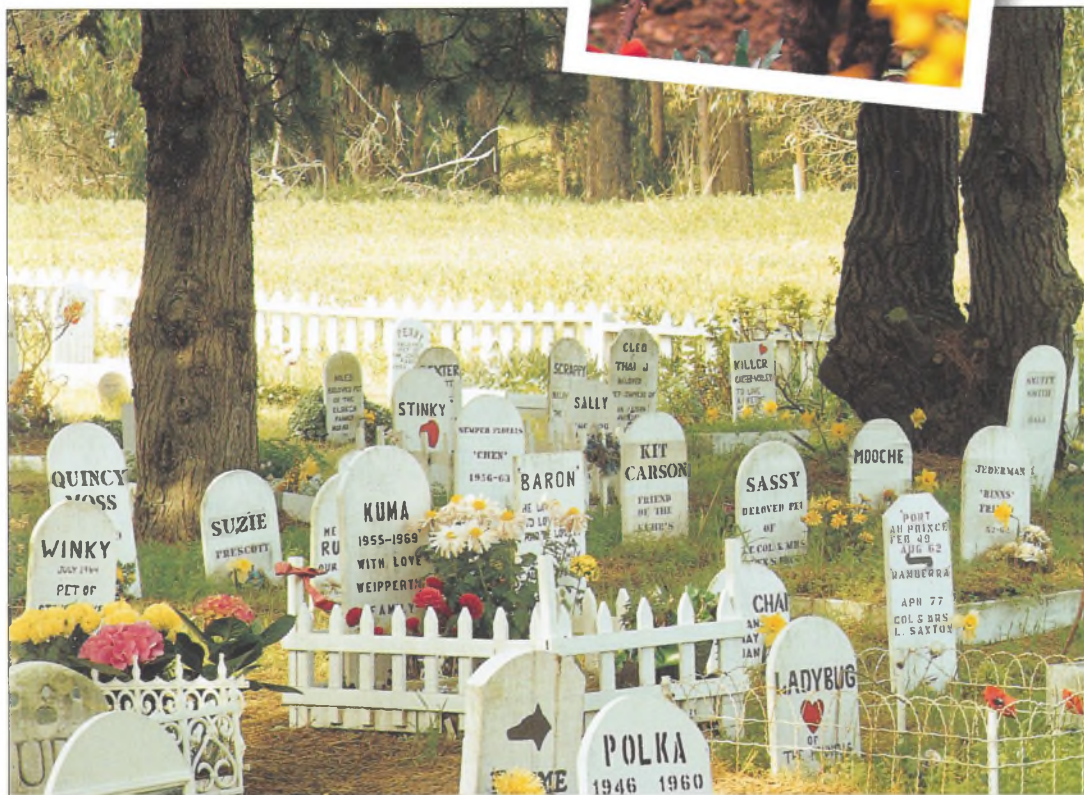
Igen. A gyerekekkel mindig őszintén kell beszélnünk kedvenceink haláláról. Magyarázza el nekik, miért kellett elaltatni Pamacsot, s hogy helyes és természetes, ha egy ideig szomorúak emiatt.

► *Egy becsben tartott fénykép segít megőrizni a hön szerett társ és barát emlékeit.*

▼ *Vannak, akik sírkövet állítanak macskájuk emlékére egy kisállattemetőben vagy a többi családi kedvencel közös magánparcellában.*

● *Imádott 13 éves angórám, Mimus három hónappal ezelőtt kimúlt, és azóta olyan üres a ház. Nem lenne tisztességtelen ilyen hamar beszerezni egy másik macskát?*

Teljesen normális, ha még gyászol, bár sokan úgy vélik, inkább előbb jöjjön az új cica, mint később. Nincs ebben semmi tisztességtelen, hacsak nem kezdi az új cicát a régihez hasonlítani. Semmi nem pótolhatja az elvesztett kedvencet, de az újnak is megvan a maga vonzereje. Legjobb, ha egy kiscicát vesz magához, aki majd sok idejét leköti.

A MACSKA VISELKEDÉSE

A MACSKÁKRÓL SZÉLES KÖRBE ELTERJEDT NÉZET, hogy mindig pontosan azt teszik, amit akarnak. Egyesek csodálják ezt a függetlenséget, és a cicák fejlett intelligenciájának jeleként értékelik, míg mások kárhoztatják, és a veleszületett macskaönzés ékes bizonyítékát látják benne. A híres függetlenség a macskának abból a tulajdonságából ered, hogy inkább vadászik egyedül, mint csapatosan. Ennek ellenére – bár általában nem tekintik őket társas lénynek – az elvadult házimacskák gyakran élnek együttműködő csoportokban, kolóniákban, az oroszlánfalkához hasonlóan. Az pedig kétségtelen, hogy a házimacska az emberekkel vagy akár más háziállatokkal mélységesen szoros kapcsolatot képes kialakítani – ezt minden macskagazdi tanúsíthatja.

Ahhoz, hogy harmóniában élhessünk macskánkkal, érdemes foglalkoznunk természetes ösztöneinek feltárásával. Ha felismerjük viselkedésében a veleszületett magatartásmintákat, és megértjük azok okait, könnyebben megtaláljuk az egyensúlyt, hogy miként neveljük macskánkat a saját kedvünk szerint, és mikor engedjük követni természetes késztetéseit. A kölyökkit könnyebb meggyőzni saját elképzeléseinkről, mint a kifejlett macskát, de azért az utóbbi is lehetséges, csak türelmes ösztönzésre van szükség, sok ismétléssel és jutalmazással.

Sokkal nagyobb eséllyel létesíthetünk kiegyensúlyozott kapcsolatot, ha nem a macska természetének ellenében, hanem azzal együttműködve próbálkozunk. A viselkedési problémák megelőzésére fordított idő később bőségesen megtérül, hiszen otthonunkat és életünket egy elégedett, jó modorú és végtelenül elbűvölő lényel oszthatjuk meg.

HOGYAN KOMMUNIKÁLNAK A MACSKÁK? 42

VISELKEDÉSI PROBLÉMÁK MEGELŐZÉSE 44

CICAKÖTELÉKEK 46

CICÁK ÉS MÁS HÁZI KEDVENCEK 48

CICÁK ÉS GYEREKEK 50

A JÁTÉK JELENTŐSÉGE 52

VADÁSZAT 54

TERRITORIÁLIS MAGATARTÁS 56

KAROMÉLESÍTÉS 58

AGRESSZIÓ A FAJTÁRSÁKKAL SZEMBEN 60

AGRESSZIÓ AZ EMBERREL SZEMBEN 62

PERMETEZÉS ÉS PISZKÍTÁS A LAKÁSBAN 64

STRESSZ ÉS FÓBIA 66

Hogyan kommunikálnak a macskák?

A MACSKÁT JÓVAL KÉSŐBB HÁZIASÍTOTTA AZ EMBER, mint a kutyát, és átalakulásuk vadon élő ragadozóból hűséges baráttá korántsem mondható teljesnek. A macskák máig is az ősi, vad kolóniákban kifejlődött szabályok és jelzések alapján kommunikálnak. A fajtárs területének és magánéletének tiszteletben tartása a legfőbb alapelv, amely a macskák egymás mellett élését lehetővé teszi. A nagyon nyerstől a lehetetlenig terjedő jelzések útján érintkeznek egymással, az emberénél sokkal hatékonyabb érzékszervek segítségével.

Ezek közül alighanem a szaglás, a tapintás és a hallás a legfontosabbak. Így képes a vak, újszülött kiscica azonosítani anyja jellegzetes szagát, és kitapogatni a hozzá vezető utat, hogy szopni tudjon. A dorum-

▼ A kölyök az anyjához fűződő kapcsolat révén sajátítja el a macskakommunikáció eszköztárát.

K&F...

● *Priscilla cicámat megtámadta egy kutya, és utána förtelmesen büdös lett szegény. Ő volt az, vagy a kutya?*

Ha egy macska nagyon ideges vagy rémült, a farka alatti bűzmirigyek orrfacsaró szaganyagot választanak ki. Valószínűleg ezt történt, amikor Priscillát megtámadták.

● *Mire használja a macska a bajszát?*

A tapintás érzéke macskáknál az orruk, a lábuk és az átlagosnál vastagabb és durvább tapintószőreik területére összpontosul. A tapintószőrök közül a legfeltűnőbbek a rendkívül fontos bajuszszőrök, melyek információt közvetítenek a macska számára környezetéről, ahányszor valami hozzájuk ér vagy megrezegetti őket.

● *Miért fordít hátat a macskám, ha megszidom? Lehet, hogy mondani akar nekem valamit?*

Igen. A macska ezzel elismeri alacsonyabb rangját, és kitér a további konfliktus elől: megszakítja a szemkontaktust. Mindez korántsem jelenti azt, hogy bűntudata van.

► *Megtanulhatunk olvasni macskánk hangulatában, ha tanulmányozzuk az ábrázatát. Ha egy macska mereven bámul ránk, alighanem felingereltük valamivel. Nappali fénynél a kitágult pupilla arra utal, hogy cicánk izgatott.*

bolás rezgéshullámai az anyamacska közelségét jelzik, s ha a kölyök túl messzire téved, kétségbeesett nyivákolására anyjának útbaigazító kurrogása válaszol.

A tapintás és a szaglás döntő szerepet játszik a kifejlett macskák közötti kapcsolat kialakításában és fenntartásában. Egymás társaságát kedvelő macskák gyakran órákig alszanak egymás mellett, mosdatják egymást, és rendszerint pocfácskájuk összedörgölésével üdvözlík egymást. Mint-hogy macskánk általában nem tudja elérni az arcunkat, kénytelen beérni a lábunkkal – ahhoz dörgöli magát, s közben otthagyja illatanyagát, és felveszi a miénket. Aztán tovasétál, és mosakodni kezd, hogy eltávolítsa magáról a mi szagunkat, és megerősítse a magáét. Minden macska folyamatosan jelöli felségterületét – amerre csak elvonul, karmot és ésít vagy nedörgölődzik valaminek, mancsai, farka vagy pocfácskája révén ott hagyja saját, egyéni illatanyagát.

Arckifejezés és testbeszéd

A vizuális jelzések szintén fontosak – önmagukban és a kommunikáció többi fajtájával kombináltnak is. A macskák mindent kiolvasnak egymás ábrázatából. A kitágult pupillák fokozott éberséget jeleznek – többnyire félelmet vagy agressziót, de néha izgalmi állapott is. A merev „fixírozás”-t rendszerint harc követi.

Az arckifejezést árnyalja a testbeszéd, különös tekintettel a fül helyzetére. Mikor a macska védekező állást vesz fel, fülét ferdén hátrasunyja; ha rettentően fél, teljesen a fejéhez lapítja; a hegyesen felálló fül viszont a magabiztosság jele. Ha egy macska fenyegetve érzi magát, felborzolja a szőrét, és felpúpozza a hátát, hogy minél nagyobbannak tűnjön. Farka védekezően a teste köré tekeredhet. A felgömbített háttal összekuporodó macska támadásra készül, míg a lelapult hát félelmet és behódolást jelez. Amikor egy ci-

ca a hátára hengeredik, és feltárja előttünk legsebezhetőbb hasi részeit, végső bizonyítékát adja belénk vetett bizodalmanak.

A macska hangjelei változatosak, és általában egyértelműek – a fújástól és morgástól a doromboláson át a legkülönbözőbb nyávogó hangokig terjednek. A legtöbb ember azt hiszi, hogy a dorombolás a macska kellemes közérzetének jele. Bár az ölünkben doromboló cicát joggal véljük elégedettnek, a macskák más körülmények között is dorombolhatnak. Egyes szakértők szerint a macska önmagát nyugtatja vele, ha rémült, vagy ha súlyos fájdalom gyötri, bizonyos találkozásoknál pedig így jelzi barátságos szándékát. A legkönnyebben úgy tudunk egy cicát dorombolásra bírni, ha ahelyett, hogy hirtelen lecsapnánk rá, és fölkapnánk, megvárjuk, míg magától odajön hozzánk, és akkor megsimogatjuk.

► *Az ijedt macskát könnyű felismerni: felgömbíti a hátát, szőre az égnek mered. A fül helyzete mutatja, hogy az állat nem biztos a dolgában. Lehet, hogy támadás helyett sarkon fordul és elinal.*

Viselkedési problémák megelőzése

VISELKEDÉSI PROBLÉMA AZ, AMIT A MACSKA GAZDÁJA (vagy más, a macskával érintkező ember) elfogadhatatlannak tart. Bizonyos „viselkedési problémák”, például a vizeletfröcskölés vagy a macskapárbaj, a világ legtermészetesebb dolgai, mármint a macskák szemszögéből. Ezeket csak a gazda tartja problémának, mert kényelmetlenséget vagy bajt okoznak.

A legtöbb macskatartó szeretné megszüntetni a macska minden olyan szokását, amellyel magát vagy a család más tagját veszélyezteti, esetleg tönkretesz valamit. Megeshet, hogy a cica viselkedése csak apró kellemetlenséget okoz, mégis megnehezítünk rá, mindkettőnknek jót tenne tehát, ha a probléma megoldódna. A határozott bánásmód persze korántsem jelent durvaságot. Ha a macskát úgy büntetjük, hogy kiabálunk vele, kizárjuk a lakásból, vagy megverjük, azzal felzaklatjuk és megzavarjuk, a probléma pedig csak súlyosbodik.

Minden illetendő macskától elvárható, hogy használni tudja az alomtálcát, vagy menjen ki a szabadba könnyíteni magán, és tűrje jól a testápolást. A gyakori, de kisebb problémák esetén – szobanövények rágcsálása, asztalon felejtett étel zsákmányul ejtése –

szintén nem árt macskánkat jobb modorra nevelni. Számos rossz szokás és káros viselkedésforma létezik még, amelyek kialakulását a gazda mindenképp szeretné elkerülni – ilyen például a lakás különböző pontjainak befröcskölése, az odapiszkítás, a textiliák megcsócsálása, karomélesítés a bútorokon és az agresszió emberekkel vagy más állattal szemben. Ezeknek kezelésével a fejezet más részében foglalkozunk.

Olykor egy-egy makacs viselkedési probléma – pl. túlzott mosakodás, öncsonkítás vagy rossz helyre vizezés – betegség tünete is lehet. Ha macskánk ilyenfajta szokásokat vesz fel, meg kell vizsgáltatnunk állatorvossal. Lehet, hogy az orvos nem talál semmilyen betegséget, de azt továbbra is feltételezheti, hogy a macska viselkedését valamilyen stressz vagy kényszeres magatartászavar okozza (lásd 66–67. o.), és ajánlhat nekünk egy magatartás-specialistát.

A szocializáció jelentősége

Nem minden viselkedési problémát lehet kivédeni. Mindenesetre a tenyésztők akkor járnak el helyesen, ha csak jó természetű macskákat pároztatnak. De még ennél is fontosabb, hogy miként gondozzuk az újszülött kiscicákat (lásd *Ivadékgondozás*, 82–85. o.). Az első 2–7 hét döntő jelentőségű a kismacska szocializációjának megalapozása szempontjából. Ami ebben az időszakban történik a cicával, meghatározóan befolyásolja, hogy barátságos és a különféle helyzetekhez rugalmasan alkalmazkodó jószágga cseperedik-e.

A későbbi problémák megelőzése érdekében hasznos, ha a kölyköket naponta többször különféle korú emberek veszik kézbe 5–10 percre. Ehhez hozzátartozik az is, hogy a cicákat fölemeljék, és gyöngéden korlátozzák mozgásukban. Miután hazavisszük a kismacskát, szocializálódása tovább folytatódik új környezetében.

Sosem árt meggyőződni arról, hogy a kiválasztott kölyök- vagy felnőtt macska mennyire kezes, illetve mennyire képes alkalmazkodni a mi életkörülményeinkhez. Ha például egy túl félénk macskát hozunk három kisgyerek meg egy kutya közé, alighanem komoly beilleszkedési nehézségekkel számolhatunk.

A helyes viselkedés ösztönzése

Tegyük

- ✓ Csakis reális elvárásokat támasszunk macskánkkal szemben, főleg ha menhelyről hoztuk el.
- ✓ Mihelyt beköltöztettük otthonunkba, azonnal kezdjük el a nevelését.
- ✓ Legyünk következetesek a házirend alkalmazásában.
- ✓ Jutalmazzuk és dicsérjük a helyes viselkedést.
- ✓ Ha a cica rosszkodik, szóljunk rá, hogy „nem!”, vagy spricceljük le vízipisztollyal.

Ne tegyük

- ✗ Ne kiabáljunk a macskával, és ne zárjuk ki a házból.
- ✗ Ne vegye észre a macska, hogy ki spriccelte le, mert kerülni kezdene minket.
- ✗ Soha ne bántalmazzuk a macskát, mert attól testileg és lelkileg is sérülhet.

A macska nevelése

Ha a macskával kiskorától fogva megfelelően bántak, a jó modor alapjaira könnyűszerrel megtaníthatjuk a jutalmazás és ismétlés technikájával. Egy kis jutalomfalattal például a macska vesztig marad, míg fészülgetjük. Ha a nem kívánatos viselkedéstől szeretnénk eltántorítani, szakítsuk félbe egy „nem!”-mel a rosszkodás kellős közepén. Végül szükségben spriceljünk le vízipisztollyal vagy tiszta vízzel töltött permetezővel, de vigyázzunk, mert ha észreveszi, hogy kitől ered az „áldás”, hamar megtanulja, hogy csak a jelenlétünkben éri kellemetlenség.

Ideges természetű vagy agresszív állatot nehezebb nevelni, de sok múlik a macska és a gazdi kapcsolatán. A tanítás ezt el is mélyítheti, hiszen megköveteli, hogy foglalkozzunk kedvencünkkel.

K&F...

● *Hogyan taníthatom meg Szaniszló cicámat, hogy hívásra hozzám jöjjön?*

Használja ki, hogy cicája szereti a hasát. Kínálja meg naponta többször kisebb adagokkal kedvenc ételéből. Csapjon nagy hűhót, mikor feltölti a tálkáját, hadd rohanjon oda a cica. Ha közben hangosan hívogatja, hogy „Szaniszló, gyere!”, a parancsszót hamarosan összekapcsolja majd a finomsággal. Gyakoroltassa vele, hogy menjen oda jutalomfalatért. A csemegét később dicsérettel helyettesítheti.

● *Boszi cicám régebben folyton a konyhapult meg az asztal tetején sétálgált. Most már csak akkor, ha nem vagyunk otthon – elárulják a lábnymomai. Mit tegyek ezekre a felületekre, hogy távol tartsam őt?*

Először is ne hagyjon elől ételt vagy játékot, semmit, ami felugrásra csábíthatná Boszit. Próbálja meg bevonni a felületeket alufóliával. A macskák utálják ezt a síkos, zizegős anyagot a tappancsaik alatt. Tegye meg ezt több héten át naponta, aztán csak találomra néhányszor, hogy a lecke jobban bevésszön. Ez meg fogja oldani a problémát.

● *Lola öt évvel ezelőtt, háromévesen került hozzánk. Nincs vele semmi gond, nagyon barátságos cica, de csak addig, míg fel nem akarjuk emelni. Ilyenkor morog, sőt karmol is. Ez bizony nagy nyűg, ha meg kell fésűlnünk, be kell tennünk a szállítókosárba vagy meg kell vizsgáltatnunk az állatorvossal. Hogyan lehetne leszoktatni erről?*

Ha Lola mindig is ilyen volt, és az állatorvos biztosra veszi, hogy vonakodását nem valamilyen betegség – pl. ízületi gyulladás – okozza, akkor alighanem az a baj, hogy nem szoktatták kellően kézhez kölyökkorában. Sok macska utálja, ha felemelik, de amelyiket 2 és 7 hetes kora között rendszeresen felveszik, hamar megszokja. Ha Lola ölben nem érzi jól magát, csábítsák magukhoz jutalomfalatokkal. Ha odajön és nyugodt marad, simogassák és jutalmazzák meg. Mikor ezt már eltűri, nagyon óvatosan emeljék fel, de tegyék le, mihelyt morogni kezd. Ha viszont hagyja, hogy felvegyék, és rövid ideig kézben tartásuk, jutalmazzák meg ismét. Gyakorolják ezt sokat, és a cica biztosan kezelhetőbbé válik.

◀ *Bosszantó dolog, ha macskáink rendszeresen lelegeli vágott virágainkat – néhány fajta meg is mérgezhetheti. Szóljunk rá határozott hangon, hogy „ne!” csinálja, és adjunk neki más rágcsálnivalót, pl. füvet vagy egy kis száraz tápot.*

Cicakötelékek

A RÓLUK KIALAKULT KÉPP ELLENTÉTBEN A MACSKA társas állat, és szoros kapcsolatot tud létesíteni akár az emberrel, akár a többi házi kedvencel. Hozzánk fűződő viszonya egyéni vérmérsékletétől és korai szocializációjától függ (lásd 44–45. o.), meg attól, hogyan bánunk vele. Nem minden macska értékeli nagyra a szoros fizikai kontaktust, és ez az ölbecicát kedvelő gazdiknak csalódást okozhat. Bizonyos fajták, például a szíamix, gyöngéden ragaszkodóak, míg mások, például az abesszin, inkább független természetűek. Persze, vannak kivételek.

Gyakran vetik a macskák szemére, akik nem kedvelik őket, hogy csupán etetéskor válnak hirtelen fenemód ragaszkodóvá. Igaz ugyan, hogy a macska eleinte ahhoz az emberhez közeledik, akitől enni kap, de a gazdához való erős kötődés ennél sokkal mélyebb gyökerű. Az etetőtálka töltőgetése nem elég ahhoz, hogy létrehozson és éltesen egy ilyen erős érzelmi köteléket. Cica és gazdája a közös időtöltés során tudhatja meg a legtöbbet egymásról, ezért nagyon fontos, hogy amikor ismerkedni kezdünk kedvencünkkel, ha csak tehetjük, játsszunk vele, beszéljünk hozzá, és teremtsünk vele kapcsolatot a lehető legváltozatosabb helyzetekben.

Ez persze nem azt jelenti, hogy halmozzuk el túlárado figyelmünkkel. Különösen kerülendő az ilyesmi a menhelyről hozott macskák esetén, akiket elha-

nyagoltak, bántalmaztak, vagy félénk és ideges természetűek. Csak tegyük magunkat könnyen hozzáférhetővé, és a macska önként közelít majd hozzánk, amikor kellően megnyugodott, és úgy érzi, eljött az ideje.

Sok törődést igénylő macskák

Vannak macskák, akik állandóan velünk akarnak lenni. Ha csak tehetik, testi kontaktust létesítenek, és lármásan fölhevítik magukra a figyelmet. Ha ölbe vesszük őket, sokszor dagasztanak, vagy szopogatják a ruhánkat. Az ilyen macskák stresszesek, ha napközben magukra hagyják őket, vagy ha nem kapnak elég figyelmet. Szélsőséges esetekben ez akár öncsonkításba, szövetevesztésbe vagy vizeletröccskölésbe is árcsaphat (lásd 64–67. o.).

Ez a túlzottan függő magatartás olyankor jelentkezik, ha a gazda viselkedése elősegíti, vagy ha a macskának egy betegség vagy sérülés után intenzív gondoskodásra van szüksége, de olykor időskori magatartás-változás eredménye is lehet. Ha cicánkat nagyobb függetlenségre szeretnénk szoktatni, ne jutalmazzuk követelődő magatartását. A hosszas kényeztetést helyettesítsük játékkal. Ne büntessük a macskát, ha hibázik – csak negatív hatást érnénk el vele, és még feszültebbé tennénk.

A tartózkodó macska kezelése

A kevésbé kötődő macskák többnyire tökéletesen elégedettek, csak a gazdáikat szokta felzaklatni a gyakori visszaautásítás. Az ilyen cicákra az jellemző, hogy nem telepsznek gazdájuk ölébe, és ha megsejtik, hogy valaki fel akarja kapni őket, sürgősen elinálnak. Az efféle viselkedés legfőbb oka a korai szocializáció hiánya, de durva gazdák, traumatikus emlékek vagy egy betegség fájdalmas kezelése is előidézhetik ezt a problémát. A kismacskákat rendszeresen és gyöngéden kézhez kell szoktatni, különösen 2 és 7 hetes koruk között. Ha a baj már megtörtént, a problémás macskával úgy erősíthetjük kapcsolatunkat, hogy a közeledés legkisebb jeléért is megjutalmazzuk, s igyekszünk megnyerni magunknak. A tempót a macska diktálja. Ne emeljük fel, míg nem mutatja a bizalom és lazaság egyértelmű jeleit.

Ha macskánk túlzottan ragaszkodó

Tegyük

- ✓ Korlátozzuk kapcsolatunkat kedvencünkkel; kérjünk meg valaki mást, hogy etesse, fésülje és kényeztesse.
- ✓ Hagyjuk figyelmen kívül minden követelődését.
- ✓ Helyettesítsük játékos foglalkozásokkal a dédelgetést vagy a szoros fizikai kontaktust.
- ✓ Amint elkezdi ruhánkat dagasztani vagy szopogatni, ne foglalkozzunk tovább vele.

Ne tegyük

- ✗ Ne büntessük a macskát, ne kiáltunk rá, és ne spricceljük le vízipisztollyal.

K&F...

- *Elősegíti az erősebb kötődés kialakulását, ha megengedem a cicámnak, hogy velem aludjon?*

Ha a cica a gazdival akar aludni, máris épp elég erős a kötődés. (De azért nem árt ellenőrizni, hogy nem bolhás vagy férges-e.) Ha viszont nem akar, nem is lehet kényszeríteni rá.

- *Cimmosom, Miska néha kivesz egy szabadnapot. Jól teszem, ha ilyenkor megkeresem és hazaviszem?*

Ajánlatos megvizsgáltatni az állatorvossal – sok macska elbújik, amikor beteg. Az olyan betegségek, mint a pajzsmirigytúltengés, a vese- vagy hólyaggyulladás, túlérzékenyvé tehetik a cicát, aki ilyenkor kerüli a fizikai kontaktust, ezért óvatosan kell hozzányúlni.

- *Otthon dolgozom, és felnőtt kandúrom, Zorba rendszeresen végighalás a számítógép billentyűzetén. Mit tegyek, hogy megakadályozzam ebben?*

Kap Zorba elég figyelmet? Játsszon vele többet, és találjon neki a munka idejére másik helyet. Ültesse az ölébe, mikor elkezd dolgozni, vagy készítse oda a cica kedvenc takaróját, amire rátelepedhet. Egy íróasztalra méretezett macskafekhely biztosan távol tartaná a számítógéptől.

- ▲ *Ha módjában áll, macskáink bizonyára szívesen alszik az ágyunkban. Az együtt alvás a szoros kötődés jele. Hogy ez túlzott ragaszkodásra utal-e vagy sem, attól függ, hogyan viselkedik a nap többi részében.*

Ha macskáink túlzottan tartózkodó

Tegyük

- ✓ Sokszor adjunk neki egy kevés ennivalót, hogy a jelenlétünket a csemegékkel társítsa.
- ✓ Beszéljünk hozzá, mialatt az eledelt a táljába tesszük, és finoman simogassuk, míg eszik.
- ✓ Ülünk a padlóra a cica kedvenc helyén, és próbáljuk magunkhoz csalogatni.
- ✓ Kezdeményezzünk játékot ahelyett, hogy váránk, mikor kér egy kis kényeztetést.

Ne tegyük

- ✗ Ne hajkurásszuk a macskát végig a házon, hogy jöjjön már oda hozzánk.
- ✗ Ne vegyük föl, ha a macska szemlátomást nem lelkesedik érte.

Cicák és más házi kedvencek

SOK CSALÁD TART TÖBBFÉLE HÁZI KEDVENCET, és mindenki számára az a legkellemesebb, ha az állatok békében élnek egymással. Kezdő kisállat-tulajdonosok gyakran megdöbbennek, milyen jól megférnek a macskák más fajokkal, például a kutyákkal. El kell ismerni mindazonáltal, hogy a macskák módfelett hatékony és aktív ragadozók, és a velük született vadászösztönt hamar kiváltja bármi, ami magas hangon vinnyog, zizegő hangot ad, vagy picike és fűrgén mozog. Más szóval a macskák többségében botorság volna megbízni, ha egeret, hörcsögöt vagy aranyhalat akarunk tartani mellett.

Korai tapasztalatok

A kismacskák elsődleges, legérzékenyebb szocializációs periódusa 2 és 7 hetes koruk közé esik, bár a folyamat alacsonyabb intenzitással egész életükben folytatódik, beleértve a 6 és 12 hónapos kor közötti másodlagos, „serdülőkori” szocializációs fázist.

Ezekben az első, döntő hetekben alakulnak ki a cicák legmélyebb kötődései, például anyjuk és alomtestvéreik iránt. Emellett kialakulhat bennük a többszörös fajazonosság is. Más szóval, ha ebben a korban a kismacskát együtt nevelik például egy kutyával vagy nyúllal, a későbbiekben barátnak tekinti őket – feltéve persze, hogy nem robban ki közöttük ellenségeskedés. Ez a korai bevésoedés olyannyira erős, hogy ha a kiscicát együtt nevelték a macskák valamely hagyományos zsákmányállatával – mondjuk, patkánnyal –, akkor ennek a fajnak a tagjait még felnőttkorában sem fogja megtámadni.

Ahogy a cica cseperedik, hajlandósága, hogy azonosuljon más fajokkal, rohamosan csökken, s eképpen egyre nehezebb harmonikus kapcsolatot kialakítani közte és más háziállatok között. Egyetlen szembeszökő kivétel e szabály alól a szoptatós anyamacska, melynek anyai ösztönei – úgy tűnik – felülírják az összes többit. Egy tejelő nőstény képes nyúlfiakat, kismókusokat, de akár még kölyökkutyákat is szoptatni.

▲ A fedetlen akváriumban tartott hal könnyű prédája a macskának. Nemigen várhatjuk el a legjólneveltebb cicától sem, hogy ilyen helyzetben ellenálljon a kísértésnek.

Macskák és kutyák összeszoktatása

Kutyák és macskák jól megtűrik egymást, sőt közeli cimboraságba keveredhetnek, ha kellő körültekintéssel mutatjuk be őket egymásnak. Persze ha a kutyát nem szoktatták soha macskához, fennáll a veszély, hogy hajszozni és elejteni való kis zsákmánynak tekinti a cicát. Bizonyos kutyákban különösen erős a vadászhajlam, másokban kevésbé, úgyhogy ha kutyánk van, és szeretnénk mellé egy macskát, előre fel kell mérnünk a kockázatot. Ha pedig macskánk van már, és kutyát szeretnénk hozni a házhoz, válaszszunk higgadt, békés természetűt. Óvakodjunk a patkányfogó fajtáktól, például a terrierektől.

Kismacska és kutya összeszoktatásához aránylag egyszerű lépések vezetnek:

1. Mielőtt belefognánk, sétáltassuk meg alaposan

a kutyát, és tömjük tele a bendőjét, hogy minél elégedettebb és jóllakottabb legyen.

A cél, hogy minden jelenlévő nyugodt legyen.

2. Tartsuk a kutyát laza pórázon, a kiscica pedig üljön valaki másnak az ölében.

3. A pórázt fogva vezessük a kutyát közelebb a cicához, és utasítsuk, hogy üljön le. Ha szót fogad, dicsérjük meg, vagy adjunk neki jutalomfalatot.

4. Ha a kutya elég nyugodtnak látszik, engedjük megszaglásnia a cicát, és ismét jutalmazzuk nyugalmáért. Ismételjük meg ezt az eljárást naponta többször, míg egyik állatot sem hozza ki sodrából a másik jelenléte. Ekkor elengedhetjük a cicát, hadd futkározzon a szobában, és folyamatosan jutalmazzuk a kutyát, ha erre nem reagál. Az első hetekben soha ne hagyjuk őket egyedül, és tartsuk a kutyát továbbra is hosszú pórázon, ha netán közbe kellene avatkoznunk.

A felnőtt macskát még nagyobb óvatossággal kell összeismertetnünk a kutyával, különösen, ha a macska még sosem találkozott ilyen állattal, vagy – ami még rosszabb – találkozott, de a kutya megkergette és halálra rémítette. A kifejlett macska könnyen ki-vergődhet a kezünkől, és elillanhat, a hirtelen mozgás pedig arra késztetné a kutyát, hogy utánavesse magát. Ez meg csak igazolná a macska félelmeit, és állandósítaná a problémát. Az első néhány találkozás erejéig nem árt tehát egy kosárba zárni a macskát, jócskán a kutya hatósugarán kívül, hogy megfigyelhessen az ebet, de ne tudjon sem elmenekülni, sem agresszíven védekezni.

Ha már mindkét állat nyugodtnak látszik, folytassuk úgy, ahogy a kismacska és kutya esetében (lásd fent). Hetekbe telhet, míg egy félénk macska elviseli, hogy egy szobában van egy kutyával. Legyünk türelmesek. Ügyeljünk arra, nehogy kutyánk a kergetéssel vagy hangos ugatással megerősítse a cica félelmeit.

K&F...

● *Házinyulam, Áfonya mellé szeretnék egy macskát. Mi a véleménye?*

A kifejlett macskát nehéz megtanítani, hogy toleráljon egy nyulat, úgy, hogy azt javasolom, válasszon inkább egy kb. 6 hetes kölyökkicát vagy olyan felnőttet, aki már élt együtt nyulakkal. Tegye Áfonyát egy szállítóköszörbe, nehogy rohángászni kezdjen, s ezzel felébressze a cica játék- és vadászösztönét. Aztán mindennap hozza össze őket egy kis időre. Hamarosan szabadjára is engedheti őket, de sose maradjanak felügyelet nélkül.

● *Nem mindegy, hogy egy macskát kutyakölyökkel vagy felnőtt kutyával próbálók összeszoktatni?*

Nem: a kölyökkel sokkal könnyebb. A kölyökkutya nemigen lép föl támadólag egy macskával szemben, és ha ráadásul a macska is kölyök, a kölcsönös kíváncsiság felgyorsítja majd az elfogadás folyamatát. Egy felnőtt macska eleinte esetleg nyugtalan egy kölyökkutya közelében, de aztán hamar fölébe kerekedik, és aligha nem végképp ő lesz a „falkavezér” kettejük kapcsolatában. Legyünk résen a találkozásnál, mert ha a kiskutya megijeszti a macskát, rosszul is elsülhet az ügy: a karmok a kutya orrát, vagy ami nagyobb baj, a szemét is veszélyeztethetik. A fáradt, jóllakott kiskutya többnyire nyugodt és laza lelkiállapotban van – ilyenkor mutassuk be neki a macskát.

▼ *Meghiűt szunyókálás. Az egy fedél alatt élő kutyák és macskák között mely vonzalom alakulhat ki, ha kellő gonddal, együtt neveljük fel őket, vagy ha van elég idejük meg terük az összeszokásra.*

Cicák és gyerekek

A GYEREKEKNEK HATÁRTALAN ÖRÖMÖT JELENT bármelyik házi kedvenc, és a játékos, szelíd cica ideális játszópajtásuk lehet. A macskatartás remek mód arra, hogy a gyerek megismerkedjen a felelősséggel és jó érzéssel, amit a másokkal való törődés okoz.

A gyerekeknek azonban már egészen kicsi korukban meg kell tanítanunk, hogy bánjanak finoman a macskával, és tartsák tiszteletben igényeit. A házi kedvenc nem játékszer, hanem egy másik élőlény, ezért a durva bánásmódot semmi szín alatt nem szabad eltűnünk. Meg kell értetnünk a gyerekkel, hogy a macskának ugyanúgy szüksége van egyedüllétre, pihenésre, mint neki, és mennyivel tapintatosabb, bár éppoly szórakoztató felkapdosás és zsvajgás helyett egyszerűen csak figyelni, hogy a cica mit csinál.

Macskák és kisbabák

Egy csecsemő kétségtelenül együtt élhet egy macskával, de legjobb, ha érintkezésüket némileg korlátozzuk. Igaz ugyan, hogy az emberfióka jóval nagyobb annál, semhogy egy macska zsákmányállatnak vélje, mégis akad ok az aggodalomra. A kisbaba nem képes ellökni magától egy macskát, és bár csekély a valószínűsége, nem zárható ki teljesen, hogy megfullad, ha a cica hozzábújik a kiságyban. Emiatt nem célszerű egyedül hagyni a babát a macskával. Ne engedjük a macskát a csecsemő közelében aludni, és egy másik szobában helyezzük el a fekhelyét. Már a terhesség idején se engedjük meg, hogy a cica a bababútorokon aludjon. Fogadtassuk el vele az új alvási rendet, mielőtt a kisbaba megszületik.

Még időben szoktassuk hozzá a macskát a rendszeres etetéshez, játékhoz és testápoláshoz – ne a kicsi megérkezése után kezdünk hozzá. Számítsuk ki reálisan, mennyi időnk marad kedvencünkre a gyermek világra jötte után, és osszuk meg a felelősséget családunk többi tagjával, nehogy a macska elhanyagoltságában féltékennyé váljon. A macskák természetüktől fogva kíváncsiak. Mikor hazahozzuk a babát, engedjük meg a cicának, hogy megnézzé és megszaglássza, persze szigorú felügyelet mellett. Hagyjuk, hogy kielégítse olthatatlan kíváncsiságát a

K&F...

● *Tízéves kislányom jó néhány nyulat és tengerimalacot gondozott már. Most egy törzskönyvezett cicára vá-*

gyik, akit majd kiállításra vihet. Milyen fajtát javasol neki?

A rongybaba macskát vagy a skót lógófűlűt ajánlanám nyugodt és derűs természetük miatt, illetve a barátságos cicákat, amilyen a száími, az egyiptomi mau vagy a kék brit rövid szőrű. Hozzá kell tennem azonban, hogy egy macska természete legalább annyira függ a környezetétől, mint a géneitől, és hasonlóan fontos a korai kézhez szoktatás is.

● *Gitta cicánk olyan elszántan mosakodik, hogy a farka szinte már teljesen kopasz. Azóta teszi ezt, mióta Dani fiunk mászni kezdett. Kerüli is őt. Lehet itt valami összefüggés?*

Gitta viselkedése kapcsolatban állhat a kisfiú aktivitásából eredő stresszel, főként ha kölyökkorában nem volt dolga gyerekekkel. Figyelje, nem tesz-e Dani olyat, amitől a cica megsérül vagy megrémül, és soha ne hagyja őket magukra. Alakítson ki egy zugot, ahova a cica visszavonulhat Dani elől. Javasolnám továbbá, hogy végeztesen el egy teljes körű kivizsgálást az állatorvossal, és mérlegeljék, hatásos lehet-e Gittánál a szorongás gyógyszeres kezelése. Elképzelhető az is, hogy a cica allergiás a babaholmikra, és ez váltja ki nála a túlzott tisztálkodást.

● *Nemrég hoztunk el a menhelyről egy krémszínű brit rövid szőrű macskát. Henrik fantasztikusan viselkedik a feleségemmel és velem, de noha önként telepszik kislányunk ölébe, kis idő múlva leugrik, és a szoba túlfeléből fúj rá. Lehet, hogy a lányunk rosszul csinál valamit?*

Az elmondottak arra utalnak, hogy Henrikkel talán rosszul bánt a múltban egy gyerek, és ez az élmény tör fel belőle, amikor éppen a legellazultabb és a legsebezhetőbb. Bátorítsák a cicát, hogy továbbra is oda-menjen a kislányhoz rövid dédelgetésre, és bízzák lányukra az etetés és – ha a cica szereti – a fésülés feladatait. Idővel megjön majd Henrik bizalma, de a kislány legyen vele türelmes.

babaholmik – pelenkák, pipercikkek – iránt, mielőtt azokat biztonságos helyre pakolnánk.

A szocializáció jelentősége

Nem minden macska fér meg jól a gyerekekkel. Ezt legtöbbször a macskák korai szocializációjának (lásd 44–45. o.) hiánya okozza. A várhatóan gyerekek közé kerülő macskánál az a jó, ha már 2 és 7 hetes kora között hozzászokott a zajos, sürgő-forgó családi környezethez, és ahhoz, hogy gyerekek rendszeresen fogdoszák. Sok család szívesebben fogad be kiscicát, mint felnőtt macskát, és ez általában remekül beválk, mivel a macskakölyök már zsenge korában hozzászokik ahhoz, hogy fölvegyék. A gyerekek egyszerűen imádnak apró állatokat fölkapni és babusgatni. A totyogó korosztály csak szigorú felügyelet mellett érintkezzen macskákkal, mindkét fél biztonsága érdekében. A szülők dolga megtanítani a gyereket, hogy ne kiáltson rá a cicára, ne húzza a farkát, ne ejtse el, ne nyomorgassa,

▲ *A gyerekek rajonganak a kiscicákért, és ha bánni is tudnak velük, azok teljes mértékben viszonyozzák ezt a szeretetet. A gyerekek elég idősek kell lennie, hogy tiszteletben tartsa a kiscica igényeit, a kiscicát pedig hozzá kell szoktatni a gyerekekhez.*

és ne zárja be a szekrénybe, mosógépbe vagy – ami a legrosszabb – a mikrohullámú sütőbe. A gyerekek túlzott figyelme és erőszakossága stresszes viselkedésformákat idézhet elő még egy jól szocializált macskánál is.

A gyengén szocializált cicával azonban akkor is problémák lehetnek, ha a gyerek semmi rosszat nem tesz vele. Az emberek végtagjai iránt ragadozó magatartást tanúsító macska nagy valószínűséggel megtámadja a gyerek lábát vagy kezét. Az ilyen hajlam legapróbb jelét is problémaként kell kezelni, és a lehető leghamarabb le kell küzdeni (lásd *Agresszió az emberrel szemben*, 62–63. o.). Ha bármilyen gondunk van ezzel kapcsolatban, beszéljünk állatorvosunkkal.

A játék jelentősége

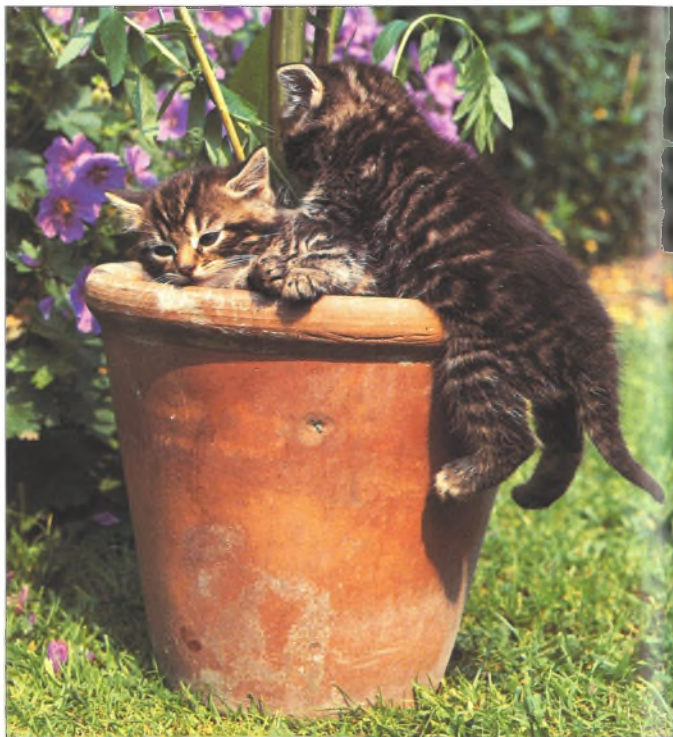
A HÁZIMACSKA EGYIK LEGSZERETETREMÉLTÓBB VONÁSA a játékossága. Akinek két vagy több macskája van, véget nem érő gyönyörűséggel figyelheti, amint kergetőznek, lesből támadnak, birkóznak egymással. A kiscicáknál a játék elősegíti erejük és mozgáskoordínációjuk kifejlődését, egymás kiismerését, valamint felnőttkori magatartásformáik és túlélési praktikáik begyakorlását. A kifejlett macskák játéka a fölös energiák levezetését és a természetes viselkedésminták megerősítését szolgálja.

Kölyökmacskák játszadozása

Mihelyt a szeme kinyílik, és megindul a saját lábán (10–14 naposan), a kiscica szinte azonnal játszani kezd. A játék eleinte ügyetlen és koordinálatlan mozdulatok sorozata – megpróbálnak rávetődni a másikra, birkóznak, hemperegnek egymáson, s mindezt megspékelik némi mimelt harapással, mancscsapással és karmolással. Mire a kiscicák elérik a 8 hetes kort, megnő a játékszerek iránti érdeklődésük, s megkergetnek, elkapnak mindent, ami csak mozog.

Az effajta játékkal a kismacska kifejleszti és begyakorolja a ragadozó mesterfogásokat: a cserkelést, az üldözést, a zsákmány elkapását és az „ölést”. A felnőttéletben mindez folytatódik: gondoljunk csak arra, milyen villámgyorsan magára vonja macskánk figyelmét egy másik macska csapkodó farka, egy meglóbált zsinag vagy egy arra szálló pillangó. Mindazonáltal a játék lehetőségétől megfosztott kiscicából

▼ *Kiscicánknak, de felnőtt macskánknak is sokféle játékszer vehetünk magányos vagy közös játékokhoz. A csengettyűk nagyon izgalmasak, de jól kell rögzíteni őket.*

▲ *Kapj el, ha tudsz! Két testvérke, amint a virágcserepen átívelő üldözéssel versenyzik, örömeibe feledkezik. A játék fontos része a felnőttéletre való felkészülésnek.*

Biztonságos és egyszerű játékszerek

Némi találmányossággal fabrikálhatunk pár egyszerű játékot macskánk szórakoztatására.

- Vágjunk lyukakat egy nagy kartondobozba. A macska ki-be ugrálhat, és elrejtőzhet odabenn.
- Kötozzünk egy labdacskát, parafa dugót vagy üres cémaspunit egy erős zsinag. Ügyeljünk, hogy a tárgy elég nagy legyen, nehogy a cica lenyelje.
- Borítsunk egy szétnyitott újságot a padlóra, hogy a macska átbújhasson alatta, vagy adjunk neki újságpapír galacsint játszani.
- Mozgassuk a padlón egy zseblámpa fénykörét ide-oda, hadd üldözzön a cica.

K&F...

● **Mikor boldogabb egy kiscica, ha egyedül, ha emberrel vagy ha egy másik macskával játszik?**

A más kiscicákkal vagy felnőtt macskákkal együtt élő kismacska könnyebben létesít kapcsolatot fajtársaival, míg az „egykék” jobban kötődnek az emberhez. Aki mélyen ragaszkodó kedvencre vágyik, próbálkozzon egyetlen kiscicával inkább.

● **Milyen gyakran kell játszanom a macskámmal, ha nem akarom, hogy unott és nyugtalan legyen?**

A kiscicákkal gyakran, alkalmanként legalább negyed órán át kell foglalkoznunk, hogy elősegítsük fizikai, mentális és szociális fejlődésüket. A felnőtt macskának elég naponta kétszer tíz perc, amennyiben van lehetősége egyéb szórakozásra.

● **Mi lehet az oka, hogy Lenke cicám néha megharap vagy megkarmol, mikor játszom vele? Árva kiscica volt, 2 hetes kora óta mesterségesen tápláltam.**

Játék közbeni agresszióról lehet szó nála, ami mesterségesen táplált macskakölyköknél gyakori. Fogja rövide a foglalkozások idejét, jutalmazza Lenke helyes viselkedését simogatással vagy csemegével, és azonnal szakítsa félbe a játékot, ha az agresszió bármely figyelmeztető jelét tapasztalja: kitágult pupillák, farokcsapkodás, hátralapuló fülek, megmerevedett test vagy kimeresztett karmok. Használjon a játékhoz pl. madzagra fűzött golyót, és ne nyúljon a cicához pusztá kézzel.

● **Nimród cicám minden játékát használja, kivéve a macskamentás egeret. Mi lehet az oka, hogy épp ez nem érdekli?**

A macskamenta egy átható szagú, szárított mentaféle, amely nepetalaktont tartalmaz. Egyes macskákra nagy hatással van ez az anyag, teljesen elbódítja őket – még az is lehet, hogy hallucinálnak tőle. A kutatások azonban kimutatták, hogy a macskák szűk ötven százaléka csak enyhén vagy egyáltalán nem reagál a macskamentára, úgyhogy nem Nimród az egyedüli, akit nem érdek a játék egere.

► **Az ingajáték jó alkalom egy kiscicának, hogy gyakorolja a színlelt támadás mozdulatait, mielőtt rávetné magát a zsákmányra. A rendszeres, közös játékok során a cica kis gazdája gyöngédségen és bizalmon alapuló, tartós kapcsolatot épít ki kedvencével.**

is válhat megrögzött vadász, és sosem vadászó macskák is lehetnek játékosak. Ösztönözzük ezt a magatartást, játsszunk minél gyakrabban kölyökicánkkal.

Hogyan szórakoztassuk macskánkat?

Lássuk el a cicát mindenféle játékkal, amelyekkel közösen játszhatunk. Ez elősegíti kapcsolatunk elmélyülését, levezeti kedvencünk fölös energiáit, és elhívja annak, hogy unatkozzon, ellustuljon és elhízzon – különösen, ha lakásban tartjuk. Minden megfelel, amit a macska érdekfeszítőnek talál, feltéve, hogy biztonságos. Óvakodjunk a nejlonzacsoktól, mert fulladást okozhatnak, a nem üres cérnaspulnitól meg pamutgombolyagoktól, amelyeket megrághat és lenyelhet, valamint az apró gomboktól és mindentől, ami összetéphető.

Egy beltéri macskajátzóterem remek lehetőség mind a mozgásigény kielégítésére, mind a szórakozásra. Dobozokból és különböző magasságú polcokból magunk állíthatjuk össze; telepíthetünk bele kakasülöket, mászó- és hintázóköteleket, alagutakat a futkározáshoz és elrejtőzéshez, mozgó játékszereket. Fontos tartozék egy karomélesítő oszlop vagy természetes fakéreg is. Nem igényel sok teret, csak úgy 2 m magasság meg kiadós kiegészítő kell hozzá. Az elrendezést variáljuk néha, mert a macska kedveli a változatosságot.

Vadászat

KÖNNYEN MEGFELEDEKEZÜNK RÓLA, HOGY A MACSKÁT eredetileg azért háziasították, mert apró kártevőkre vadászott. Fizikai tulajdonságai mind hozzájárulnak ahhoz, hogy sikeres vadász legyen – nagy, előrenéző szemei biztosítják a széles látómezt, füle jóval magasabb frekvenciájú hangokat is érzékel, mint az emberé (pl. a kistrácsalók neszezését), egyedülálló mozgékonyasága és egyensúlyérzéke az ugrásban és a zsákmány elfogásában, halálos karmai és fogazata pedig a prédá megragadásában és megölésében segíti. Gyilkos harapásával a nyaki csigolyák között metszi át áldozatainak gerincvelőjét, szinte azonnal kioltva életüket.

A macskatulajdonosok gyakran elégedetlenkednek kedvencük vadászási szokásaival. Sokan élénken helyeslik, hogy pusztítja a patkányokat és egereket, a többség nem örül, ha macskája madarakra vadászik. Szerencsére a macskák jóval gyakrabban lopakodnak és iramodnak madarak után, mint ahányszor el tudják kapni őket. Rendszerint a fészüküket épp csak elhagyó fiókák esnek áldozatul; leginkább a földön fészkelő fajták tagjai. Ennek megakadályozására akasszunk csengettyűt macskáink nyakörvére, amely a cica hirtelen mozdulatára csilingelé-

▼ *A ragadozó magatartás a macskáknál ösztönös jelenség, és már az 5 hetes kölyköknél megfigyelhető. Prédaállataik javarészt egerek, melyeket a madaraknál könnyebb zsákmányul ejteni.*

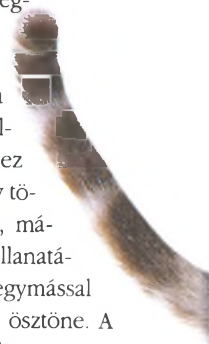
sével felriasztja a túl közel lévő madarakat. (Bár egyes macskák idővel megtanulnak úgy mozogni, hogy ne csilingeljen a csengettyű.) A vadászó macska elkaphat különböző rovarokat, hullőket, kistrácsalókat, nagyobb patkányt, sőt akár nyulat is, attól függően, hogy mit talál. Az apró zsákmányt a fejénél kezdi enni, a zsigereket viszont gyakran otthagyja. A macska nem mindig fogyasztja el rögtön a prédáját; előfordul, hogy a sokszor még élő és vergődő áldozatot hazaviszi ajándékba gazdájának, vagy felkínálja más macskáknak. Cicánk szemében ez a viselkedés teljesen természetes és helyénvaló, még ha mi visszatartónak érezzük is.

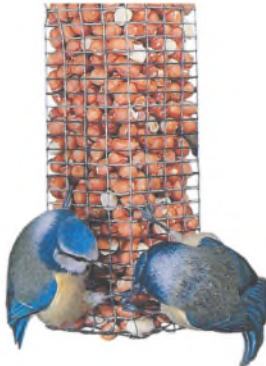
Hogyan tanul a macska vadászni?

A vadászat egyik része ösztönös, a másik része a mámtól eltanult tudomány. A vadászat, a harc és a táplálkozás tevékenységeit az agy különböző területei irányítják. Jól táplált macskák vagy ivartalanított kandúrok is éppoly ügyes és szakavatott vadászok lehetnek, mint a nem ivartalanított példányok.

A vadászó anya körülbelül 5 hetes koruktól mutatja be zsákmányát a kicsiknek. Az áldozat eleinte fel-darabolva érkezik, hogy a kölykök megpróbálkozhassanak egy-két falattal az anyatej alternatívájaként. Azután fokozatosan megtanulnak eljátszadni a szerencsétlen fogollyal, mielőtt megölnék és megennék. Egyesek szerint ez csupán egy játékos mozgatsor, amely tökéletesíti a macska vadásztechnikáját, mások azzal érvelnek, hogy a gyilkolás pillanatában két ellentétes ösztön csap össze egymással a macskában: az ölés és a menekülés ösztöne. A macska egyik pillanatban támadó, majd rögtön visszavonuló magatartása játékra emlékeztet, pedig akár túlélési technikának is tekinthető, hiszen egy rosszul időzített mozdulat a macska megsérüléséhez vezethet.

A vadászat gyakorlása fontos eleme a kiscicák játékának. Az alomtársak 3 hetes koruktól kezdenek lesből vadászni egymásra, s mire 5 hetesek lesznek, már kifejlesztik a három alapvető vadásztechnikát: a rávetődést, az agyoncsapást és a kanalizáló mozdulatot.

▼ A hátsó lábakra állva a mellső mancsok szabaddá válnak, hogy a cica elkaphassa a madarakat. Soha ne akasszuk a madáreteit olyan alacsonyra, hogy a macska elérje. A cica nyakörvére erősített csengő figyelmeztetheti a madarakat a közeli veszélyre.

K&F ...

● **Hogy találhatnánk olyan macskát, amelyik nem vadászza le a madarakat a kertemben?**

Minden macska született ragadozó.

Ha növelni szeretné a madarak

életben maradási esélyeit, válasszon kölyköt egy nem vadászó nőtény macska almából, és vigye haza 6 hetes korában. Kösse le a figyelmét sokféle játékszerrel, vagy szerezzen be mellé egy másik kiscicát, akivel elszórakoztathatják egymást. Mindig legyen tele a macska (macskák) pocakja. Ez ugyan nem oltja ki a vadászösztönt, de csökkentheti a macska késztetését, hogy megölje és megegye a zsákmányt.

● **Nemrég „örököltünk” két felnőtt, falusi nőtény macskát, akik állandóan eger- és madártetemek garmadját hordják be a házukba. Mit tehetünk?**

Próbálják meg rajtakapni a macskákat, mikor épp behozzák áldozataikat a házba, és spricceljék le őket vízpisztollyal, vagy csapjanak nagy zajt, amitől megriadnak. Ez a módszer csak akkor hatásos, ha sikerül tetten érniük őket, mert ha már csak a tetemeiket találják meg a padlón, túl késő. Néhány alkalom után a cicák veszik majd az üzenetet, hogy a döglött állat nem szívesen látott vendég a házban. Minden más helyzetben legyenek azonban gyöngédek velük, nehogy azt higgyék, hogy őket sem látják szívesen.

● **Szüksége van a cicámnak egyéb táplálékra, ha rendszeresen fog magának egeret és madarakat?**

Ameddig bőven talál vadászszákmányt, és nem túl nagy a konkurencia a környéken, macskája bizonyára meg tud élni a vadászatból. Viszont ha egyáltalán nem eteti, megeshet, hogy a cica odébbáll, mielőtt jobb vadászterületre vagy bőkezübb szomszédra talál. Azért is veszélyes hagyni, hogy a macska azzal tömjete bendőjét, amit megfog, mert a madarakból és a rágcsálókból galandféreg vagy akár méreg is kerülhet szervezetébe. Legyen rá gondja, hogy ne az éhség hajtja vadászni a macskáját.

▼ A zsákmányával játszó macska föltehetően csupán vadásztechnikáját tökéletesíti. Az emberek ezt sokszor kegyetlenségnek tartják, pedig a macskák többi vadászpraktikájához hasonlóan ez is teljesen természetes magatartásforma.

Territoriális magatartás

A MACSKÁK TELE VANNAK ELLENTMONDÁSSAL. Háziállatok, és mégis visszatérhetnek a vadonba. Jól megférnek egymással elvadult és vadon élő kolóniákban, miközben nem hajlandók a szomszéd macskával megosztani egy zsebkendőnyi területet a kertből, sem testvérükkel a kedvenc fotelt. Hozzánk láncolják magukat, amíg kedvük szerint etetjük őket, de hűtlennek bizonyulhatnak, ha másutt jobb soruk akad. Hiába van saját kertjük, a legtöbbjük inkább átmászik a kerítésen, és a szomszéd kertjébe piszkít.

A két legfőbb erőforrás

A terület és a táplálék a két legfontosabb erőforrás egy macska életében. Az erőteljes vadászösztönüket megőrző, vadon élő macskák különösen érzékenyek bármire, ami korlátozza őket e két szükségletükben. Egy macska tevékenységének zöme választott (vagy elfogadott) territóriumának felügyeletére irányul, mivel ez jelenti számára a megbízható táplálékforrást. Macskánk fenyegetésnek tekint minden, birodalmába lépő, idegen fajtársat, és lelki békéje érdekében el kell riasztania, vagy – végső megoldásként – ki kell vernie a betolakodót. Ha az otthoni élelmiszer-ellátás nem megbízható, macskánk növelni fogja territóriumát – vagyis elkószál, esetleg átpártol a szomszédunkhoz.

K&F...

● *A szomszédaim folyton fenyegetőznek, hogy baj lesz, ha macskáim továbbra is a virágágyásaikba piszkítanak. Mit tehetnék ez ellen?*

Ha szomszédai végképp kijönnek a sodrúkból, esetleg üvöltözni kezdenek a macskákkal, vagy megdobálják őket: ez elkerülhető, ha ellenállhatatlanul vonzó macskavécét készít cicáinak a kertben – pl. egy nagy, időközönként tisztítható homokgödört. A macskáit kifejezetten csábítja majd a homok finom állaga.

● *Kandúrom, Rambó annak ellenére elpáholja a szomszéd macskákat, hogy korán ivartalanítottam. Lassacskán a plafonig érem az állatorvosi számlák, a szomszédaim meg dühöngenek. Van más megoldás, mint megválni Rambótól?*

Gyakori probléma ez, és nem könnyű megoldani. Megpróbálhatja a lakásban tartani Rambót, vagy készítsen ütemtervet, és csak akkor engedje ki a házból, mikor a többi macskát megbeszélés szerint bent tartják. Elképzelhető az is, hogy egy állatpszichológus segíthet Rambón. Gyógyszeres kezeléssel átmenetileg mérsékelhető az agresszivitás, emellett azonban tervszerűen meg kell akadályozni, hogy megtámadjon más macskákat. Próbálja meg egyéb módszerekkel, pl. aktív játékkal levezetni a cica energiáit.

● *Ivartalanított nőstény macskáim alomtestvérek, Carmen mégis egyre inkább átveszi az egyeduralmat a nappali fölött, míg Tosca lassan már be sem megy oda. Mi lehet a baj?*

Az együtt nevelkedő testvérpárok általában jól megférnek egymással. Ha a két macska másutt barátságban elvan, akkor azt gyanítom, hogy Toscát valami kellemetlenség érte a nappaliban, ami vagy összefügg Carmennel, vagy nem. Próbálja meg Toscát a szobába csalogatni, mikor Carmen épp nincs odabent. Ha feszültnek látszik, cirógassa, míg meg nem nyugszik. Etesse néhány hétig a nappaliban, hogy kellemes élményei társuljanak a helyhez. Ha azonban a macskák a ház más részeiben sincsenek jóban, akkor a probléma a kapcsolatukban rejlik, és elsősorban ennek megjavításán kell fáradoznia.

◀ *A macskák csak végszükség esetén marakodnak össze territoriális kérdések eldöntésekor. A heréltetlen kandúrok kivételével inkább elkerülik egymás magánterületét.*

Ha a macskáknak nem lenne olyan kiváló alkalmazkodóképességük, a kertvárosokban szakadatlan marakodás folyna köztük, de ha a környék nem túl zsúfolt, és minden macskát tisztességesen etetnek otthon, általában többé-kevésbé békésen megférnek egymással. A kijáró macskák rendszerint kiharcolnak maguknak egy birodalmat gazdájuk háza és kertje körzetében. Ezt megoszthatják a velük egy háztartásban élő macskákkal, és lehetnek átfedések a szomszéd macska territóriumával is. Sok macska ügyesen alkalmazza az „időosztásos” rendszert: egyikük délelőtt szundikál egy bizonyos kőfalon, a másik délután. A vadászó macskák harciasabban védelmezik birtokukat hajnalban és alkonyatkor, mikor a kistrágyacsálók mozgása megélelnkül.

Hormon és territórium

A hormonoknak is szerepük van. A heréletlen kandúroknak nagyobb területre van igényük, ezért rendszeresen harcba keverednek más hímekkel, akiknek a területén áthaladnak. A szoptatós nőstények nem tartanak számot akkora területre, de a magukét erőteljesen védelmezik. A többiekhez képest a mindkét

▲ *Vadon élő őseikhez hasonlóan a házimacskák is nagyobb biztonságban érzik magukat, ha a magasból nézelődhetnek. A macskák társadalmi rangsora eléggé rugalmas, és az a macska, aki elfoglalja a környék legmagasabb pontját, átmenetileg bár, de előnyt élvez.*

nembeli ivartalanított macskák viselkedése a legkevésbé territóriális, és jóval szívélyesebben létesítenek testi kontaktust is fajtársaikkal. Ezért hatékony módszer az ivartalanítás a kandúrverekedések mérséklésére (lásd 74–75. o.).

A nagy territóriumot macskánk nem ellenőrizheti egyszerre mindenütt, ezért rendszeres őrzáratokkal és vizeletfröcsköléssel hagy figyelmeztető jeleket a határvidéken. A szagjelek elárulják a többi macskának az üzenethagyó nemét és hormonális állapotát, sőt útvonaláról és a látogatás időpontjáról is tájékoztatást nyújtanak. A fák kérgén és a fakerítéseken látható és szagolható karomnyomok jelzik a birtokos jelenlétét, nemegyszer külön figyelmeztetésnek szánt, elkaparatlan ürülék társaságában. A vizeletfröcsköléshez hasonlóan ez is normális macskamagatartás, bár gondot okozhat, ha a lakásban (lásd 64–65. o.) vagy a szomszéd kertjében történik.

Karomélesítés

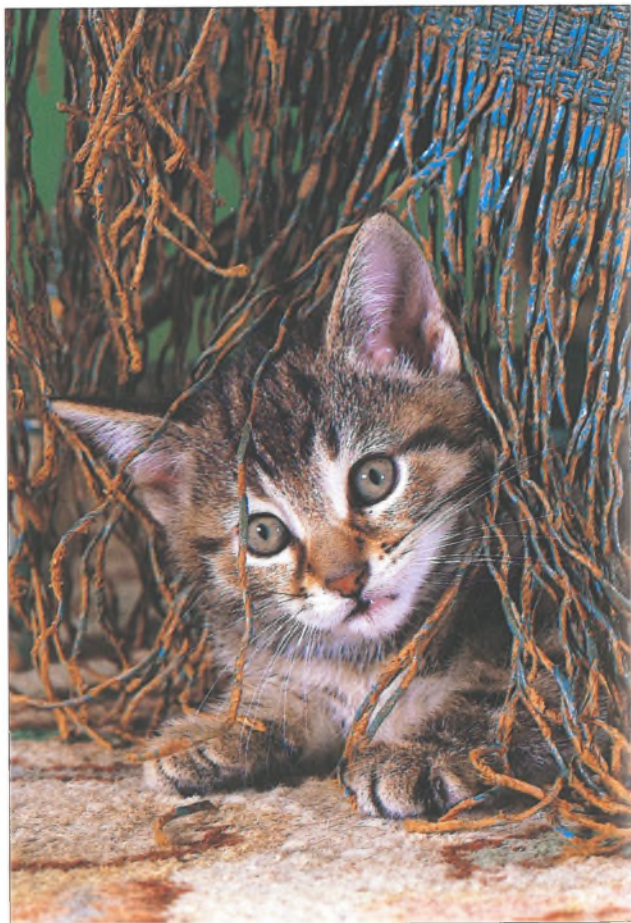
A KARMOK A VADÁSZAT, AZ EGYENSÚLYOZÁS, A MÁSZÁS és az önvédelem létfontosságú kellékei. Mikor nem használja, a macska visszahúzza őket egy védőtasakba, hogy csak alig látszódnak, de amint szüksége van rájuk, mindegyiket külön kis izmocska repíti ki a tokból az ujjak hegyére. Mászáskor az éles karomhegyek a felületbe vájódnak, a hüvelykujjak karmai (a mellső lábak belső oldalán) pedig oldaltámaszként működnek.

Mikor a macska vadászik, mellső karmait használja a zsákmány megragadására; a hüvelykujjak és a hátsó lábak karmait csak akkor veti be, ha igen fürge vagy nagy áldozattal akad dolga. Párviadalban mind a négy mancs összes karma az ellenfél bőrét szántja, nemegyszer mély, szúrt sebeket ejtve rajta. A hátsó karmok alkalmasak arra is, hogy gyors, váltakozó ütemű rúgásokkal vágott sebeket ejtsenek az áldozat lágy, hasi részein.

A macska durva felületek – fák, kerítéslécek – kapargatásával tartja jó karban karmait. A kapargatás megtisztítja a körömágyat az elhalt bőrfosztlányoktól és piszoktól, s elősegíti az elhalt, külső karomréteg lehámlását, hogy alóla előbukkanhasson az új, hegyes karom. A karom levedlett, külső rétege gyakran ott is marad a kaparászás helyszínén a felületbe ágyazva. A karomélesítésnek más szempontból is jelentősége van – a macska így vizuális és szagielemek kombinálásával tűzheti ki territóriumának határait. Az illatanyag a talppárnákon kétoldalt elhelyezkedő mirigyekből származik. A macskák szokásos karomélesítő helyei általában a szabadban találhatók, ahol számos, territóriumért versengő fajtársuk megfordul, csakhogy egyes cicák makacsul ragaszkodnak a lakásban való karmoláshoz.

Hogyan védjük meg bútorainkat?

A kismacskák már zsenge koruktól magas szinten üzik a karomkarbantartás művészetét. Mivel bent kell tartani őket, míg az összes védőoltást meg nem kapták, ráadásul sok gazdi még erre is rátesz néhány hetet,

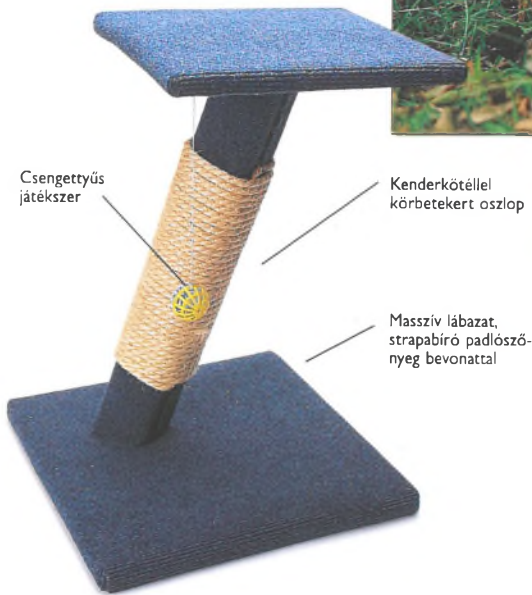

hogy elég idősek legyenek, és elboldoguljanak a kinti világban, a kölykök időközben minden bizonnyal rákapnak a bútorok és szőnyegek karmolászására. Ezt elkerülendő gondoskodjunk karomkoptatóról, ami bármely állatkereskedésben kapható, de magunk is gyárthatunk hasonlót, ha egy fadarab köré erős kötelel tekerünk. Vegyük rá a cicát, hogy ezt sanyargassa. Ha pedig rajtakapjuk, amikor éppen a fotelt szántja végig, pisszegjünk rá hangosan, vagy tapsoljunk egy nagyot – ez általában elég ahhoz, hogy abbahagyja. Sose büntessük meg. Megkérhetjük az állatorvost, hogy vágja le a cica karmainak hegyét. Ez ugyan nem vet gátat a rossz szokásnak, de csökkenti az okozott kárt.

► Ha szabadon járhat-kehet, a macska természetesen jár a fákra és fákra, és fákra jár a karmát. Különösen fontos, hogy szobacácnak is biztosítsunk megfelelő pótszert, amelyen elvégezheti a szükséges körömápolást.

◄ A bútorszövet rojtjai szörnyen csábítóak egy játékos cica számára. Elég pár percig magára hagyni, és máris mindent csatolásra szed

▼ A karomkoptató különféle anyagú szövetfelületeket kínálhat, kiegészítve egy kis játékoszettel. Bizonyos fajták még kefék is vannak a testápoláshoz.

Ha vonzó alternatívát kínálunk számára, némi csalafintasággal felnőtt macskánk figyelmét is el lehet terelni bútorainkról. Figyeljük meg, min szokta fenni karmait a szabadban, és ugyanolyan anyagból készítsünk neki karomkoptatót. Ha például a fák törzsét kedveli, helyezünk egy darab fakérget közvetlenül kedvenc beltéri karomelésítője elé. Amikor már rákapott, költöztessük át lassacskán a pótszert a megfelelő helyre, minél messzebbre. Ha aztán megint rajtacsipjük a macskát, hogy rossz helyen élesíti a karmát, állítsuk le egy határozott „nem!”-mel, és tereljük figyelmét a kívánatos irányba.

K&F...

● Egy barátom szerint megbetegedhetek, ha a macskám megkarmol. Igaz ez?

Igaz. A „macskaláz”-nak nevezett betegség a macskakarmolás elfertőződését okozhatja. Régebben azt hitték, hogy a betegséget a macska körömágyában található baktériumok terjesztik, újabb kutatások szerint azonban ezek a macska mosakodása során, a szájüregből kerülnek a karmokra. Minden harapott vagy karmolt sebet tisztítson ki óvatosan fertőtlenítővel. Ha a duzzanat vagy a fájdalom növekszik, forduljon orvoshoz.

● Mi a véleménye a karom eltávolításáról a bútorgyilkolás megelőzése érdekében?

A karom műtéti eltávolítása erősen vitatható. A állatorvosok többsége kegyetlen és szükségtelen csonkításnak tartja, szakmai szervezeteik szintén elutasítják az eljárást. Számos országban a macskatenyésztők szövetsége nem is engedélyezi amputált karmú macskák részvételét a kiállításokon. A karomeltávolítás az Egyesült Államokban a legelterjedtebb; itt a macskák jelentős hányadát lakásban tartják. Beszélje meg a kérdést állatorvosával, mielőtt macskakölyköt vásárol. Karomkoptatót (műanyag karomvéget) is erősíthet a karmok hegyére; ez mérsékelni fogja az okozott kárt. De a rendszeres „manikűr” meg egy karomkoptató beszerzése mindenképp a legkíméletesebb módja a probléma megoldásának.

Agresszió a fajtársakkal szemben

A MACSKAGAZDÁK HAJLAMOSAK AZT HINNI, hogy ha két cica nem szereti egymást, már röpködnek is a szőrösimbók, holott a macskákra a legkevésbé sem jellemző, hogy merő utálatból rögtön egymásnak esnének. A rangviták jelei általában sokkal kifinomultabbak. A macskák egymáshoz való viszonyának felméréséhez elegendő megfigyelni testbeszédüket és pózaikat, különösen a farok és a fülek állását, továbbá, hogy kölcsönösen üdvözlik-e, mosdatják-e egymást, összedörögölöznek-e, s hogy testközelben alszanak-e vagy külön. Az agresszor meg szokta közelíteni a másik macskát, és mereven „fixírozza”, a másik azonban másfelé néz, vagy visszavonul. Ha egyik macska sem tágit, hamarosan morogni, fűjni, prüsszölni kezdenek, oda-csapnak a másiknak, vagy megharapják. Figyeljük meg, hogyan viselkedik macskánk fajtársaival szemben. Ha általában nyugodt szokott lenni, de egyszerre csak civakodóvá válik, érdeemes megnézetnünk állatorvossal – lehet, hogy valami lappangó betegség váltja ki az agresszió hirtelen megnyilvánulását.

Agresszió idegen macskával szemben

Más-más háztartásban élő macskák közt leggyakrabban a területiális konfliktusok okoznak gondot. Ez különösen jellemző a városi környezetre, ahol sok macska személyes birtoka fedheti át egymást. Ha egy macskát kertvárosi környezetben szabadon hagyunk járni-kelni, biztosan keresztezi más macska magánterületét. Ugyanígy nehéz távol tartani más macskáját a saját kertünkől – még a magas kerítés sem jelent komoly erőpróbát a kisportolt macskanépességnek.

Vajmi keveset tehetünk az ellen, hogy macskánk területi villongásokba keveredjen, legfeljebb annyit, hogy serdülőkorban ivartalanítjuk, kivált, ha kandúr (lásd 74–75. o.). Mindazonáltal ha a cica rendszeresen a csetepaték kárvallottjaként tér haza, dönthetünk úgy is, hogy megelőző óvintézkedésként szobafogságban tartjuk. Rettenően fontos, hogy a macska védőoltásai naprakészen rendben legyenek, mert egy fertőzött macska harapásával könnyen terjednek a ragályos betegségek.

▼ Szabályos párbaj van kibontakozóban.

A bal oldali macska az agresszor fölényes, ágaskodó pózában áll, előremeresztett füllel, míg a jobb oldali a fülét hátrasunyva, lapuló helyzetből védekezik.

► A táplálékért való versengés agresszióhoz vezethet. Mindegyik macskának saját etetőtálkát kell adnunk, de ha valamelyikük már eleve fölényben van, könnyen lehet, hogy igényt tart a másik ebédjére, miután a magáét megette. Ez esetben elkülönítve kell etetnünk őket, hogy megakadályozzuk az összecsapást.

Agresszió házon belül

Az együtt nevelkedett cicák többnyire felnőttként is jól megférnek egymással, akár testvérek, akár nem. Szülő és gyermeke közt általában szintén megmarad a gyöngéd kapcsolat, bár ez alól van kivétel. Ha két egyed úgy érzi, hogy azonos helyen állnak a hierarchiában, rangsorviták alakulhatnak ki. Többnyire olyankor is kirobban civakodás, amikor a család egyik macskája eléri a serdülőkort (6–10 hónap), vagy a társadalmi érettséget (2–4 év), valamint ha új jövevényt hozunk a házhoz. A túlnépesedés vagy a stressz szintén romokba döntheti a harmonikus társas életet, de sokszor egyszerűen nincs magyarázat a hirtelen háborúskodásra.

Új macska érkezésekor próbáljuk a 48–49. oldalon leírt módszerekkel csökkenteni a lehetséges sűrűlódási felületeket. Macskák közt a szag a bizalom kulcsa, ezért szánjunk rá legalább egy hetet, hogy a bennlakó egy vagy több macska megszokja a jövevény szagát. Az új cicát ne engedjük szabadon a házban, míg az „öslakók” el nem fogadták. Eltelhet néhány hét, mire megállapítható, hogy megférnek-e majd egymással hosszú távon. Lehet, hogy sosem lesznek puszipajtások, de amíg tiszteltetben tartják egymás köreit, emiatt nem kell nyugtalanodnunk.

K&F...

● *Karamella cicám fújni kezdett nővérére, Maszlagra, aki épp most tért haza egyhetes állatkórházi kezelésből. Mi lehet a gond?*

Karamella érzékeny orra alighanem érzé Maszlag megváltozott szagát, amelyen a kórház erősen nyomot hagyott. Füröszse meg, hogy megszűnjön az idegen illat, vagy még jobb, ha mindkét macskát jól megdörgölgeti ugyanazzal a frottírtörülközővel – ezzel összevegyíti a szagukat, és Karamella megnyihülhet nővére iránt. Ha ez sem hoz eredményt, különítse el őket, nehogy hajba kapjanak, és kérje ki egy szakember tanácsát.

● *Fiúmacskánk, Zacc morogva bámulta a szomszéd kandúrt az ablakon át, s amint lánycicánk, Simi elszótta mellette, Zacc hirtelen megharapta. Simi most retteg tőle. Elképzelhető, hogy ez megismétlődik?*

Zacc a szomszéd macskát szerette volna elpüfölni, Simi pedig épp a rossz pillanatban járt arra. Ezt áttételes agresszióknak hívják, és megesik, hogy ember ellen irányul. Próbálja úgy intézni, hogy Zacc ne láthassa gyűlölete valódi tárgyát, és lépjen közbe azonnal egy vízipisztollyal, ha a legkisebb agressziót tanúsítja Simi iránt. Hagyjon nekik nagy teret, de etesse egymás mellett, és fésülje őket ugyanabban a szobában. Egyelőre azonban ne hagyja őket felügyelet nélkül – rakjon mindkettejük nyakába különböző hangú csengettyűt, hogy tudja, melyik merre jár.

● *A helyi földkandúr bekergeti ivartalanított nőstény macskáinkat a házba, nekiáll megenni az ételüket, de ami a legrosszabb – összevizezi a lakást. Mit tegyünk?*

A leghatékonyabb megoldás, ha üzembe helyeznek egy olyan macskaajtot, amely érzékeli a macskák nyakörvébe szerelt speciális jeladót. Beszéljenek a kandúr gazdájával is, ha pedig kiderülne, hogy kóbor jószág, értesítsék a helyi kisállatmenhelyet.

Agresszió az emberrel szemben

AZ AGRESSZÍV MACSKA NEM OLYAN VESZÉLYES – és jóval ritkább is –, mint az agresszív kutya, de egyetlen gazdi sem örül, ha kedvence megharapja vagy megkarmolja, és nem szívesen tenné ki gyermekét sem a sérülésnek és csalódottságnak. A macskaharapások és -karmolások kevésbé veszélyesek, mint a kutyák okozta sérülések, de nem mindig ártalmatlanok. A sebek néha elmergesednek vagy fölléphet a *Bartonella hensalae* baktériumtól származó „macskaláz” is. Ez a fertőzés az egészséges embereknél általában nem vezet a megduzzadt nyirokcsomóknál komolyabb bajhoz, de akinek az immunrendszere eleve gyenge – pl. mert kemoterápiás kezelést kap –, az súlyosan megbetegedhet. Az Egyesült Államokban évente több mint húszezer „macskalázás” esetet regisztrálnak.

Miért támadnak a macskák emberre?

A fájdalom gyakran agresszívvá teszi az amúgy jó természetű macskát. Ha cicánk minden látható ok nélkül hirtelen nekünk támad, ellenőrizzük, nincs-e valamilyen sérülése. Vizsgáltsuk meg alaposan az állatorvossal, hogy kiszűrjön minden lappangó betegséget – a vesztséget, a húgyúti rendellenességeket vagy a

pajzsmirigy túltengést. Ha semmit nem talál, keressük másutt az okot. Az agresszió egyik gyakori oka a félelem. Legtöbbször ezt a magyarázatot találjuk a gyengén szocializált macskáknál (lásd 44–45. és 82–85. o.), azoknál, amelyekkel a múltban valamikor kegyetlenül bántak, és olyan cicáknál, amelyek bizonyos eseményeket – például egy állatorvosi vizitet – a szorongással, a félelemmel társítanak. Az ilyen macskák testbeszéde (lásd 42–43. o.) hamar elárulja ijedőségüket. Ha valami túlfeszíti bennük a húrt, támadni fognak.

A játék közbeni agresszió rendes körülmények között családtagok felé irányul, és a mesterségesen táplált vagy túl korán elválasztott cicáknál a leggyakoribb. Ezek a kölykök nem szocializálódnak kellőképpen, nem alakul ki náluk harapási gátlás, és az, hogy behúzott karommal játsszanak, amit anyjuk és testvéreik közt nevelkedve megtanultak volna. A macskamama azonnal megdorgálja túlságosan durván játszó csemetéjét, ilyen fegyelmezés híján azonban a kiscica azt csinál, amit akar. A helytelen viselkedésforma úgy szokott kialakulni, hogy a barátságos természetű kiscicától gazdája hajlamos dorgálás nélkül túrni a játék során ellene intézett támadásokat.

A ragadozók jellegzetes agressziója teljesen normális, ha rágcsálókra vagy madarakra irányul, de egyes macskák becserkészik és megtámadják gazdájuk kezét vagy lábát is. Ha a célpont kisgyerek vagy csecsemő, ez igen veszélyes szokás, és feltétlenül meg kell akadályoznunk, még a cica elzárása vagy hámba fogása árán is, míg meg nem tanul uralkodni magán. Használjunk elriasztó módszereket a becserkészés félbeszakítására (lásd 44–45. o.), és akasszunk csengettyűt a macska nyakörvére, hogy tudjunk a hollétéről, s időben észrevegyük a készülő támadást.

A macskák néha akkor rontanak neki gazdájuknak, ha észrevesznek vagy megszimatolnak egy másik macskát, de képtelenek a közelébe férközni (átételes agresszió). Előfordul, hogy babusgatás vagy testápolás közben is gazdájukra támadnak, főként azok, amelyeknek agressziója a ranglétrán elfoglalt helyükkel kapcsolatos. Az ilyen macska hajlamos a legalkalmatlanabb pillanatokban figyelmet követelni magának, pl. amikor gazdája épp telefonál, vagy el-

Ha macskánk agresszív az emberekkel

Tegyük

- ✓ Vigyük állatorvoshoz, hogy kiszűrje a betegségeket.
- ✓ Csökkentsük a testi kontaktust a macskával.
- ✓ Ijesszünk rá egy hirtelen hanggal vagy vízipisztollyal, ha támadáson kapjuk.
- ✓ Tereljük el játék közbeni agresszióját egy testünkől távolabb tartott játékszerrel.
- ✓ Zárjuk el, vagy tegyünk rá hámat, ha kisgyermeket veszélyeztet.
- ✓ Fertőtlenítsünk minden karmolást vagy harapást.
- ✓ Kérjük ki egy állatpszichológus véleményét.

Ne tegyük

- ✗ Agresszív macskával ne nézzünk farkasszemet.
- ✗ Ne alkalmazzunk testi fenytést.

▲ A képen is látható, szélsőséges agresszivitás ritkán irányul a gazda felé, kivéve, ha a macska fél vagy fáj valamije. Ha nincs nyilvánvaló magyarázat, mielőbb vizsgál-tassuk meg macskánkat állatorvossal, hogy kiderüljön, nincs-e valami sérülése vagy betegsége.

állja előtte az utat, amikor az ember át akarna menni egy folyosón vagy ajtón.

Egyes macskák mereven gazdájuk szemébe néznek, így próbálják megfélemlíteni őket (lásd 42–43. o.). Az ilyen probléma kezeléséhez szakemberre van szükség; általában csökkentenünk kell a testi kontaktust az állattal, kerüljük a konfrontációt, és azonnal reagálunk a kitörni készülő agresszió első jeleire. A testi fenyegetéstől mindenképp óvakodjunk, csak növelné a macska agresszivitását. Egyes esetekben az állatorvos pszichoaktív szereket rendelhet, hogy a macska nyugton maradjon, amíg foglalkozunk vele.

K&F...

● Egyéves sziámi cicánk, Maffia velünk él 12 hetes kora óta. Nagyon barátságos macska, de hajlamos a durva játékra, sőt néha harap és karmol is. Ötéves kisfiam imád játszani vele, de én aggódok, hogy a végén még valami baja esik

Azoknál a harcias macskáknál tapasztalható olykor ez a magatartás, akiket a gazdáik elővigyázatlanul felbátorítottak az agresszív játékra. Tanítsa meg kisfiát olyan játékokra, melyekhez nem kell közvetlenül használnia a kezét, pl. keltsek fel a cica érdeklődését guruló tárgyak vagy madzagra kötött játékszerek iránt. A játékszereket a kisfiú mindig tartsa minél messzebbre magától. Amint észreveszik, hogy Maffia támadni készül, ijesszenek rá éles pisszegéssel vagy váratlan zajjal, s ezzel egy időben tereljék a figyelmét egy alkalmas játékszerre. Biztosítsanak neki minél több lehetőséget az aktív testmozgásra, hogy fölös energiáit levezethesse.

Permetezés és piszkítás a lakásban

A SZOBATISZTASÁG MEGSZEGÉSE MESSZE A LEGGYAKORIBB OK, amiért egy macskát elajándékoznak vagy elaltatnak. Ha cicánkkal ez a gond, tüstént hozzá kell látnunk a megszüntetéséhez, hiszen lakásunkat a bűztől, magunkat pedig a se vége, se hossza takarítástól kell megmentenünk – ha ugyanis a cicában meggyökerezedik ez a rossz szokás, már nagyon nehéz megbirkózni vele. Ne gondoljuk macskáinkról, hogy lustaságból vagy csökönységéből nem használja az alomtálcát, mert ez valami lappangó betegség vagy viselkedési probléma jele is lehet. A büntetés pedig mit sem ér: sőt tán még jobban elmérgesíti a helyzetet.

Lehetséges okok

Elengedhetetlen egy alapos orvosi vizsgálat, hogy kiderüljön, nincs-e betegség a háttérben. A vizezés rendellenességeit vese- vagy májbántalmak, hólyaggyulladás, cukorbetegség, gerinc- vagy medencesérülés, pajzsmirigytúltengés, ízületi gyulladás vagy szteroidot tartalmazó gyógyszerek is okozhatják, a bélpana-

▲ A macska a függőleges felületeket permetezi be a lakásban, ha egy betolakodó miatt fenyegetve érzi magát. Erről halvány, nedves foltok árulkodnak a falon vagy bútoron. A padlón található tölcsér inkább urológiai problémát jeleznek.

K&F...

● Rövid szőrű cicánk, Anci újabban a konyhába nyíló ajtó mellé piszkít a nappaliban. Azóta műveli ezt, mióta az egyik szomszéd macska bejött a házba a macskaajtón,

és a konyhába spricelt. Hogyan lehetne orvosolni a problémát?

Először is a macskaajtót kell bezárni, hogy a hivatlan látogató vissza ne térjen. Ha a hátsó bejárat üvegezett, függönyözze le, nehogy a betolakodó onnan fixírozza cicájukat. Ne engedje be Ancit a nappaliba. A szennyezett felületeket tisztítsa meg meleg vízzel és természetes szagtalanítóval. Ellenőrizze, hogy az alomtálcát nyugodt helyen van-e – semmi esetre se rakja a macskaajtó közelébe. Ha a cica rossz helyre próbál piszkítani, zárja be néhány napra egy szobába, ahol hozzáférhet az alomtálcához, és van elég ivóvíze. Étessék rendszeresen, és foglalkozzanak vele minél többet. Mikor visszaengedi a nappaliba, tegye etetőtálkáját arra a helyre, ahová korábban odapiszkított. Talán nem árt a macskaajtóra egy mágneszárat szereltetni, mely csak a cica nyakörvébe rejtett jeladó közelségére nyílik ki.

● 15 éves macskánk, Toncsi mostanában a fürdőkádát meg a mosdókagylót használja vécének. Az emeleten szokott aludni, de az alomtálcája mindig is a földszinti konyhában volt. Lehet ez annak a jele, hogy kissé már szenilis?

Most, hogy megöregedett a cica, az alomtálcát alighanem túl messze van neki, mikor sürgős a dolga. Vizsgálta meg az állatorvossal, nincs-e ízületi gyulladása vagy más, fájdalommal, illetve merevséggel járó betegsége. Rendszeresítsen egy alomtálcát az emeleten is Toncsi alvóhelye közelében (de azért ne túl közel hozzá). A kádba és a mosdóba eresszen egy kis vizet – ez majd elveszi a cica kedvét attól, hogy odapiszkítson.

● Egy hónappal ezelőtt új házba költöztünk, és keleti rövid szőrű herélt kandúrunk, Rádzsa azóta permetez a lakásban. Az első céltárgyak a garázsból behordott dobozok voltak. Mi történhetett?

Feltehetőleg egy környékbeli macska tévedt a garázsba, és levizelte a dobozokat. Dobják ki ezeket, és tisztítsák meg az érintett területet forró vízzel, majd fertőtlenítsék sebbenzinnel. Foglalkozzanak vele minél többet. Ha továbbra is permetez, forduljanak állatpszichológushoz. Talán arra is szükség lesz, hogy egy ideig korlátozzák Rádzsa mozgásterét. Szorongásoldó gyógyszerek szintén segíthetnek.

szokat pedig előidézheti vírusos vagy bakteriális fertőzés, elősködő, vastag- és végbélhurut (*colitis*) vagy akár ételérzékenység is.

Ha minden egészségügyi okot kiszűrtünk, a választ talán épp az alomtálca környékén kereshetjük. Egyes macskák nem használják az edényüket, ha az rossz helyen áll. Ne tegyük soha az etetőtálca mellé, abból szinte biztosan gondok származnak. Némelyik macska nem szereti, ha nézik, miközben szükségét végzi – nincs túlságosan szem előtt az alomtálca? Előfordulhat az is, hogy másfajta almot szereztünk be, és az újat a cica nem kedveli (lásd 20–21. o.). Nem lehet, hogy az edény használata során valami megijesztette a macskát, és most emiatt idegenkedik tőle? A probléma gyökerét csak türelemmel és gondos megfigyeléssel lelhetjük meg.

Territoriális jelölés

A macska vizelete és ürüléke fontos üzenetet visz a macskatársadalom többi tagjának (lásd 42–43. o.), a macskát magát pedig saját, megnyugtató szagával veszi körül. Ha minderre lakáson belül van szüksége, valószínűleg fenyegetve érzi magát. Az efféle jelzéseket általában kijáratok – ajtók vagy ablakok – közelében találjuk meg. A macska többnyire a függőle-

ges felületekre fröcsköli vizeletét, halvány, nedves foltot hagyva a függönyön vagy a falon, de alkalomadtán a padlón is előfordulhat egy tócsa. A bútorzat stratégiaileg fontos pontjain elhelyezett, kis mennyiségű ürülék a cica szélsőséges elbizonytalanodását jelzi. Ennek kezelése hosszabb időt vehet igénybe – forduljunk szakemberhez segítségért.

Leszoktatás

Ha a cica már kiszemelt egy helyet, ahol könnyít magán, oda kitaróan vissza fog járni a szag miatt. Igyekezzünk megakadályozni ezt a következő módszerrel:

1. Azonnal tisztítsuk meg az érintett felület(ek)et természetes szagtalanítóval. A hagyományos fertőtlenítők nem szüntetik meg a szagot; az illatosított szerek pedig újrajelölésre ösztönözhetik a cicát.

2. Tegyük a macska etetőtálkáját a feltakarított helyre. A macskák nem szívesen piszkítanak oda, ahol esznek, így ez hatékony elriasztás.

3. Válasszuk meg jól az alomtálca helyét, töltsük fel a megfelelő fajtájú alommal, és tisztítsuk rendszeresen.

4. Ha a gond nem szűnik meg, zárjuk el a macskát az egyik szobába vagy egy ketrecbe, és csak a fekhelyét, a vizestálkáját és az alomtálkáját tegyük mellé. Időnként engedjük ki, etessük meg, játsszunk vele, és dédelgessük. Aztán lassacskán engedjük be a lakás többi részébe is, de tartsuk alaposan szemmel. Ha észrevesszük, hogy rossz helyre készül piszkítani, tegyük vissza a „zárkába”, és kezdjük előlről.

5. Ha már mindennel kudarcot vallottunk, forduljunk szakemberhez macskánk problémájával.

▼ Ha baleset történt, forró vízzel és természetes tisztítószerekkel tüntessük el a szagnyomokat. Ezzel megelőzhetjük, hogy a macska viszszaérkezzen erre a helyre.

Stressz és fobia

MÉG AZ EGÉSZSÉGES ÉS ELÉGEDETT MACSKÁK IS szenvedhetnek stressztől életük bizonyos szakaszaiban. A költözés, a kisbaba érkezése és az új házi kedvenc megjelenése azok az események, melyek a leginkább felbolygatják egy macska környezetét. Hogy milyen gyorsan alkalmazkodik macskánk a megváltozott helyzethez, az részben a mi viselkedésunktől függ, részben pedig az ő vérmérsékletétől, amit a genetikai és környezeti tényezők kombinációja határoz meg. Nagy általánosságban elmondható, hogy a macskák körében háromféle személyiségtípus létezik: a határozott-barátságos, az élénk-agresszív és a félénk-nyugtalan. A három közül főként az ijedős alkatra hatnak az örökletes tényezők, és leginkább ennek esik nehezebbre az alkalmazkodás az új szituációkhoz. Az ilyen cica egészen szélsőséges testi és lelki reakciókat képes produkálni bármely kellemetlen vagy szokatlan esemény hatására. A reakciók a lihegéstől az ágy alá bújásig és az étvágytalanságon át a szobatisztaság megszűnéséig (lásd 64–65. o.) terjedhetnek. Ha a stresszes állapot hosszan elhúzódik, már rendellenességnek számít, és esetleg maradandó károsodássá válik.

Néhány macskában egyik pillanatról a másikra kialakulhat fobia – végletes és látszólag indokolatlan, beteges félelem bizonyos eseményektől, helyszínektől vagy akár emberektől. A cica teljesen nyugodtnak látszik, míg szembe nem kerül ellenszenvének tárgyával, akkor viszont minden átmenet nélkül kitör rajta a hisztéria. A fóbias rohamot gyerekek, kutyák, a szállítókosár és a hangos zajok – pl. tűzijáték vagy mennydörgés – szokták előidézni. Ha figyelmesen, fokozatosan szoktatjuk macskánkat az ijesztő dolgokhoz, megszüntethetjük túlérzékenységet emberekkel, állatokkal, szállítókosarával, sőt akár a porszívóval szemben is, de a váratlan zajok esetében ez jóval nehezebb. Állatorvosunk bizonyára tud ajánlani valami idegnyugtatót a cicának, és javasolhat egy állatpszichológust is.

Gyakori stresszes zavarok

A stressz különböző módokon nyilvánulhat meg, ám az egyik leggyakoribb ezek közül az, hogy a macska nem eszik. Ha ez történik, vizsgáltsuk meg az állatorvossal, mielőtt a környezetben kezdenénk ke-

▲ A legtöbb kisgyerek szereti a macskákat, csak hogy túláradozó figyelmük terhére lehet egy kiscicának vagy egy félénk macskának. Az agyonnyomorgatott kismacska felnőttkorában riadozni fog a gyerekektől.

reszni a magyarázatot. Macskánkat úgy ösztönözhetjük evésre, hogy kedvenc ételével kínáljuk, kézről etetjük, aztán apránként adagoljuk táljába az eledelt. Simogassuk és dicsérjük a macskát, míg eszik. Legközelebb töltsük tele a tálat, de tartsuk az ölünkben, hogy foghassuk evés közben. Utána tegyük vissza a tálkát a földre, és továbbra is simogassuk, dicsérjük, ha eszik belőle. Az állatorvostól kérhetünk valami étvágyfokozót a cicának.

Egy másik jele a macska feldúlt lelkiállapotának a szövegetevés. A szorongó macska képes megenni a gyapjuszövetet, a zsineget, a műanyagot, sőt akár a radírgumit vagy a villanyzsinórt is. A jelenség a sziammi és a burma fajtáknál, valamint a túl korán (2–4 hetesen) elválasztott macskáknál a leggyakoribb. Gyakran a serdülőkor kezdetét jelzi, de lehet stresszes reakció is. Míg az okokat kutatjuk, ne engedjük hozzáférni a cicát az anyaghoz.

K&F...

- *A kékvérű macskák csakugyan hajlamosabbak a stresszre és a fóbiára?*

Úgy tűnik, a keleti fajták érzékenyebben reagálnak a külvilágra, de egészében véve az egyéni vérmérséklet lényegesebb, mint a fajta. Az öröklött tulajdonságok mellett az anya viselkedése, a kölyökkori szocializáció, az otthoni környezet és a gazda magatartása egyaránt befolyásolják az állat stresszérzékenysége mértékét. Ez minden macskára érvényes, akár kékvérű, akár nem.

- *Hat hónapos terhes vagyok, és az orvos azt mondta, ne nyúljak Simlis macskámhoz, aki azóta szinte kopaszra nyalogatta farka egy részét. Lehet, hogy miattam ennyire zaklatott?*

Ez valóban lehet stresszreakció amiatt, hogy gazdája távol tartja őt magától. Ugyanakkor okozhatja bőrbetegség is, tehát meg kell vizsgáltatni az állatorvossal. Simlis megérintése semmiképpen nem jelent veszélyt, de a macskaalomhoz valóban ne nyúljon hozzá (lásd 86–87. o.). Ezt a munkát hárítsa át valaki másra, és foglalkozzon Simlissel nagyjából annyit, amennyi ideje jut majd rá, miután a baba megérkezik (lásd 50–51. o.). Partnere esetleg segíthet a macska etetésében és testápolásában.

- *Sziámi cicám, Izolda állandóan szálakat huzigál ki a pulóvereimből, és megrágcsálja őket. A kellemetlenségtől függetlenül attól félek, hogy ez árt neki. Jogos a félelmem?*

A szövetevés csakugyan ártalmas, mert bélelzáródást okozhat, ha pedig elektromos vezetékeket rág meg a cica, áramütés érheti. Szelíden le kéne nevelnie Izoldát erről a rossz szokásról.

- *A félénk macskánál, amely a szokatlan hangokra összerezzen, vagy elbújik az emberek elől, könnyen fölléphetnek stresszes zavarok. Legyünk tisztában otthonunk lehetséges stresszforrásaival.*

A macskák amúgy is nagyon tiszta állatok, de egy szorongó macska képes idejének felét mosakodással tölteni, ami kopasz foltokhoz (*alopecia*), de akár bőrsérülésekhez is vezethet. Ha állatorvosunk kizárja a fizikai jellegű betegség jelenlétét, gyógyszeres kezelést rendelhet a macska megnyugtatóására, míg föl nem számoljuk a stressz lehetséges okait.

Némelyik macska a saját farkát harapdálja, görcsösen rohangászik, fetreng a padlón, vagy sebeket ejt önmagán (ez nem azonos a túlzott tisztálkodás okozta sérülésekkel). Bőre gyakran rángatózik, különösen a hátán. Ezek a rángások bolhaallergiát vagy hátfájást jelezhetnek, de előidézhetheti a stressz is. Vizsgáltsuk meg a macskát, hogy kiderüljön, mi is a gond. A szorongásoldó készítmények különösen hasznosak lehetnek ebben az állapotban.

A szobanövény-rágcsálás a lakásban tartott macskánál gyakori, akiknek nem jut elég szórakozás (lásd 30–31. és 52–53. o.). Bezárt cicánknak adjunk rágcsálni való füvet vagy fűszernövényt, és biztosítsunk neki elegendő játékszt, esetleg valami mászó-kafélét is.

Nyugtalan természetű macskánkon végezetül sokat segíthet az is, ha kialakítunk neki egy biztonságos zugot, ahová visszavonulhat, ha fél. A szekrény melege és nyugalma ideális menedékhely, egy polc vagy a magas bútor teteje pedig jó lehetőség a zavartalan, békés szemlélődéshez.

MACSKÁNK EGÉSZSÉGE

BÁRHOGY IS GONDOZZUK MACSKÁNKAT, majdnem bizonyos, hogy legalább egyszer megbetegszik élete során. A macska egészsége, hosszú, aktív és boldog élete szempontjából döntő jelentőségű, hogy gazdája idejében észrevegye és az állatorvos haladéktalanul kezdje el kezelni a problémát. Mivel a cica nem tudja elmondani a panaszait, fontos, hogy megfigyeljük minden testi vagy viselkedésszerű változását, és ezeket pontosan le tudjuk írni az orvosnak. A könyv e szakaszának első fejezetei a macskaanatómia felvázolásával abban nyújtanak számunkra segítséget, hogy könnyebben fogalmat alkothassunk kedvencünk egészségéről. A továbbiakban a macska leggyakoribb fertőző betegségeit és élősködőit ismertetjük.

A szakasz azokra az egészségügyi problémákra összpontosít, melyekkel a macskatartó a leggyakrabban szokott találkozni. A kiindulópont mindig egy adott tünet vagy tünetegyüttes, amely figyelmeztet, hogy valami nincs rendben. A betegség valószínű okainak elemzése után a megelőzésre, illetve a lehetséges kezelésre vonatkozó tanácsok következnek. Végül találhatunk itt az esetleges ivartalanítás, a tenyésztés és az elsősegély kérdésköréhez kapcsolódó javaslatokat.

TÁMASZUNK, AZ ÁLLATORVOS SEGÍTSÉGE 70

MACSKAANATÓMIA 72

A HÍM MACSKA 74

A NŐSTÉNY MACSKA 76

PÁRZÁS 78

VEHESSÉG ÉS SZÜLÉS 80

IVADÉKGONDOZÁS 82

FERTŐZŐ BETEGSÉGEK 86

GYAKORI ÉLŐSKÖDŐK 88

BŐR- ÉS SZŐRZETPROBLÉMÁK 92

CSEMÓK ÉS DUZZANATOK A BŐRÖN 96

SZEMBÁNTALMAK 98

FÜLBÁNTALMAK 102

FOG- ÉS SZÁJPANASZOK 104

EMÉSZTÉSI ZAVAROK 106

FOGYÁS 110

FOKOZOTT ÉTVÁGY 112

FOKOZOTT SZOMJÚSÁG 114

HÜGYÚTI PANASZOK 116

TÜSSZÖGÉS 118

LÉGZŐSZERVI RENDELLENESÉGEK 120

ESZMÉLETVESZTÉS 122

GÖRCSSROHAMOK 124

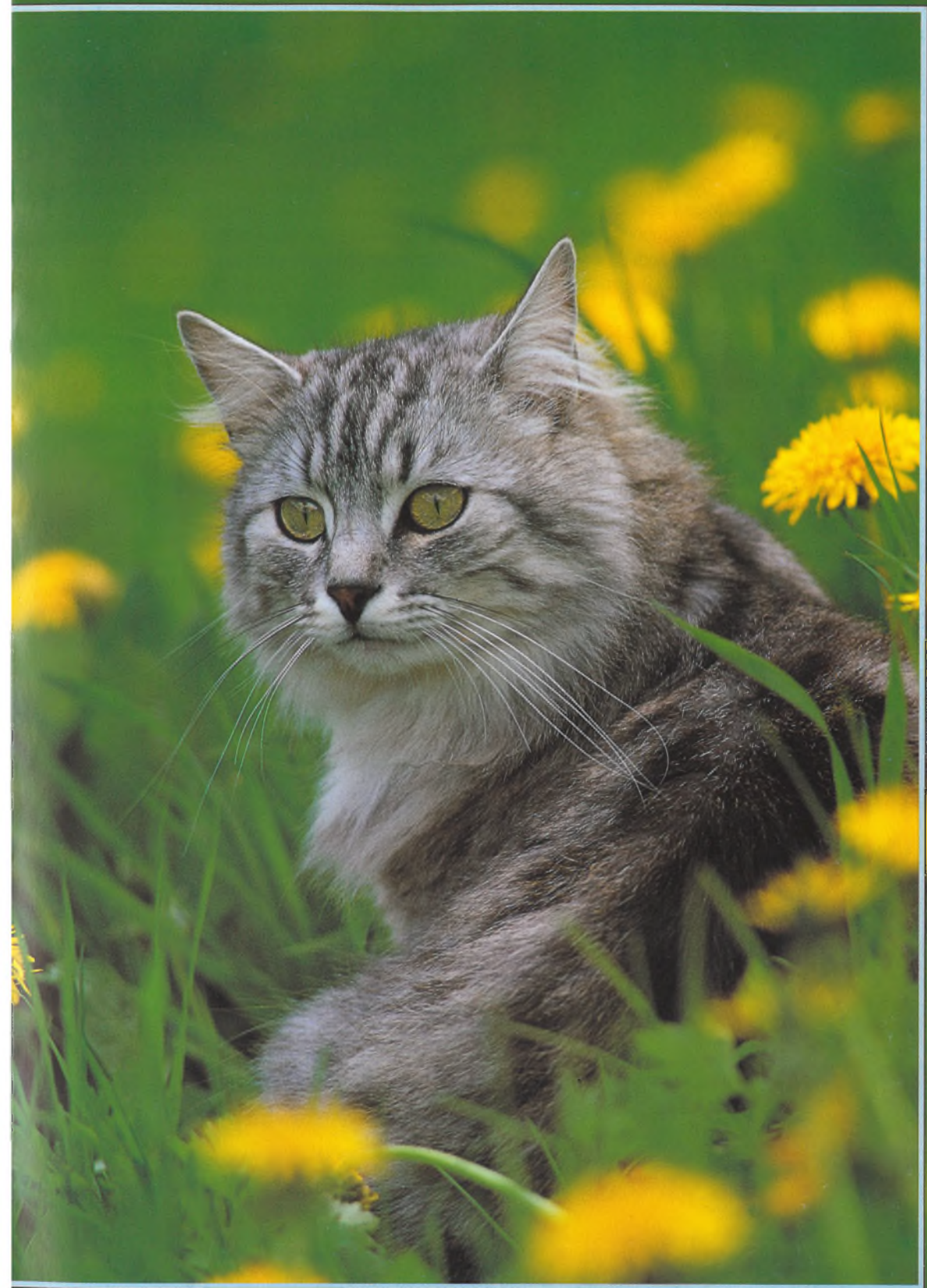
EGYENSÚLYVESZTÉS 126

SÁNTASÁG 128

HÁBORÚS SEBEK 130

KÖZÚTI BALESETEK 132

ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS ÉS VÉSZHELYZETEK 134

Támaszunk, az állatorvos segítsége

ÁLLATORVOSUNK FONTOS TÁMASZT JELENT kedvencünk gondozásában. A rendszeres ellenőrző vizsgálatok révén felfedezhetjük a bajokat, még mielőtt komolyra fordulnának, mert az orvos hamar észreveszi a mi szemünket elkerülő apró változásokat. A rendszeres látogatások eredményeként az állatorvos mindketten jól megismerkedik. Ha lehetséges, forduljunk mindig ugyanahhoz az állatorvoshoz.

Érdemes bejelentkeznünk egyszer az állatorvosnál, mielőtt a macskának bármilyen kezelésre volna szüksége. Így nyugodt körülmények között, és nem vészhelyzetben ismerkedhetünk meg a rendelővel, az ott dolgozó emberekkel. Amellett számos jobb bolhaintő és féreghajtó szert csak nyilvántartott páciensek kaphatnak meg, akiknek a macskája az állatorvos felügyelete alatt áll, mert előzetes kivizsgálás nélkül az orvos nemigen rendelhet gyógyszert.

Hogyan válasszunk állatorvost?

Állatorvosunk kiválasztásánál járjunk el körültekintően, ahogy saját orvosunk vagy fogorvosunk esetében tennénk. Keressünk egy barátságos, megbízható, jó szakembert, aki rokonszenves macskáinknak is. A legjobb, ha állattartó barátainktól vagy szomszédainktól érdeklődünk.

Ha állatorvoshoz megyünk

Tegyük

- ✓ Szállítsuk a cicát szállítókosárban vagy szökésbiztos dobozban (amiből azért kiláthat).
- ✓ Készüljünk fel a macska általános egészségi állapotára és egyéni problémáira vonatkozó kérdésekre.
- ✓ Legyen nálunk a macska oltási könyve és minden más szükséges dokumentum.
- ✓ Tiszta, légmentesen zárt dobozban vigyük el az állatorvos által kért mintákat.

Ne tegyünk

- ✓ Ne kérjünk meg mást, hogy menjen el helyettünk. Mi tudjuk a legtöbbet macskáink tüneteiről.
- ✓ Ne hívjuk ki az állatorvost éjszaka vagy hétvégén, csak vészhelyzetben.

Számos tényezőt kell figyelembe vennünk állatorvosunk kiválasztásánál. Ezek közül egyik legfontosabb a távolság: sok macskát felzaklat, ha messzire kell utaznia, és sürgős eseteknél a hosszú autótúrák komoly hátrányt jelenthet. Ha nincs gépkocsink, tömegközlekedéssel is el kell tudnunk érni az állatorvost, és ha napközben dolgozunk, olyan rendelőt keressünk, amely legalább hetenként egyszer este is, illetve szombaton is nyitva tart. Hasonlóan praktikus megfontolásból nem árt olyan állatkórházat vagy rendelőt kinéznünk, amelynek külön macskarészlege van. Ennek az az előnye, hogy kedvencünket nem dúlja fel a váróban a kutyák jelenléte.

Hívjuk föl telefonon az állatkórházat, és beszéljünk meg egy időpontot, amikor megismerkedhetünk a személyzet néhány tagjával. Alkalmassint többször találkozzunk majd a recepcióssal meg az asszisztensekkel, mint magával az állatorvossal, ezért fontos, hogy ők is szívélyesek és segítőkészek legyenek. Kérjünk tájékoztatást a kórház felszereltségéről.

Hogyan vegyük fel a kapcsolatot az állatorvossal?

A legjobb, ha megbeszélünk egy időpontot, mielőtt fölkeressük az állatorvost. Ez minimálisra csökkenti a várakozási időt. Manapság kevés a házhoz hívható állatorvos, kivéve a vészhelyzeteket, és azt, ha valahol sok állatot kell kezelni. Az állatorvosnak a rendelőben megvan minden szükséges felszerelése és gyógyszere, ami jóval hatékonyabbá teheti a vizsgálatot és a kezelést. Ha mindenképpen házhoz kell hívunk, telefonáljunk reggel minél korábban, mert a kiszállás meglehetősen sok időt igényel. Ha előre sejtjük, hogy a kezelés hosszadalmas lesz, közöljük ezt világosan az állatorvossal, amikor az időpontot egyeztetjük. A macskát idejében tegyük ketrecre vagy szállítókosárba, mert könnyen előfordulhat, hogy elbújik az idegen láttán.

A cicát mindig szökésbiztos dobozban vagy kosárban vigyük az állatorvoshoz, és ne bízunk ezt valaki másra – a gazdi az egyetlen személy, aki elmondhatja a macska tüneteit, és dönteni is neki kell bizonyos esetekben.

Készüljünk föl rá, hogy ismertetnünk kell a macska panaszainak teljes történetét, és a lehető legpon-
tosabban kell válaszolnunk az orvos kérdéseire.

Figyelmeztessük az asszisztenst, ha macskánk előreláthatólag agresszíven fog viselkedni a rendelőben. A rémült macskát nehéz megvizsgálni, ezért szüksége lehet nyugtatóra. Ha vizelet- vagy széklet-
mintát is kértek, azt tiszta, légmentesen zárt üvegsé-
be vagy dobozba tesszük. A mintát könnyen besze-
rezhetjük egy tiszta, száraz alomtálcából, amelyet a legtöbb macska szívesen használ.

A vizit végén bizonyosodjunk meg, hogy tisztán megértettük-e, hogyan kell végrehajtanunk az állatorvos által előírt kezelést. Ha valami nem világos, kérdezzük meg az orvost vagy az asszisztensét, és amennyiben szükség van utókezelésre, egyeztessünk időpontot.

▼ *Állatorvosunk legyen segítőkész, jó szakember, aki szereti az állatokat. A háromoldali jó viszony kiépítése biztosítja macskánk számára a legmegfelelőbb gondoskodást.*

K&F...

● **Milyen gyakran kell megvizsgáltatnom macskámat az állatorvossal?**

Az egészséges macskát érdemes évente legalább egyszer elvinni orvosi

vizsgálatra, mikor az emlékeztető védőoltásokat is megkaphatja (lásd 86–87. o.). A fiatal és az idős macskákat, valamint azokat, amelyeknek már van valamilyen egészségügyi problémájuk, sűrűbben. Ezzel alapozzuk meg az állatorvos segítségének maximális hatékonyságát.

● **Miért ragadta tarkón Luca cicám az állatorvos, mikor nem is adott neki injekciót?**

A macskák egy része nem szereti, ha idegen nyúl hozzájuk, és igyekeznek megharapni vagy megkarmolni az illetőt. Amikor az állatorvos megmarkolja a tarkó laza bőrét, a páciens mozdulatlaná válik, de nem érez semmilyen fájdalmat emiatt.

● **Megfigyeltem, hogy hároméves sziami cicám, Duci mindig nedves lábnyomokat hagy az állatorvosi vizsgálóasztalon. Mi lehet az oka ennek?**

Mikor egy macska ideges, az ujjpárnáin keresztül izzad – olyan ez, mint embereknél az izzadó tenyér. De az is lehet, hogy vizsgálat előtt belevizelt a szállítókosarába, és attól nedves a lába.

Macskaanatómia

A MACSKÁT AZ ISTEN IS HÚSEVŐ VADÁSZNAK TEREMTETTE – minden porcikája ehhez a szerephez idomult, és ha megvizsgáljuk, alig találunk anatómiai különbséget családi kedvencünk meg a Serengeti-fennsíkon portyázó oroszlán között. Jóllehet az ember a házimacska szelektív tenyésztése révén kialakított néhány különböző típust – a magas, karcsú, rövid szőrű szíamitól a keménykötésű amerikai rövid szőrűn át a megtermett, zömök, hosszú szőrű perzsáig –, mégis jóval csekélyebb az eltérés a fajták mérete és jellege között, mint amit a házikutyánál tapasztalhatunk. A legtöbb macska súlya 2,5 és 5,5 kg között van.

A macskák csontozata elképesztően rugalmas – ebből adódik erejük, kecses mozgásuk és kiváló atlétikai képességük. A rendkívül hajlékony gerincoszlop igen sokféle mozgást tesz lehetővé. Ráadásul a macskák voltaképp az ujaikon járnak, és ezzel gyakorlatilag meghosszabbítják végtagjaikat. Ezenkívül kulcscsontjuk keskeny lapocskává csökevényesedett, s így a lapockák együtt mozdulhatnak a lábakkal, ezzel is növelve a mellső terpesztávolságot. Az erőteljes izom-

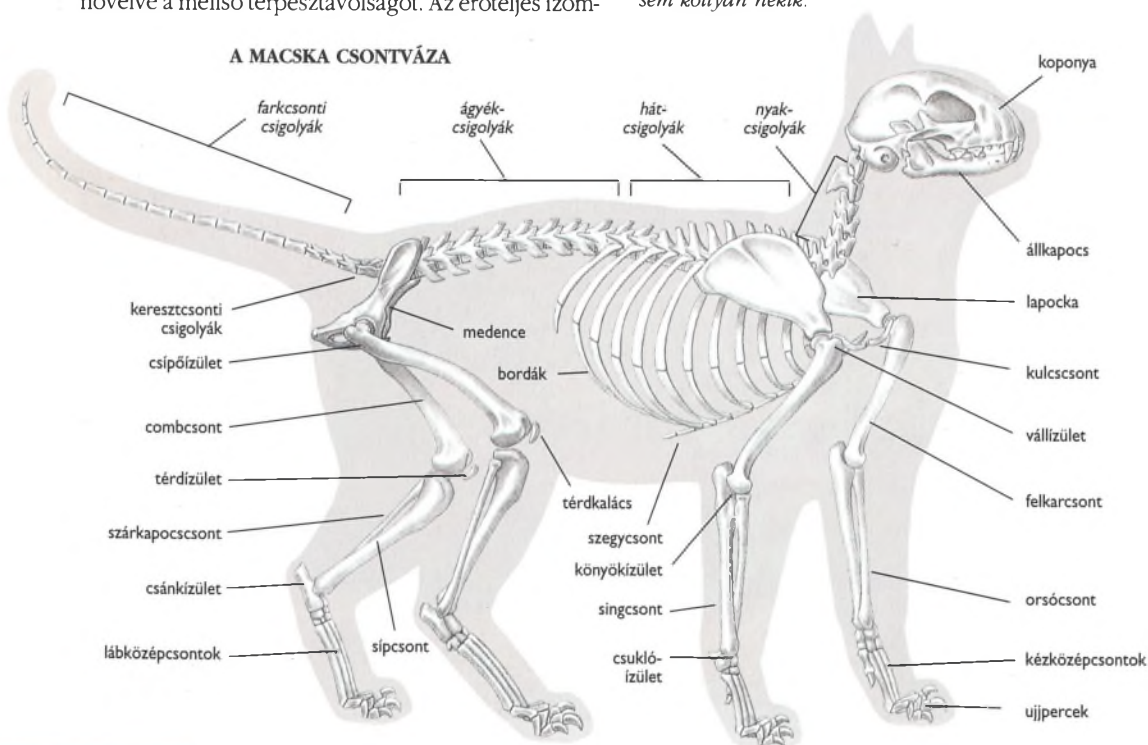
zatú hátsó végtagokkal és a medencével együtt ez teszi lehetővé, hogy a macska rövid távon igen nagy (akár 48 km/órás) sebességre gyorsuljon fel, valamint hogy hatalmas ugrásokkal tudja zsákmányára vetni magát. A farok úgyszólván az állat „ötödik végtagja”, ez segít az egyensúly megőrzésében, és mellesleg tulajdonosának hangulatát is jelzi.

A macskának gyenge az állóképessége, és ideje túlnyomó részében takarékoskodik energiájával; csak ritkán hajszolja túl magát. Csontjai könnyűek, aránylag kis ütéstől is eltörhetnek.

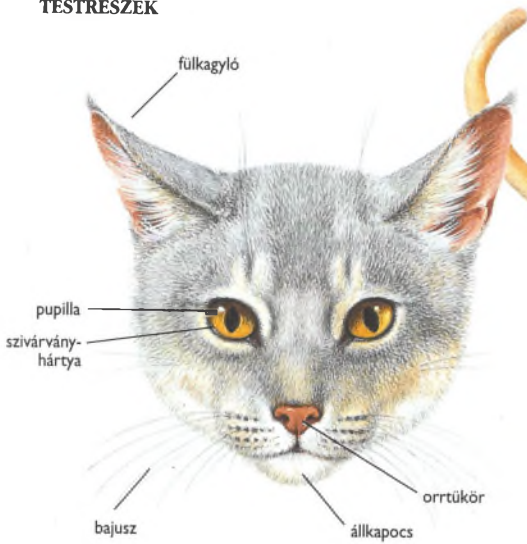
A macskák koordinált mozgásának alapja egyszerű egyensúlyérzékük, melynek jeleit idegrendszerekük fölerősíti. Ritkán vetik el az ugrást, de ha mégis, általában talpra esnek.

▼ A macskák született atléták, akik mindkét irányban képesek ívbe feszíteni gerincüket a vágta és a zsákmányra vetődés érdekében. Labdaként pattognak függőleges és vízszintes irányban egyaránt, és saját testhosszúságuk ötszörösére ugrani meg sem kottyan nekik.

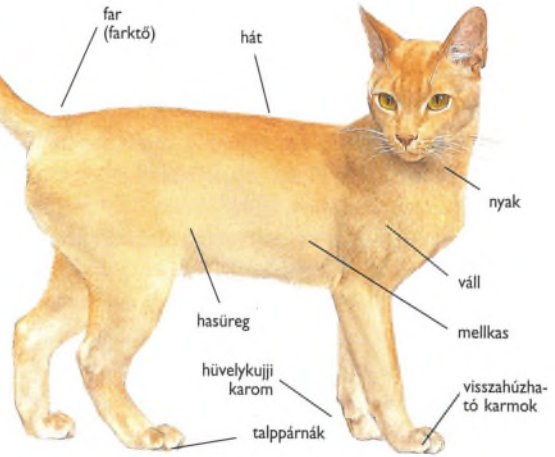
A MACSKA CSONTVÁZA

TESTRÉSZEK

▼ Nem árt, ha megismerkedünk a macskatest különböző részeivel, hogy jobban megértsük egészségügyi problémáit.

IGAZODÁSI
REFLEX

K&F...

● A cicámnak, Tigrisnek hat ujjá van mindkét mellső mancsán. Normális ez?

Nem. A legtöbb macskának öt ujjá van a mellső mancsán (ezek közül egy a földet nem érintő hüvelykujj), a hátsókon pedig négy. Mindazonáltal számos macskánál figyeltek meg ennél több lábujjat: hatot a mellső, ötöt a hátsó lábujjakon – ők a „sokujjúak”. A sokujjúság előnyt jelent a vadászban, mászás közben és önvédelmi helyzetekben. Nem árt vágni a pluszkarmokat, nehogy túlnőjenek.

● *Macskám, Marco Polo lezuhant a negyedik emelet-ről, de kutya baja sem lett. A szomszédóm macskája a hatodikról esett le, és belepusztult. Hát ennyit számít két emelet különbség?*

Az állatorvosok „magasház-szindrómának” nevezik ezt a jelenséget. A macska testi épességét kisebb magasságoknál megóvjá az ún. igazodási reflex, vagyis hogy végül képes a talpára esni. De ha öt emeletnél magasabbról zuhan, az ütközés ereje már nem semlegesíthető. Különös, de a macska gyakran ennél nagyobb (több mint tízelemeletnyi) esést is megúszik kisebb sérülésekkel. Ez azért van, mert ha egyszer már sikerült lábait a föld felé igazítani, meg is marad ebben a testhelyzetben – előrenyújtott lábakkal és magasra tartott fejjel. Izmai ilyenkor ellazulnak, nyújtott végtagjai pedig ejtőernyőszerűen lassítják zuhanását, és csökkentik a becsapódás erejét, mikor végül földet ér.

◀ A macskák rendkívüli egyensúlyérzőküknek köszönhetően szinte mindig képesek még a levegőben visszafordulni eredeti testhelyzetükbe, és biztonságban földet érni a zuhanás után. A szem és a belső fülben található egyensúlyszerv tájékoztatja a macskát térbeli helyzetéről, s arról, hogyan éri földet négy talpon.

A hím macska

A HÍM MACSKÁK ÁLTALÁBAN NAGYOBBAK, és nőstény alomtestvéreiknél valamivel később lesznek ivarérettek, többnyire 6–8 hónapos korukban. Egyesek, különösen a keleti fajták, ennél korábban is elérhetik a szexuális érettséget. Kevés fizikai változás történik ugyan ez idő tájt, de annyit észrevehetünk, hogy serdülő kandúrunk pofácskája kitelik az arcbőr megvastagodásának és az állkapocsízmok gyarapodó tömegének köszönhetően. Ez főként a rövid szőrű fajtákra jellemző, de a szíamixnál és más keleti fajtáknál kevésbé észleljük. Az érettség másik tipikus jegye a dús nyakszőrzet megjelenése.

A legfeltűnőbb különbségek hím és nőstény macska között (valamint a kölyök meg a kifejlett kandúr

▼ *A heréltlen kandúr sok gondot okozhat gazdájának. Hajlamos megküzdenni minden rivális hímekkel, és párosodni minden elérhető nősténnyel. Szétpermetezett vizeletének szagát a legtöbb ember elviselhetetlennek tartja.*

között) a viselkedésükben nyilvánulnak meg. A felnőtt cseperedő kandúrban egyre erősödik a territoriális magatartás, és harcolni kezd a környékbeli, heréltlen hímekkel. Bár a harcok javarészt a fújást-köpködést jelentik, nem ritkák a sebek sem. Többségük persze aránylag apró sérülés, de a macskapárbajok halálos kimenetelű vírusfertőzések terjesztői is lehetnek. Kezeljünk azonnal minden sérülést (lásd 130–131. o.), és gondoskodjunk a macska védőoltásairól.

Kandúrnyomok

A kandúrok hírhedt szokása, hogy vizeletükkel rajzolják ki területük határait, akár lakáson belül is. Ez egy ösztönös, hormonvezérelt viselkedés, korántsem a szobatisztaság megszegése. Ha kandúrunkat 6 hónapos kora táján ivartalanítjuk, még mielőtt ivaréretté válna, elejét vesszük a hormonok termelésének, s ezáltal látványosan lecsökkenthetjük a permetezé-

▲ A kiscica nemének megállapítása egyszerű – csak föl kell emelni a farkát. Ha fiú, kicsiny, gömbölyű herék du-dorodnak a végbélnyílás alatt. A hímvesző még lejjebb, a herék alatt található.

● **Lehet eredményesen kezelni a macskák hererákját?**

Ha időben felismerik, a beteg herét el lehet távolítani. Ha azonban

a rák a test más részeire is áttért, már jóval kevesebb a remény.

● **Most fogadtam örökre egy menhelyi kandúrt, Mikit, akit csak nemrég ivartalanítottak. Körülbelül öt-éves lehet. Megeshet, hogy gondom lesz vele?**

Sok múlik Miki személyiségén. Ha nyugodt természetű, nagyon jó társnak bizonyulhat. De ha verekedő és spriccelő kandúr volt, nehéz lesz leszoktatni erről a viselkedéséről.

● **Sziámi kandúromat, Prosperót szeretném tenyésztésre befogni, de várnék ezzel, míg idősebb nem lesz. Hogyan tarthatnám kordában addig szerelmi gerjedelmét?**

Sehogy. A nem kívánt vemhességeket elkerülendő ne engedje Prosperót nem ivartalanított nőstények közelébe, vagyis zárja be a házba. Miután betöltötte hivatását mint fedezőkandúr, ivartalaníttassa.

● **Élhet-e békében egymással két ivartalanított kandúr?**

Igen, bár sok múlik azon, hogy rokonok-e, milyen a természetük, milyen korán ivartalanították őket, mekkora területen osztoznak, és hogy mennyit tud foglalkozni velük. Alomtestvérek nagyobb eséllyel férnek meg jól egymással. Amennyiben két nem rokon felnőtt macskát szeretne tartani, két herélt hím jobb választás, mint két ivartalanított nőstény, de a legjobb kombináció egy ivartalanított cicapár.

sek és párbajok számát. Igaz, a vizeletfröcskölés még így is előfordulhat, ha a macska fenyegetve érzi magát, vagy stresszes (lásd 64–65. o.).

A heréltetlen kandúrok hajlamosak a világ végére is elcsatangolni, hogy nőstényre leljenek, és ilyenkor színüket sem látjuk napokig. Ez persze mindig nagy aggodalommal jár, kiváltképpen, ha egy drága, kékvérű kandúr gazdája vagyunk, melyet tenyésztésre tartunk. Ilyen esetben nem árt megszerveznünk macskánk szabadságának korlátozását. Ha nem szándékozunk tenyésztésre használni a kandúrt, ivartalanításával megelőzhetjük a nem kívánt kismacskák elszaporodását a környéken, és biztosra vehetjük, hogy nem kószál el túl messzire, emellett csökkentjük a marakodások veszélyét és egyéb antiszociális viselkedésformák – pl. a vizeletpermetezés – valószínűségét is.

A 6 hónaposnál idősebb korban ivartalanított kandúroknál ez a szokás már tanult viselkedésként rögzül, és a műtét nem sokat változtathat rajta. Ezért fontos már a kölyökről eldöntenünk, hogy akarjuk-e majd később pároztatni, mert ha nem, ivartalanításuk, mihelyt állatorvosunk javasolja. A herélt kandúrok általában gyöngéden ragaszkodó, otthonülő társállatnak bizonyulnak.

Ivartalanítás és egészség

A kasztrálás – mindkét heregolyó műtéti eltávolítása – a szaporodás szabályozásának bevett formája hím macskák esetében. A műtétet általános érzéstelenítés mellett végzik, és csak néhány percet vesz igénybe. Gyakori, hogy nincs szükség varrásra sem, és a jelek szerint a cicának nem is okoz különösebb kellemetlenséget a beavatkozás, bár sok kandúr még néhány órán át nyalogatja a sebet. Az egészséges macska az operációt követő egy napon belül vissza szokott zökkeni a rendes kerékvágásba.

A herék születéskor a hím hasüregében találhatók, és csak a serdülőkor küszöbén szállnak le a herezacskóba. Előfordul, hogy az egyik vagy mindkét here a hasüregben marad – ezt az állapotot nevezik rejtettheréjűségnek. Ilyenkor az ivartalanítás komplikáltabb beavatkozással jár, egészségügyi szempontból viszont döntő jelentőségű. A hasüregben maradt herék ugyanis jóval hajlamosabbak a daganatos elváltozásokra, mint azok, amelyek elfoglalták a rendes helyüket a herezacskóban. A rejtettheréjűség örökletes hajlam, ezért az ilyen hímekeket nem tanácsos tenyészteni.

A nőstény macska

SOKAN SZÍVESEBBEN TARTANAK NŐSTÉNY MACSKÁT, mint kandúrt, hogy elkerüljék az olyan kellemetlenségeket, mint a vizeletpermetezés, a csavargás és az állandó párbajok (bár egy ivartalanított hímnél mindez jóval kisebb gondot okoz). Nőstény macska tartásának viszont az a fő hátránya, hogy ha tetszése szerint jár-kezel, szabályos időközönként óhatatlanul újabb és újabb alom kiscicával ajándékozik meg bennünket. Ha nem vagyunk fölkészülve az ivadékok fölnevelésére, vagy arra, hogy otthont találjunk számukra, érdemes ivartalaníttatnunk (kimiskároltatnunk) nőstény macskánkat; a kisállatmenhelyek már amúgy is tömve vannak elhagyott kiscicákkal. Egy további indoka az ivartalanításnak, hogy a túlzott tenyészítés lerövidíti az anyamacska várható élettartamát.

Hacsak nem tenyészállatnak szánjuk macskánkat, az ivartalanítást a nemi érettség elérésekor tanácsos elvégeztetnünk. Ez általában 6 hónapos kort jelent, de függ a kölyök fejlettségétől is. A legtöbb macska kora tavasszal lesz ivarérett, így az előző év vége felé született cicák valószínűleg fiatalabban érnek meg, mint az előbb világra jöttek. A keleti fajták, mint a szíami vagy az abesszin, néha már 5 hónaposan ivarérettek, míg a perzsa és a többi hosszú szőrű fajta 12 hónapig vagy akár még hosszabb ideig is serdületlen marad.

A nemi aktivitás ciklusai

A Föld mérsékelt éghajlatú területein vadon, illetve szabadon élő macskák nemi aktivitása az év 9 hónapjára terjed ki, majd szünet következik a késő őszi, kora téli időszakban, mikor a nappali fény a legkevesebb. Ez az inaktív szakasz a részben lakásban tartott és mesterséges fényhez szokott házimacskánál kevésbé nyilvánvaló. A nőstény macska 2-3 hetes ivarzási ciklusán belül csak rövid ideig engedi magához a hímet. Ez a periódus a tüzelés, vagyis a fogamzás időszaka, és rendszerint egy hétig tart; ekkor megy végbe a párzás. A ciklus ütemét a nemi hormonok ingadozó szintje szabályozza. Hosszú szőrű macskáknál 3 hétnél tovább tarthat a ciklus, míg a keleti fajták esetében rövidebb ciklusokon belül

hosszabb lehet a tüzelési periódus. Ha egy nőstény macska nem párosodhat, és nem is ivartalanítják, az ivarzási ciklusok egyre sűrűbben követik egymást, míg a macska végül már szinte folyamatosan tüzel. Ezzel szemben a kandúrok nemi hormonjainak szintje többé-kevésbé állandó, és az állat folyamatosan kész a párzásra.

A fogamzásgátlás módszerei

A végleges fogamzásgátlást biztosító műtét rutinbeavatkozás, melynek során egy kis vágáson át eltávolítják mindkét petefészket és a méhet. Ez leállítja a tüzelési ciklusok sorát, és a nőstény macskának többé nem lehetnek kölykei. Ha macskánktól még ivadékokat várunk, de egy adott időre szeretnénk kerülni a párzást – mert az állat még túl fiatal, vagy nemrég szült, esetleg mert épp el kell utaznunk –, állatorvosunk rendelhet macskánknak hormonkészítményt, mely elnyomja vagy késlelteti a tüzelést. Ez azonban csak átmeneti megoldást jelent. Ha a nőstény tenyészpályafutása véget ért, célszerű inkább ivartalanítani, mint folyamatosan hormonkészítményekkel terhelni a szervezetét.

Nőstény macska tüzelésének jelei

Ha egy kezdő macskagazdi meglátja tüzelő cicáját, könnyen orvoshoz rohanhat vele, azt hívén, hogy kedvencét fájdalom gyötri. A tüzelést alig valami vagy semmi sem jelzi előre, ám az alábbi tünetekre bízva számíthatunk:

- Szokatlanul ragaszkodóan viselkedik.
- Hangosan, kitartóan nyávog. Ez különösen a szíamira és más keleti fajtákra jellemző, de minden nőstény beszédesebb lesz tüzelés idején.
- Hanyatt veti magát, hátsó lábait széttárva befogadó pózban hemperg a földön.
- Hozzádörgölődik emberekhez, tárgyakhoz, még a háztartás más állataihoz is.
- Ha kiengedjük, elcsatangol.
- Gyakrabban vizel, hogy terjessze illatanyagát a környék kandúrainak körében.

K&F...

● **Milyen veszélyekkel járhat nőstény cicám ivartalanítása?**

A műtéti beavatkozásoknak mindig van némi kockázata, ha azonban a cica egészséges, nincs vérrög az ereiben, s nem áll fönny semmilyen szív- és érrendszeri rendellenesség, ez a kockázat igen csekély. Az ivartalanítás mellőzése sokkal veszélyesebb: a nőstény vagy állandóan tüzel, vagy újra meg újra vemhes lesz, továbbá petefészekciszták vagy méhpanaszok léphetnek fel nála.

● **13 hónapos csincsilám, Fruzi még egyszer sem tüzelt. Nincs valami baja?**

A hosszú szőrű fajták általában később érnek, nagyjából 12 hónapos korukban, a viselkedésükön pedig sokkal kevésbé vagy akár egyáltalán nem lehet észrevenni, hogy tüzelnek. Ne aggódjon, csak figyeljen minden apró változást a cicánál. A kis termetű, fejlődésben visszamaradt macskáknál is késhet a nemiérés, ezért egy orvosi vizsgálat semmiképpen sem árt.

● **Vannak-e a macskák számára készített fogamzásgátlóknak káros mellékhatásai, és ha igen, mennyire súlyosak?**

Az általánosan elterjedt progeszteron-tartalmú tabletnak hosszú távon súlyos mellékhatásai lehetnek. Okozhatnak pl. levertséget, elhízást, cukorbetegséget és méhfertőzéseket. Kérjen tanácsot állatorvosától, milyen gyakran és mennyi ideig szedhet cicája fogamzásgátlót.

▼ **Egy földön hempergő, hátsó fertályát emelgető cica egyértelműen jelzi a kandiúrnak párzási készségét.**

● **Hány szülés számít túl soknak, és meddig nem veszélyeztetik az anya várható élettartamát?**

Egy fiatal nőstény évente akár háromszor is fialhat, de ez túl sok – kimeríti az anyát, és a kölykök általános egészségi állapotának sem tesz jót. Néhány éven át évi egy alom az ideális, de ha ebből olykor-olykor véletlenül kettő lesz, a jó macskamami számára az sem jelent túlzott igénybevételt.

● **Lehet egy nőstény túl idős a pároztatáshoz?**

Legjobb, ha fiatalon kezdi fedeztetni nőstény macskáját. Az első alom világrahozatalára a 12–15 hónapos kor a legalkalmasabb, azután pedig évente egy alom ajánlott (lásd fentebb) 5–6 éves korig. Ha macskája elmúlt hatéves, célszerű abbahagyni a tenyésztést, bár a cica még teherbe eshet – macskaklimax ugyanis nem létezik. Épp ezért a tenyészmacskákat ajánlatos ivartalanítani, amikor tenyészpályafutásuk véget ért.

● **Azt hallottam, hogy a nőstény macskának javára válik, ha ivartalanításuk előtt világra hozhatnak egy almot. Igaz ez?**

Nem. A macskának semmiféle előnye nem származik abból, ha életében egyszer szülni engedik, a gazdára nézve pedig jelentős hátránnyal jár, mivel kénytelen gondoskodni a kölykökről. Persze, ha valaki kiterjedt tenyészet helyett csupán egyetlen almot akar, pároztathatja macskáját az ivartalanítás előtt. A fedeztetéssel azonban várjon 12–15 hónapos koráig.

Párzás

A „PARLAGI” MACSKÁK SZAPORÍTÁSA NEM JELENT NEHÉZSÉGET, de mielőtt nőtény macskánkat párzani hagyánk, gondoskodnunk kell a születendő kölykök elhelyezéséről. Ha szabadon kijáró macskánk van, és nem szánjuk tenyésztésre, ivartalanítsuk, amilyen hamar csak lehet (lásd 76–77. o.).

A törzskönyvezett macskánál fontos a tervezés, hogy végül egy alomnyi biztosan eladható, pedigrés kiscicához jussunk. Ha tapasztalatlanok vagyunk, célszerű egy hozzáértő tenyésztő segítségét kérnünk. A megfelelő hím megtalálása sokáig tarthat, ezért nem árt jóval nőtényünk tüzelését megelőzően elkezdni a keresést. Pároztatás előtt feltétlenül kérjünk a fedezőkandúr tulajdonosától írásos igazolást a macska védőoltásairól, és arról, hogy nem fertőzött a macska-leucosis vírusával; tőlünk is ugyanezt fogják kérni. Fontos, hogy mindkét állat teljesen egészséges legyen.

Ha megegyeztünk a pároztatás előfeltételeiben, figyeljük macskánkat, mikor mutatkoznak nála a tüzelés jelei. Az ivarzási időszak csúcspontja, a peteérés előtt egy-két nappal kezd majd hangoskodni és hempergőzni. Mikor testét a földhöz lapítja, és a hát-

só fertályát emelgeti, már kész a nászra. Ha előbb visszük a fedezőkandúrhoz, semhogy elérné ezt az állapotot, zaklatottá válhat, jóllehet a hormonok sürgető szava erősebbnek bizonyul majd a nyugtalanságánál. Először a kandúr ketrecével szomszédos ketrecbe tegyük, hogy tanulmányozhassák egymást. Ne eresszük össze a hímmel, míg meg nem nyugodott, és el nem kezdte ismét a hívogatást és hempergést.

Gyors és veszélyes művelet

Úgy tűnhet, hogy a nőtény passzív szerepet játszik a párzásban, holott mindvégig övé a kezdeményezés, és ő az irányító. Bármelyik pillanatban a hím ellen fordulhat, és megtámadhatja. Az első néhány próbálkozást a széptevés rituáléjának megfelelően visszautasítja, ezért a hím, kivált, ha már tapasztalt, csak fokozatosan közeledik, kerüli a szemkontaktust, és mosdatja a nőtényt, hogy az megnyugodjon. Mikor a nőtény hajlandósága jeleként megemeli hátsó fertályát, a hím foga közé veszi nyakszirtjén a bőrt, nehogy az hirtelen megtámadja, mikor fölé hág. Ez a harapdálás, valamint a hímvessző ingerlő hatása olyan jelzéseket küld az idegpályákon a nőtény agyallapi mirigyébe, melyek nagyjából egy nap múlva kiváltják a peteérést, vagyis az ovulációt. A kandúr néhány lökés után gyorsan visszarántja péniszét, s a biztos távolba vonul, majd mindkét macska nekiáll mosakodni. A nőtény éles sivitással kíséri a tuskés hímvessző kihúzását, de hamarosan megint hempergőzni kezd. Kis idő múlva az egész szertartás kezdődik előlről.

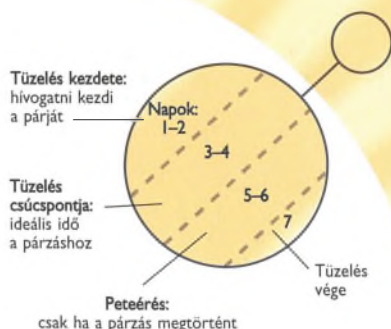
A párzás három-négy napon át ismétlődhet a leírtakhoz hasonlóan. Míg a nőtény abba nem hagyja a hívogatást és a fogamzási időszak véget nem ér, nem szabad más kandúrt a közelébe engednünk. Megtermékenyülhet ugyanis egyszerre több hímtől is, minek következtében az alom vegyes lesz, vagyis a gondos tervezés mind kárba vész.

◀ A nőtény macska ivarzási ciklusa (a párzási és a nyugalmi időszak) 2–3 hétig tart. Van egy hormonálisan inaktív periódus is az őszi-téli hónapokban: az északi féltekén szeptember és december között. Ez nem következik be, ha a macska ideje nagy részét mesterséges fényviszonyok közt tölti.

NŐTÉNY MACSKA IVARZÁSI CIKLUSA

Párzási időszak
(tüzel)
Nyugalmi időszak
(nem tüzel)

JANUÁR

MÁRCIUS

K&F...

● *18 hónapos perzsa nőtény macskám, Astor háromszor járt már ugyanannál a fedezőkandúrnál, de eddig nem fogant meg. Most mit kéne tennem?*

A sikertelen párzásnak több oka is lehet. Forduljon állatorvosához, és vizsgáltsa ki, hogy Astor teljesen egészséges-e. Ha minden rendben van, és a cica ivarzási ciklusa is normálisnak látszik, keressen számára egy másik kandúrt.

● *Hol talállok megfelelő fedezőkandúrt nőtény macskámnak?*

Az a tenyésztő, akinél nőtény macskáját beszerezte, bizonyára tud ajánlani megfelelő fedezőkandúrt. De fordulhat a legközelebbi macskatenyésztő egyesülethez is, ahol listát vezetnek a fedezőkandúrokról. Tenyésztőkkel a kiállításokon ismerkedhet meg – az egyesületben biztosan meg tudják mondani, mikor lesznek legközelebb macskakiállítások.

● *Csakugyan megfoghatnak egy nőtény macska egyszerre több kandúrtól is? Ez képtelenségnek hangzik.*

Pedig egyáltalán nem képtelenség. A nőtény macskák ovulációja (az érett petesejt leválása, ami lehetővé teszi a megtermékenyülést) csak a párzás után következik be. Minél többször párzik a nőtény, annál nagyobb eséllyel termékenyülnek meg a petesejtek, és annyi kölyök születik az alomban, ahány petesejt megtermékenyült. Következésképpen, ha a nőténynek több lovagja volt, a kölykök valószínűleg különböző apáktól származnak.

▼ *Maga a párzás a macskáknál igen rövid. Miután meggyőződött róla, hogy a nőtény fogadókéész, a kandúr a nyakszirt bőrét megragadva fölé hág, és belé hatol. Az egész csak néhány másodpercig tart.*

Nőtény macska pároztatása

- A macska legyen legalább 12 hónapos, bár a hosszú szőrűek sokszor később válnak ivaréretté. Kérjünk tanácsot tenyésztőtől, állatorvostól.
- Ha ennél korábban kezdene tüzelni, kérjünk az állatorvostól fogamzásgátlót (lásd 76–77. o.).
- Válasszuk meg gondosan a pároztatás helyszínét. A fedezőkandúr szolgálatait fizetnünk kell, de a kölykök a mieink lesznek.
- Vizsgáljuk meg a pározóhelyiséget. Melegnek, tisztának, az esetleges behatolóval szemben ellenállónak, és elég tágasnak kell lennie két macska számára.
- A nőtény igen agresszív tud lenni párzás idején, ezért vágjuk le a karmait, ha netán odacsapna a közeledő kandúrnak.
- A pároztatást 2-3 napon át többször meg kell ismételni, hogy a nőtény biztosan megfogjon, készüljünk hát föl, hogy ott kell hagynunk a tenyésztőnél, amíg az jönnek látja.
- A hazaszállítás után tartsuk cicánkat négy fal között, míg abba nem hagyja a hívogatást és hempergést.
- Ha 2-3 héten belül újra szólomatni kezdi a kandúrt, nem lett vemhes. Ez nem ritkaság, ha az egyik fél számára ez volt az első alkalom – először párzó nőtényünkhöz lehetőleg tapasztalt kandúrt választunk. Az ismétlésért nem szokott pénzt kérni a fedezőkandúr gazdája.

Vemhesség és szülés

A PÁRZÁS UTÁN A NŐSTÉNY MACSKÁNÁL RENDSZERINT négy napon belül befejeződik a tüzelés. Ha a párzás sikeres volt, és a megtermékenyített petesejtek beágyazódnak a méhfalba, kezdetét veszi a vemhesség. Macskánk vemhességének egyértelmű jelei vannak. A 3-4. héten a csecsbimbók rózsásodni kezdenek, és megnagyobbodnak. Bár a magzatok igen kicsinyek, az őket körülvevő masszív, cseppfolyós gömböket apró, puha golyócskáknak érezheti a szakértő, állatorvosi kéz – mi azonban semmiképp ne nyomkodjuk macskánk hasát, amely hamarosan szemmel láthatóan terebélyesedik. A cica súlya is gyarapodni kezd. Viselkedése is anyássá válik, pl. egyik játékserét ide-oda hurcolja és babusgatja.

A vemhesség átlagosan 65 napig (9 hétig) tart. A 6. hétig a megszokott módon etessük macskánkat, azt követően több táplálékra lesz szüksége. Ha lehet, etessük az állatorvosunk által ajánlott, vemhes macskáknak gyártott eledelekkel, és féregtelenítsük.

▲ A macskák gyöngéd és gondoskodó anyák. Ez az aggódó nőstény óvatosan nyúl kölykéért. Az egynapos kölyök még vak, de már felismeri anyja szagát.

Felkészülés a szülésre

A szülés előtt nagyjából egy héttel macskánk nyugtalanná válik, és a lakásban mindenfelé, szekrényben, fiókban vagy akár az ágyunkon a takaró alatt, „fészket” kezd kialakítani. Ajánljunk föl neki különböző kényelmes dobozokat a szüléshez, és amelyiket kiválasztotta, azt béleljük ki alaposan papírral. A szülés idejének közeledtével a macska egyre nyugtalanabb lesz majd, és tépkedni kezdi „ágyneműjét”.

A szülés megindulásakor a cica légzése szaporává válik, és elkezdődnek a szülési fájások, amelyek először csak szörványosan, majd rendszeres időközönként és egyre sűrűbben jelentkeznek. Az első kölyök általában a görcsök kezdetétől számított 15 percen belül jön világra, de a szülés akár egy óra hosszát

is elhúzódhat. Az anya gyors nyalogatással és mosdatással beindítja a kicsi légzését, majd tovább vajúdik.

Ha az anya nem tűnik zavarodottnak, rendszerint főlegesen beavatkozni a folyamatba. A kölykök magzatburokban jönnek a világra, ami vagy a szülés során, vagy az anya nyalogatása következtében felreped. Ha az anya nem teszi meg, óvatosan szakítsuk fel a burkot, és szárítsuk meg a kölyköt egy meleg törülközővel, tisztítsuk ki szájából a folyadékot, míg kaplódzni vagy sírni nem kezd. A placenta, azaz a méhlepény a kismacskával együtt szokott kijönni, és néha még összekapcsolódik vele. Az anya normális esetben átharapja a köldökszinórt (és többnyire megeszi a méhlepényt), ám ha mégsem tenne így, egy darab cérnával kössük el a köldökszinórt a köldöktől 2-3 cm-re, és vágjuk el a méhlepény felőli oldalon. Vigyázzunk, nehogy meghúzzuk a köldökszinórt a kölyök hasánál, mert köldöksérvet okozhatunk neki.

A kölykök általában 15–45 percenként követik egymást, bár az anya olykor beiktat egy-egy szünetet – miután megszült 2-3 kölyköt, esetleg pihen egy keveset, mielőtt világra hozza a többit. A teljes alom világra jötte után az anya hamar összeszedi magát, majd hozzálát a kicsinyek mosdatásához és táplálásához.

Rendellenességek a vemhesség alatt

- **Vetélés vagy abortusz:** A véres vagy szennyes váladék a vemhesség bármely szakaszában vetélést, azaz spontán abortuszt jelezhet. Leucosis-vírussal (FLV) fertőzött macskáknál sokkal gyakoribb ez a jelenség.
- **A magzat felszívódása:** A vemhesség csak akkor jön létre, ha az anyamacska támogatni tudja a magzat fejlődését, így egyes megtermékenyült petesejtek olykor megállnak a fejlődésben, és felszívódnak. Ilyenkor a vemhesség korai szakaszában végzett ultrahangos vizsgálat több magzatot mutat ki a méhben a későbbi vizsgálatok eredményéhez vagy a megszületett kölykök számához képest.
- **Elsődleges méhrenyheség:** A szülés nem indul meg a 65. napig. Forduljunk állatorvoshoz.
- **Másodlagos méhrenyheség:** A nagy létszámú alom születe közben az anyaállat kimerül, és feladja a küszködést. Hívjuk ki az állatorvost.
- **Szülőcsatorna eldugulása:** A nőtény eredménytelenül vajúdik fél vagy akár egy óra hosszat. Forduljunk állatorvoshoz. Hívjuk ki már hamarabb, ha látjuk, hogy egy kölyök nem tud kijönni. Lehet, hogy rosszul fekszik (lásd a „Kérdezz-felelek” részt), vagy szűk a szülőcsatorna.

▲ *Parányi kiscica, még magzatburokban, másodpercekkel születése után. Már tisztán kivehető minden jellegzetes vonása. Nedvesen, csatakosan bukkan majd elő a burokból, de anyja élénk nyalogatására hamar csúszni-mászni és sírni kezd, aztán minden késedelem nélkül nekiáll szopni.*

K&F...

● *Perzsa nőtény macskáknak, Sábának két hét múlva telik ki az ideje. Úgy tűnik, egy zárt dobozban készül szülni, ami a vendégszobánkban van. A szoba hőmérséklete 18 °C. Elég meleg ez neki és leendő kölykeinek?*

Nem. A kölykök nagyon könnyen kihűlnek; elpusztulhatnak, ha nem tartják őket legalább 22 °C-os melegben. Gyakran szükség van kiegészítő, helyi hőforrásra is – érdemes volna beszerezniük egy villanypárnát, vagy még inkább egy infralámpát. A lámpát 1 m-re az alom fölé kell akasztani, hogy kellő meleget biztosítson a kicsiknek.

● *Sziámi cicánk, Julcsi legutóbb császármetszéssel szült, mert az egyik kölyök farfekvéses volt. Szeretnénk, ha lennének még kiscicái. Megeshet ez vele még egyszer?*

Nem valószínű. A farfekvéses terhesség a véletlen műve, nem az anya fogyatéka. Ritkán fordul elő, így semmi nem szól az ellen, hogy újra pároztassák Julcsit.

Ivadékgondozás

Ha NŐSTÉNY MACSKÁNK VAN, ÉS ÚGY DÖNTÜNK, hogy pároztatjuk, abban a kivételes szerencsében lesz részünk, hogy megfigyelhetjük a kölykök fejlődését apró újszülött koruktól kezdődően. Fontos azonban, hogy még a vemhesség kezdete előtt gondoskodjunk megfelelő otthonról minden kölyök számára. Sajnos a macskagazdák sokszor nem fontolják meg, mi lesz a szülés és az első pár hét után, ami tragikus következményekkel járhat. Ha nem készülünk fel a kölykök elhelyezésére vagy megtartására, jobb ivartalaníttatni nőtény macskákat (lásd 76–77. o.).

A kismacskák fejlődése

A vakon és süketen született kölykök teljes mértékben az anyjukra szorulnak, aki felméri és teljesíti mindenkori igényeiket. Életük első 3–4 hetében az anya nemcsak eteti, de tisztán is tartja a kölyköket. A kiscicák néhány nap alatt megtanulják, merre keressék anyjukat, és odakúsznak hozzá, ha éhesek, bár a szemük csak 10 napos korukban nyílik ki. A 3. héten már állnak, hallanak és látnak, 7 hetesen pedig futkároznak, ugrálnak, és megmásszák a függönyöket.

A kölykök születése és a teljes elválasztás közötti időszakban az anyamacskának annyi jó minőségű, fokozott tápértékű eledelt kell adnunk, amennyit csak elfogyaszt. De etethetjük a szoptatás alatt a kereskedelemben kapható kölyköktáppal is. A megfelelő táplálkozás lét-

fontosságú az anya és a kölykök jó egészsége érdekében. Legyen mindig friss ivóvíze is cicáknak.

A kismacskák szeme a 10. nap táján kezd kinyílni, de 4 hetes korukig még nem látják élesen a tárgyakat. Mihelyt tökéletesedik a látásuk, a cicák már is merészebbé válnak, és játszani kezdenek. Ebben a szakaszban már kínálhatunk nekik szilárd táplálékot (lásd a táblázatot a 84. oldalon). Ezt megkönnyíti, ha az anyát is kölyköktáppal etetjük. Amint a kölykök rákaptak a szilárd eledelre, bemutathatjuk nekik az alomtálcát, minden étkezés után tegyük őket az alomra. Nap mint nap valamikéivel több szilárd ételt esznek, de pár hétig még szopnak is emellett. A gyöngéd buzdítás nem árt, de ne erőltessük; idejében áttérnek maguktól is a szilárd táplálékra.

A kismacskák 5 hetes koruktól kezdve úgy nőnek, mintha húznák őket. Fontos, hogy sokféle ételt

► Egy cirmos cicamama 5 hetes kölykeit szoptatja, akik minden szükségletükben rá támaszkodnak. Születésük után hamar megtanulják, hogyan találjanak rá a tápláló anyamellre, és rendületlenül szopnak 8 hetes korukig.

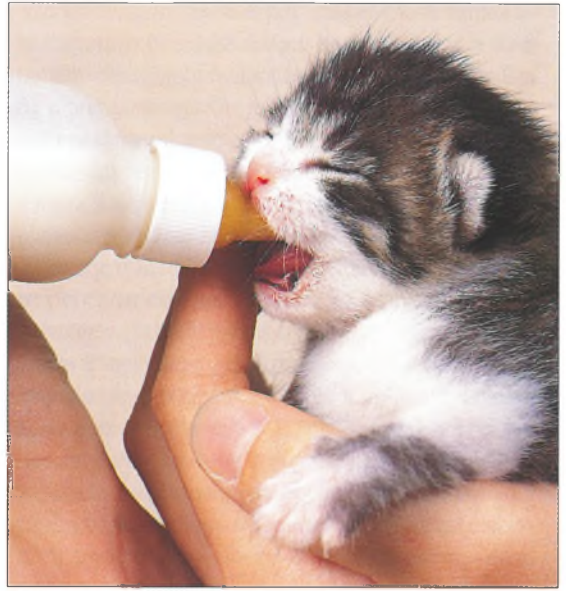
kínáljunk nekik, de étrendjük java részét a megfelelően kiegyensúlyozott, nagy energiaértékű kölyöktáp tegye ki.

A kiscica gyomra nagyon kicsiny, mindössze diónyi, ezért sűrűn kell etetnünk őket, de csak kicsiny adagokkal. A túltáplálás gyomorbántalmakat okoz.

Mesterséges nevelés

Ha az anyamacska bármely okból nem képes táplálni kölykeit, nekünk kell fölnevelni őket. Ez nagyon hálás munka, de az első néhány héten teljes odaadást igényel. A kölyköket 24 °C-os átlaghőmérsékleten kell tartani a fölöttük elhelyezett infralámpa vagy más hőforrás segítségével. Egy gyapjútakaróba burkolt meleg vizes palack nagyszerű „anyapótlék” lehet, amelyhez odabújhatnak.

A kicsinyeket fecskendőből vagy speciális cucsisüvegből kell etetni kétóránként, éjjel-nappal. Fejenként egy kávéskanálnyi (kb. 5 ml) jó minőségű tejpotlót adjunk, és fokozatosan növeljük az adagot. Vigyázzunk, nehogy túl gyorsan igyanak a kölykök, ha kapkodnak, a tüdejükbe kerülhet a folyadék, és megfulladnak.

▲ A kölykök mesterséges nevelése igen hálás feladat. Akkor válik szükségessé, ha az anya nem képes maga táplálni a kicsinyeit. A speciális cucsisüvegből vagy fecskendőből kétóránként kell enni adni nekik.

K&F...

● A cicánk a hálósobában szüött, de újabban mindennap új „búvóhelyre” hurcolja kölykeit. Lehet, hogy zavarta valami?

Ez a magatartás egy ösztönös viselkedésforma maradványa, mely azt célozza, hogy a kölyköket ne fedezhessék fel a ragadozók. Tegye az eredeti szülődobozt mindig arra a helyre, amelyet a cica éppen kiszemelt magának.

● **Hathetes kiscicám folyton meg akarja enni az almot. Mit tegyek, hogy ezt abbahagyja?**

Az elválasztás alatt álló kiscicák gyakran átesnek egy „felfedező” korszakon, amikor „megkóstolják” a különböző anyagokat, így az almot is. Óvatosan szedje ki a szájából az összes almot, majd vigye odébb a cicát, kivéve, ha etetés után vannak, és épp az alomtálca használatát gyakorolják – ez esetben tegye vissza az alomra. A higiénia nagyon fontos. Tisztítsa meg az almot a bepiszkolódott résztől. Használjon biztonságos, mérgező anyagot nem tartalmazó macskaalmot. Végetül pedig, amennyiben még nem féregtelenítette a cicát, kérjen állatorvosától biztonságos féreghajtót.

● **Mennyi idős korukban engedhetem ki először újszülött kiscicáimat?**

A kiscicák 7–10 nappal az oltások beadása után mehetnek ki először a szabadba. A védőoltásokat normális esetben 9–12 hetesen szokták megkapni,

Minden etetés után vizelésre és ürítésre kell ösztönöznünk a kicsiket, anyjuk serkentő nyalogatásával utánzásával. Használjunk meleg vízbe mártott vattapamacsot, és gyöngéden törölgezzük vele a cicák végbéltájékát és hasát.

Sokat számít, ha legalább egyszer tudunk adni a kölyköknek anyjuk tejéből. Ha a nőtény a közelben van, fejjünk tejet csecseiből, és itassuk meg a kicsikkel. Ha ugyanis a kölykök egyáltalán nem szophatnak, nem jutnak hozzá a főcstejhez, ami nem más, mint az első anyatej, és létfontosságú, természetes védőanyagokat tartalmaz bizonyos baktériumok ellen. E nélkül az oltalom nélkül a cicák jóval fogékonyabbak lesznek a fertőzésekre. Ilyen esetben különösen nagy gonddal fertőtlenítsünk minden edényt, főleg az etetőüvegeket és a cuclikat. A mesterségesen táplált cicákat a lehető legkorábban kell beoltatnunk, rendszerint 8 hetesen. Forduljunk idejében állatorvosunkhoz.

A korai szocializáció jelentősége

A kézhez szoktatás legfontosabb fázisa a 2 és 7 hetes kor közötti időszak, amikor a kölykök rendszerint még a tenyésztőnél vannak. Mire hazaviesszük a cicánkat, az emberekkel való viszonya nagyban függ attól, milyen gyakran vették kézbe cseperedése során.

A kismacskákat naponta többször kézbe kell vennünk pár percre, hogy barátságossá, békétűrővé nevelődjének, ami az egészséggondozáshoz és testápoláshoz szükséges kapcsolatban elengedhetetlen. Amikor a kezünkben van, alkalmazzunk némi korlátozást, fogjuk le a mancsát, érintsük meg az érzékeny hastájékat és lágyéket, és könnyedén fésűlgessük meg. Ez hosszú szőrű kölyköknél különösen fontos.

A 6 hetes kismacskák már vígan hancúroznak, játszanak egymással vagy bármi mással, ami jó mulat-

ságnak látszik. Adjunk nekik játékszereket ebben a korban, de ügyeljünk, hogy ezek biztonságosak legyenek. Fertőtlenítővel tartsunk tisztán mindent. Egyes szerek azonban mérgezőek lehetnek, úgyhogy állatorvosunktól kérdezzük meg, hogy mit használjunk. Az ilyen korú kiscicák megsgazláznak és megnyalogatnak mindent, ami az útjukba kerül, beleértve az almot is az alomtálcában.

▼ Egy anyamacska 2 hetes kölykét fuvarozza, nyakszirtjének bőrét fogva tartva – ettől a kölyök mozdulatlanná ernyed. Ha felnőtt macskát a nyakszirtjénél fogva fölemelünk, ugyanezt a reflexet váltjuk ki.

A kölyök elválasztása

KOR	NAPI ETETÉSEK SZÁMA	ÉLEDEL
3 hetes	4–6 (kistányérból)	Tejkonzerv vagy macskatejpor, vízzel hígítva.
4 hetes	mint fent	Macskatejporba kevert gabonapehely vagy más babatápszer (hal-, hús- vagy sajtpüré), konzerv kölyöktáp vagy finomra aprított, főtt hús.
5 hetes	4–5	Finomra aprított, főtt hús vagy az állatorvos által ajánlott teljes kölyöktáp.
6–8 hetes	3–4	A fentiek növelt adagokban és a szopás korlátozása.
8 hetesenél idősebb	mint fent	A szoptatást le kell állítani. Tejre nincs többé szükség, ha a kölyök a neki való kiegyensúlyozott étrenden él.

K&F...

● *Kiscicáimat mesterségesen tápláltam. Az elválasztás során kell-e valamit másképp csinálnom a megszokotthoz képest?*

Az ilyen kiscicák elválasztását érdemes 3 hetes korukban elkezdni. Indítson azzal, hogy egy fél kiskanálnyi finom szerkezetű gabonapelyhet vagy pépes babakonzervet kever a cucsisüveg tartalmához. Néhány nap múlva aztán áttérhet a rendes gyakorlatra (lásd a táblázatot).

● *A kiscicáink 6 hetesek. Három már eszik szilárd táplálékot, de a negyedik még csak nem is érdeklődik iránta. Lehet, hogy valami nincs rendben nála?*

Vannak kölykök, akik ebben a korban még jobban szeretik az anyjuk tejét a szilárd ételeknél. Foglalkozzon egy kicsit többet ezzel a kölyökkel, és kínálgassa ínycsiklandó falatkákkal. Ha továbbra is aggódik, vizsgáltsa meg a kölyköt az állatorvossal.

● *Mikor nézhetik meg a kiscicáimat először leendő gazdái?*

Az ideális időszak, amikor a kölykök már elindultak felfedezni a világot, és kezdenek önálló személyiséggé válni. Ez az időszak 7–10 hetes korukra tehető. A pedigris cicákat nem szokták 12 hetes koruk előtt új tulajdonosaikhoz engedni, ekkor kapják meg ugyanis második védőoltásukat.

Hiperaktívak; fáradhatatlanul derítik fel sorra a la-
kás összes zegét-zugát. Ebben korban a legjobb meg-
tanítani őket, hogy ne a bútoron élesítsék karmaikat,
ne másszák meg a függönyt, és ne ugráljanak föl az
értékes tárgyakkal telezsúfolt polcokra (lásd a *Visel-
kedési problémák megelőzése* c. fejezetet a 44–45. ol-
dalon). Ami most imádnivaló huncutság, később ko-
moly bosszúságokat okozhat.

Igen jól tesz macskánkkal való kapcsolatunknak,
ha ebben az időszakban sokat játszunk vele. De mi-
helyt a cica túlságosan izgatottá vagy agresszívvé vá-
lik, szakítsuk félbe a játékot, és hagyjuk ott. Ha fi-
noman játszik, feltétlenül dicsérjük meg, hogy megerő-
sítsük a helyes magatartást.

Jutalommal, pl. ínyencfalattal honorálhatjuk a kí-
vánatos viselkedést (például ha hívásra odajön hoz-
zánk), ha viszont neveletlen (felmászik a konyhaasz-
talra, a szemétkben guberál vagy a bútor karmolász-
sa), egy éles „nem!”-mel vagy az asztalra csapva ves-
sünk véget a rosszalkodásnak.

▼ *Nincs elbűvölőbb, mint a takaró alatt csintalankodó kiscicák. Ebben a korban mindent megvizsgálnak, ezért feltétlenül pakoljuk el feltett kincseinket.*

Fertőző betegségek

MACSKÁNKAT SZÁMOS FERTŐZŐ BETEGSÉG megtámadhatja. Ezek közül egyik-másik halálos kimenetelű. Amint a kölyökmacska eléri a megfelelő kort, be lehet oltani néhány betegség ellen. Utána az évenkénti emlékeztető oltások már biztosítják az életre szóló védeltséget.

A **macskanátha** (influenza) a macskák leggyakoribb vírusa; tüsszögést, lázat, orr- és szemfolyást okoz. Korától és általános állapotától függően a macska immunrendszere többnyire magától is legyőzi a vírust, de antibiotikumok segítségével megakadályozhatjuk a másodlagos bakteriális fertőzéseket. A fertőzés védőoltással megelőzhető.

A koronavírus okozta **vékonybélgyulladás** (*enteritis*) kevésbé gyakori, mint a macskanátha, de kölykökkel és fiatal macskákkal néhány órán belül végezni tud. A vírus az ürülékkel terjed, a betegség pedig súlyos hányással és hasmenéssel kezdődik. A macska rohamos gyorsasággal kiszárad, eszméletet veszti, és el is pusztulhat. A kezelés infúzióval történik, és van védőoltás is a betegség ellen.

A vírusos **fehérvérűség** (*leucosis; FLV*) a macskák legvézesebb fertőző betegsége. Többnyire egy olyan vírus okozza, amely lerombolja az immunrendszert, és a nyállal terjed. Tünetei a rohamos súlyvesztés, valamint száj- és ínybetegségek. Orvosság nincs rá, de a betegség korai stádiumában kapott szinten tartó kezelés meghosszabbíthatja az életet. Védőoltással megelőzhető.

A macskák **kötőhártya-gyulladását** a *Chlamydiae* közé tartozó baktériumfajta okozza. A szem fájdalmasan begyullad, és a fertőzés igen ragályos. Oltással védekezhet ellene.

Macska-AIDS-nek is nevezik a macskák vírusos immunelégtelenségét, amelyet az emberi HIV-hez hasonló vírus, a FIV okoz. Harapással, közös etetőedények használata révén terjed, és a fertőzött anya is átörökíti kölykeire, de a nemi érintkezés az eddigi ismeretek szerint nem terjeszti. A lázzal és a nyirokcsomók megnagyobbodásával járó enyhébb szakaszt az immunrendszer súlyos összeomlása követi – a macska nem eszik, lefog, ínye begyullad, hasmenés, hányás, bőr- és szemproblémák lépnek fel nála. Antibiotikumokkal, kortikoszteroidokkal átmenetileg mérsékelni

▲ E kismacska erősen könnyező szeme macskanátháról árulkodik. A macskanátha különösen ragályos – állatkereskedésekben, menhelyeken, kiállításokon, de még az állatorvosnál is terjedhet. Kíméljük meg cicánkat ettől a kellemetlenségtől a védőoltással.

Mit célszerű tennünk?

- ✓ Gondoskodjunk arról, hogy az újonnan hozzánk kerülő kölyök vagy felnőtt macska azonnal megkapja a védőoltásokat. Addig ne engedjük ki a lakásból.
- ✓ Ne engedjük beoltatlan macskát más oltatlan macska közelébe.
- ✓ Vigyük macskánkat évente emlékeztető oltásra.
- ✓ Ivartalanítsuk hím macskánkat. A heréletlen kandúrok többet marakodnak, és egy harapás könnyen lehet a fertőzés kiindulópontja.
- ✓ Az alomtálca tisztán tartásához vegyünk fel egyszer használatos nejlonkesztyűt. Utána dobjuk el, és mossunk kezet.
- ✓ Legalább naponta egyszer cseréljük az almot az alomtálcában. Terhes anya bízta másra ezt a munkát.

K&F...

● **A kiscicámnak jövő héten esedékes az első védőoltása. Lehetnek káros mellékhatásai?**

Egyes kölykök és felnőtt macskák röviddel az oltás beadása után álmosnak és lehangoltak látszanak. Ha ez nem múlik el egy-két nap alatt, forduljon állatorvoshoz. Nagyon ritkán felléphetnek immunrendszeri problémák vagy az oltóanyaggal kapcsolatos szarkómák, de ezek a kockázatok elenyészőek ahhoz az óriási előnyhöz képest, amit a teljes körű védettség jelent.

● **Előfordul, hogy egy oltás hatástalan?**

Előfordulhat. Ilyenkor vagy a cica immunrendszere sérült, vagy az anyatejjel kapott ellenálló erő győzi le első körben az oltóanyagot. A második oltás rendszerint eredményes. Maga az oltóanyag is hatását veszítheti, ha helytelenül tárolják, szállítják, vagy rosszul adják be.

● **Mi történik, ha elfelejtkezem az éves emlékeztető oltásról?**

Megszűnik a cica védettsége, úgyhogy alighanem újra kell kezdeni az oltási programot, két injekcióval, mint kölyökkorában. Az állatorvosok minden évben értesítőt szoktak küldeni az esedékes oltásokról.

● **Van homeopátiás megfelelője a védőoltásoknak?**

Tudományos nem bizonyítható, hogy a konvencionális védőoltások homeopátiás alternatívái valóban hatásosak. Minden ilyen állítást fenntartással kell kezelnünk.

▲ Ennek a fiatal cicának *Chlamydia*-baktérium okozta kötőhártya-gyulladás van, influenzaszzerű tünetekkel. A betegség antibiotikummal kezelhető.

lehet a tünetek súlyosságát, de nincs ellene oltóanyag, és a macska-AIDS mindig halálos kimenetelű. FIV-vírushordozó macskát, ha egészséges is, végérvényesen el kell különíteni minden nem fertőzött fajtársától.

A macskák **fertőző verszegénységét** okozó *Haemobartonella* nembéli baktériumok a vörösvérsejteket támadják meg. Valószínűleg a fertőzött macskák bolhái terjesztik, de kölyökmacskák is elkaphatják anyjuktól a méhlepényen keresztül. Tünetei: vérszegénység, levertség és súlycsökkenés. Védőoltás nincs ellene, de az antibiotikumos kezelés általában hatásos. A felépült macska nemegyszer bacilusgazda marad.

A **fertőző hashártyagyulladás** (FIP) kórokozója egy koronavírus, amely a fertőzött ürülék nyalogatásával és a vírust hordozó cseppek belégzésével terjed. A betegséget „a nagy alakoskodó”-nak is nevezik, mert bármely szervet megtámadhat, és korai szakaszában általános tüneteket produkál, amelynek a hőemelkedés, elesettség, étvágytalanság, hasmenés és enyhe mellkasi fertőzések. Később folyadék gyülemlik fel a hasüregben, a mellkasban és a szív körül. Szempanaszok és a központi idegrendszer rendellenességei szintén jelentkezhetnek, sőt esetleg ez az egyetlen jelzés. Az oltóanyagok hatástalanok. Kortikoszteroid és antibiotikum rövid távon segíthet a betegen, de a betegség végül mindig halálos kimenetelű.

A **toxoplazmózist** egy olyan élősködő terjeszti, mely világszerte megtalálható minden meleg vérű állatban (az emberben is), és az ürülékkel terjed. A macskák mintegy fele élete során valamikor átesik toxoplazmózis-fertőzésen, de a tünetek elsősorban a legyengült immunrendszerű állatoknál jelentkeznek – a leggyakoribb szimptóma a hasmenés. Mikor a kórokozó a macska székletével a szabadba kerül, 24 órát az ürülékben kell töltenie, mielőtt embereket megfertőzhetne, ezért ha a szennyezett macskaalmot hamar eltávolítjuk, nincs fertőzésveszély. Az egyébként egészséges macskát általában jó eredménnyel kezelhetők.

A **veszettség** vírusa a központi idegrendszert támadja meg, a fertőzött állat harapásával terjed, és ember is megkaphatja. A tünetek leghamarabb 10 nap, legkésőbb 6 hónap múlva jelentkeznek: a macskák szája habzani kezd, viselkedésük megváltozik – egyesek örjöngeni kezdenek, mások visszahúzódóvá válnak. Az állat általában 5–7 napon belül elpusztul. Az évenkénti oltás elengedhetetlen, ha csak nem élünk olyan, szigorú karanténtörvényekkel védett, veszettségtől mentes szigetszámban, amelyen Nagy-Britannia, Japán, Új-Zéland vagy Ausztrália.

Gyakori élősködők

A MACSKA SOKFÉLE ÉLŐSKÖDŐ GAZDAÁLLATA. Ezek egyrészt a macska bőrén vagy annak közelében élő, a vérével táplálkozó rovarok, másrészt a belekben és a test egyéb helyein élősködő férgek. A macskán vagy a macskában élő paraziták közül egyik-másik az embert is megtámadhatja bizonyos körülmények között, ezért potenciálisan veszélyeztetik a család egészségét. Legyen a megelőzés elmaradhatatlan része macskánk rendszeres gondozásának. Ne kerüljünk lépéshátrányba, ne várjuk meg, míg kedvencünkön megjelennek az élősfifertőzés jelei.

Az élősködők populációit több tényező befolyásolja – a levegő hőmérséklete, az éghajlat, a macskanéesség helyi sűrűsége. A bolháknak például meglege van szükségük a szaporodáshoz. (Bár a központi fűtés következtében egész éves problémát jelentenek már a hidegebb évszakokon is.) Az orsógiliszták a városi környezetben jóval nagyobb nyűg, mint vidéken. Arra a kérdésre, hogy milyen védelemben részesítsük macskánkat, és hogyan végezzük el a megelőzés teendőit, elsősorban állatorvosunk adhat választ.

Külső élősködők

A **bolha** igen gyakori macskaparazita. A macskák gyakran allergiásak a bolhacípésre, és számos bőrbetegségükért a bolhát terheli felelősség (lásd 92–95. o.).

K&F...

● Hogyan ellenőrizzem, hogy bolhás-e a macskám?

Állítsa a cicát egy fehér felületre, és óvatosan kefélje át a szőrét, így jól látja majd a szőréből kihulló kicsi,

fekete szemcséket. Szedje fel ezeket nedves szivaccsal vagy vattával. Ha elkenődnek, és színük vörösesbarnára változik, akkor biztosan bolhaürülékről van szó, ami nem más, mint félig emésztett macskavér. Néha a szőrzetben is felfedezhetők a bolhaürülék fekete szemcséi, főleg ha világos bundájú a cica. Az ürületek sokkal könnyebb észrevenni, mint magukat a bolhákat.

● Mit tegyek, ha kullancsot találok macskám bőrén?

Ne próbálja meg kiszedni, amíg él. A legegyszerűbben úgy pusztíthatja el, ha bedörzsöli alkohollal vagy bolha- és kullancsirtóval. A döglött élősdit óvatosan húzza ki egy kis csipesszel. Ha az állatorvosnál kapható kullancskiszedőt használja, csúsztassa a kullancs és a bőr közé, majd forgassa el. Vigyázzon, össze ne nyomja a kullancsot, mert akkor még több méreg kerül a macskába.

● Mennyire hatékonyak a bolhanyakörvek?

Lényegében nem valami hatékonyak, és semmi esetre sem pótolják a macska környezetének rendszeres permetezését és porszívózását. A nyakörvek hatóanyaga egyes macskáknak allergiát okozhat, és irritálhatja a bőrt is.

Külső élősködők

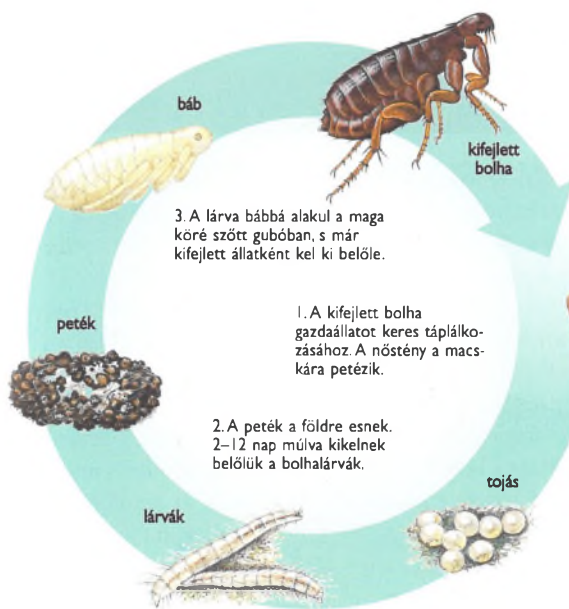
ÉLŐSKÖDŐ	ÉLETCIKLUS & TÜNETEK	MEGELŐZÉS & KEZELÉS
Bolha	A kifejlett bolha egy macskát keres gazdaállatnak. Marása súlyos allergiát okozhat, hámlással, szőrvesztéssel.	Rendszeres bolhairtás szükséges. Figyeljünk a bolhaürülékre. Porszívózzuk, mossuk a macska fekhelyét, permetezzük be a szőnyeget.
Tetű	Egész életciklusát a macska szőrében tölti. Irritál, viszketettséget, súlyos esetben vérszegénységet okoz.	A legtöbb bolhairtószert elpusztítja.
Kullancs	A bőrre tapad; táplálkozás után lehullik. Helyi irritációt okoz. Nyálával más betegségeket – pl. Lyme-kórt – terjeszt.	Fertőzött környezetben kezeljük a kijáró macskát kullancs elleni samponnal vagy bőrre cseppenthető oldattal. Naponta vizsgáljuk meg a szőrzetet. Irtuk és távolítsuk el a kullancsokat.
Atkák	A szőrtüszőatka és a rühatka befúrja magát a bőrbe, ahol irritációt és a bőr hámlását okozza. A fülrühatkától a macska vakarózik és a fejét rázza.	Az állatorvos utasítása szerint sampont vagy fülcseppet alkalmazunk.

A nőstény bolha naponta 20–50 petét rak, melyek a macskáról a környezetére (a fekhelyére, szőnyegünkre, bútorainkra) szóródnak szét.

A bolhapeték melegeben 2–12 nap alatt kikelnek. A lárva- és bábállapot után előbújik a kifejlett bolha, és azon nyomban gazdaállatot keres magának. A bolha teljes életciklusa olykor csupán 3 hétig tart, de hideg időben akár egy évet is képesek bábállapotban tölteni. A bolhaveszély leghatékonyabb leküzdése érdekében állatainkat rendszeresen kezelünk kell valamilyen bolhairtó szerrel. Ez vagy a bolhákat pusztítja el, vagy a peték sterilizálása révén akadályozza szaporodásukat. Többféle termék kapható: injekció, spray, helyileg használt oldat és havonta a macska ételébe keverhető por kapszulában. Ha macskáinkat megtámadták a bolhák, be kell fújunk a fekhelyét, függőnyeinket, pokrócainkat, szőnyegeinket és bútorainkat, hogy elpusztítsunk minden petét és lárvát a macska környezetében.

A **tetű** kicsiny, sárgásbarna rovar, mely lassan ide-oda mászkál a macska szőrszálaiban és bőrén. Jóval ritkább jelenség, mint a bolha. Egész életét a macskán tölti, s petéit a szőrzetre rakja. A bolhairtó kezelés rendszerint a tetveket is elpusztítja.

A BOLHA ÉLETCIKLUSA

▲ A bolha életciklusának nagyobbik részét a környezetben tölti. A kikelés után a kifejlett bolha a macskán éli le életét, és annak vérével táplálkozik.

A **kullancs** parányi ízeltlábú, a pókok rokona. Növényeken él, és amikor a macska arra jár, átkapaszkodik a bundájára, majd rátapad a bőrére. Táplálkozása során teste fokozatosan megtelik vérral, szürke borsószemhez kezd hasonlítani. Néhány nap múlva magától lepottyan, de jobb azonnal eltávolítani, mielőtt észrevesszük macskákon. A legtöbb kullancs csak helyi kellemetlenséget okoz, ám néhány bénulással, teljes legyöngüléssel járó, veszélyes kórokat terjeszt. Az őzkullancs például a bőrkírással és ízületi gyulladásokkal járó, lassan fejlődő Lyme-kór terjesztője. Ha kullancsral fertőzött területen élünk, vizsgáljuk át naponta macskáink bundáját, és használjunk rendszeresen védősampont, spray-t vagy bőrre cseppenthető oldatot.

A szabad szemmel alig látható **atkák** közvetlen érintkezés útján terjednek az állatok között. A bőrön vagy a hallójárat hámrétegén élőködnek, hám- és viszketegséget okoznak (lásd 92–95. o.). Védősamponnal, spray-vel, fülcseppel védekezhetünk ellenük.

► A képen a cicát pumpás szóróflakonnal fújják be bolhák ellen. Sok macska fél az aeroszolos spray-k sziszegő hangjától. Az arcra és a fülek környékére egy befűjt rongydarabbal vigyük fel a szert.

Belső élősködők

Az élősködő férgeket a macska a környezetéből szedi össze. A kijáró macskák kistrácsálók, madarak, bogarak fogyasztásakor nyelik le őket. A férgek a macska bélrendszerében vagy más szerveiben élnek tovább, és legyengítik az állatot – hasi fájdalmat, hasmenést, vérszegénységet, súlycsökkenést okozhatnak. Fontos, hogy macskáinkat megfelelően védjük ellenük. A macska a széklettel együtt féregpetéket és sokszor kifejlett férgeket is ürít szervezetéből. Az élősködők terjedését megakadályozandó mindig azonnal távolítsuk el az alomból a macskaürüléket, és húzzuk le a vécén.

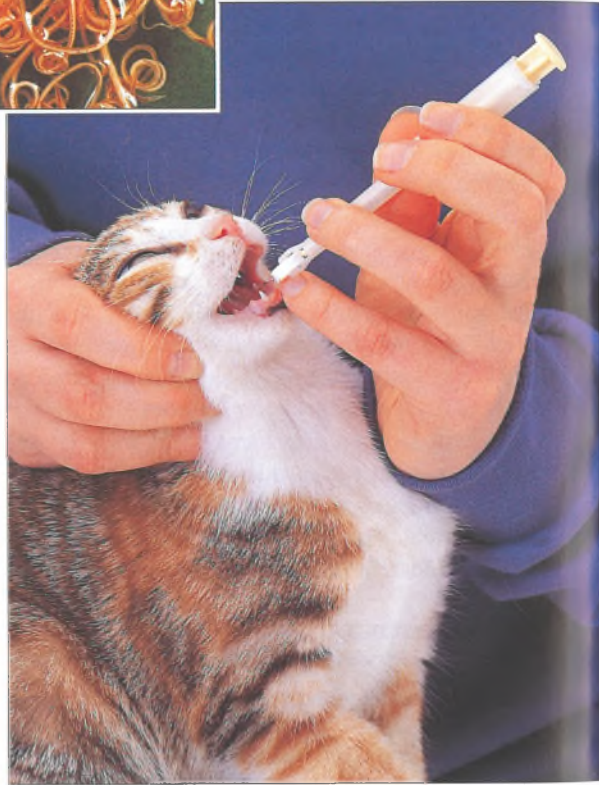
Az **orsóféreg** hengeres testalkatú, fehér, gyakran karikába tekeredik, és legfeljebb 15 cm hosszú. Könnyen észrevehető a macska székletében vagy ritkábban a hányadékában. Két fajta élősködik a macskán: az igen gyakori *Toxocara cati* és a jóval ritkább *Toxascaris leonina*. Mivel a lárvá megfertőzi az anyatejet, szinte biztos, hogy 3–4 napos korára minden kölyök fertőzött lesz a *Toxocarával*. A súlyosan fertőzött kölykök általában legyöngülnek, hasmenésük van, és gyakran láthatóan felpuffad a hasuk. 3 hetes kortól 6 hónapos korig szabályos időközönként féregteleníteni kell minden kölyköt. Ezt követően a kijáró macskának félévenként, a lakásban tartott macskának évente van szüksége vizsgálatra és/vagy féregtelenítésre – forduljunk ezzel is állatorvoshoz. A nőstény macskát a vemhesség és szoptatás ideje alatt kezelni kell.

A **galandféreg** lapos, szelvényezett teste a gazdaállat bélfalába ágyazódó kicsi, hegyes fejből nő ki. A macskáknak gyakori *Dipylidium* faj elérheti az 50 cm-es hosszúságot. Ahogy a galandféreg növekszik, a hátulsó szelvények leválnak, és távoznak a végbélén át. A petével telt szelvények mozgékonyak, de hamar kiszáradnak – ekkor rizsszemekhez hasonlatosak –, majd szétrepednek, és a peték szétszóródnak a környezetben. Ha egy bolhalárva megeszi, a petéből kikel a féreglárvá, és idővel faroknyúlványos hólyaglárvává alakul. Ott nyugalmi állapotban kivárra, míg a kifejlett bolhát a macska tisztálkodás közben szétharapja, és lenyeli, majd a macska belében hólyaglárvából átalakul kifejlett galandféreggá. A bolha az egyetlen köztesgazda – macskáról macskára közvetlenül nem terjedhet a fertőzés.

A *Taenia* – a *Dipylidium*nál hosszabb és vastagabb galandféreg – fertőzött kistrácsálók és döögök

◀ Orsóféreg tömkelege – a legtöbb kismacskát megtámadják. A féreghajtót műanyag fecskendővel vagy tablettaadagolóval (alsó kép) adjuk be.

útján terjed. Ha macskáink rendszeresen vadászik, szabályos időközönként féregtelenítsük. A szívfilária elleni kezelés galandféreg ellen is véd. Ne etessük macskáinkat se belsőséggel, se nyers hússal.

A **horgasféreg** (más néven bányaféreg) és az **ostorféreg** az Egyesült Államok és Ausztrália egyes területein előforduló bélférgek, melyeknek petéit a macska a földről vagy fűszálakról nyalja fel. Az *Ancylostoma* nembe tartozó bányaféreg képes átfúrni magát a bőrön, különösen a talp bőrén, súlyos irritációt okozva a macskának. A kölykök az anyatejtől is megfertőződhetnek. Ha fertőzött vidéken élünk, létfontosságú, hogy teljes körű védelemet biztosítsunk macskáink számára.

A **szívfilária** nevű apró fonálféreg, amely a szívben élősködik, ritkábban fertőz meg macskákat, mint kutyákat. A filárialárvák fertőzött szúnyog csípésével terjednek. Miután bejutottak a vérkeringésbe, a szív-

ben érik el kifejezett állapotukat, és eltorlaszolja a tüdők felé áramló vér útját, ami végül szívelégtelenséghez vezet. A tünetek: légzési nehézségek, súlycsökkenés, folyadékgyülem a hasüregben. A megelőzés – naponta vagy havonta adagolt tabletták formájában – életbevágóan fontos azokban az országokban, ahol a szívfilária gyakori, így az Egyesült Államok legnagyobb részén és Kanadában.

A **tüdőféreg** a macska tüdejében él, nagy csoportokban. Légzőszervi betegségeket és köhögést okoz. A macska székletével kívüllagra kerülő lárvákat csigák nyelik le, amelyek viszont madaraknak vagy rágcsálóknak szolgálnak táplálékul. A macska zsákmányával együtt elfogyasztja a tüdőféreg lárváját is, és a kör ezzel be is zárult. Speciális féregtelenítő kezelést kell kérnünk állatorvosunktól.

A **toxoplazma** mikroszkopikus nagyságú egysejtű élősködő, amely a macska beleiben él. Sokféle emlős – köztük az ember is – lehet köztesgazdája. A macska fertőzött zsákmányállat vagy nyers húst fogyasztása révén fertőződhet meg, vagy lenyeli a más macskák ürülékében található spóratömlőket. A heveny fertőzés jellegzetes tünete a hasmenés. A fertőzés elkerülése érdekében használjunk eldobható nejlonkesztyűt, mikor a macskaalommal van dolgunk. Az ürüléket naponta távolítsuk el belőle, mivel a macskából kikerülő toxoplazmatömlők 24 órán belül még nem fertőzőképesek. A terhes nők különösen veszélyeztetettek, mert a toxoplazma-fertőzés magzati károsodást okozhat.

K&F...

● **Hogyan fertőzheti meg az anyamacska orsóféreggel a kölykeit?**

Az orsóféreglárvák nyugalmi állapotban vesztegelnek a macska testszövetében. Mikor a nőtény macska vemhes lesz, a hormonális változások felébresztik a szunnyadó lárvákat. Az emlő szövetében található lárvák szoptatáskor az anyatejrel bejutnak az újszülött kölykök szervezetébe.

● **Periklést, a kandúromat elvittem az állatorvoshoz, mert folyton a fenekét vakarta. Az orvos csinált egy székettesztet, hogy kiderüljön, nincs-e galandféreg, és azt javasolta, addig is végezzek nála alapos bolhairást. Vajon miért tanácsolta ezt?**

A galandféreg elhullatott szelvényei irritálhatják a végbél környékét. Gyakran e terület túlzott tisztogatása jelzi először, hogy a macska galandférges. Mivel a petéket bolhalárvák terjesztik, alapvetően fontos, hogy ne legyen bolha a macska környezetében, ami újfertőzhetné. Periklést bolhátlanításával egyidejűleg takarítsa ki és fújja be bolhaspray-vel az állat fekhelyét, és alaposan porszívózza ki a lakást, hogy a bolhapetéek és bolhalárvák biztosan elpusztuljanak.

● **Godzilla soha nem akarja lenyelni a féreghajtó tablettákat. Tudna valamit javasolni?**

Próbálja ki a tablettaadagolót, amivel a hátsó garatra helyezhető a féreghajtó, vagy zúzza össze a tablettát, és keverje a cica ételébe. Vannak krémes állagú, az ételhez adagolható féreghajtó készítmények; a galandférget pedig injekcióval is kezelhetik.

Belső élősködők

ÉLŐSKÖDŐ	FERTŐZÉS HELYE, TÜNETEI	MEGELŐZÉS
Orsóféreg	Belek és tüdő. Gyomorhurut; hasmenés; fájdalom.	Rendszeres féregtelenítés 14 napos kortól. Székletteszt az éves vizsgálatok alkalmával.
Galandféreg	Belek. Hasmenés; hányás; súlycsökkenés	Rendszeres bolhátlanítás és féreghajtás. Kerüljük a nyers húst, belseiséget.
Horgasféreg	Belek. Gyulladás; hasmenés; vér az ürülékben; súlycsökkenés; vérszegénység	A rendszeres féregtelenítés részeként. Székletteszt az éves vizsgálatok alkalmával.
Ostorféreg	Belek. Hasmenés; vér az ürülékben; szörzet silányodása; súlycsökkenés; vérszegénység.	A rendszeres féregtelenítés részeként. Székletteszt az éves vizsgálatok alkalmával.
Szívfilária	Szív és tüdő. Köhögés; súlycsökkenés; elesettség; puffadt hasüreg; vérszegénység.	Napi/havi tabletták. Vérvét az éves vizsgálatok alkalmával. A megelőzést 2 héttel a fertőzött környékre érkezés előtt kell kezdeni, és visszatérés után 90 napig folytatni.
Tüdőféreg	Tüdő. Köhögés.	Speciális féregtelenítő kezelés. Transztracheális lemosás vagy speciális székletminták gyakran szükségesek.
Toxoplazma	Belek. Szív- és májbántalmakat, tüdőgyulladást okozhat.	Tartsuk be az alomtálca és az ürülék kezelésére vonatkozó óvintézkedéseket.

Bőr- és szőrzetproblémák

A MACSKÁKNÁL NEM RITKÁK A VISZKETEGSÉGET OKOZÓ bőrpanaszok, bár ezt észrevenni nem könnyű dolog, mivel a macska kényes a bundájára, és természeténél fogva rengeteg időt tölt annak nyalogatásával, rágszálásával és tisztogatásával. Mégis figyelmeztethet minket egy-egy kezdődő problémára, ha macskánk mintha a szokásosnál is többet mosakodna, és gyakran hány ki szőrlabdákat. További jelek a túlzott vakaródzás, dörgölözés vagy a bőr rágszálása. Sajnos a macskák szívesebben vakaródnak, amikor nem nézik őket, így a bajra nem derül rögtön fény. Míg a kopasz folt, a varasodás, a pikkelyes vagy helyenként gyulladt bőr, esetleg ezek valamilyen kombinációja fel nem hívja a figyelmünket, a cica nem kerül állatorvoshoz.

A bőrbetegség pontos okának meghatározása nem mindig könnyű, mivel a tünetek ritkán utalnak meghatározott betegségre. Az állatorvos azt nézi, vannak-e sérült, merev szőrszálak a bundában, és gyakran mikroszkóppal is megvizsgálja a szálakat – nem látszik-e rajtuk roncsolódás, ami viszketegségre és vakaródzásra vall. A diagnózist számos más szempontot is figyelembe véve alakítja ki: a viszketés csak a test bizonyos részére korlátozódik (pl. fül vagy lábfej), vagy az egész testet érinti? Kapcsolatban állnak-e a tünetek az évszakok váltakozásával?

Jelentkezett-e hasonló viszketegség embernél vagy más állatnál a házban? Változott-e az utóbbi időben a macska étrendje vagy környezete (pl. újfajta háztartási tisztítószer révén)? Került-e kapcsolatba a macska valamilyen vegyszerrel?

Bolhák és atkák

Az állatorvos legtöbbször kaparékot vesz a macska bőréről, felborzolja a bundáját, hogy megállapítsa, nincs-e jelen valamilyen élősködő. A macska viszketegségének leggyakoribb okozója a bolha (88–89. o.). Minden macskát irritál a bolhacsípés, sőt egyesek hiperérzékenyek a szervezetükbe kerülő bolhanyálra. Ezeknek a cicáknak egyetlen bolha csípése is olyan erős viszketést okoz, hogy véresre vakarják, sőt sebesre marják magukat. Sőrzetük megfakul, elfénytelenedik, és nagy, pikkelyesen hámló, foltos bőrfelületek válnak láthatóvá. Bolhafertőzés esetén az

► *A kis fehér mellényes cirmos többszörös allergia okozta ekcémája miatt kénytelen viselni ezt a védőgallérrel kombinált pizsamazsákot, nehogy nyalogassa magát a kezelés ideje alatt.*

K&F...

● **Szelima cicám allergiás a házi-poratkára. Hogyan segíthetnék rajta?**

Hetente mossa ki magas hőmérsékleten a takaróját. Ne engedje, hogy

a macska a szekrényben szunyókáljon; az atkák különös előszeretettel tenyésznek a meleg helyeken. Zárja ki a szobából, mialatt porszívózik (esetleg szerezzen be atkátlanító porszívót), a portörüléshez pedig használjon nedves rongyot. Az állatorvos adhat neki allergiainjekciót, hogy csökkenjen a túlérzékenysége, esetleg kortikoszteroidot és antihisztamint is rendelhet.

● **Kandúrunk, Zorro előszeretettel vadászik a közeli mezőkön. Idén nyáron vakami, piszkálni kezdte a pofáját és a fülét, s mikor közelebből megnéztük, sok-sok apró, mozgó, narancssárga pontocskát láttunk rajta mindenfelé. Mik lehettek?**

Zorrót a jelekből ítélve az őszi bársonyatka támadta meg, mely a késő nyári időszakban szokott különböző állatok, főleg kutyák és macskák bőrébe kapaszkodni, és erős viszketést okoz a fertőzött területen. Zorro pofájára és fülére feltehetőleg akkor másztak föl a bársonyatkákat, amikor a magas fűben cserkészett.

● **A napokban vettem észre, hogy a macskám, Virgonc időnként végighúzza hátsó fertályát a szőnyegen. Miért csinálja ezt?**

Minden bizonnyal irritálja valami a bőrét a végbélnyílás körül. Számtalan oka lehet ennek, többek között bolhásság, férgesség vagy hasmenés. De ez a viselkedés tipikus jele a végbélnyílás két oldalán elhelyezkedő bűzmirigyek túltöltődésének is. Ezek néha felduzzadnak és begyulladhatnak – ilyenkor az állatorvosnak kell kiürítenie őket. Ha a gyulladás állandósul, érdemes mérlegelni a bűzmirigyek műtéti eltávolításának lehetőségét. A macska könnyedén elboldogul ezek nélkül is.

egymással érintkező állatok mindegyikénél végezzük el az irtást. A macska fekhelyét, szőnyegeinket és függönyeinket fújjuk be spray-vel, hogy a peték és a lárvák is elpusztuljanak.

Ember családtagjainkat is vizsgáljuk meg – a bolhák néha ránk fanyalodnak, ha nem találunk állatgazdára.

A szőratkák (*Cheyletiella* nemzetség) szintén irritálhatják a macska bőrét. Roppant ragályos elősködő, az embert is megtámadja, így ha családjukban bárkinek bőrkiütése van, feltétlenül említsük meg ezt az állatorvosnak. A fertőzött macska bőre gyakran kiütéses lesz, és pikkelyesen hámlik (korpás), különösen a nyaka táján és a hátán. A fülruhátka (lásd 102–103. o.) főként a fiatal macskákat támadja meg. Erős fejrázással, fülvakarással, sötét, viaszos váladékozással jár, és olykor a test más részeire is áterjed, általános irritációt okozva. Helyileg ható parazitaölő szerrel kezelhető.

Bőralergia

Macskánk viszkettségét sok esetben allergia okozza. A cica az érintett terület folyamatos nyalogatásával, rágcsálásával csak ront a helyzeten – bőre begyullad és kisebesedik. Az allergiát kiválthatják a belegeztett anyagok (por, háziporlatka), bizonyos ételek, a bolhák, valamint a bőrrel érintkező vegyszerek – nem egy macska allergiás pl. a bolhanyakörvben lévő rovarirtóra. Sokszor szükség van egy intradermális bőrteszt, vérvizsgálat, esetleg egy hipoallergén próbadiéta elvégzésére is. A kezelés módja az allergia típusától függ; étrendváltást, gyulladáscsökkentő gyógyszeres kezelést foglalhat magában.

Néhány gyakori bőrpanasz

JELEK	VALÓSZÍNŰ OK	TEENDŐ
Fekete szemcsék (bolhaürülék) a macska szőrzetében, fekhelyén. vakarózkodás, rágcsálás. Fénytelen szőr, pikkelyes bőr.	Bolha, bolhaallergia	Használjunk bolhairtó szereket a macskán lévő bolhák és a környezetében található peték, lárvák elpusztítására.
Hámló bőr (korpásság), némi viszkettség. Csipések emberekén.	Szőratka (<i>Cheyletiella</i>)	Kezeljük helyi hatású atkairtó készítménnyel.
Fül dörzsölése, vakarása. Fekete, viaszos váladék.	Fülruhátka (<i>Otodectes cynotis</i>)	Atkairtó cseppek.
Intenzív helyi viszketőség. Narancsszínű pöttyök lábon, arcon és/vagy fülön.	Őszi bársonyatka (<i>Trombicula autumnalis</i>)	Atkairtó spray. Kerüljük az atkalakta vidéket.
Állandó mosdás, rágcsálás. Gyulladt bőr.	Allergia	Allergia forrásának megállapítása. A tünetek kezelhetők kortikoszteroidokkal és antihisztaminokkal.

A szőrzet károsodása

Fontos, hogy a macska bundája – akár hosszú, akár rövid szőrű fajta – sima, fényes és jól ápolt legyen. Annak, ha magunk gondozzuk macskánk szőrzetét, az a nagy előnye, hogy jól megismerjük, és a legapróbb változást is, például a hámló, sebes bőrt, kopasz foltokat, csomókat vagy dudorokat, észrevesszük rajta. A hirtelen csapzottá, fénytelené váló szőrzet valami lapangó betegség jele is lehet, kivált, ha más tünetekkel, pl. az étvágy változásával, észrevehető súlycsökkenéssel vagy hányással párosul.

A gondot sokszor csak a hiányos étrend – jellemzően a zsírsav hiánya – okozza, amin az állatorvos által javasolt adalékokkal segíthetünk. Idősebb macskánál a fénytelen szőr a pajzsmirigy túlműködésével függhet össze, főleg, ha a macska a szokottnál többet eszik. A vérvizsgálat hamar alátámaszthatja a diagnózist. Egy fog- vagy szájpanaszokkal küszködő macska teljesen abba is hagyhatja a tisztálkodást, amitől szőre ápolatlannak, csapzottnak látszik. Ellenőrizzük, nem nyáladzik-e a cica, nincs-e ínygyulladás, laza foga, és ha igen, vigyük el az állatorvoshoz.

Testápolás közben mindig ellenőrizzük a macska hátsó fertályát. A végbélnyílás körül – valószínűleg hasmenés vagy genitális problémák miatt – öszszecsomósodó szőr fájdalmasan irritálhatja a bőrt. Ha a szőrcomót nem lehet könnyen kifésülni, óvatosan vágjuk le ollóval, de valóban nagyon óvatosan, nehogy megsértsük a macska bőrét. Ha nem vagyunk biztosak a dolgunkban, forduljunk szakértőhöz. A kisebesedett bőrt mossuk le finoman meleg vízzel, itassuk puha ruhával szárazra, és kenjük be enyhe fertőtlenítőkrémrel. Mielőbb vizsgáltassuk meg a macskát állatorvossal.

Szőrhullás

A macska egész éven át hullatja elhalt szőrszálait, ezért is kell állandóan tisztálkodnia. Néhányuknak (de nem mindnek) van egy évszakhoz kötődő vedlési időszaka is, többnyire tavasszal. Némelyik macska nagy mennyiségű szőrt hullajt el, ha valami sokkolja vagy felborítja lelki egyensúlyát – például he-

▲ A rutinszerű tisztálkodás segít a cicának karbantartani bundáját, és megszabadulni az elhalt szőrszálaktól. Némelyik macska azonban olykor annyira túlzásba viszi a mosakodást, hogy kopaszra nyalja a bőrét. Ez nemritkán allergiás irritációt vagy bőrképzést is jelezhet.

veny betegség, nagyobb műtét, esetleg egy új macska vagy kutya képében érkező vetélytárs. A szőrvesztés sokszor hetekkel az azt kiváltó esemény után következik be, így nem mindig könnyű összekapcsolni a kettőt. Egyes nőstények szőre a terhesség és szoptatás idején kezd hullani. Ha macskánk állandóan mosakszik, és nem találunk rá nyilvánvaló magyarázatot, forduljunk az állatorvoshoz, aki esetleg nyugtatót rendel neki, vagy ajánl egy állatpszichológust. Az ilyen esetek legtöbbszörében a szőr egy-két hónapon belül visszanő.

Am a szőrhullást leggyakrabban mégis az allergia vagy valamilyen élősködő okozta vakaródzás idézi elő. Mivel azonban a macskák annyira titkolóznak vakaródzási szokásaikat illetően, könnyen lehet, hogy nem vesszük észre a bajt. Ellenőrizzük gondosan, nincs-e bolha vagy bolhaürülék nyoma, kiütés vagy korpa a macska bőrén, és ha igen, tegyük meg a szükséges lépéseket.

K&F...

● *Idős teknőctarka macskánk, Nokedli félhosszú bundája mindig gyönyörűséges volt, ám az elmúlt év során fokozatosan elvesztette fényét. Száraznak tűnik, és filcesedik is. A cica egyébként rendesen mosakszik és eszik. Mivel javíthatnák a helyzetet?*

Biztos, hogy kiegyenlített étrendje van Nokedlinak? A nélkülözhetetlen zsírsavakat, pl. a ligetszépe- és halolaj keverékét tartalmazó, kiegészítő készítmények gyakran jó hatással vannak a fénytelen szőrre. Folyadék és kapszula formájában is kaphatók. Legalább 2–3 hónapig naponta kell adagolni a cicának. Vizsgáltsa ki Nokedlit az állatorvossal, hogy kiderüljön, nincs-e súlyosabb betegsége.

● *Hazahoztunk egy kiscicát a tanyánkról, s azóta idősebb macskánk, Borzi bundája foltokban kikopaszodott a hátsó lábain és a fenekén. A kölyök szőrzetével, úgy tűnik, nincs gond. Nem nagyon érintkezett a két macska egymással, lehet, hogy Borzi mégis elkapott valamit?*

A kölyök hozhatott bolhákat magával, amelyek szétseledek a házban, és rágrágtak Borzira is, aki talán túlérzékeny a bolhacsisésre. Ettől viszket annyira a bőrre, hogy kirágcsálja a szőrét. Végezzen alapos bolhairtást mindkét macskán az állatorvos javasolta szerrel. A másik lehetőség, hogy Borzit kellemetlenül érintette a kölyök érkezése, és a stressztől tépi a szőrét. Legyen türelmes, és foglalkozzon sokat vele, idővel vissza fog nőni a szőr. Ha egyik magyarázat sem állja meg a helyét, és tovább folytatódik a szőrvesztés, forduljon állatorvosához.

● *Két macskánk közül az egyiket pár napja elaltattuk. Azóta a megmaradt cicánknak, Omának kétoldalt kopasz foltok jelentek meg a horpaszán. Lehet itt valami összefüggés?*

Igen, egy szeretett társ elvesztése egyes macskáknak olyan stresszt okoz, hogy megzavarja a viselkedésüket. Ez gyakran túlzott tisztálkodásban nyilvánul meg, amitől a macska horpasza kétoldalt szimmetrikus foltokban kopaszodik. A keleti típusú macskák köztudottan az érzékenyebb fajták közé tartoznak. Forduljon állatorvoshoz – ha nincs a háttérben egészségügyi probléma, pl. élősködő, valószínűleg állatpszichológust fog ajánlani.

► *Ennek a kiscicának gombás bőrfertőzése van a feje búbján. A kikopaszodott, pikkelyesen hámló bőrfelület a széleken enyhén kidudorodik. A dermatofitózis a talajról is felszedhető, és az állat az embert is megfertőzheti.*

Gombás bőrfertőzés

A foltos szőrhullás egyik gyakori oka, a *dermatofitózis* igen ragályos, gombás bőrfertőzés, ami főként kölyökmacskáknál és hosszú szőrű fajtáknál fordul elő. A gomba miatt kikopaszodó folt többnyire kör alakú. A leggyakrabban megtámadott terület a fej, a fül, a mancsok és a hát. A fertőzés könnyen átterjed másik macskára, kutyára vagy emberre, ezért ha macskánkon gyanús, kopasz foltot észlelünk, haladéktalanul vigyük állatorvoshoz. A diagnózist megkönnyíti, ha az érintett bőrfelületet egy sötét szobában ultraibolya lámpával világítják meg, a *dermatofita* gombák egy része ugyanis fluoreszkál. Az állatorvos bőr- és szőrmintákat is szokott venni mikroszkópos vizsgálat és tenyésztés céljából. A betegség gombaölő samponnal, kenőccsel vagy tablettákkal kezelhető, de hónapokig is eltarthat, míg teljesen elmúlik. Fontos, hogy minden állatot megvizsgáljunk a háztartásban, nem fertőzött-e. Sokmacskás családban a gombás bőrfertőzés kezelése nem kis vállalkozás. Fertőtlenítenünk kell az összes macska fekhelyét, kosarát és tálkáját, hogy meggátoljuk a *dermatofitózis* terjedését. Ne engedjük, hogy gyermekünk játsszon a fertőzött cicával.

Csomók és duzzanatok a bőrön

A GAZDI TÖBBNYIRE A CICA FÉSÜLGETÉSE VAGY SIMOGATÁSA KÖZBEN veszi észre a szokatlan duzzanatoikat, dudorokat. A bőrcsomók igen gyakoriak, és sokféle okuk lehet. Méretük, tapintásuk, megjelenésük igen különböző. Vannak nagyok és puhák, mások kicsik és kemények. Néha csak egyetlen csomót érzékelünk, máskor számos kis dudor borítja a bőrt egy területen. Lehetnek száraz, kerges tapintásúak, gennyesek, vagy akár fekélyesek, sőt véresek is. A bőr néha lepaspaszkodik és pikkelyesen hámlik rajtuk. Egyes csomók erősen viszketnek, mások láthatólag fájdalmat okoznak, megint mások mintha egyáltalán nem zavarnák a macskát.

A gazda olykor daganatnak nézi a bőrbe ékelődő kullancsot is. Ezek az apró élősködők kicsiny, fakóbarna vagy szürke borsószemekhez hasonlítanak, s hamar teleszívják magukat áldozatuk vérével (lásd 88–89. o.). Amint észrevesszük, el kell távolítanunk őket. Ha nem értünk ehhez a művelethez, forduljunk állatorvoshoz. Az elfilcesedett szőr is összetéveszthető apró bőrcsomókkal, különösen a bundájukat túlzott mértékben tisztogató és nyalogató, hosszú szőrű fajtáknál. Gondosan fésüljük ki, és távolítsuk el a gubancokat, hogy ezt megelőzzük (lásd 26–29. o.).

▲ Ennek a macskának a bőrén csoportos hízósejttumor látható (a területet leborotválták). Szöveteti vizsgálatra (az érintett szövet kaparékjára és mikroszkópos elemzése) van szükség az efféle daganatok természetének meghatározásához.

Diagnosztizálás

A gazda aligha tudja felmérni a daganat jelentőségét. Semmilyen daganatot nem szabad félvállról venni, ezért legjobb, ha rögtön megvizsgáltatjuk az állatorvossal. Az orvos valószínűleg részletes beszámolót fog kérni tőlünk (lásd keretes szöveg). Egyes daganatok diagnózisához elég lehet a vizsgálat és a részletes kórtörténet. Például az elfertőződött seb okozta macskaharapás-tályog (lásd *Háborús sebek*, 130–131. o.) néhány nappal a párbaj után szokott jelentkezni. Macskánk bőrén duzzanat jelenik meg – általában az arcúcszen vagy a farok környékén –, mely meleg tapintású, és nyilvánvalóan fájdalmat okoz. A cicáé esettnek látszik, és nincs étvágya. Ha a tályog az egyik lábán van, esetleg sántít is. A tályog néha felfakad, és genny folyik belőle. Ha magától nem ürül ki, az állatorvos lecsapolja, és antibiotikumot rendel a macskának.

Más duzzanatok és tumorokat nemegyszer nehezebb azonosítani. A kicsiny, kerges dudorok és gyulladásos duzzanatok oka lehet élősködő (főként bolha) kiváltotta allergiás reakció vagy akár ételérzékenység is. Az ok pontos meghatározásához az állatorvos bőr- és szőrmintát vesz, és allergiatesztet készít. Néha nem is lehet meghatározni a kiváltó okot, de a tünetek gyulladásgátló készítményekkel kezelhetők. A bőrön jelentkező daganathoz, duzzanathoz vezethetnek még a ciszták és tumorok, a gombás, bakteriális és vírusos fertőzések vagy a beágyazódott idegen testek (pl. tüske vagy puskarörét) is. Sok esetben szövettani vizsgálat és más laboratóriumi tesztek elvégzése szükséges a probléma gyökerének feltárásához.

Rákos daganatok

Egyes esetekben a szövettani vizsgálat kimutatja, hogy a csomó vagy daganat rákos. A bőrrák leggyakoribb fajtái a pikkelyes sejtkarcinómák. A bőr azon területeit támadják meg, amelyek a leginkább ki vannak téve a napsugárzásnak (fül, szemhéj, orr, ajkak), és többnyire a fehér macskáknál fordulnak elő, vagy azoknál, melyeknek nagy felületen pigmentálatlan a bőre. A bőr kezdetben vörössé válik, leég a napon – ez a rákot megelőző fázis.

Mire kíváncsi az állatorvos?

A diagnózis felállításához az állatorvos feltehetően arra kér, mondjuk el, amit a csomó(k)ról és történetükről tudunk. Készüljünk fel a válaszadásra.

- Mikor és hol vettük észre először a csomót?
- Nőtt-e felfedezése óta? Ha igen, milyen gyorsan?
- Étvágytalan a macska, vagy van valami más baja is?
- Marakodhatott-e mostanában?
- Vakarja, nyalogatja az érintett területet?
- Mikor kapott legutóbb kezelést bolhák ellen?
- Fájdalmas-e a daganat? Agresszíven reagál a cica, ha megérintjük?

K&F...

● *Puskin cicánk mellső mancsain felpuhult és megduzzadt a középső ujjpárja. Amúgy teljesen jól van. Mi történhetett?*

A leírásból arra következtek, hogy a cicának sejtplazmás lábbőrgyulladása lehet. Ez egy nem túl gyakori, feltehetőleg az immunrendszerrel kapcsolatos betegség, ami egyes macskáknál évszakhoz kötött is lehet. Az ujjpárnak vagy maguktól meggyógyulnak, vagy elgennyesednek, amitől a macska sántítani kezd. Vigye el Puskit az állatorvoshoz – a diagnózishoz szövettani vizsgálat szükséges. A betegség nem mindig igényel kezelést, de ha a tünetek súlyosak, műtéttel vagy gyulladásgátlókkal segíteni lehet a problémán.

● *Kandúromnak, Ozminnak gyakran megduzzad az álla. Időnként bolhás is. Lehet összefüggés a kettő között?*

Gyanítom, hogy Ozmin olyan problémával küzd, amit könnyelven „dagadt” állnak neveznek. Ez egy gyakran ciklikusan jelentkező, a feltevések szerint allergiás eredetű, gyulladásos betegség. Az allergiát kiálthatja bolhásság (esetünkben ez látszik valószínűnek), étel vagy allergén anyagok belélegzése, de néha semmi ilyen ok nem kereshető vissza. A betegség gyulladásgátló szerekkel és a kiváltó ok megszüntetésével kezelhető.

► *A tiszta fehér bundájú, fehér pofájú vagy fehér fülű macskákat könnyebben károsítja a napsugárzás, ami bőrrákot okozhat. Biztos, ami biztos, nagyon éles napsütésben ne engedjük ki cicánkat a szabadba.*

Később pikkelyesedés lép fel, és kis daganatok keletkeznek, melyek megkérgesednek és elfekélyesednek. Ez a rák rosszindulatú, és hajlamos a terjedésre. A kezelés során eltávolítják az érintett szövetrészt, akár az egész fülkagylót. A radikális sebészeti beavatkozás gyakran gyógyulást eredményez, de olykor szükség van további kezelésre is.

Megtörténik, hogy a gazda csomót talál idős nőtény macskájának emlőjében. Emlődaganatok az ivartalanítástól függetlenül bármely nőtény macskánál előfordulhatnak, és a kicsiny, magában álló csomótól a foltban szétterjedtekig többféle alakot ölthetnek. Az emlők közelében talált duzzanatok mindegyikét haladéktalanul ki kell vizsgáltatnunk. A nem ivartalanított macskáknál az efféle tumorok túlnyomó többsége rosszindulatú (az első tüzelés előtt ivartalanított macskáknál kisebb a kockázat). Az emlőrák rohamosan szétterjed, és kezelés után is kiújulhat, de ha korai fázisban kezelik (műtéttel és néha kemoterápiával), sokkal jobbák a hosszú távú kilátások. Egyes emlődaganatok ártalmatlan cisztáknak bizonyulnak. A macskák ilyen típusú cisztái a leggyakoribbak, és például a hosszan tartó hormonkezelés is okozhatja őket.

Szembántalmak

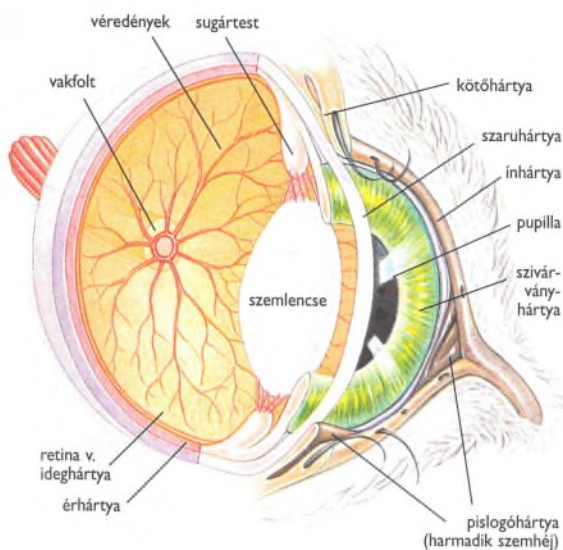
AZ EMBER ÉS A MACSKA SZEME LÉNYEGÉBEN HASONLÓ felépítésű, van azonban néhány jelentős eltérés is a kető között. A macska az ember látásához szükséges fényerősség hatodánál is felismeri a formákat, és észreveszi a mozgást. Nagy szeme elülső részének fokozott domborulata a lehető legnagyobb fénymennyiséget gyűjti össze, a szemfenéken elhelyezkedő speciális réteg, az ún. *tapetum lucidum* pedig tükörként ver vissza minden el nem nyelt fényt a retinára, a képi ingereket fogadó, fényérzékeny hátyára. Mindezen felül a macskák szemlencséje rugalmasabb, mint a miénk, s ennek köszönhetően gyorsabban tudják változtatni szemük fókusz távolságát közeli és távoli tárgyak között, mint mi, közel látásuk viszont gyengébb a miénknél.

A macskaszem egy másik jellegzetessége a pislogóhátya vagy „harmadik szemhéj”, amely a belső szemzugból vész esetén a szaruhátyát védelme-

▲ A kötőhártya-gyulladás (felül) a szem legkülső rétegének gyulladása, melyet helyi fertőzés, allergia vagy vírusos fertőzés okozhat. Alul: A könnycsatornák elzáródása váladékozó szemet és a szemzugokban lerakódásokat eredményez.

A SZEM ANATÓMIÁJA

▲ A macskaszem szerkezete hasonlít az emberéhez, bár aránya a fejhez viszonyítva jóval nagyobb. Alakját a benne lévő folyadéktól (csarnokvíz) kapja. A legtöbb sérülés a felületén éri, különösen a szemhéjon és a szaruhátyán. A láthatóvá vált harmadik szemhéj stressz vagy betegség jele.

zi. Ha a harmadik szemhéj láthatóvá válik, azt jelezheti, hogy a macska szeme megsérült, kiszáradt, fertőzés, esetleg stresszhatás érte vagy nyugtatót kapott. Ha bármi elváltozást látunk macskánk szemén, a lehető leghamarabb vizsgáltsuk meg állatorvosunkkal. Figyeljünk az olyan jelekre, mint a gyulladás, a félig csukott szem, a pupilla elváltozásai és a sűrű, szintelen váladék (lásd a táblázatot a 100. oldalon).

A szemfelület bántalmai

A macskák verekedés közben a szó szoros értelmében „legszívesebben kikaparnák egymás szemét”, a megsérülés nem véletlenül a leggyakoribb harci seb. A félig csukott, nedvedző szem vészhelyzetnek számít, és azonnali állatorvosi ellátásért kiált; súlyosabb esetekben a macska elveszítheti a szeme világát is. Ennél azért gyakoribb, hogy a szem környéke vagy a szaruhártya (a szem felszíne) sérül meg az ellenfél karmától, könnyezést, pislogást vagy gyulladást okozva.

Mindig lássuk el a harcban szerzett szemsérüléseket, mert ezzel megelőzhetjük a szaruhártya elfekélyesedését, és a fertőzés lehatolását a sérülés helyéről a szem mélyebb rétegeibe.

A kötőhártya-gyulladás olyan betegség, amikor allergia, irritáció, macskanátha vagy egyéb fertőzés következtében gyulladásba jön, megduzzad és kivörösödik a szemgolyót övező rózsaszín, húsos kötőhártya (*conjunctiva*). Megtámadhatja csak az egyik vagy akár mindkét szemet, és gyakran víztiszta vagy sárgászöld váladékozás kíséri. Az állatorvos általában antibiotikumot és szemcseppet rendel a gyógyulás érdekében. Semmiképpen ne csöpögtessünk emberi használatra szánt szemcseppet macskánk szemébe.

A hosszú szőrűek – főként az olyan benyomott arcú, kidomborodó szemű fajták, mint a perzsa és keresztjezései – hajlamosak a könnycsatorna-elzáródásra. Ez a betegség önmagában nem fájdalmas (hacsak nem valamilyen fertőzés okozta), viszont a macska szemének rendszeres könnyfürdőre volna szüksége ahhoz, hogy a környezetében lévő szőrszálak ne csimbókosodjanak. Az elzáródott könnycsatornát az állatorvos át szokta öblíteni. Ennél a műveletnél általában altatni kell a cicát.

K&F...

● **Miből vehetem észre, ha a macskám megvakult?**

Kölyök- vagy fiatal macska látását a következő módszerrel tesztelheti: lóbáljon meg egy madzagra kötött papírgalacsint vagy vattapamacsot a szeme előtt, és figyelje, hogy követi-e a mozgást tekintetével, illetve hogy játszik-e a labdával. Idős cica romló látását vagy vakságát az jelzi, ha a megszokottnál lassabban mozog, a fal mellett araszol végig a házon, rosszul méri fel az ugrások magasságát, vagy nekiütdök a bútoroknak. Ha azt gyanítja, hogy kedvence látása váratlanul erősen romlani kezdett, haladéktalanul keresse fel állatorvosát – azonnali beavatkozással talán még visszaadható a cica szeme világa.

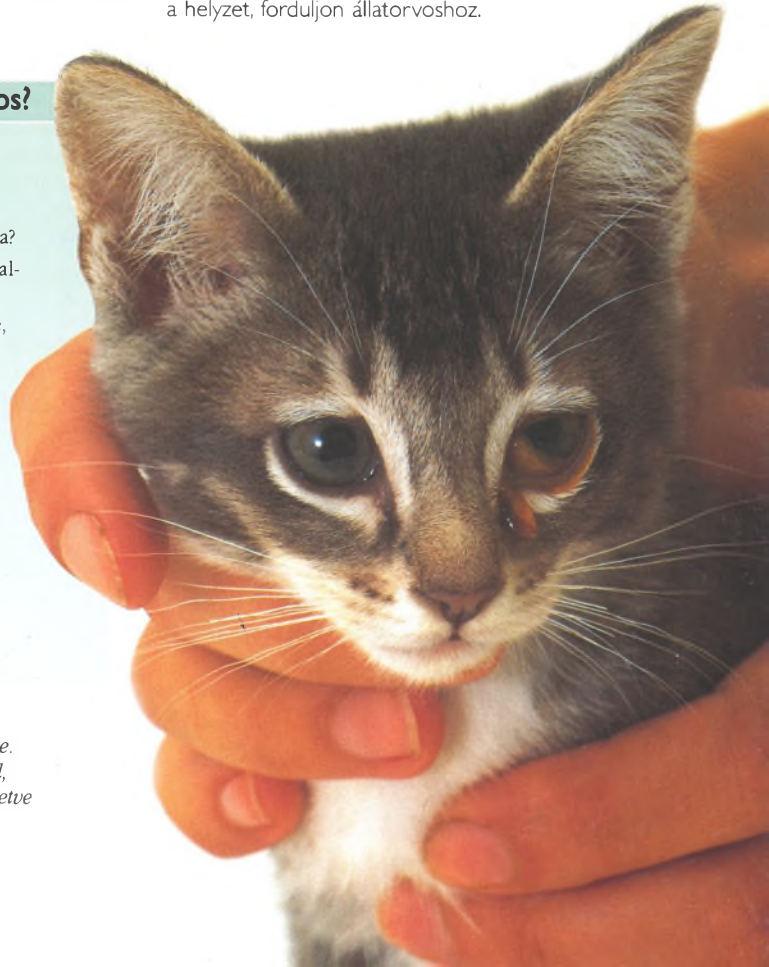
● **Bűbajos fehér angórának, Hóricának makulátlan a bundája, csak egy bama folt szokott lenni a szeme körül. Ez aggasztó jelenség?**

A legtöbb macskának víztiszta váladék szivárog a szemzugából, ami fehér macskáknál a pofaszőrzet elszíneződését okozhatja. Amennyiben Hóricának nincs más tünete, a váladék mennyisége pedig nem nő, nagy valószínűséggel nincs ok aggodalomra. Segítsen cicájának a tisztálkodásban, s törölgesse le nedves vattával az érintett területet. Ha romlik a helyzet, forduljon állatorvoshoz.

Mire kíváncsi az állatorvos?

- Mikor vettük észre először a problémát?
- Érkezett-e mostanában új macska a házhoz?
- Hány macskánk van ilyen problémája?
- Tapasztaltunk-e eleinte szembetűnő fájdalmat vagy irritációt?
- Csak egyik vagy mindkét szem érintett-e, s ha mindkettő, egyidejűleg vagy külön-külön?
- Milyen a szemből szivárgó váladék színe és állaga?
- Vívott-e mostanában macskánk párviadalt más macskával?
- Megkapta-e az összes védőoltást és az évenkénti emlékeztetőket?
- Mutatja-e jelét egyéb betegségnek (étvágytalanság, általános elesettség stb.)?

► **Ennek a kölyöknek megsérült a bal szeme. Az állatorvos speciális festőanyagot használ, amely jelzi, ha a szaruhártya megsérült, illetve elgennyesedett a sérülés következtében.**

Gyakori szemtünetek

JELEK	LEHETSÉGES OK	TEENDŐ
Homályos („kék”) szemfelszín	Sérülés (gyakran verekedéstől) vagy fertőzés miatt gyulladt szaruhártya	Töröljük ki a szemet óvatosan nedves vattapamaccsal. Ne engedjük erős fénybe, s mutassuk meg orvosnak.
Homályos vagy fehér pupilla	Szürke hályog – jellemzően korfüggő változás. Okozhatja sérülés, fertőzés, cukorbetegség, születési rendellenesség	Általános egészségi állapotát vizsgáltsuk meg állatorvosunkkal.
Merev, kitágult pupilla	Retinaproblémák, zöld hályog, szürke hályog, tumor, szem vagy fertőzése, fejsérülés	Vigyünk mielőbb állatorvoshoz.
Kidülledt szemgolyó	Előreeső szemgolyó – általában sérüléstől, de a szemüreg hátsó felének daganata miatt is lehet	Tegyünk rá nedves, tiszta vattát, és azonnal hívjuk az állatorvost.
Pirosas szem	Bevérzés, kötőhártya-gyulladás	Forduljunk mielőbb állatorvoshoz.
Előreeső pislogóhártya („harmadik szemhéj”)	Szemsérülés, gyenge egészségi állapot, hasmenés vagy hányás utáni kiszáradás, altatás	Tartsuk szemmel az állapotát. Ha 24–48 órán belül nem javul, vigyünk állatorvoshoz.
Félig csukott szem	Idegen test a szemben, irritáció, macskanátha, sérülés	Óránként tisztítsuk ki szemét nedves vattalabdával. Ha nincs javulás, vigyünk orvoshoz.
Víziszta váladék	Könnycsatorna elzáródása, allergiás kötőhártya-gyulladás	Mint fent.
Ragacos, sárga vagy zöld váladék	Fertőző kötőhártya-gyulladás, könnyhártya-problémák	Mint fent. Ellenőrizzük, be van-e oltva. Tartsuk elkülönítve, vigyünk orvoshoz.

Szembetegségek

A macskák súlyos szembetegségekben is szenvedhetnek, melyek mindegyike végződhet vaksággal. A fokozatos recehártya-sorvadás (PRA) a retina degeneratív betegsége, ami pedig és „parlagi” cicáknál egyaránt előfordul. Az abesszinekénél öröklődik a betegségre való hajlam; a fiatal kölyköket leginkább életük első három hónapjában támadja meg a kór. A sziámi macskák körében is magasabb az átlagosnál a betegség előfordulási aránya, de inkább életük középső szakaszában, és nem bizonyított a genetikai kapcsolat.

A szürke hályog (*cataracta*) leginkább idős vagy cukorbeteg macskáknál gyakori, de fiatalabb korban is előfordul születési rendellenesség eredményeként. A szemlencsén átlátszatlan, homályos folt jelenik meg, mely, ha nem lépnek közbe időben, fokozatosan szétterjed. Idős macskák szemlencséje néha annak ellenére is elhomályosodik, hogy nem szenvednek szürke hályogban, de minden ilyen esetet tanácsos megvizsgáltatni az állatorvossal. A sebészeti beavatkozás hatékony eszköze lehet a látás legalább részleges megmentésének.

A zöld hályog (glaukóma) macskáknál aránylag ritka; olyankor fordul elő, ha túl nagy a csarnokvíz nyomása a szem belsejében. A folyadéktöbblet megnöveli a szemgolyót, nyomást gyakorol az érzékeny retinára, károsítja a sejteket, és fájdalmat okoz, miközben a látóképességet is csökkenti. A zöld hályog szemcseppel, gyógyszerekkel vagy sebészeti úton kezelhető, de csak a korai szakaszban; ha ez elmarad, végleges vakság lesz az eredmény. A betegség tünetei: megnövekedett szemgolyó, mozdulatlan pupilla, merev tekintet és homályos szaruhártya.

Műtét vagy szemsérülés után a harmadik szemhéjat gyakran ráhúzzák a macska szemére, és varratlal rögzítik, hogy a szaruhártya gyógyulni tudjon alatta. Erre a célra használható tiszta kontaktlencse is.

► *Mikor szemcseppet adunk macskáknak, egyik kezünkkel tartuk a fejét, a másikkal pedig cseppentsünk. A cseppentőt vagy flakont ne szegezzük a szemének – tartuk inkább a szem fölé vagy vele párhuzamosan, és úgy nyomjuk meg. Ha a csepp rácsöppent a cica szemére, egy percre finoman fogjuk össze a szemhéjakat, hogy mögöttük legyen ideje szétoszlani az orvosságnak.*

K&F...

● *Hosszú szőrű, teknőctarka-fehér macskánk, Mafla bandzsítva járkal fel-alá, és folyton dörgöli az egyik szemét. Úgy látom, valami gond van a szemhéjával. Mit tehetnék?*

Mafla valószínűleg szemhéjbefordulásban szenved – ilyenkor egyik vagy mindkét szemhéj széle befordul, aminek következtében a szempillák állandóan dörzsölik a szem felszínét, kancsalságot, irritációt és váladekozást idézve elő. Mindenképp vizsgáltsa meg a cica szemét állatorvossal. Ha valóban szemhéjbefordulása van, érdemes megműttetni.

● *Öreg, rövid szőrű kandúrom, Dönci 17 éves. Tökéletesen vak, de amúgy egészséges. Gondolni sem tudok az elaltatására, de nem kegyetlenség ilyen körülmények között élni hazynom őt?*

Nem. Ameddig egy macska környezete biztonságos és állandó, jól működő hallása és tapintása révén könnyűszerrel alkalmazkodik a vaksághoz. Hacsak nincsenek fájdalmai, és nem támadnak rá más macskák, mert me-reven „fixírozza” őket, Dönci boldogan élheti világát.

▲ *Egy gombbal szorították le a varratokat, amelyek a cica harmadik szemhéját tartják csukva, hogy alatta gyógyulhasson a saruhártya. Ez nem okoz kellemetlenséget, viszont megakadályozza, hogy a cicus kikarmolássa a varratokat.*

Fülbántalmak

A VADON ÉLŐ, VADÁSZÓ MACSKÁK LEGALÁBB ANNYIRA támaszkodnak hallásukra, mint a látásukra. Felálló és mozgatható fülkagylóik arra termettek, hogy felfogják a legapróbb neszt is, forrásával egyetemben. A hanghullámok a hallójáraton át az érzékeny dobhártyáig jutnak, és megrezgetik azt. A rezgést a középfül három apró hallócsontocskája vezeti el a belső fül csigájáig, amely a hanghullámokat úgy alakítja át, hogy azokat a hallóideg üzenetek formájában az agynak továbbíthassa. Szintén a belső fülben találhatóak a félkörös ívjáratok: a macska egyensúlyérzékének folyadékkal telt szervei (lásd 126–127. o.).

A macska koponyájában kétoldalt nagy „visszhangkamrák” helyezkednek el, melyek különösen érzékenyű teszik bizonyos hangfrekvenciákra, főként a magas cincogásra és zizegő neszezésekre, amilyeneket apró zsákmányállatai keltenek. A macska két oktávval magasabb hangokat is meghall, mint az ember, de hozzánk hasonlóan az ő hallása is romlik a korral. Ennek már a macska négyéves kora környékén lehetnek érzékelhető jelei.

Milyen bajok történhetnek?

A macska kiálló fülkagylói a macskapárbajokban szó szerint „ki vannak téve” megtépésnek, harapásnak, karmolásnak. A fertőzések elkerülése érdekében a mély sebekkel mindig vigyük állatorvoshoz a cicát. Azok a macskák, amelyeknek a füle vagy fülcsúcsa fehér, különösen hajlamosak a leégésre, ami bőrrákhoz vezethet (lásd 96–97. o.). Ha gyulladás, duzzadás, szőrhullás jeleit látjuk, egy percig se várjunk az állatorvosi vizsgálattal – ugyanis ezek a rákot megelőző fázis jelei. Ha a rák már kialakult, esetleg el kell távolítani a fülkagylót vagy egy részét, hogy a rák ne terjedjen át a macska fejére. Ez a hallást nem károsítja.

A gyakori fejrázás és fülvakarás a fülrühátka-fertőzés jele lehet – főként a kiscicáknál. Ezek az apró élősködők rendszerint csak kis létszámban jelentkeznek, de olykor elszaporodnak, és sötétbarna váladékkal párosulva erős irritációt okoznak. A paraziták fülcsapokkal nemcsak a fertőzött macskát kell kezelnünk, hanem minden, környezetében élő macskát és kutyát is (lásd 88–89. o.). A macska nyakát is hintsük be bolhaporral, hogy a szőrzetre tapadt atkák ne fertőzhessék újra az állatot.

A fül gombás vagy bakteriális fertőzése, az idegen testek (pl. fűmag), a belső fül vagy a középfül gyulladását okozó polip és tumor különféle tüneteket idézhetnek elő (lásd a táblázatot). Minden fülbántalom azonnali kivizsgálást igényel, mert a kezeletlen fertőzés sükettséghez vezethet. Az állatorvos fültükörrel vizsgálja meg a macskát, esetleg röntgenfelvételt készít a fül belsejéről.

Szükség lehet nyugtatóra vagy altatásra is.

A gyulladást antibiotikummal, gyulladásgátló gyógyszerekkel szokták kezelni.

◀ Ezt a fiatal macskát a fülrühatkák támadták meg. A fülkagyló belseje gyulladt, és barnás váladék szivárog belőle. A cicá sebesre vakarta a fülét.

Gyakori fülbántalmak

Jelek	Lehetséges ok	Teendő
Az egyik fül lelapítása, heves fejrázás	Harci sérülés	Tisztítsuk ki a sebet baktériumölő szappannal vagy fertőtlenítőkenőccsel. Ha mély a seb, mutassuk meg állatorvosnak.
Fülhegy vörösödése, duzzadása	Leégés	Állatorvosi vizsgálat és kezelés.
Be nem hegedő, vérző fülcsőcs, a fül állandó vakargatása	Pikkelyes sejtkarcinóma	A fülkagyló teljes vagy részleges eltávolítása.
Fejrázás, fülvakarás, viaszos váladék	Fülrühatká-fertőzés	Fülcseppel kezeljük. A nyak környékét bolhaporral.
Fejrázás és fülvakarás hallható kotyogó hanggal	Tumor vagy polip a középvagy belső fülben	Műtéti eltávolítás.
Fejrázás, félrehajtott fej, a fül dörgölése, vakarása, nyilvánvaló fájdalom, váladékozás	Gombás vagy bakteriális fertőzés	Antibiotikummal, gyulladásgátlóval kezeljük.
Egyensúlyvesztés, félrehajtott fej, körbe-körbe sétálás, hunyorgás	Belső fül megbetegedése (lásd 126–128. o.)	Vigyünk a macskát haladéktalanul állatorvoshoz.

K&F...

● *Új, keverék kiscicáknak, Millinek nagyon piszkos, viszketős volt a füle. Az állatorvos két héttel ezelőtt kitisztította, és rendelt neki egy fülcseppet. Úgy tűnik, már*

meg is gyógyult, de az állatorvos szerint még egy hónapig folytatnunk kell a csepegtetést. Mi indokolja ezt?

Millit fülrühatkák támadták meg, ezeket pusztítják el az állatorvos előírta cseppek. A gyógyszer azonban csak az atkákkal végez, a fül belsejében lerakott petékek nem. A peték legkésőbb 6 hét elteltével kelnek ki, ezért ennyi ideig kell használni a cseppeket. Milli nyakát pedig szórja be bolhaporral, nehogy az ott megtapadt atkapetek újrafertőzzék.

● *Vadóc, 11 hónapos cicám több hete rázza a fejét, és vakarja a fülét. Nemrég pedig bedagadt a bal füle. Az állatorvos szerint a duzzanat tele van vérrel, amit le kell csapolni. Mi ez tulajdonképpen?*

A cicának füli vérömlenye van, ami egy vérrel teli hólyag a külső fülben. A felfakasztott duzzanattól kiáramló folyadék legtöbbször vizenyős vér: Ha a cica állandóan vakarja a fülét, és rázza, dörzsöli a fejét, talán valami genyres seb vagy parazitaferőzés miatt, a fülben lévő vérerek felszakadhatnak. Az így keletkezett vérhólyagot az orvos általában lecsapolja, nehogy heges „karfiolfüle” legyen a cicának.

▲ *A fehér bundájú, felemás szemű macskák elég gyakran süketek a fél fülükre.*

Süketség

A süketség örökletes vonás egyes macskáknál. Főként a fehér szőrű példányokra, különösen a kék szeműekre jellemző. Amikor a macskának csak az egyik szeme kék (felemás szeműség), többnyire csupán fél fülére süket, de ez általában nem okoz neki problémát. Az örökletes süketiséggel születő cicákat nehéz nevelni. Tanácsos a lakásban tartani őket, mivel nem hallják a járműforgalom zajait – hasonlóan az idős macskákhoz, amelyek akár az út közepén is elcsúszrognek, mert már süketebbek annál, semhogy vigyázni tudjanak magukra. De ha sokat és szeretettel foglalkoznak vele, a süket macska is élhet boldog és teljes életet.

Fog- és szájpanaszok

A SZÁJ AZ EGYIK OLYAN TESTRÉSZ, AMELYET TÖBBNYIRE elhanyagolunk macskánk testápolása során. Pedig ha nem nézünk bele rendszeres időközökben, nem fogjuk észrevenni a jeleket, melyek arra utalnak, hogy macskánknak kényelmetlenséget, sőt komoly fájdalmat okoz valamilyen fogínybetegség vagy más zavar. Amikor a macska rosszul tűri, ha megpróbáljuk megérinteni vagy kinyitni a száját, valami baja lehet. Épek és fehérek a fogai? Az ínye halványrózsaszín és egyenletes színezetű? Már akkor is tiltakozik a cica,

► *Kölyökmacska fogazatának tisztítása ronggyal. A szájápolást nem lehet elég korán kezdeni; a cicának meg kell tanulnia eltűrni a kényelmetlenséget.*

ha a fogaihoz vagy az arcához nyúlunk? Nincs kisebesedve a szájpadlása vagy a nyelve? Nem bűzös a lehelete? Nem nyáladzik, nem kapkod mancsával a szájához? Ha bármi ilyesmit tapasztalunk, forduljunk azonnal állatorvoshoz.

Az ínysorvadás gyökerei

Macskánk fogát ugyanazon okból kell tisztán tartanunk, amiért a magunkét. A baktériumok cementszerű lerakódást, fogkövet képeznek a fogon, és beveszik magukat a fogak és az íny közé. Felgyülemléstől begyullad az íny – ezt nevezik akut fogínygyulladásnak. Súlyosabb formájában elfertőződhet, és antibiotikumos kezelést igényel.

Bizonyos lappangó betegségek – vesebetegség, cukorbetegség (*diabetes*) – vagy egyes vírusok krónikus ínygyulladást okozhatnak, ami rendkívül fájdalmas, és az íny meg a száj egyéb részeinek kiterjedt fekélyesedésével jár. Kezelése nehéz, olykor a macska összes fogát ki kell húzni miatta.

A kórokozók végül behatolhatnak a foggyökér és a koponyában vagy az alsó állkapocsban lévő fogmeder közé. Ekkor veszi kezdetét az ínysorvadás, mely előrehaladott állapotában tönkreteszi a fogmeder csontját, és a fogat helyén tartó támasztószövetet. A fog fokozatosan kilazul, majd előbb-utóbb kihullik. Az ínysorvadás gyakran jár együtt tályogokkal, és – különösen evés közben – fájdalmat okoz.

A macskák több mint 60 százaléka szenved fognyakkárosodásban. Ezek üregek, melyek a fog „nyakán” keletkeznek, vagyis ott, ahol a fog a gyökér és a korona között az ínnyel találkozik, de nem azonosak az ember bakteriális fogszuvasodásával, ami elég ritka a macskáknál. Az üregek kikezdi a fogat, egészen a fogbél csatornájáig szétporlasztják az anyagát. Végül az egész korona szétesik. Eközben hasonló üregek keletkeznek a fog gyökerében is.

Fogpanaszok megelőzése

A fogfájás és a sebes száj megnehezítheti macskáknak az evést és a tisztálkodást. Mit tegyünk, hogy megelőzzük a problémákat?

- ✓ Elessük macskákat jó minőségű száraz táppal, vagy adjunk neki valami kemény rágsálnivalót.
- ✓ Mossuk meg a fogát hetenként egyszer, vagy távolítsuk el fogköveit állatorvosunkkal, ha szükséges.
- ✓ Ellenőrizzük rendszeresen a száját, nem sebes-e az ínye, nem látunk-e barna fogkővet, laza fogat, nem bűzös-e a lehelete.
- ✓ Félévente legalább egyszer nézzük meg orvossal macskánk száját – pl. a szokásos rutinvizsgálat alkalmával.
- ✓ Kérjük meg az állatorvost, hogy vizsgálja meg a fájós fogakat, a száj duzzanatait, az ajkak, az íny és a nyelv fekélyeit.
- ✓ Vigyük a macskát állatorvoshoz, ha elkezd a szájához kapkodni, ha nyálzik vagy feltűnően nehezen eszik.

K&F...

● Mit csináljak, hogy a cicám elviselje a fogmosást?

A macskákat kölyökkorukban könnyebb hozzászoktatni a fogmosáshoz, de akkor sincs veszve minden, ha ked-

vence már felnőtt. Nagyon gyengéden, fültisztító pálcikával érintse meg a fogát, és pár napig szoktassa ehhez a művelethez. Aztán nyomjon az ujjára egy kevés speciális macskafogkrémet, és nyalogattassa le a cicával; később tegyen egy kis darabot a szájába. Pár hét elteltével megkísérélheti az első fogmosást, amihez az ujját vagy az állatkereskedésekben kapható ujjfogkefét használja. Esetleg puha gyermekfogkefével is próbálkozhat.

● A macskám állandóan nyálzik, és mancsával a szájához kapkod. Mi lehet a baj?

Nyissa ki a száját, és nézzen bele. Vizsgálja meg, nincs-e benne idegen test: nem fúródott-e túl a nyelvébe, nem szorult-e szálka a fogai közé – csak a példa kedvéért. Ellenőrizze a fogak és az íny állapotát, nézze meg, nem talál-e mozgó fogat, nem lát-e fekélyt a nyelven vagy a szájpadláson. Ha nyilvánvaló problémát lát, ha házilag nem kezelhető, a lehető leghamarabb forduljon állatorvoshoz.

● Az állatorvos szerint a macskámnak olyan rossz az állapota, hogy mindet ki kell húzni. De akkor hogyan fog enni?

Sokkal könnyebben. Nagyon erős csontforradások fejlődnek majd az ínyén, amelyekkel még a száraz tápot is el tudja rágni. Mégiscsak kellemesebb megkérgecsesedett fogínyre harapni, mint fájós fogakra...

A betegség oka ismeretlen, és nincs más hatékony gyógymódja, mint az érintett fog kihúzása. A macskát a betegség alatt komoly fogfájás gyötri.

Számos olyan betegségtől szenvedhet macskáink, amelyek a száj lágy szövetét károsítják. A sebes íny és a fekélyesedés vírusos betegségekre – *leucosisra*, autoimmun-elégtelenségre – utalhat. Különösen iasztó látvány az *eozinofil granulóma* (laphámrák), a nagy ajakfekély és a nyelv, a szájpadlás vagy a torok kidomborodó fekélyei. Ezek többnyire allergiás eredetűek, és az állatorvos tud megfelelő gyógymódot ajánlani.

A legaggasztóbbak mind közül a macska szájában keletkező tumorok. Ezek rosszindulatúak is lehetnek, és mielőbb el kell őket távolítani, hogy a kezelés sikerrel járjon. Ezért tehát elengedhetetlen a macska szájüregének rendszeres ellenőrzése.

Hogy tisztítsuk macskáink fogát?

Legalább hetenként egyszer tisztogassuk meg a macska fogát. (Ha már kialakult valamilyen fogpanasz, akkor hetente kétszer.) Tekerjük bele a cicát egy törülközőbe, hogy ne tudjon kapálódzni. Kérjük meg valakit, hogy fogja le jó erősen, és húzzuk fel a felső ajkát. Óvatosan nyomjuk le az alsó állkapcsot, és gyenge sóoldatba mártott vagy speciális állatfogkrémmel megkent ujjfogkefével, extra-puha fogkefével vagy rongydarabkával dörzsöljük végig a fogakat. Soha ne használjuk a művelethez emberi fogkrémet. Ha a macska túlságosan tiltakozik, s nem tudjuk otthon elvégezni a tisztogatást, vigyük el évente az állatorvoshoz eltávolíttatni a fogköveit.

▼ *Ennek a macskaszájának égető szüksége van gyógykezelésre. A macskák fog- és szájvizsgálatát szinte minden esetben általános érzéstelenítés mellett végzik.*

Emésztési zavarok

A HÁNYÁS A MACSKA TERMÉSZETES VÉDELMI RENDSZERÉNEK része, melynek segítségével megszabadulhat a táplálék fölösleges vagy káros anyagaintól. A legtöbb macska (különösen a zsákmányukat megevő vadászók) részéről teljesen normális, ha hetente egyszer-kétszer hánynak, különösebb következmények nélkül. A fűevés, a túltelt gyomor és a szőrlabdák mind okozhatnak hányást, de rendes körülmények között ez nem ok az aggodalomra. A kiscicák néha orsóférget hánynak ki, ami a féreghajtó kezelés elmaradását jelzi. Ha azonban macskánk a szoktnál gyakrabban kezd hányni, ha a hányadékban vér van (kávéggranulátumhoz hasonló szemcsék), vagy a macska veszít a súlyából, alighanem betegség van a háttérben, pl. bélelzáródás vagy tumor. Ilyenkor haladéktalanul föl kell keressük az állatorvost.

Hányási rohamok

A gyomorhurut különböző fajtái okozhatnak heveny hányási rohamokat. Ha macskánk rövid időn belül kétszer vagy háromszor is hány, ne engedjük ki a házból, és adjunk neki vizet kis adagokban. Amennyiben ezt is kihányja, 8–12 óra hosszat korlátozzuk a folyadékfelvételt, hogy a gyomra meg tudjon nyugodni, majd itassuk meg félóránként egy-egy evőkanál vízzel, nehogy kiszáradjon. Az utolsó hányási rohamtól számítva legalább 8 órán át ne adjunk neki enni, akkor is csak kis adaggal kínáljuk, és gondosan figyeljük, hogyan reagál. Ha továbbra is hány, és nem tudja magában tartani a folyadékot, haladéktalanul vigyük orvoshoz.

Az oltatlan kölyök- és felnőtt macskákat a fertőző vékonybélgyulladás (*enteritis*) veszélye fenyegeti (lásd 86–87. o.). A betegség heveny változatában a macska súlyos és gyakori hányási rohamoktól, hasmenéstől és hasi fájdalomtól szenved. A fertőző vékonybélgyulladás többnyire halálos kimenetelű.

Nagyon ragályos is, ezért a legjobb, ha védőoltással megelőzzük.

Igen ritkán, de az is előfordul, hogy a macska azért hány, mert lenyelt egy kisebb tárgyat – mondjuk, egy rongy- vagy nejlondarabot –, ami bélelzáródást okoz. Ilyen gyanúnál röntgenképre, endoszkópos vizsgálatra vagy műtéti feltárássra van szükség, hogy a lokalizált tárgyat eltávolítsák. Ez a probléma kutyáknál jóval gyakoribb, mint macskáknál.

A macska olykor felöklendezi az eledelt, még mielőtt az a gyomrába jutna – gyakran összesajtott „kolbászka” alakban. A felöklendezett ételt esetleg újra megeszi, ami sok macskatulajdonos szerint gusztusos. Az alkalmi visszaöklendezés oka többnyire az, hogy a cica túl mohón eszik, aggodalomra tehát nincs ok. Ha azonban ez állandósul, kérjünk tanácsot az állatorvostól, mert talán valami baja van a macskának.

▼ *A folyamatosan előreesett harmadik szemhéj azt jelzi, hogy a macskának valami baja van. Sok lehetséges ok mellett elképzelhető, hogy hasmenésroham utáni kiszáradás okozza rosszulletét.*

Mire kíváncsi az állatorvos?

HÁNYÁS

- Az evés és ivás után mennyi idővel hányt a macska?
- Milyen gyakran hány?
- Megmarad-e a macskában a felkínált víz?
- Milyen színű és állagú volt a hányadék? Volt-e benne azonosítható ételdarab, fűreg (fehér fonalak) vagy szőr?
- Volt nyoma vérnek?
- Észrevettünk-e más tüneteket: hasmenést, súlycsökkenést, az étvágy változását?
- Változott-e mostanában a macska étrendje, vagy evett-e valami szokatlant?
- Áll-e jelenleg gyógyszeres kezelés alatt?

HASMENÉS

- Mikor észleltük először a hasmenést?
- Milyen gyakran ürít székletet a macska?
- Milyen színű és állagú a széklet?
- Lehet látni benne nyálkát vagy véryomót?
- Erőlködik a macska székletürítés közben, vagy mutatja fájdalom jelét?
- Észrevettünk-e más tüneteket: hányást, aluszékony-ságot?
- Nem eszik többet vagy kevesebbet, mint rendszeren?
- Adunk-e neki tejet? Változott-e mostanában az étrendje?
- Kap-e jelenleg gyógyszeres kezelést, beleértve a féreghajtást és a bolhahajtást is?

K&F...

- *A cicánk, Cikkak imád fűvet rágni, utána pedig gyakran hány. Szokatlan dolog ez?*

Nem, a macskák elég gyakran teszik ezt, habár az okára még nem derült fény. Biztosan nem árt neki, ha a fűvet nem permetezték be mérgező anyaggal. Sőt a lakásban tartott macskák kifejezetten hálásak egy kis tálcányi csíráztatott fűért, amit kedvükre rágszálhatnak.

- *Sziámi cicám, Dorabella rosszul tűri az autózást. Nagyon erősen nyálzik, és gyakran hány is. Mit tehetnék érte?*

Ne essesse meg utazás előtt, a szállítókiosarát pedig takarja le egy törülközővel. Elősegítheti a cica alkalmazkodását, ha az utazás előtt párszor elviszi rövid kocsikázásra, illetve kis időre beteszi az álló autóba. Ha ez nem használ, kérdezze meg állatorvosát, nem kaphat-e a macska nyugtatót hosszabb autóutak alkalmával.

- *Kétéves vörös cicánk, Monty imádja, ha hetente egyszer májat ehets. Az utóbbi pár alkalom után azonban észrevettem, hogy a szőre olyan piszkos a hátsó fertályán, mintha hasmenése lenne. Árthatok neki, ha továbbra is így etetem?*

A máj nagyon tápdús eledel egy macska számára, és a jelek szerint Montynak mindig egy kis emésztési zavart okoz. Hagyja ki egy időre az étrendjéből a májat. Ha a hasmenés megszűnik, ismét megpróbálkozhat kisebb falatkákkal, de ha a hasmenés kiújul, többé ne adjon neki májat. Ha viszont kiderül, hogy nem a máj volt a ludas, és leállítása után is folytatódik a hasmenés, feltétlenül vizsgáltassa meg Montyt az állatorvossal.

Híg széklet

A híg vagy folyékony széklet egy sor emésztési és étrendi problémát jelezhet, egyebek közt a gyomor túlterhelését, étrendváltozást, túl zsíros ételeket vagy féregfertőzést. Némelyik kölyök érzékeny a tehéntej laktóztartalmára, ami szintén híg székletet eredményez. Ha a kiscica több mint 48 órán át hasmenéssel, vigyük orvoshoz még akkor is, ha egyébként egészségesnek látszik.

A macskák nem szeretik nyilvánosan végezni a dolgukat, tehát ha cicánk nem használ alomtálcát, nehéz megfigyelnünk, milyen a rendes széklete, és milyen gyakran ürít. A piszkos szőrzet a végbél tájékán mindenesetre hasmenéssel betegségre vall.

Ha macskánkra hirtelen rohamban tör rá a hasmenés, ne engedjük ki, és 24 órán át ne adjunk neki szilárd táplálékot, csak tiszta vizet. Ezt követően fűszermentes eledellel kínáljuk – bébiétellel, otthon főzött fehér hússal vagy hallal, esetleg speciális gyári táppal – kis adagokban, naponta 4–6 alkalommal. Az első 24 órában a szokásos napi mennyiség felét adjuk neki, amit aztán fokozatosan növelhetünk, ha a hasmenés nem ismétlődik. Ha a cicának két napig rendes állagú a széklete, abbahagyhatjuk a diétát. Amennyiben így sem szűnik meg a hasmenés, vagy vért látunk a székletben, azonnal keressük fel az állatorvost.

Hormonzavarok – pl. pajzsmirigy túltengés – esetén krónikus hasmenéstől kísért súlycsökkenés léphet fel.

Ilyenkor macskánknak többnyire farkasétvágya van. A betegség inkább az idős macskákat támadja meg. Az állatorvos vérvizsgálat alapján ellenőrzi a cica pajzsmirigyhormon-szintjét. A pajzsmirigy a legtöbb esetben sikeresen eltávolítható műtéti úton. A fekete, szurokszerű széklet belső vérzés vagy daganat jele lehet. Az ilyet mindig komolyan kell venni.

A vizsgálathoz lehetőleg friss székletmintát vigyünk, hogy segítsük az állatorvost a diagnózis felállításában. A mintavételhez egy-két napig tartsuk macskánkat a lakásban, és alomtálcájából gyűjtsünk egy kevés székletet egy tiszta dobozba, amin tüntessük fel a macska nevét és a mintavétel időpontját.

Ételérzékenység

Sok macska érzékeny egyes ételekre (pl. a májra) vagy akár egyszerre többre is. A tejet soha ne víz helyett adjuk macskánknak, tekintsük szilárd eledelnek. A krónikusan hasmenéses cica étrendjéből végleg iktassuk ki a tejet és minden tejterméket. Ha tudjuk, hogy kedvencünk ételérzékeny, csökkenthetjük

a hasmenés valószínűségét azzal, hogy nem adunk neki házi kosztot, csak jó minőségű gyári eledelt. Az állatorvos segíthet a választásban. Ügyeljünk, hogy macskánk ne „kukázzon”, és ne kényszerítsen ételt másutt – pl. a jószívű szomszédoknál –, mert így kárba veszhetnek az étrend szabályozására fordított erőfeszítéseink.

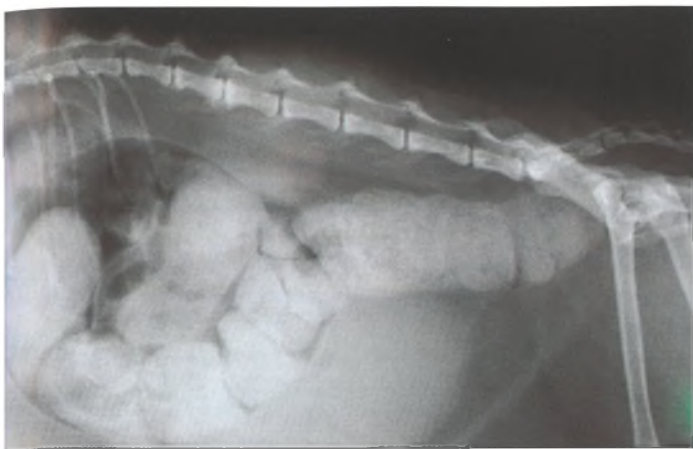
Székrekedés

A macska, ha szorulása van, kemény, száraz székletet ürít, vagy nem ürít egyáltalán. Többszöri erőlködés után néha folyékony székletet présel ki magából. Ha a macska túl sokáig tartja vissza székletét, a szokásosnál több folyadék szívódik föl belőle a belekbe, a megmaradt salakanyag pedig túlságosan megszilárdul, és nem tud továbbhaladni. Előfordulhat, hogy egy macska azért tartja vissza a székletét, mert undorodik a piszkos alomtálcától. Stressz, szőrlabdák, kiszáradás, tumor, bélelzáródás (amit pl. a szemétből csent csirkecsont okozhat) mind eredményezhetnek székrekedést. Idős cicáknál szintén nem ritka ez a panasz.

A bajt rendszerint onnan vesszük észre, hogy macskánkat napokig nem látjuk üríteni, vagy megállapítjuk, hogy hiába erőlködik. Ez utóbbi vi-

◀ Ha macskánk szorulástól szenved, az állatorvos teljes kivizsgálást végez, melynek része a hasüreg kitapintása (a képen), a végbélvizsgálat, esetleg röntgen vagy ultrahang.

▲ Ezen a röntgenképen tisztán látszik az összetömörült széklet egy székrekedéses macska belében. Elkerülhetjük a szorulást, ha rostos tápanyagokat keverünk a macska ételébe, és gyakrabban fésülgetjük, hogy ne nyeljen le szőrlabdákat.

K&F...

● **Rongybaba macskámat, Zsófit nemrég elgázolta egy autó, és eltörtött a medencecsontja. Az állatorvos szerint emiatt a cica valószínűleg maradandóan hajlamos lesz a székrekedésre, ezért rendszeresen hashajtót kell majd szednie. Nem árt ez hosszú távon Zsófi egészségének?**

De igen. A tartósan szedett hashajtók gátolhatják a zsírban oldódó vitaminok (A, D, E és K) felszívódását, pedig ezek alapvető fontosságú tápanyagok. Ezért rendszeresen adjon Zsófinak kiegészítő vitamint – állatorvosa ajánl majd megfelelő készítményt.

● **Az állatorvos azt tanácsolta, hogy vörös kandúromnak, Gazsinak naponta adjak egy adag paraffinolajat székrekedés ellen, de szörnyű nehézségeim vannak a beadással – Gazsi önálló cica, és nagyon dacos tud lenni. Mit javasol?**

Legyen mindig nagyon óvatos a szájon át beadandó folyékony orvosságokkal – ha a légutakba kerülnek, a cica súlyos tüdőgyulladást kaphat tőlük. Egyszerre csak kis mennyiségű paraffinolajat adjon be (kiskanállal vagy pipettával), és a következő adag előtt hagyjon elég időt a cicának, hogy lenyelhesse. Kíváncsabbá teheti az íztelen ásványolajat, ha valami finomságot, pl. szardíniaolajat kever hozzá, vagy kérje meg állatorvosát, hogy ajánljon inkább egy ízesített hashajtót, melyből sokfajta kapható. Esetleg kenje be Gazsi bajuszát vagy mancsát vazelinnal, amit aztán a cica mosakodás közben lenyalogathat.

szont összetéveszthető a hólyaggyulladással, amikor azért erőlködik, mert nem tud vizelni, figyeljük hát meg alaposan.

A cica olykor csak vizeléshez használja az alomtálcát, és apró, száraz székletet ürít. Ha a székrekedés napokig elhúzódik, a macska fokozatosan legyengül, kiszárad, és esetleg hányni kezd. Tekintsük ezt vészhelyzetnek, és haladéktalanul vigyük orvoshoz a cicát. Az állatorvos megpróbálja beöntés és/vagy hashajtó segítségével eltávolítani a bent rekedt anyagot. Ezt néha általános érzéstelenítés mellett végzi. Székletlágyítók és -lazítók (pl. korpa) is elősegíthetik az ürülék távozását. A követ-

kező néhány napra az állatorvos kímélő diétát szokott rendelni, vagy azt tanácsolhatja, hogy kis adagokban, könnyen emészthető étellel – hal, csirke, korpa, lágy tojás – etessük kedvencünket.

Röntgenre, ultrahangos vizsgálatra és vérképelemzésre is szükség lehet a baj okának kiderítéséhez, a macska állapotának megfigyeléséhez és a megfelelő kezelés meghatározásához egyaránt. A betegségtől függően elképzelhető, hogy a cicát egész hátralévő életében speciális diétán kell tartani. A fiatalabb (2–9 éves) macskáknál előforduló vastagbél-tágulat (*megacolon*) nevű betegség a széklet helyi megrekedésével és a vastagbél kítágulásával jár. Gyógyszeres kezeléssel serkenteni lehet a széklet haladását a bélben, de néha csak a vastagbél érintett szakaszának eltávolítása segít.

Mire kíváncsi az állatorvos?

SZÉKREKEDÉS

- Gyakran erőlködik a macska székletürítés közben és/vagy mutatja jelét fájdalomnak?
- Megnagyobbodott, feszesebbé vált a hasa?
- Nem viszi-e túlzsába a tisztálkodást? A szőrlabdák gyakran okoznak szorulást.
- Volt-e mostanában kórházban, macskapanzióban, történt-e életmódjában stresszel járó változás?
- Szokott-e a szemétdömbben turkálni, vadászik-e? (Nem nyelhetett-e le szilánkos csontot?)
- Volt a múltban medencetáji csonttörése?
- Láthatók nála más betegség tünetei?
- Kap-e jelenleg más betegség miatt bármilyen gyógyszeres kezelést?

Fogyás

AZ EGÉSZSÉGES KIFEJLETT MACSKA SÚLYA ÁLTALÁBAN 3 és 6 kg között mozog. A keleti rövid szőrű macskák az alsó súlycsoportba tartoznak, a hosszú szőrűek inkább a felsőbe, a maine coon pedig akár a 8 kg-os súlyt is elérheti. Saját macskánk esetében tudnunk kell, hogy mi a fajtájának, típusának és életkorának megfelelő testsúly – kérdezzük meg állatorvosunkat, ha ismereteink hiányosak. Arra is gondoljunk, hogy a szabadon kijáró macskák súlya általában csekélyebb, mint a lakáshoz kötöttek, akik keveset mozognak.

Legegyszerűbben úgy mérhetjük meg macskánkat, hogy ráállunk vele egy fürdőszobamérlegre. Jegyezzük meg, mit mutat, majd tegyük le a macskát, és mérjük meg magunkat nélküle. Végül vonjuk ki az együttes súlyból saját súlyunkat – a különbség a macska súlya. Ez persze csak hozzávetőleges érték, nem árt egy-két hét múlva ellenőrizni. Ha másképp nem megy, az állatorvost is megkérhetjük, hogy mérje meg kedvencünket.

Az állatok táplálék nélkül hamar lefognak, és a hirtelen súlycsökkenésnek talán egészen kézenfekvő oka van. Ha macskánk szabadon kijár, nem tűnt el az utóbbi egy-két napban? Lehet, hogy bent rekedt valahol élelem nélkül. Vagy elutazott szabadságra a szomszéd, aki csemegékkel kényezteti? Nincs új házi kedvenc a családban? Ha macskánk egyszerre kis mennyiségeket szokott enni, előfordulhat, hogy egy

K&F...

● *Szerafina cicám a nyarat a szabadban szokta tölteni. Gyakorlott vadász, sok egeret elkap és megeszik, június és szeptember között mégis mintha lesóványodna. Normális ez?*

Vegye számításba, hogy Szerafina esetleg azért látszik soványabbnak ilyenkor, mert levedlette vastag, téli bundáját. Az is előfordulhat, hogy néha kihagy egy-két otthoni étkezést, inkább kint marad. Bár többet vadászik, az elejtett és elfogyasztott egerekből a szokottnál kevesebb kalóriához jut, viszont a vadászat során sok energiát felhasznál. Ez normális, időszakos súlyváltozás, amely miatt nem érdemes aggódni.

● *Hat éves ivartalanított kandúrom, Bátor soványnak látszik. Kissé kedvetlen is, és nem mindig kerül elő etetéskor. Azt hiszem, azóta viselkedik így, mióta elköltöztünk. Lehet itt valami összefüggés?*

Elképzelhető – az étvágytalanság a stresszes állapot gyakori tünete. Bárót valószínűleg megviseli a költözés okozta környezetváltozás. Foglalkozzon vele a szokottnál többet és gyengédebben, de azért vizsgálta meg az állatorvossal is, mert lehet valamilyen betegsége.

● *Tízennégy éves macskám, Lucky észrevehetően lefogyott, kiáll a gerince meg a két csípőcsontja, pedig mostanában a szokásosnál többet eszik. Gyakran ingerlékeny és izgága is. Lehet ez a kora miatt?*

Luckynak nagy valószínűséggel pajzsmirigy-tumora van, ami gyakori betegség idős macskáknál. Ilyenkor a szervezetben túl sok pajzsmirigyhormon termelődik, amitől az anyagcsere felgyorsul, és a fokozott tápanyagfelvétel ellenére az állat veszít a súlyából. A nyugtalanság és a rossz kedv szintén gyakori tünetek. Fokozott szomjúság is előfordulhat, valamint magas pulzusszám és a szőrzet kifakulása, kiszáradása. A betegség gyógyszerrel vagy műtéti úton sikeresen kezelhető.

◀ *Az előrehaladott pajzsmirigytúlnegésben szenvedő, lesóványodott cica nyakán jól látható duzzanatot formáz a megnagyobbodott pajzsmirigy.*

másik macska vagy kutya eleszi előle az ebédet, mire visszatér tálkájához.

Az étrendváltás is okozhat problémát. A macska inkább éhen marad, de nem eszik meg olyasmit, amit nem szeret. Főleg az azt remélnünk, hogy beletördlik a változásba – helyesebb visszatérni az előző étrendhez. Nem lehet, hogy macskánk fogyókúrára van, mert túlsúlyosnak ítéltük? Talán létfontosságú tápanyagokat nélkülöz – diétaügyben mindig kérjük ki az állatorvos véleményét.

Indokolatlan súlycsökkenés

Ha észrevesszük, hogy a macska gerince szembetűnően kirajzolódik, és kiállnak a csípőcsontjai, jogosan aggódunk kedvencünk egészségéért. Pofácskája szögletesebbnek látszik, szeme beesett vagy éppen kidülled. A beteg cica hasa felpuffadhat a felgyülemlett folyadéktól vagy egy belső daganattól; a macska

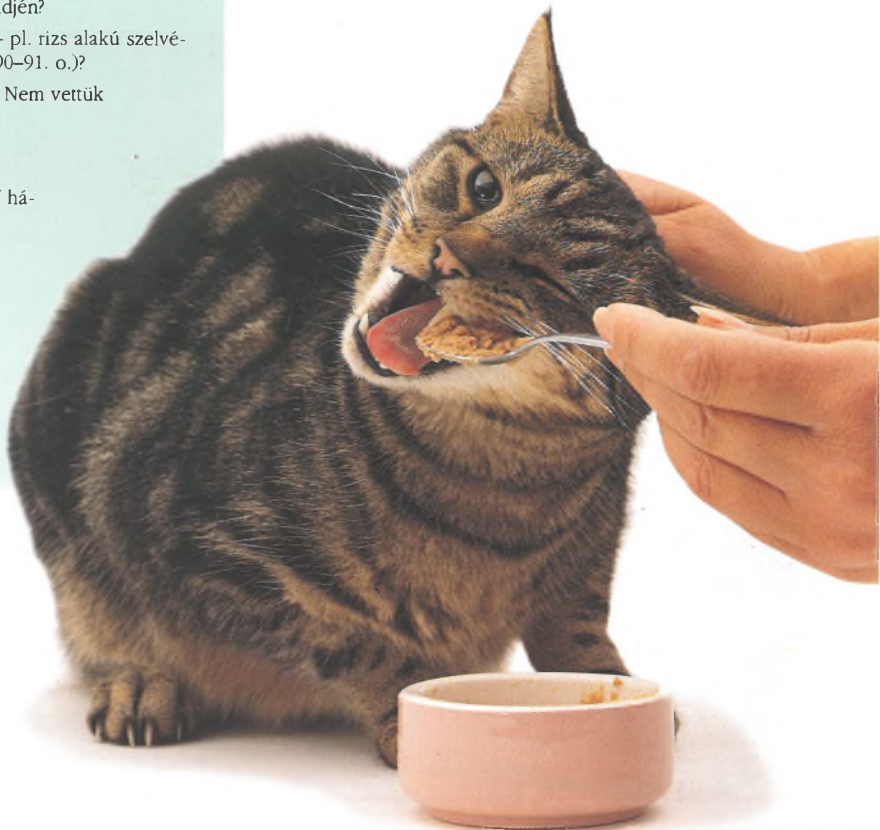
összsúlya ilyenkor változatlan maradhat, miközben az állapota romlik, és más testrészei lesóványodnak.

Az indokolatlan súlycsökkenés alapos orvosi vizsgálatot igényel. Először a bélférgességet szokták ellenőrizni (lásd 90–91. o.), ezért nem árt, ha viszünk székletmintát. Az orvos tüzetesen megvizsgálja az állatot, belenéz a szájába is. A szájpanaszok, a fájós fog, a kisebesedett íny gyakran készítetik a macskát önkéntes éhezésre, kivált idősebb korban. A macskánál, a *leucosis* és más fertőző betegségek gyakran csökkentik az étvágyat, és állandó fájdalmakat, tartós szív-, vese- vagy májelégtelenséget okoznak. A súlyvesztés idejekorán jelezhet egy növekedő tumort is, mely fontos tápanyagokat von el az állat szervezetétől.

Miközben a macska egyre fogy, talán még többet is eszik, mint korábban. Ez esetben az állatorvos számos, az emésztéssel és a tápanyag-felszívódással kapcsolatos rendellenesség (lásd *Fokozott étvágy*, 112–113. o.) mellett olyan anyagcsere-betegségeket is vizsgál, mint a cukorbetegség vagy a pajzsmirigy túlfunkció (lásd *Fokozott szomjúság*, 114–115. o.).

Mire kíváncsi az állatorvos?

- Nem vettünk-e észre újabban valami változást macskánk evési szokásaiban? Előfordul-e, hogy hozzá sem nyúl az ételhez, vagy többet eszik a szokottnál?
- Változtattunk-e a macska étrendjén?
- Észleltük-e féregfertőzés jelét – pl. rizs alakú szelvényeket a végbél tájékán (lásd 90–91. o.)?
- Nem bűzös a macska lehelete? Nem vettük észre, hogy nyálzik, vagy evési nehézségei vannak?
- Volt-e mostanában rohamoszerű hányása vagy hasmenése?
- Nem iszik többet, mint általában?
- Nem érzékeltünk szokatlan duzzanatokat a macska simogatásakor?

► Ha macskánk valamilyen betegség miatt étvágytalan, próbáljuk meg kanállal etetni. Az állatorvos javasol majd valami ízletes diétát. Néha az is segít, ha testhőmérsékletét melegítjük az ételt.

Fokozott étvágy

NEHÉZ MEGHATÁROZNI, MILYEN EGY MACSKA NORMÁLIS ÉTVÁGYA. Egy kis testű, fiatal, felnőtt macska energiaigénye jóval felülmúlja egy nagyobb, de idősebb és lustább, ivartalanított kandúrét, és sokkalta többet is eszik. Még egyazon macska étvágya is napról napra változik. Egyes cicák roppant válogatósak – egyik nap teletömik a hasukat, másnap meg nem kérnek semmiből. Noha a gazdik többsége napjában kétszer eteti macskáját, sok macska szívesebben eszik sűrűbb időközönként kisebb mennyiségeket. Némelyikük 24 órán belül tízszer keresi föl tálkáját, és még éjszaka is falatozik.

Vannak időszakok, mikor joggal számíthatunk rá, hogy macskánk étvágya megnő. A nőstények többet

esznek a terhesség utolsó és a szoptatás első heteiben. A kölyök- és serdülő macskáknak a növekedés és a fokozott aktivitás miatt kell többet enniük. Ez a nagyon aktív, kijáró macskákra is érvényes. Sok macska csak sportból vadászik, és szívesebben viszi haza a zsákmányát, semhogy megenné. Ebben az esetben a kalóriatöbbletet a macska a fizikai erőfeszítésre fordítja, és nem építi be zsírként a szervezetébe.

A macskák elhízása semmiképp sem ritkaság, és főleg az idős, keveset mozgó példányokra jellemző. A fölösleges súlygyarapodás első jele a macska horpaszáttól a hátsó lábáig húzódó, domború zsírparna. Az utolsó bordák és a csípő közötti derékvonal nagyon gyakran eltűnik. Ha súlygyarapodás jeleit véljük fölfedezni macskánkon, ellenőrizzük, mennyit kap enni, és csökkentjük a napi fejadagot, ha szükséges. Kérjünk tanácsot állatorvosunktól, milyen étrenden tartjuk.

▼ Ezt az egyébként jól nevelt cicát az éhség konyhai besurranó tolvajjá változtatta. Lehet, hogy az ok pofonegyszerű, de mindenképp szükség van orvosi vizsgálatra.

▲ A megnövekedett étvágy a cukorbeteg figyelmeztető jele lehet. Ezt a betegséget többnyire naponta beadott inzulininjekcióval tartják kordában, mint a képen is látható.

Az éhség okai

Az étvágy hirtelen megnövekedését valamilyen betegség is okozhatja, ilyenkor tehát mindenképp szükség van orvosi kivizsgálásra. Vesebetegség, gyenge koszt, emésztési zavarok, a tápanyagfelszívás elégtelensége vagy a rák okozta sorvadás mind növelhetik az étvágyat, de lehet az ok teljesen hétköznapi is, mint pl. a féregfertőzés (lásd 110–111. o.). A természetellenes éhség összefügghet a súlycsökkenéssel, de nem feltétlenül.

Ha a macskának hasmenése van (a felismeréshez lásd 107. o.), vagy formátlan, nyálkás, kellemetlen szagú székletet ürít, amely nagy mennyiségben tartalmaz megemésztetlen ételt, lehet, hogy emésztőrendszeri betegsége van, például hasnyálmirigyrendellenessége. Ennek következményeként a táplálék anélkül halad át a macska bélrendszerén, hogy kellően megemésztődne és fölszívódna, így a macska örökké éhes.

A cukorbetegség (*diabetes mellitus*) hatására szintén fokozódik az étvágy, mert a cukor – ami az energiához elengedhetetlenül fontos táplálék – eltávozik a vizelettel. További tünetei a súlycsökkenés és a fokozott szomjúság (lásd 114–115. o.). Hasonló hatása van a pajzsmirigy-tumороknak, amelyek a pajzsmirigyhormon túlermelése révén fölgyorsítják a szervezet anyagcseréjét (lásd 110. o.).

Bizonyos orvosságok szintén okozhatnak étváagnövekedést, ezért mindenképp tájékoztassuk az állatorvost, ha macskánk az utóbbi időben bármilyen – más orvos által előírt – gyógyszeres kezelést kapott.

K&F...

● *Harry egy ideje nagyon sokat eszik és iszik, és most állapították meg róla, hogy cukorbeteg. Kétségbe vagyok esve. Lehet, hogy el kell altatnom őt?*

A cukorbetegség nem ritka a macskánál. A hasnyálmirigy ilyenkor nem képes elég inzulint termelni.

Ha Harry különben jól van, fel sem merül, hogy ebben a stádiumban el kellene altatnia. Meggyógyítani ugyan nem lehet, de beszélje meg állatorvosával, hogyan tudják stabilizálni az állapotát. A betegséget kezelhetik pontos időközökben beadott inzulininjekciókkal, gondosan felügyelt étrenddel és rendszeres vizeletvizsgálattal, de ha ez nem egyeztethető össze a gazda vagy a macska életmódjával, a speciális eledel és a szájon át adható gyógyszer is be szokott válni.

● *Misty egy ideje túlságosan falánk. Az összes ennivalóját felfalja, aztán követ mindenhová, és repetáért kuncsorog. Garantáltan ellop minden ehett, amit kint felejtünk. A székte szőmven büdös, fakó színű és teljesen alakatlan. Le is fogyott. Adjak neki még többet enni?*

A leírásból ítélve mintha Misty hasnyálmirigyével volna valami baj. Ez a szerv termeli ugyanis a táplálék megemésztéséért felelős enzimeket. Ha nem működik jól, az emésztetlen táplálék, elsősorban a zsír, megjeleNIK az ürülekben, amittől az módfelett visszataszító és büzös lesz. Több étellel csak súlyosbítaná Misty betegségét, ami pedig kezelhető. Keresse fel állatorvosát, aki speciális, alacsony zsírtartalmú étrendet és szájon át adható, enzimentartalmú táplálékkiegészítőt javasol majd Mistynek.

A fokozott étvágy jelei

Ha megváltoznak macskánk táplálkozási szokásai, és nem tudjuk kideríteni, mitől – lehet, hogy beteg. A jelek a következők:

- Macskánk egész nap körülöttünk sündörög, ételért nyávog. Szokatlan időpontokban kér enni.
- Bármilyen macskaeledelt elfogad, pedig általában válogatós.
- Egy ültő helyében kitakarítja a tálkáját, pedig azelőtt keveset evett és gyakran.
- Ételt lop a konyhaasztalról, pedig erről már rég leszoktattuk.
- Kéregget, mikor az asztalnál ülünk, és csemegékért nyaggat.
- Átlátogat a szomszédokhoz, mintha otthon éheztenénk – kérdezzük csak meg szomszédainkat.

Fokozott szomjúság

A MEGNÖVEKEDETT SZOMJÚSÁG – különösen idősebb macskák esetében – néha azt jelzi, hogy nincs minden rendben, ezért a macskagazda figyeljen a vízfogyasztás esetleges rendellenességeire (lásd keresztes szöveg). A macska ősei eredetileg sivatagban éltek, ezért ivóvízigénye veséi hatékonyságának köszönhetően általában igen csekély. Nagy melegben megfigyelhetjük ugyan, hogy kicsivel többet isznak, de elég értelmesek, hogy ne hajszolják túl magukat, és az árnyékban hűsöljenek, ellentétben a kutyákkal, amelyek lefetyeléssel kénytelenek pótolni az elvesztett folyadékmenyiséget. Vannak más körülmények is, mikor a macska többet iszik a szokottnál, például a vemhesség vége felé vagy a szoptatás időszakában. Az is növelheti szomjúságát, ha megkedveltetünk vele sós ételeket (főtt sonkát, rósejbnit), vagy szomszédoktól koldul ennivalót, esetleg a szemétydörben turkál. Ne essünk tévedésbe – ha macskánk sok tejet iszik, nem jelenti azt, hogy

▲ Sok egészséges macska nem szereti a csapvíz ízét, inkább kijár inni a szabadba, pl. a kerti tavacskához.

szomjas. Amikor a macskának folyadékra van szüksége, vizet fogyaszt. A tej nem tesz különösebben jót a cicáknak, de ha kínálgatják nekik, némelyikük rákap.

Nyilvánvaló egészségügyi okai is lehetnek kedvencünk túlzott vízfogyasztásának. A heveny hányás és hasmenés szélsőségesen kiszárítja az állatot. A balasztból származó sebekkel és égési sérülésekkel elvezetett folyadék is pótlásra szorul. A rendelésre szedett gyógyszerek némelyike szintén okozhat fokozott szomjúságot – ilyenkor az állatorvos azt szokta javasolni, hogy a gyógykúra részeként töltsük mindig tele a cica ivótálkáját.

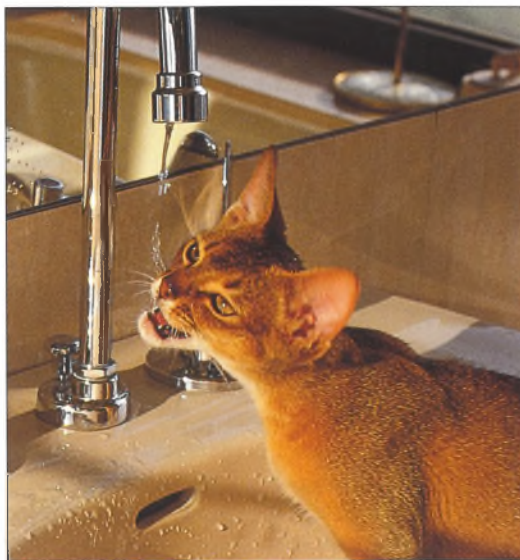
Mit tegyünk?

Ha nem találunk rá magyarázatot, hogy macskánk miért iszik többet a megszokottnál, haladéktalanul forduljunk állatorvoshoz, különösen, ha a cica feltűnően sokat vizel is. Mielőtt orvoshoz vinnénk, nem árt megmérni, mennyi vizet fogyaszt. 24 órán át minden alkalommal mérőedényből töltjük meg és egészítsük ki a vízestálkáját, a maradékot pedig öntsük vissza a mérőedénybe. Ha ezt kivontuk a teljes mennyiségből, megkapjuk, mennyit ivott a macska aznap. Ha lehetséges, két egymást követő nap folytassuk a mérést, hogy követni tudjuk a változásokat. A pontos eredmény érdekében tartsuk a macskát egész nap a lakásban. Kedvencünk persze máshonnan is vízhez juthat, vagy esetleg másik macska is használja a vízestálkát, tehát tegyük meg a kellő óvintézkedéseket. A macskák gyakran a vécészsézből is isznak, tartsuk hát csukva a fedelét. Hasznos, ha az orvoshoz vizeletmintát is viszünk elemzés céljából. A vizeletgyűjtés fortélyairól (mindig kényes művelet) a 116. oldalon esik szó.

A korosodó macskák fokozott szomjúságának leggyakoribb oka a krónikus veseelégtelenség, amikor nem működnek a vesék, és a vizelet felhígul. Egyéb tünetei a súlycsökkenés, a bűzös lehelet vagy szájfekélyek. A túlzott vízfogyasztás további okai lehetnek még: a májbetegség (főként öregebb macskáknál), a pajzsmirigy-tumor okozta pajzsmirigy-túltengés, a rák (különösen a nyirokrendszeré) és a cukorbetegség (*diabetes mellitus*). A diagnózishoz vizelet- és vértesztekre, röntgen- és ultrahangvizsgálatokra lehet szükség, végül az állatorvos meghatározza a megfelelő kezelést.

A fokozott szomjúság jelei

- Egyre gyakrabban kell feltöltenünk a macska vízestálkáját.
- A macska folyton az ivóvíze körül lebzsel, és nem szívesen megy el a közeléből.
- Szokatlan ivóvízforrásokból kezd inni, például a mosogatóból, a csöpögő csapokból vagy akár a vécészsézből. (Sok macska egészségesen is ezt teszi – akkor van csak jelentősége, ha egyébként nem jellemző.)
- A szokottnál többször iszik pocsolólyákból, kerti medencékből.
- Ha állandóan „űszik” az alomtálca.
- Ha a macska gyakrabban jár ki vizelni a kertbe.

▲ A csöpögő csap kényelmes vízforrás a túlzott szomjúságtól szenvedő macskának. Jegyezzük meg, ha macskánk szokatlan helyeken kezd inni – lehet, hogy beteg.

K&F...

● *Idős kandúrom, Grabanc elkezdett egyre többet és többet inni, és az állatorvos megállapította róla, hogy krónikus veseelégtelenségben szenved. Gyógyítható ez a betegség?*

Grabanc veséje élete során elhasználódott, nem lehet többé meggyógyítani. A veseátültetés ma még nem általános a macskáknál, bár a jövőben még azzá válhat. Ha Grabanc betegsége még nincs előrehaladott állapotban, infúziós rehidrációval kimoshatók szervezetéből a mérgező anyagok, melyeket a vesék már nem képesek eltávolítani. Gyógyszerek segíthetnek rajta, és gyakran javasolt a speciális étrend is. Amikor már semmilyen módon nem enyhíthetők Grabanc szenvedései, az eutanázia jelenti a legkíméletesebb eljárást. Beszélje meg a kérdést állatorvosával.

● *Szfínx cicám etetésénél nemrég álltam át a konzervekről a száraz tápra. Azóta mintha sokkal többet kívánna inni, sőt folyton a csöpögő zuhanyfej körül ólálkodik. Lehet itt összefüggés?*

Igen – a konzerveledek víztartalma akár a 87%-ot is elérheti, ami gyakran elegendő ahhoz, hogy kielégítse az állat folyadékigényét. A száraz táppal etetett macska számára azonban folyamatosan elérhetővé kell tenni az ételéből hiányzó vizet. Jobb lenne, ha fokozatosan vezetné be az étrendi változást, hogy Szfínxnek legyen ideje alkalmazkodni hozzá.

Húgyúti panaszok

NEM RITKASÁG, HOGY A GAZDA VÉRT VESZ ÉSZRE MACSKÁJA VIZELETÉBEN, vagy azt látja, hogy erőlködve vizel. Mindkét tünet olyan betegséget jelezhet, amely a húgyvezetékkel, a hólyaggal vagy a húgycsővel (ezen keresztül hagyja el a vizelet a hímveszőt, illetve a szeméremrést) áll kapcsolatban. A vizelet kiválasztása elengedhetetlen a test kémiai egyensúlyának fenntartásához, a benn tartott vizelet felgyülemzése a macska egész szervezetét megmérgezheti, ezért rögtön forduljunk állatorvosunkhoz. A külső vizsgálatok nem sokat árul el a macska bajáról, de ha beszámolunk az orvosnak otthoni viselkedéséről, jelentősen elősegíthetjük a diagnózis felállítását (lásd keretes szöveg). Az állatorvos a vizsgálathoz szükséges kis mennyiségű vizeletet kéréselheti a hólyagból kézzel, vagy lecsapolhatja tüvel, de ha a macska hólyagja üres, kénytelen katétert alkalmazni. Jól jöhet, ha otthonról viszünk vizeletmintát.

Szükség lehet további vizsgálatokra is. Ezekhez tartozik a fertőzés vagy a vesefunkciók ellenőrzése vérminta alapján, illetve a hólyag röntgen- és ultrahangos vizsgálata. Néha kontrasztanyagot is fecskendeznek a macska szervezetébe, hogy láthatóvá váljon a húgyvezeték.

Néhány gyakori panasz

A hólyag és a húgyutak leggyakoribb betegsége a húgyúti fertőzés. A nőstény húgycsőnyílásából vagy a hímveszőből a fertőzés a húgycsőön át bejuthat a

K&F...

● *Perzsa macskám, Basil nem tudott vizelni, ezért az állatorvos eltávolította a hímveszőjét. Szükség volt erre?*

A kandúrok húgyvezetéke a péniszüknél a legszűkebb; ez a szakasz

tömődik el a leggyakrabban. Amennyiben az elzáródás nem szüntethető meg másként, az egyetlen megoldás, ha eltávolítják a hímveszőt, és a farok alatt egy másik kivezetést nyitnak a vizeletnek. Noha ez eleinte kellemetlen a macskának, többnyire megoldja a problémát.

● *Vészhelyzetnek számít egy heveny hólyaggyulladás? Rohanjak Zsófi cicámmal késő éjjel az állatorvoshoz?*

A hólyaggyulladás kellemetlen dolog, de a macskák nem szenvednek tőle túlságosan, és egy nősténynél az sem valószínű, hogy elzáródna a húgycső. Ha Zsófi nem nagyon elesett, és nem hány, nyugodtan várhat az orvossal reggelig.

● *Hogyan vegyek a macskámtól vizeletmintát?*

A legtöbb macska belevizel akár az üres alomtálcába is, ha nem engedik ki. Előzőleg mossa ki, öblítse le és szárítsa meg az alomtálcát, utána pedig öntse a vizeletet egy tiszta üvegbe, és dugaszolja le alaposan.

● *Tizenegy éves menhelyi macskámnál az állatorvos krónikus veseelégtelenséget diagnosztizált. Mit jelent ez?*

A krónikus veseelégtelenség gyakori az idős macskáknál, ha korábban volt már húgyúti elzáródásuk. Az állat ilyenkor többnyire lesóványodik, étvágytalanná válik, és rossz szagú a lehelete. Sokat vizel, és fehérje is lehet a vizeletében. A betegség rendszeres állatorvosi felügyeletet, speciális étrendet és gyógyszeres kezelést igényel.

► *Ha a macska állandóan az edényre járkál, vagy szokatlan helyekre vizel, húgyúti fertőzése lehet. Ilyenkor sürgősen kezelésre szorul, különben komoly szövődmények léphetnek fel.*

▲ A húgyhomok a macska vizeletében képződő magnézium-ammónium-foszfát kristályokból áll. A kristályok elzárják a húgycsövet, fájdalmat és heveny fertőzést okozva. Néha kövé tömörülnek, mint a képen is látható. A kövek kivételesen akár 13 mm hosszúra is nőhetnek.

hólyagba, ahol hólyaggyulladást idéz elő. A nőstény macskák hajlamosabbak a húgyúti fertőzésre, mivel húgycsövük rövidebb, mint a kandúroké.

A begyulladt hólyag fala túlzottan érzékennyé válik, ezért a macska akkor is erőlködik, mikor a hólyagja üres. A hólyagfal vérezhet is. Ha nem kezelik időben, a bakteriális fertőzés a hólyagfalról továbbterjedhet a húgvezetésekre (ezeken a csöveken halad a vizelet a vesékből a hólyag felé), s végül elérheti a veséket is. Ez a macska életébe kerülhet.

Az egyszerűbb fertőzések ellen hatásosak az antibiotikumok, ezért mindig tanácsos időben elkezdenni a kezelést. A hosszan tartó kezelés csökkenti a visszaesés valószínűségét, ezért mindenképp adjuk be végig az orvos által rendelt gyógyszer mennyiséget, még akkor is, ha a macska tünetei időközben megszűntek. Amennyire lehet, próbáljuk ivásra ösztönözni a macskát, mert a folyadék segít kimosni a fertőzést a húgyutakból. Egyik módja ennek, ha kis-sé megsózzuk az eledelét. Állatorvosunktól kérjünk tanácsot.

Egy másik panasz az alsó húgyúti betegség, amit a macskák urológiai szindrómájának is szoktak nevezni – ez főleg a kandúrokat érinti. Az ok többféle lehet: bakteriális, vírusos vagy a lúgos vizeletben található kristályokkal függ össze. A vizelet sűrűbbé válik, és a benne lévő sók a húgycsövet eltömítik, homokos kristálylerakódást vagy apró köveket hoznak létre. A kandúrok húgycsőve különösen szűk, és ha a törmelék teljesen elzárja, a macska nem tud vizelni, ami azonnali orvosi beavatkozást igényel. A hó-

Mire kíváncsi az állatorvos?

- Van-e vér vagy véryom a vizeletben?
- Gyakrabban vizel-e a macska a szokottnál, és csak kis mennyiségeket?
- Nem vetünk észre a lakásban vizelet- vagy vérfoltokat?
- Nem vizel a macska szokatlan helyekre?
- Gyakran látjuk, hogy kuporogva, sikertelenül erőlködik? Nem látszik elesettnek? Nincsenek fájdalmai?
- Nyalogatja-e a nemi szervek környékét? Észrevetünk vért a genitáliákon? Ki van-e tolódvá a hím-vessző az idő nagy részében?
- Nem iszik többet, mint általában?
- Nem letargikus vagy étvágytalan? Nem vesztette el az eszméletét valamikor?

lyagnyak polipjai vagy daganatai is fájdalmassá tehetik a macskának a vizelést. A daganatok gyakran elfekélyesednek és véreznek; ilyenkor általában véryomok láthatók a vizeletben. Az autóbaleset vagy zuhanás következtében megrepedt hólyag is súlyos problémákat okozhat, ha nem veszik észre időben.

A húgyutak részleges vagy teljes elzáródását a lehető leghamarabb meg kell szüntetni. Néhány esetben segít az átöblítés, máskor műtéti beavatkozásra van szükség. Speciális diéta is képezheti a kúra részét. A polipok eltávolíthatóak, de egyes húgyúti tumorok gyógyíthatatlannak bizonyulhatnak.

Húgyúti betegségek megelőzése

Alapvetően fontos, hogy macskánk mindenkor friss ivóvízhez jusson, különösen, ha száraz táppal etetjük. Bár sok cica szívesebben iszik pocsolóvízből vagy a csöpögő csapból, mégis legyen mindig tele kedvencünk vizestálkája (lásd *Fokozott szomjúság*, 114–115. o.). Van néhány alacsony magnéziumtartalmú, speciális macskaeledel, amely kedvez a vizelet savasságának, és ezáltal csökkenti a kristályképződés valószínűségét. Kérjünk tanácsot állatorvosunktól.

A kijáró macskáknál télen gyakori a hólyaggyulladás, mert a hideg idő miatt nem szívesen mennek vizelni a szabadba. Ebből eredően a visszatartott vizelet színültig telíti és túlterheli a hólyagot. Gondoskodjunk róla, hogy macskáknak legyen alomtálcája vagy pedig megfelelő helye odakint, ahová kijárhat vizelni.

Tüsszögés

MINDEN MACSKA TÜSSZÖG IDŰNKÉNT, ahogy mi, emberek is – nem más ez, mint az orrjárat irritációjára válaszoló reflex. A hintőpor vagy a házi por belelegzése (amikor pl. a macska az ágy alatt csúszik-mászik) könnyen okozhat tüsszögőrohamot, és egyes példányok az aeroszolos spray-kre is érzékenyek lehetnek, bár az allergia elenyészően ritka náluk. Ha egy macska rendszeres vagy súlyos tüsszögőrohamoktól szenved, sokkal valószínűbb, hogy a macskanátha enyhébb vagy súlyosabb válfajával van dolgunk (lásd 86–87. o.), különösen, ha valamilyen váladék is szivárog a macska orrából vagy szeméből. (A víztiszta váladék sokkal jobb jel, mint a sűrű, sárgászöld színű vagy vérrel szennyezett.) Párosulhat ezzel, hogy a macska nem eszik, és kedvetlenné válik.

Amilyen hamar csak lehet, forduljunk állatorvoshoz, főleg, ha macskánknak nincsenek vagy nem érvényesek a védőoltásai, és találkozhatott más fajtár-

sával. Az orvosnál telefonon jelentkezünk be. Mivel a macskanátha rendkívül ragályos, és a váróban lehetnek oltatlan kiscicák, hagyjuk a macskát az autóban, míg bejelentjük az érkezésünket.

A betegség megszűntéig tartsuk a lakásban macskánkat. Könnyíthetünk baján, ha langyos vízzel óvatosan megmosogatjuk orrát és szemét. Étvágát is megpróbálhatjuk fölkelteni kis mennyiségű, meleg, jó szagú csemegékkel. Ne adjunk neki semmilyen, patikában kapható, emberi orvosságot – többségük rendkívül veszélyes a macskákra.

Az influenzavírusok fertőzése leginkább a macskakölyköket veszélyezteti, főként, ha anyjuk maga is vírushordozó. A nőtény nyálával, vizeletével vagy ürülékével napvilágra kerülő vírusok még azelőtt megtámadhatják a kölyköket, hogy azok megkapták volna a szükséges védőoltásokat. A legtöbb kiscica macskanáthája sikeresen kezelhető, de min-

◀ A kismacskát a nekünk is ismerős csiklandós érzés irritálja (balra), majd a szájához kapkod prapclijával, miközben orrából kipréselődik a levegő (lent).

dig van rá lehetőség, hogy vírushordozók maradnak, és életük végéig hajlamosak lesznek a visszaesésre vagy az orrdugulásra.

A tüsszögés egyéb okai

Ha macskánk hirtelen tüsszögni kezd, de egyébként nem tűnik betegnek, és főként ha csak az egyik orrlyukából szivárog váladék, elképzelhető, hogy orrdugulása van. Talán az egyik felső foga tályogosodott el, és a duzzanat zárja el az orrjáratot. Előfordul az is, hogy mikor a macska füvet eszik, egy fűszál a torkán akad, és ahelyett, hogy a nyelőcsőbe csúszna, előrevándorol az orrüregbe. Olykor akár látni is a macska orrlyukából kandikáló fűszálat. A cicának általában sikerül kitüsszögnie. Soha ne nyúljunk semmilyen eszközzel a macska orrába, hogy kihúzzuk a bennrekedt tárgyat, mert valószínűleg megsértenénk az érzékeny nyálkahártyát. Helyesebb az állatorvosra bízni ezt a feladatot.

Az orrból folyó sűrű, sárgászöld vagy véres váladék mindig haladéktalan orvosi ellátást igényel. Az állatorvos gombás fertőzés vagy daganatok lehetőségét vizsgálja ilyenkor, és szinte biztosan készít röntgenfelvételt, esetleg szövettani elemzést is. Csak ezután lehet eldönteni, mi a megfelelő kezelési mód.

▼ *Tüsszentés után finom kis mancsával megtörölgeti orrát és pofácskáját.*

▲ *Ennek az ezüst cirmos perzsnának valami komolyan ingerli az orrát, ezért erősen tüsszög, és orrváladékában vérfoltok vannak. Míg ki nem derül az ok, el kell különíteni őt más macskáktól.*

K&F...

● *Cirmos cicám, Minnie kisebb megszakításokkal folyamatosan tüsszög, de nem láttam, hogy váladékozna az orra, és szemre is elég jól van. Most észrevettem egy kis duzzanatot a jobb szeme alatt. Lehet itt összefüggés?*

Igen. Ezek a tünetek arra utalnak, hogy valamelyik foggyökéren tályog keletkezett, amely gyulladásban tartja és ingerli az érzékeny orrjáratot. Nyissa ki óvatosan a cica száját, és ellenőrizze, nincs-e fogkő, gyulladás vagy genny a fogsora és az ínye jobb felső részén. Elképzelhető, hogy a cica lehelete kellemetlen szagú. Az állatorvos valószínűleg altatás mellett vizsgálja meg Minnie-t. Ha kizárt, hogy fogtályogról van szó, a duzzanat okának felderítéséhez röntgenre és szövettani vizsgálatra is szükség lesz.

● *Nemrég fogadtunk be egy gazdátlan kandúrt. Ivartalanítottuk és beoltattuk. Jól érzi magát nálunk, csak néha tüsszög, és krémszerű váladék jön az orrából. Reagálhat így az influenza elleni oltásra?*

A kandúrja feltehetőleg egyfajta influenzavírus hordozója, amit akkor szedett össze, amikor gazdátlanul kóborolt. Lehet, hogy az ivartalanítás olyan stresszt okozott neki, hogy kiújultak a tünetei. Az oltás megvédi őt másfajta macskanátha-vírusoktól, de ez a heves tüsszögéssel járó nátharoham élete során többször visszatérhet. Amennyiben a váladék nem tisztul ki, vagy még sűrűbb lesz, az állatorvos antibiotikumot rendelhet, és nem árt, ha elvégzi a leucosis- és a FIV-tesztet (lásd 86–87. o.). Addig is tartsa őt távol más, oltatlan macskáktól.

Légzőszervi rendellenességek

A MACSKÁK ELÉG RITKÁN KÖHÖGNEK. Az ok általában a tüdővel, a szívvel vagy (ritkábban) a légcsővel kapcsolatos. A szárványos, száraz köhögés még nem feltétlenül ok az aggodalomra, de a tartós vagy egyre sűrűsödő, illetve súlyosbodó köhögés mindenképp orvosi vizsgálatot követel. Jó, ha az orvosnak le tudjuk írni a köhögést: mikor fedeztük fel; száraz -e vagy váladékos; milyen gyakran jelentkezik; olyankor feltűnőbb, amikor mozog a macska, vagy amikor pihen? Az állatorvos azt is megkérdezi, hogy megkapta-e az állat a macskanátha elleni védőoltást (lásd 86–87. o.), vannak-e egyéb betegségre utaló tünetei, pl. étvágytalanság, és hogy a környezetében más macskák is érintettek-e. Valószínű, hogy megrontgatja a macskát, endoszkóppal megvizsgálja a torkát és a légcsövet, nem lát-e benne elzáródást vagy más rendellenességet, valamint nyálkamintát is vehet bakteriológiai és mikroszkópos vizsgálat céljából.

▲ Az állatorvos egy állandó köhögéssel küszködő macska mellkasi röntgenfelvételét vizsgálja. A röntgenezés előtt általában nyugtatót vagy altatót kell adni a macskának.

Légzési nehézségek

A macska nyugalmi állapotban, rendes körülmények között hangtalanul, az orrán át vesz levegőt – percenként 25–30-szor. A normális dorombolás nincs kapcsolatban a légzéssel – ez általában az elégedettség jele – ám olykor, ha a macskának fájdalma van vagy beteg, egy hangosabb, mélyebb dorombolást is hallhatunk. A légzéssel kapcsolatos egyéb hangok rendellenességre utalhatnak. A lihegés a macskáknál ritkaság, általában olyankor jelentkezik, ha a macska rémült vagy fájdalma van, de jelezhet fertőzést, illetve szív- vagy tüdőbetegséget. Ellenőrizzük, nem zárta-e el nyálka, vér vagy genny az állat orrlyukát, és ha igen, tisztítsuk meg óvatosan nedves vattapamaccsal. Ne nyúljunk be semmivel az orrlyukak belsejébe.

Ha egy macskának súlyos légzési nehézségei vannak, általában lekuporodik, nyakát előrefeszíti,

könyökeit eltávolítja a törzsétől, és hasizmaival segíti a tüdőknél a levegő ki- és beáramoltatásában – ilyenkor kívülről is jól látható a hasizmok mozgása.

Ebben az állapotában fokozott óvatossággal bánjunk macskákkal, hiszen a stressz vagy a rémület legcsekélyebb fokozódása is súlyosbíthatja az amúgy is gátolt légzést. Ha észrevesszük, hogy a macska légzése teljesen leállt, fektessük az oldalára, és óvatosan húzzuk előre a nyelvét, hogy szabadon áramolhasson a levegő a torok felé, és nézzük meg, nem akad-e meg valami a garatnál. (Vigyázzunk, meg ne harapjon!) Néha a nyelv óvatos huzigálása is serkenetheti a légzést (lásd *Elsősegélynyújtás és vészhelyzetek*, 134–137. o.).

A lehető leggyorsabban vigyük a macskát állatorvoshoz. Segít, ha pontosan és világosan le tudjuk írni a roham lefolyását. Hirtelen következett be, vagy fokozatosan, némi idő alatt alakult ki? Járkált a macska, amikor megtörtént? Nem érte valamilyen baleset, nem vett részt marakodásban? Érez-e fájdalmat a teste más részein? Utalnak-e egyéb jelek is légzőszervi betegségekre – váladékozó szem vagy orr, köhögés, étvágytalanság?

Nagyon valószínű, hogy szükség lesz mellkasröntgenre. Mivel a légzési nehézségekkel küzdő macska altatása az átlagosnál kockázatosabb, a kezdeti vizsgálatok előtt rendszerint csak nyugtatót adnak neki. Néha azonban elkerülhetetlen a sürgős műtéti beavatkozás – pl. ha egy gázolásnál megreped a rekeszizom –, és ilyenkor szükség van az altatásra.

● *Kétéves macskámnak, Gemmának tavasszal rövid ideig tartó rohamai szoktak lenni, ilyenkor nyitott szájjal liheg, a nyelve pedig kissé elkékül. Mi lehet ez?*

Gemma alighanem valamilyen idényjellegű allergén anyagra, pl. virágporra érzékeny, amitől időnként rövid asztmás rohamot kap. Eddig ez nem okozott neki komolyabb bajt, de az állapota feltehetőleg minden évben rosszabb lesz. Tavaszra időzített szteroidkúrával megelőzhetők vagy enyhíthetők a rohamok.

● *18 hónapos fiúciám, Elmo emlékezetem szerint mindig is köhögött. Hat hónapos korában megvizsgálta az állatorvos, és azt mondta, nincs a mellkasában semmilyen zöreje. A cica szépen megnőtt, csillog a szeme, és kint vadászik egész nap. Aggódjak a köhögése miatt?*

Mivel Elmo már ilyen régóta köhög, és ez láthatólag nem zavarja semmiben, nemigen indokolt teljes körű kivizsgálásnak alávetni. De mivel vadászó cicáról van szó, javasolom, kérje meg állatorvosát, ellenőrizze, nincse Elmónak tüdőfégessége (lásd 90–91. o.).

● *Idős cirmos cicám, Zoe nemrég lefogyott, és szárazon köhög. Tudomásom szerint van néhány kis duzzanat a hasán, a bőre alatt, de ezek érintésre nem érzékenyek. Mit tegyek?*

Lehet, hogy Zoénak tejmirigyrákja van, ami gyorsan terjed, és gyakran a tüdő felé, úgyhogy Zoe érdekében mielőbb vizsgáltassa meg a csomókat állatorvossal. Ha kiderül, hogy rosszindulatúak, az állatorvos először mellkasröntgent fog javasolni, ezt követően pedig megbeszélhetik egy enyhítő kezelés részleteit.

Légzőszervi rendellenességek és okaik

JELEK	LEHETSÉGES OK	TEENDŐ
Hirtelen támadó köhögés. Váladékozó szem és orr; tüsszögés	Macskanátha, beszívott ingerlő anyag (pl. aeroszolos spray)	Ellenőrizzük a macskanátha védőoltásának érvényességét. Forduljunk állatorvoshoz.
Hirtelen támadó köhögési roham; tüsszögés	Irritáció	Vigyünk el a macskát a környékről.
Tomp köhögés, a macska nem eszik, és lever, súlyos légzési nehézségek	Tüdőgyulladás vagy súlyos tüdőbetegség, folyadék vagy genny a mellkasban, mellkasi tumor	Nyugtassuk meg a macskát, amennyire lehet. Gyorsan és óvatosan szállítsuk állatorvoshoz, késedelem nélkül.
Lihegés, ajak és nyelv kékes színű	Asztma	Tartsuk a macskát csendes, jól szellőző szobában. Forduljunk állatorvoshoz.
Lihegés percenként 60–90 lélegzetvétellel	Szívgyörcs, mellkasi sérülés, mérgezés, orrjárat elzáródása, szívbetegség	Hűtsük a macskát langyos vízzel (lásd 134–137. o.). Keressük a sérülés nyomait, vagy a mérgezés forrását. Tisztítsuk az eltömődött orrlyukakat. Azonnal vigyük orvoshoz.
Zajos légzés (horkolás, szuszogás, fulladozás)	Idegen test, dugulás vagy tumor zárja el a garatot vagy az orrlyukakat	Vigyünk orvoshoz. A garatból csipesszel kivehetjük az idegen testet (lásd 134–137. o.), de csak vészhelyzetben.

Eszméletvesztés

A MACSKÁK NÉHA TELJESEN VÁRATLANUL ESZMÉLETÜKET VESZTIK, anélkül hogy kézenfekvő magyarázat lenne rá – a gazda egyszer csak ott találja macskáját ernyedten, mozdulatlanul, mit se tudva a környező világról. A cica szemmel láthatóan lélegzik, de légzésének ritmusa gyorsabb vagy lassabb a normálisnál (lásd 120–121. o.). Próbálunk emlékezetünkbe vésni mindent, ami történt, de még jobb, ha írásos jegyzetet készítünk minden kis részletről, hogy fel tudjuk idézni a kollapszus körülményeit. Később életbevágóan fontos lehet, hogy mit tudunk elmondani az állatorvosnak (lásd keretes szöveg).

Ha macskáinkat eszméletlenül találjuk, rendkívül fontos, hogy higgadtak maradjunk. Óvatosan vigyük el a macskát onnan, ahol közvetlen veszély fenyegeti – pl. ha az úttest közepén hever. Ellenőrizzük, hogy nem zárja-e el valami a torkát vagy az orrlukait, és elővigyázatosan fordítsuk oldalára az állatot kinyújtott nyakkal, úgy, hogy a feje kicsit lejjebb legyen a testénél. Húzzuk ki a nyelvét féloldalasan. Ellenőrizzük légzés- és szívritmusát, és alkalmazzunk mesterséges lélegeztetést, ha szükséges (lásd *Elsősegélynyújtás és vészhelyzetek*, 134–137. o.). Tartsuk melegen a cicát, és haladéktalanul kérjünk tanácsot állatorvosunktól. Ne adjunk be az állatnak semmilyen gyógyszert vagy szeszesítalt, pl. konyakot.

A hirtelen eszméletvesztést okozhatja sokk, ame-

Mire kíváncsi az állatorvos?

- Mennyi ideig tartott az ájulás?
- Mit csinált a macska, mielőtt eszméletét veszítette? Álmából ébredt vagy túlhajszolta magát?
- Nem sérült meg az utóbbi időben zuhanástól, verekedésben vagy gázolástól?
- Az utóbbi napokban, hetekben nem vettük észre, hogy furcsán viselkedik?
- Nem kap jelenleg gyógyszeres kezelést?
- Elájult már korábban is? Ha igen, mikor, és mennyi ideig tartott?
- Mennyi időbe telt, míg kiheverte?
- Nem voltak utóhatások? Nem látszott a macska el-esettnek vagy kábultnak?
- Nem volt éhes vagy szomjas, amikor magához tért?

lyet egy gázolás vagy zuhanás miatti belső vérzés, belső sérülés vagy heveny anyagcsere-elégtelenség idéz elő. Sokkos állapotban a test kizárja a vérkeringésből a testvégeket – a füleket, lábakat és a farkat –, hogy az oxigén áramlása folyamatos maradjon a szív és az agy között. A macska végtagjai kihűlnek, és úgy tűnik, alig van magánál. Gyors beavatkozás hiányában a sokk halálos lehet, különösen öreg vagy súlyos betegségéből lábadozó macskák esetében. Ilyen vészhelyzetben sürgősen vigyük a cicát állatorvoshoz.

◀ Ha macskáink sokkot kap, és eszméletét veszti, melegen kell tartanunk. Fekteszük jobb oldalára, és bugyoláljuk be óvatosan kabátunkba vagy pulóverünkbe. Azonnal kérjünk segítséget az állatorvostól.

Miért ájul el a macska?

Átmeneti kollapszus vagyis ájulás akkor fordul elő, amikor valamilyen létfontosságú faktort – oxigént, glükózt – nélkülöz a szervezet. Ha például az agy oxigénellátása megszakad valamilyen keringési zavar, mondjuk szívelégtelenség vagy légúti elzáródás miatt, akkor a szervezet működése egyszerűen leáll, és az állat elájul. Ez megkönnyíti a szívnek, hogy újra oxigént pumpáljon közvetlenül az agyba, és az állat 1–5 percen belül magához tér. Ha a kiváltó ok nem súlyos, az utóhatások sem tartósak. Megesik, hogy a macska csak egyszer veszti el eszméletét, de nem kizárt, hogy a kollapszusok rendre ismétlődnek. Bár a szünetek akár 2-3 hónaposak is lehetnek, az ennél sűrűbb ismétlődések sem számítanak rendkívülinek.

Az ájulás rövideje miatt nehéz azonosítani a mögöttes problémát. Vérvizsgálattal ugyan sok minden megállapítható, pl. a vércukorszint, de az eredmény csak akkor megbízható, ha a vérminta a még eszméletlen macskától származik. Hasonlóképpen, ha az átmeneti kollapszust szívbetegség okozta, hiába vizsgálják sztetoszkóppal a már magához tért macska szívét és tüdejét, ez önmagában nem elegendő a betegség kimutatásához. Ha a rohamok igen sűrűn követik egymást, a macskát érdemes kórházban elhelyezni, ahol a roham idején is megfigyelhetők és vizsgálhatók reakciói és szervezetének működése. Csak ezután állítható fel megbízható diagnózis, és kezdődhet a kezelés.

K&F...

● Hároméves maine coon cicám, Frédi néhány napig taknyos volt; azóta pedig folyton összecsiklik, ha csak pár lépést is sétál. Nincsenek fájdalmai, és eszik is, de a nyávigogása megváltozott. Az állatorvos szerint súlyos izomgyengeségben szenved. Mit jelent ez?

A súlyos izomgyengeség (myasthenia gravis) egy ritka neuromuszkuláris betegség, amelyre rállenek a cica tünetei. Rendszerint szteroidokkal kezelik. A diagnózis felállításához állatorvosa bizonyára elvégez majd egy vérvizsgálatot, és azt követően gyógyszereket rendel.

● Nyolcéves macskám, Cili kb. második éve néha kis időre eszméletét veszti. Ez évente körülbelül négyszer történik meg vele. Az állatorvos nem talált nála rendellenességet, és a legfrissebb vérképe is normális. Komolyan aggódom miatta. Mit tehetnék?

Nehéz felállítani a diagnózist, ha az ájulások olyan rövid ideig tartanak, hogy az állatorvos nem tudja közben megfigyelni és megvizsgálni a cicát, aki ráadásul két roham között szemmel láthatóan teljesen jól van. Elhelyezheti Cilit az állatklinikán, hogy egy kollapszus alatt megfigyelhessék és kivizsgálhassák, ám ez az esetek ritkasága miatt nem éppen célszerű. Miért nem próbál meg kamerával felvenni egy ilyen ájulást? Így az állatorvos láthatná, mi történik ilyenkor Cilivel, és több támpontja volna az okok feltárásához.

Az eszméletvesztés és néhány oka

JELEK	LEHETSÉGES OK	TEENDŐ
Ernyedt test, hideg testvégek (pl. fül, láb, farok), fakó íny, szapora vagy lassú légzés	Sokk	Tartsuk melegen, forduljunk haladéktalanul állatorvoshoz.
Ernyedt test, az orrból vagy máshonnan szivárgó vér, beszakadt karmok	Közúti baleset	Tartsuk melegen, fordulunk haladéktalanul állatorvoshoz.
Ernyedt test, közelében elektromos áramforrás	Áramütés	Ne nyúlunk a macskához, míg ki nem kapcsoltuk az áramforrást. Fordulunk azonnal orvoshoz.
Ernyedt test, szapora légzés, nagyon forró testvégek (fül, láb, farok)	Szívszélhűdés, ha a macska forró autóba vagy szobába volt zárva	Langyos vagy hűs vízzel csökkentjük a test hőmérsékletét, de nehogy túlhűtsük. Fordulunk orvoshoz akkor is, ha gyorsan magához tér.
A macska elernyed, de hamar magához tér.	Ájulás az agy oxigénhiánya miatt. Oka lehet túlhajszoltság vagy hosszas köhögési roham.	Helyezzük kényelembe. Nyugtassuk meg, amikor magához tér. Vigyük orvoshoz.

Görcsrohamok

A LEGTÖBB KISCICA RÁNGATÓDZIK ÁLMÁBAN. Az alvó, felnőtt macskák is szoktak időnként nyugtalanul mocorogni, mintha álmodnának. Ez a mozgás merőben eltér attól, amit görcsrohamok esetén tapasztalhatunk. Az ilyen rohamot az agy üzemzavara okozza, amely akaratlan és irányíthatatlan izomműködést idéz elő. Lehet, hogy a macska csak furcsán, szokatlanul viselkedik, pl. nem létező dolgokat harapdál vagy rágszál zajosan, de jóval súlyosabb motorikus rendellenességek is jelentkezhetnek: a végtagok csápoló vagy futó mozgása, a nyak és a gerinc szélsőséges ívelése, és nemegyszer eszméletvesztés. Ezzel egyidejűleg a macskának habzik a szája, vizeletet és székletet ürít. Bár a görcsroham igen ijesztő és aggasztó a tulajdonos számára, a macska rendszerint semmilyen fájdalmat nem érez, és fogalma sincs, mi történik vele.

Ha macskánknak görcsrohamja van, legjobb, ha nem avatkozunk közbe, bármennyire szeretnénk is segíteni rajta. Ne próbáljuk elmozdítani, de ügyeljünk, nehogy kárt tegyen magában. Teremtünk nyugalmat körülötte, oltuk el a villanyt, kapcsoljuk ki a rádiót vagy a tévét. Ha a szabadban vagyunk, védjük a tűző napsugaraktól. Vigyük el az éles és kemény tárgyakat az állat közvetlen közeléből. Próbáljuk megfigyelni, hogy pontosan mi történik, és mérjük, mennyi ideig tart a roham. Jegyezzük fel ezeket az

▲ Bizonyos idegrendszeri rendellenességeknél szükség lehet az agy komputertomográfus vizsgálatára.

A macska ilyenkor nem mozoghat, ezért ezt a műveletet altatással végzik.

információkat, mert segítenek abban, hogy később pontos leírást adjunk az állatorvosnak (lásd keretes szöveg).

A görcsroham időtartama normális esetben 1–3 perc. Hagyjuk a macskát nyugalomban magához térni, és csak néhány óra múlva vigyük az állatorvoshoz kivizsgálásra. Ha viszont a roham 10 percnél tovább tart, azonnal hívunk kell az orvost.

A görcsroham jellegzetes ismertetőjegyei

1. SZAKASZ: AURA

Előjelek

- Tájékozódási zavarok, kábáság
- Bizonytalan járás
- Lehet, hogy a macska agresszívvé válik
- Lehet, hogy nagyon megéhezik
- Lehet, hogy a szokásosnál többet nyávog

2. SZAKASZ: ICTUS

Maga a roham

- A test megmerevedik („merev” szakasz)
- Izomrángás és remegés („rángásos” szakasz). A lábak csápoló mozgást végeznek, a nyak hátraível
- Lehet, hogy a macska elveszíti az eszméletét
- Lehet, hogy vizeletet és székletet ürít, és habzik a szája

3. SZAKASZ: POST-ICTUS

A roham után

- A macska zavart, és biztonságra vágyik
- Éhes és szomjas
- Egy ideig esetleg nehezen tájékozódik

K&F ...

● *Tizenhat éves kandúrom, Archie újabban furcsán viselkedik. Rámorog a falra, mohón zabál, és ide-oda ténfereg. A múlt hónapban három rohama volt: az oldalára zuhant,*

csápolta a lábaival, és bevizelt. Lehet, hogy agydaganata van?

A leírt tüneteket valóban okozhatja agytumor, de számos más probléma is állhat a háttérben. Vigye el Archie-t állatorvoshoz – egy egyszerű vérvizsgálattal kimutatható, hogy nem az öreg cicáknál gyakori vese- vagy pajzsmirigybántalomról van-e szó. Az idegrendszeri betegségeket, így az agytumort is, nagyon bonyolult diagnosztizálni, a cicát általában szakorvoshoz kell vinni, aki elvégzi a további vizsgálatokat. Állatorvosa részletesen tájékoztatja majd a vizsgálatok és gyógymódok lehetőségeiről, amelyeket érdemes megfontolni egy olyan korú macskánál, mint Archie.

● *Hatéves ivartalanított számi cicámról, Pandoráról fél évvel ezelőtt megállapították, hogy epilepsziás. Azóta az előírás szerint naponta kétszer kap gyógyszert, melyet egészen biztosan le is nyel. Ennek ellenére azóta is vannak enyhe rohamai, úgy kéthetenként. Egyébként nagyon jól van és kiegyensúlyozott. Biztos, hogy hat az orvosság?*

Elképzelhető, hogy nem szívódik fel elég hatóanyag a cica vérébe, ezért az agyban túl alacsony a gyógyszer szint. Állatorvosa ellenőrizni tudja ezt, ha vérmintát vesz a tabletták bevétele közötti időszakban. Talán változtatásra van szükség az adagolásban, de legalább 10 napba telik, mire az új dózis kifejti hatását. Vannak olyan epilepsziás esetek is, melyek nem kezelhetők maradéktalanul gyógyszerekkel, és talán meg kellene beszélnie állatorvosával, hogy milyen gyakori rohamokat tart még elviselhetőnek. Egyéb terápiás lehetőségek, pl. az akupunktúrás kezelés szintén segíthetnek.

● *Usi, 14 hetes perzsa cicám újabban hevesen nyálzik, és időnként rohamot kap, mindig nagyjából egy órával evés után. Szereti, amit eszik, mégse látom, hogy nőne vagy gyarapodna a súlya. Adtam neki féreghajtót, de attól sem változott semmi. Ez most normális fejlődési probléma, vagy van okom aggodalomra?*

Mindenképpen van. A lehető leghamarabb vigye el Usit állatorvoshoz egy alapos kivizsgálásra. Az ilyen rohamok kiscicáknál súlyos születési rendellenességre utalhatnak, pl. májelégtelensége. Minden érintett félnek az a legjobb, ha minél hamarabb fény derül a problémára.

Mire kíváncsi az állatorvos?

- Mikor észleltük az első görcsrohamot?
- Milyen gyakran jelentkeznek, és mennyi ideig szokott tartani?
- Megváltozott-e a macska viselkedése közvetlenül a roham előtt? Nem vált-e agresszívvá, nem látszott kábának, zavarodottnak?
- Elvesztette az eszméletét a roham alatt?
- Változott-e az utóbbi időben az étrendje, életmódja?
- Kapott-e mostanában kezelést bolha vagy féreg ellen?
- Hozzáférhetett-e mérgekhez, pl. csiga- vagy rágcsálócsalétekhez?
- Nem ütötte el autót, nem zuhant le a magasból, nem harapták meg?

Mi okozza a görcsrohamot?

Számtalan dolog idézhet elő görcsrohamot. A cica lehet mérget: csiga- vagy rágcsálócsalétket. Egyes bolhairtó és féreghajtó készítmények helytelenül alkalmazva szintén rohamhoz vezethetnek. A macska esetleg fejsérülést szenvedett gázolás vagy zuhanás következtében. További lehetséges okok: rendellenesen magas kalcium- vagy vércukorszint (*diabetes mellitus*), vese- vagy májelégtelenség, szívbaj. Fiatal macskakölykök görcsrohamát feltétlenül ki kell vizsgáltatni, mert jelezhetnek valamilyen születési rendellenességet is, amely gyógyíthatatlan.

Ha a görcsrohamok huzamosabb időn át rendszeresen jelentkeznek, az orvos esetleg epilepsziát állapít meg. Ez a betegség macskáknál jóval ritkább, mint kutyaéknál. Van, amikor a rohamok súlyossága, gyakorisága és hosszúsága idővel megnövekedik, de van, amikor nem. Legvalószínűbb, hogy az agy valamely működési zavara idézi elő, de számításba kell venni a többi lehetséges okot: a máj- és veseelégtelenséget, mérgezéseket is, hogy kizárhassuk őket. Az állatorvos speciális vizsgálatokra küldheti a macskát, ha agytumorra vagy más ideggyógyászati rendellenességre gyanakszik. Az epilepszia kezelését általában nem kezdik el, míg nem szűntek minden egyéb lehetőséget.

Bár az epilepszia diagnózisa megriaszthatja a gazdát, az ismeretlen eredetű, valódi epilepsziában szenvedő macskák többnyire komplikációktól mentesen élnek le csепpet sem megrövidült életüket, amennyiben sikerül beállítani a megfelelő gyógyszer szinteket.

Egyensúlyvesztés

A MACSKA A SZÜLETETT LÉGTORNÁSZ TERMÉSZETES KÖNNYED-SÉGÉVEL mozog. Teljesen rendellenes jelenség, ha egy cica bizonytalanul áll a lábán, kivéve ha nagyon öreg, ha altatásból tér magához, vagy ha egy súlyos betegség elgyöngítette. Amennyiben aránylag fiatal és egészséges macskánk ügyetlenül csetlik-botlik, figyeljük meg alaposan – lehet, hogy korai jelét látjuk valamilyen betegségnek. Ellenőrizzük, nincsenek-e nehézségei ugrás közben, vagy amikor földet ér. Nem szokott-e a falnak támaszkodni, hogy megőrizze egyensúlyát? Ha a macska nagyon bizonytalan, tartsuk a lakásban olyan helyen, ahol nem ugrálhat föl a bútorokra vagy polcokra, és így nem sérülhet meg, aztán amilyen hamar csak lehet, vigyük orvoshoz kivizsgálásra. Az állatorvos megkérdezi majd, hogy milyen oltásokat kapott eddig a macska, mikor kezdődött az egyensúlyvesztés, és milyen ütemben súlyosbodott, van-e olyan napszak, amikor rosszabb az állapota, fáj-e valamije a macskának, került-e ösz-

▲ *Az egészséges macska nyaktörő terepen is biztos lábbal, könnyedén végigsétál. Ha macskánk bármi módon bizonytalanul áll a lábán, valami nincs rendben.*

szetűzésbe más macskával, volt-e balesete, és hogy mutatja-e bármi más jelét valamilyen betegségnek. Ha van macskahámunk, vigyük magunkkal, mert az állatorvosnak segíthet a baj megállapításában, ha járni látja a cicát.

Betegségek széles skálája

Az egyensúlyért felelős szerv (a félkörös ívjáratok, a hólyagocska és a zsákocska) a macska belső fülében található. Ez képes meghatározni, merre van fölfelé, ez észleli a fej mozgását; az információkat pedig a vestibularis idegen át a kisagyba továbbítja, a macska agyának abba a részébe, amely a testtartást és a mozgást koordinálja. A fül vagy az agy betegségből vagy baleseti sérülésből eredő bármely zavara károsan befolyásolja az egyensúlyérzék működését. A fül-

Az egyensúlyhiány lehetséges okai

JELEK	LEHETSÉGES OK	TEENDŐ
Bizonytalan járás, ferde fejtartás, rángatózó szemmozgás	Tumor vagy fertőzés a fülben	Nedves vattapamaccsal tisztítsuk meg a hallójáratot az esetleges fülzsirtól, gennyitől. Azonnal forduljunk orvoshoz.
Bizonytalan járás, zavart viselkedés, tébolyultság, vakság vagy egyensúlyvesztés	Agytumor vagy fertőzés Fejsérülés	Azonnal forduljunk állatorvoshoz.
Bizonytalansági rohamok	Anyagcsere zavár Enyhe epilepszia	Forduljunk állatorvoshoz.
Tántorgás, hányás, kitágult pupillák	Mérgezés	Próbáljuk azonosítani a mérge forrását, és azonnal vigyünk orvoshoz a macskát.
Bizonytalan járás, begyűrt áll, étvágytalanság	B1-vitamin- vagy káliumhiány (főleg idősebb macskáknál) Vestibularis szindróma	Mielőbb beszéljünk meg az állatorvossal a macska étrendjét.

fertőzések rendszerint tántorgással, egyensúlyvesztéssel járnak, és antibiotikum-kúrával szokták kezelni.

A vestibularis szindróma nevezetű betegség hatására a macska az egyik oldala felé dől, ami párosulhat rángatózó szemmozgással is. A betegség után gyakran enyhén ferde fejtartás marad vissza.

Az agysérülések, tumorok, a mérgezés és az enyhe epilepszia mind károsíthatják az egyensúlyt és a mozgást kisebb-nagyobb mértékben; kísérő tünetek a hirtelen eszméletvesztés, görcsrohamok, elesettség. A bizonytalanság és egyensúlyhiány egy másik lehetséges oka a vitamin- vagy káliumhiányból eredő rendellenesség. Mivel a lehetséges okok ilyen széles skálán mozognak, különösen fontos, hogy mielőbb vizsgáltsuk meg macskáinkat. Az állatorvos így azonnal felállíthatja a diagnózist, és elkezdheti a megfelelő kezelést.

K&F...

● *A napokban beszórtam a kiscicánkat az állatkereskedésben vett bolhaporral. Pár órával később a cica igencsak gyengén állt a lábán. Ugye dobjam ki ezt a bolhaport, és próbáljak ki valami mást?*

báljak ki valami mást?

Igen. A kiscica vagy az aktív rovarirtó szerre érzékeny, vagy a dózis volt túl nagy a méretéhez képest. A rovarölők többnyire az élősködők idegrendszerét támadják meg, ami hatással lehet a kiscica idegrendszerére is. Csak olyan készítményt használjon, amin a „macskák részére” vagy „macskák és kutyák részére” felirat áll. Vannak anyagok, amelyekkel a kutyák mája meg tud birkózni, a macskáké viszont nem.

● *Azt hallottam, hogy a nyers haltól agykárosodása lehet egy macskának. Igaz ez?*

A nyers halban van egy enzim, amely elpusztítja az agy normális működéséhez nélkülözhetetlen B1-vitamint (a tiamint), mielőtt az a belekben felszívódhatna. A túlfőzött étel szintén elbontja a B1-vitamint. A kereskedelembe kapható kiegyensúlyozott eledel előnyösebbek a macskának, bár alkalmanként kaphat főtt halat is.

● *Mi okozza a vestibularis szindrómát, és mennyire súlyos ez a betegség?*

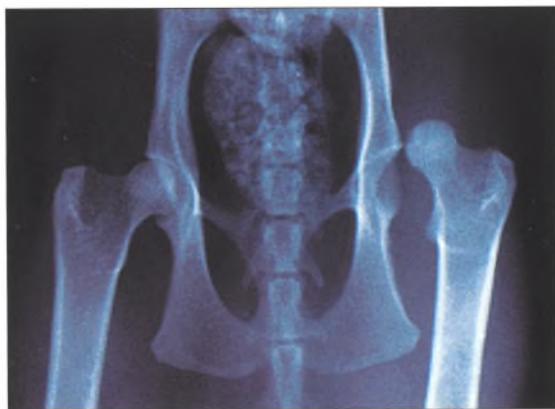
A vestibularis (egyensúlyszervi) szindróma egy rohamszerűen, főként a nyári hónapokban jelentkező betegség kifejezett macskánál. Oka ismeretlen, de a legtöbb macska 2–4 hét alatt orvosi kezelés nélkül kigyógyul belőle. A betegség nyomaként némelyiküknél visszamarad egy enyhén ferde fejtartás.

◀ *Egyensúlyvesztés esetén az állatorvos egyik első dolga megvizsgálni, hogy nincs-e macskáknak fülfertőzése, és ellenőrzi a cica szemmozgását is.*

Sántaság

NEM MINDIG VESSZÜK ÉSZRE RÖGTÖN, hogy macskánk le-sántult – sok macska inkább elrejtőzik, és nem mo-zog, semhogy sérült lábát megterhelje. Ha észrevesz-szük, hogy macskánk biceg, vagy három lábon szök-décsel, nagyon óvatosan nyúlunk hozzá, amikor föl-emeljük vagy megvizsgáljuk – bármily kezes is macs-kánk, fájdalmában hirtelen nekünk ronthat, és meg-karmolhat vagy megharaphat. Csavarjuk bele a macs-kát egy vastag törülközőbe vagy pokrócba, csak a sé-rült lábát hagyjuk kint. Nagyon gyengéden tapogas-suk végig az érintett végtagot a legkevésbé fájós részén. Ellenőrizzük a láb vagy a mancs hőmérsékle-tét, esetleges érzékenységet, duzzadtságát, keressük a sérülés lehetséges jeleit: a töredezett karmokat, a csapzott szőrt, a szőrvesztést, szúrásnyomokat vagy vérzést. A szakadozott karmok azt jelezhetik, hogy a macskát autó gázolta el.

A sántaság sokszor hamar elmúlik, és macskánk maradandó károsodás nélkül vészeli át a sérülést. Ha mégsem így történik, vagy ismét jelentkezik a sánta-ság, forduljunk állatorvoshoz. Jegyezzük meg, melyik végtaggal van baj, és figyeljük a macska járását. A rendelőben a cica gyakran megrémül, és emiatt nem hajlandó megmozdulni sem, így az állatorvos nehezen tudja megvizsgálni a sántaságát.

▲ A kifejlett macska röntgenfelvételén világosan látni a bal csípő súlyos torzulásait. A kutyákkal ellentétben a macskáknál ritka a veleszületett csípő-rendellenesség. A legtöbb problémát a gázolások és a magas épületekről történő zuhanások okozzák.

K&F ...

● *Miután kandúromat, Fernandót elütötte egy autó, az állatorvos amputálta az egyik lábát. Fernando lelkes famászó volt világéletében. Hogyan boldogul majd ezután?*

A macskák láthatólag minden nehézség nélkül járnak-kelelnek három lábon is, ezért a csonkolás lehetősége mindig felmerül, ha egy cicának súlyosan megsérül a lába. Ne aggódjon – biztosra veszem, hogy hamarosan újra látja Fernandót fára mászni.

● *Előző macskám, Cseng egyszerre csak megbénult és eszméletét veszítette. Az állatorvos azt mondta, trombózt kapott, és elaltatta. Most van egy új cicám. Hogyan előzhetném meg, hogy vele is megtörténjen ugyanez?*

Csengnek trombózisa volt – szívbetegséggel összefüggő be-tegsége. Ilyenkor egy vérrög elzárja az egyik ütőeret, amely a hátsó végtagokat látja el vérrel, és a macska nem tudja többé használni ezeket. Nem sok esély van a trombózisból való felépülésre, a legtöbb macskát el kell altatni ilyenkor. Megelőzésképpen ügyeljen, hogy új macskája egész életén át jó minőségű táplálékhoz jusson, és biztosítsa számára a kellő mértékű testmoz-gás lehetőségét.

● *Szimba, 14 éves rövid szőrű cicám nemrég bicegni kezdett. Megfigyeltem, hogy mindig kimereszti kissé a karmait. Lehet összefüggés a két dolog között?*

Rendszeresen vágja Szimba karmait? Leírásából ítélve mintha a túl hosszúra hagyott karmok belenőttek volna a talppárnába. Ez fájdalmat okoz a cicának, amikor ránehezedik a lábára. De a visszahúzó inaknak is lehet valami bajuk – emiatt is tarthatja kimeresztve a karmait. A macskát mielőbb látnia kéne az állator-vosnak.

● *Miután cicánkat, Borcsit elütötte az autó, fémlemezűt és csavarokat ültettek a lábába, hogy helyrehozzák a csonttörést. Úgy tűnt, mintha már gyógyulna, mostanra azonban bedagadt a lába, és bicegni kezdett. Mi lehet az oka?*

Haladéktalanul vigye vissza Borcsit az állatorvoshoz. A legtöbb modern sebészeti eszközt úgy tervezik, hogy a fémlemez végérvényesen, a csont összeforrása után is a helyén maradjon, ám előfordulhat, hogy meglazulnak a csavarok, és ettől bedagad az érintett végtag. Ez esetben Borcsit még egyszer meg kell műteni, és eltávolítani az implantátumot.

A vizit előtt ne adjunk enni a macskának – valószínűleg nyugtatót vagy altatót fog kapni, hogy az állatorvos szabadon mozgathassa és vizsgálhassa a lábát, és szükség esetén meg is röntgenezhesse.

A sántítás leggyakoribb okai a gázolásból származó sérülések (lásd 132–133. o.), magas ablakpárkányról vagy erkélyről történő esés vagy egy elfertőződött harapás (lásd 130–131. o.). Mivel a macskák járása hihetetlenül könnyed, aránylag ritkán sértik fel a talpukat. Ám mégis előfordul, hogy üvegbe vagy hegyes fémbe lépnek, és ilyenkor erősen vérezhet a mancsuk (lásd *Elsősegélynyújtás és vészhelyzetek*, 136. o.). Az érdes felületeken csatangoló vagy megrogzott fára mászó macska talppárnái sokszor feltörnek és kisebesednek. Az apróbb horzsolások sós vizet lábfürdővel otthon is kezelhetők. Meglepően gyakoriak a talp égési sérülései. Elég annyi, hogy a macska otthon fölgorjon a tűzhelyre. Ilyenkor azonnal tartsuk a mancsát vagy mancsait hideg, folyó víz alá, majd vigyük állatorvoshoz. A sántaságot okozhatják sérült vagy fertőzött körömágyak, töredezett karmok is.

Csontrendszeri- és ízületi betegségek

A macskának kevesebb baja szokott lenni a csontjával és ízületeivel, mint a kutyáknak, bár a csípőficam (a csípő merevséget és bicegést okozó rendellenessége) előfordul néhány macskafajtánál, pl. a maine

▲ *A sérült láb vizsgálatát roppant gondosan kell elvégeznünk. Meg se kíséreljük, ha a macska ideges vagy zavart, vagy ha sérülése nyilvánvalóan súlyos – az ilyet helyesebb az állatorvosra bízni.*

coonál. A szármik a többi fajtánál hajlamosabbak a csonttorzulásra. Az ízületi gyulladás (*arthritis*) főként az idős macskákra jellemző, kiváltképp, ha az ízület korábban egyszer már megsérült. Az öreg macska ízületei különösen ébredéskor meglehetősen merevek. Segíthetünk cicánkon, ha finoman megmasszírozzuk, és még puhábbra béleljük fekhelyét. A fiatal macskák és macskakölykök olykor az ízületi gyulladás egy fertőző válfajától szenvednek, amely magas lázzal jár. Az állat elesettnek látszik, és mereven mozog. Ízületi gyulladást okozhat még a Lyme-kór is, amelyet kullancs terjeszt. A macska csak egy hónappal a fertőzés után kezd sántítani.

A sántítás vesezavarokkal vagy hiányos táplálkozással kapcsolatos csontbetegségeket is jelezhet. A vékony, gyenge csontok spontán is eltörhetnek. Idegrendszeri és vérkeringési betegségek (pl. a hátsó lábakra vért szállító csípőcsonti ütőér trombózisa) is okozhatnak sántítást, sőt akár bénulást is. A macska lábai hideggé és ernyedtté válnak. Ez a betegség rendkívül fájdalmas – tartsuk melegen a macskát, és haladéktalanul forduljunk állatorvoshoz.

Háborús sebek

A MACSKÁK SŰRŰN HADAKOZNAK EGYMÁSSAL, hol a birodalmukért (minthogy nem méltányolják kellőképpen a kerítés szabta határt), hol élelemért vagy akár egy kuka tartalmáért, sőt sokszor minden látható ok nélkül, csak úgy. Ha két szomszédos macska nem állhatja egymást, elég rendszeresen röpködhetnek a szőrpamacskok.

A legtöbbet párbajozó rendszerint egy heréltlen kandúr, aki kénytelen tartani társadalmi helyzetét a helyi hierarchiában. A herélt kandúrok kevésbé hajlanak a bajvívásra, kivéve, ha jócskán felnőttkorukban ivartalanították őket, amikor már hozzászoktak a csetepatékhoz (lásd 74–75. o.). Az ivartalanítással

csak fokozatosan csökken le a hormonszint a kandúr vérében, így aztán a csupán nemrég ivartalanított ifjú hím sem veszíti el rögtön a harci kedvét. Persze az sem példa nélküli eset, hogy egy nőtény bocsátkozék harcba, különösen, ha kölykeit védi; az anyamacska, ha veszélyben érzi kölykeit, habozás nélkül nekiesik a legkarakánabb kandúrnak is. Minden

▼ *A viharvert ábrázat elárulja, hogy ez a macska híres verekedő. A karmolások otthon is kezelhető felszíni sérülések; a mély, szúrt sebek vagy bármilyen szemsérülés ellátását azonban állatorvosunkra kell bízni.*

macska, amelynek szabad kijárása van, lehet agresszor, és lehet áldozat.

Macskánk békességét csakis úgy biztosíthatjuk, ha négy fal közé zárjuk, amit viszont sok macskagazda elfogadhatatlan korlátozásnak tart. Ha beoltatjuk kedvencünket a vírusos macskabetegségek ellen (lásd 86–87. o.), legalább a kóbor vagy oltatlan macskák terjesztette fertőzésektől megóvhatjuk.

Harc foggal, körömmel

A „foggal, körömmel harcol” kifejezés tökéletesen illik a tipikus macskapárviadalra. A macskák fogai – különösen a szemfogak (tépőfogak) – hegyesek, állkapocsizmai pedig igen erőteljesek. A harapott seb okozta fájdalmat a fertőzés csak növeli. A macska szájában gyakran különösen komisz baktériumok tenyésznek, és a harapás ezeket az organizmusokat mélyen a sérült szövetbe juttatja.

A marakodásban szerzett sebek milyensége nagy mértékben függ attól, hogy a testnek mely része sérül. A mancsot, lábat vagy farkat ért harapás jellemzően sejtgyulladást okoz – a szűrt sebbel érintkező szövetek égető, fájdalmas duzzanatát, amely néha az eredeti helytől távolabb eső részekre is áterjed. Ha a harapás a fejet, a fart vagy a farktövet sérti fel, többnyire tályog keletkezik – a bőr alatt felgyülemelő genny okozta duzzanat (lásd 96–97. o.).

A „köröm”, azaz karom a macska fegyvertárának az a része, amely kisebb valószínűséggel okoz súlyos sebeket. A legtöbb karmolás viszonylag sekély, és csak kis kellemetlenséget jelent a macska számára. Alkalomadtán azonban komoly sérülést idézhet elő az odacsapó mancs, ha a szemet találja el. A megkarmolt szemgolyón vagy átlukasztott szaruhártyán maradandó heg keletkezhet, amely a látás vagy akár a szem elvesztéséhez is vezethet. A macskát mindenfajta szemsérülés esetén azonnal orvoshoz kell vinni.

Mindenképpen helyes állatorvoshoz fordulni, ha arra gyanakszunk, hogy macskánk harctéri sérülése harapásból származik. Az enyhe karmolást persze otthon is kezelhetjük, csak mossuk le a sebet naponta kétszer gyenge sóoldattal, és 2–3 napig tartsuk rajta szemünket, nem kezd-e duzzadni vagy elfertőződni. Ha a seb begyógyul, nem szükséges állatorvoshoz fordulnunk. A szűrt sebek többnyire elfertőződnek, és antibiotikus kezelést igényelnek. A fertőzések viszont tályogot idézhetnek elő, amit az állatorvosnak kell fölnyitni.

A háborús sebek jelei

Álljunk mindig készenlétben, ha tapasztalatból tudjuk, hogy macskánk rendszeresen verekszik, vagy ha az utóbbi néhány napban macskaütöket hangjait hallottuk a környékről. Amire figyelnünk kell:

- Egy vagy több végtag hirtelen lesántulása.
- Általános apátia és elesettség.
- Magas láz, forró, száraz orr.
- A macska morog vagy fúj, ha megérintjük.
- Látható vagy kitapintható sebek – bár egyetlen szűrt sebet nagyon nehéz észrevenni.
- Duzzanatok, különösen a fejen, a faron és a mancsokon.
- Tépett, harapott vagy összekarmolt fül.
- Csukott, duzzadt vagy sérült szem.

● *Kétéves rex kandúrom, Claudius állandóan párbajokba keveredik, és tályogok keletkeznek rajta. Hogyan kezelhetném ezeket?*

Minden egyes tályogot az állatorvosnak kell fölvágnia. A tályogok a test egyéb részeitől elválasztott, fertőzött gennyet tartalmaznak. A válaszfalak egyrészt védik a testet, ugyanakkor azt is megakadályozzák, hogy a gyógyszerek behatoljanak a tályogba, és megszüntessék a fertőzést. A tályog könnyen kiújulhat, ha nem vágja föl, csapolja le és tisztítja ki az állatorvos. Ezenkívül ha a méreganyagok bent maradnak a tályogban, könnyebben meg is betegíthetik macskáját.

● *Kandúrom, Mackó tegnap bicegve tért haza, és nem is hagyta, hogy megvizsgáljam a lábát. Mostanra belázasodott, de nem látom, hogy lenne rajta seb. Mit tegyek?*

Próbálja újra megvizsgálni Mackót, de vigyázzon, ne hogy a végén megharapja a cica. Ha viszont tűri a vizsgálatot, egyik végtagján valószínűleg talál majd egy csapzott szőröcsomót, amely egy fog méretű lyukat takar. Ha nem talál rajta semmit, akkor is forduljon állatorvoshoz, mert amennyiben az észrevétlen seb máris elfertőződött, és lázat okoz, antibiotikumra lesz szükség.

● *Használhatom a saját mentőládámban található fertőtlenítőszert a cicám sebeinek és karcolásainak kitisztításához?*

Igen, ha vízzel felhígítja, hogy ne legyen túl erős. Harapott seb esetén azonban ne hagyatkozzon egyedül erre – biztos, ami biztos, vizsgáltassa meg a macskát állatorvosával.

Közúti balesetek

A FIATAL ÁLLATOK HALÁLÁNAK ÉS MINDEN MACSKAKOROSZTÁLY súlyos sérüléseinek elsődleges okozója a gázolás. A macskák természetüknél fogva nagy felfedezők. A szabadon kijáró macska városi vagy kertvárosi környezetben folyton forgalmas utcákon cikázik oda és vissza. Ha egy macska váratlanul egyenest az autó elé vetődik, a vezető vajmi kevésbé képes elkerülni a balesetet – kivált sötétedés után vagy esős időben.

Ha a macskát elüti egy gépkocsi, és még tud mozogni, általában elfut a helyszínről. Órákra, sőt napokra is eltűnhet. Ha mégiscsak sikerül hazatérnie, nem mindig vehető észre azonnal, hogy baleset érte. Eleinte talán csak ziláltnak, csapzottnak vagy sárosnak látszik, esetleg olajnyomok vannak a bundáján. De ha közelebbről szemügyre vesszük, horzsolások vagy lenyúzott bőrfelületek jelzik, hogy baleset történt. A másik árulkodó nyom a rojtosan töredezett karmok, (melyek mintha kimeredtek volna, amikor a macska zuhant). Az is valószínű, hogy az állat sántít, esetleg hátsó lábait vagy farkát sem képes használni.

Mit tegyünk?

Ha macskánkat autó ütötte el, haladéktalanul szállítsuk valamilyen állatklinikára, ahol elsősegélyben részesíthetik. Amennyiben erre nincs azonnal lehetőségünk, végezzük el magunk a legsürgősebb teendőket (lásd 134–137. o.), de juttassuk mielőbb állatorvoshoz. Tartsunk kéznél mindig egy takarót, a szállítókosarat és egy mentőládát, kivált, ha forgalmas utca közelében lakunk. Vészhelyzetben értékes perceket nyerünk ezzel az óvintézkedéssel. Szállítókosár hiányában emeljük a macskát óvatosan egy szilárd tárgyra – pl. tálcára vagy nagy autóstérképre –, hogy aztán már ne kelljen fölöslegesen mozgatnunk. Bugyoláljuk be a takaróba vagy egy kabátba, pulóverbe, nehogy megkarmoljon vagy megharapjon.

▼ A röntgenkép egy balesetben eltört lábat mutat. Az állatorvos hosszú fémcsapot ültetett bele, amely a gyógyulásig rögzíti a megsérült csontot.

▲ A rögzítőkötés nem engedi, hogy a macska vakarja, nyalogassa a sebét, vagy kiszedje a varratokat. A súlyosabb sérüléseknél a lábadozás alatt több ízben meg kell vizsgáltatnunk macskánkat az állatorvossal.

Akkor is vigyünk el kivizsgálásra az állatorvoshoz, ha úgy tűnik, nincs komolyabb sérülése. Az első látásra nem észlelhető belső sérülések gyors kezelése híján végzetesnek bizonyulhatnak.

Ha macskánk eltűnt, és attól félünk, hogy megsérült vagy elpusztult, gondosan fésüljük át a környezetet. A sebesült macskák általában elbújnak, ezért érdemes a félreeső helyeken körülnézni. Küldjük el macskánk leírását a közeli állatorvosi rendelőkbe, állatmenhelyekre, rádió- és televízióállomásokra, és tegyünk ki falragaszokat a környéken. Végül érdeklődünk a köztisztasági vállalatnál, akiktől megtudhatjuk – bármilyen szomorú is –, ha munkatársaik az út mentén egy macska tetemére bukkantak.

Gyakoribb sérülések

A mozgó járműhöz vagy úttesthez csapódó macska legtöbbször nagy kiterjedésű, életveszélyes belső károsodásokat szenved. Például, ha komoly légzési nehézségei vannak, alighanem megsérült a tüdeje. A húgyhólyag megrepedésekor a vizelet a hasüregben kezd összegyűlni; ha a rekeszizom károsodik hasonló módon, a hasúri szervek benyomulnak a macska mellkasába, és összepréselik a tüdőt. A belső sérülések rendkívül veszélyesek, mivel következményük esetleg csak órák múltán jelentkezik, és mire észleljük őket, már késő. A macskánál gyakori a késleltetett sokk.

A fejsérülések azonnali kezelésre szorulnak az esetleges agykárosodás elkerülése végett. A gerincsérülésnek is súlyos következményei lehetnek – gyakran a hátsó végtagok részleges vagy teljes bénulása. A kilátás különösen rossz, ha a macska hólyag- és bélműködése is megrendül. Ha a farok a tövénél szenvedett sérülést, a teljes amputálás lehet a legjobb megoldás a macska számára.

Végtagtörés esetében a sérült lábat begipszelik, esetleg fémszegesekkel, lemezekkel, drótokkal vagy külső merevítő szerkezettel műtétilag rögzítik a törött csontot – attól függően, hogy egy vagy több, illetve egyszerű vagy összetett törésről van-e szó. Az állkapocstörés gyakori, de általában jól helyrehozható. A macskának többnyire intenzív ápolásra és etetőcsőre van szüksége, amíg nem képes ismét önállóan enni. Különösen nehéz kezelni a „nyúzott” sérüléseket, amikor a végtag alsó részéről vagy a farokról valami lehántotta a bőrt. Ilyenkor a gyógyulás érdekében hosszú időn keresztül rendszeresen kötözni kell a sérült testrészt, majd ezt a plasztikai műtét követi.

Balesetek megelőzése

A gázolás veszélye mindig ott lebeg minden szabadon kijáró macska feje fölött. Néhány dolgot azonban mégiscsak tehetünk a veszély csökkentése érdekében:

- Ivartalanítsuk macskánkat, hogy kevesebbet csavargogjon.
- Szereljük fel fényvisszaverő nyakörvvel.
- Viseljen azonosító címkét, hogy hamar megtaláljuk minket, ha a cica megsérül. A beépített mikrochip nem törik el, és el sem veszhet.
- Fiatal macskánkat neveljük arra, hogy a kertünkben játsszon, és ne engedjük ki etetés előtt. A macskaajtó ne az utcára nyíljon.
- Építsünk zárt kifutót, ahol macskánk veszély nélkül kimozoghatja magát.
- Nézzünk be a kocsi alá, mielőtt elindulunk. Lehet, hogy macska ül alatta, de akár be is mászhatott a motor mellé melegegdeni.

K&F...

● *Janó cicám még csak kétéves, de már kétszer elgázolták. Nagy rá az esély, hogy ez újra megtörténjen?*

A macskák inkább életük első két évében szoktak balesetet szenvedni,

később, ahogy idősödnek, egyre körültekintőbbek és kitanultabbak a közlekedésben. A szabadon kijáró macskánál azonban mindig fennáll a veszély, hogy elgázolják.

● *Cimmos cicámat, Fabatkát elütötte egy autó. Megbénult a farka, de egyébként úgy tűnik, rendben van. Az állatorvos szerint azonban elképzelhető, hogy inkontinenciában fog szenvedni. Hogy lehet ez?*

Ha a cica farka a kocsi kereke alá szorul és megrándul, a tövén futó idegek megnyúlnak és felmondják a szolgálatot. A károsodás kiterjedhet a hólyag és a belek működését irányító idegekre is. Ez azt eredményezheti, hogy a macska nem tud vizelni, és a megtelt hólyagból folyamatosan szivárogni kezd a vizelet. Közvetlenül a baleset után a hólyag működése még nehezen mérhető fel. Ha azonban a hólyag egy-két hét elteltével sem funkcionál, féltő, hogy az állatorvos kénytelen lesz eutanáziát javasolni.

● *Az állatorvos tanácsa szerint Szindbád cicámnak pihennie kell, hogy gyógyulhassanak balesetben szerzett sérülései. Hogy vehetném rá, hogy pihenjen?*

A legjobb megoldás, ha berakja a cicát egy kisméretű, drótváz, takaróval vagy mosható műgyapjúval kibélelt ketrecbe, ahol van elég helye kényelmesen elheverni, felállni és megfordulni. Ha a macska nagyon mozgékony, szükség esetén adhat neki rövid távú nyugtatót is.

Elsősegélynyújtás és vészhelyzetek

HA MACSKÁNK SÚLYOS SÉRÜLÉST SZENVED, vagy hirtelen megtámadja valami betegség, a legfontosabb, hogy megőrizzük higgadságunkat (a pánikkal értékes időt veszíthetünk). A sérült vagy rémült macskával óvatosan bánjunk, nehogy megharapjon. Csak akkor próbálkozunk elsősegélynyújtással, ha pontosan tudjuk, mi a teendők; ne késleltessük a szakember segítségét kísérletezésünkkel. Következzenek tehát az alapelemek, de ne feledjük, hogy az elsősegélynyújtás bizonyos műveletei – pl. a mesterséges lélegeztetés vagy a szívmasszázs – igen kockázatosak, és csak akkor szabad megpróbálkoznunk velük, ha nincsen állatorvos elérhető közelségben:

Sérült macska szállítása

Egyik kezünkkel fogjuk meg a macska nyakszirtjén a bőrt, a másikkal alulról támasszuk meg (lásd lent), és óvatosan emeljük a puha anyaggal kibélelt szállítókosárba. Göngyöljük egy nagy fűrdőlepedőbe, csak a fejét hagyjuk kint, hogy ne

▼ *Fontos, hogy szakszerűen emeljük fel a sérült macskát – így elkerülhetjük a további károsodást.*

- Győződjünk meg róla, hogy lélegzik-e a macska. Távolítsunk el a szájüregből minden idegen testet, és óvatosan húzzuk ki a nyelvét.
- Fektessek a macskát a jobb oldalára, és tartsuk melegen.
- Ellenőrizzük a pulzust (lásd a jobb oldali képen). Ha nem érezzük, tapintsuk ki a szívverést a mellkas alsó részén, a hónaljnál. Szükség esetén végezzünk szívmasszázszt.
- Állítsunk el minden vérzést.
- Tegyük a macskát biztonságos szállítóalkalmatosságba, és a lehető leggyorsabban vigyük orvoshoz.

karmolhasson. A súlyosan sérült állatot csúsztasuk valamilyen merev lapra, fémtálcára vagy deszkára, emeljük fel, és kerüljük a fölösleges mozgást az esetleges csonttörések, belső vérzések miatt. Különösen fontos ez, ha gerincsérülésre gyanakszunk. Miután értesítettük az állatorvost várható érkezésünkről, vezessünk óvatosan, kerüljük a zökkenőket, amelyek fájdalmat és további károsodást okozhatnak a macskának.

Mesterséges lélegeztetés

Ha a macska baleset vagy fulladás következtében vért, hányadékot vagy vizet lélegez be, leállhat a légzése. Küldjünk valakit állatorvosért, és próbálkozunk meg mesterséges lélegeztetéssel:

1. Húzzuk ki a nyelvét, és távolítsunk el minden akadályt a szájüregből. Fulladás esetén óvatosan fogjuk meg a macskát a hátsó bokáinál, és fejjel lefelé lóbáljuk meg a lábunk között. Ez megtisztítja a tüdőt, és serkenti a légzést.
2. Minden más típusú balesetnél fektessük a macskát a jobb oldalára, és nyújtóztassuk ki fejét és nyakát, hogy szabadon kapja a levegőt.
3. Vegyük a szánkba a cica egész pofácskáját, és fújunk bele, kb. 3 másodpercig egyvégtében. Tartunk 2 másodperc szünetet, majd ismételjük a műveletet, míg magától nem kezd lélegezni.

▲ Vizsgáljuk meg, nem kapott-e macskánk sokkot. Ehhez ellenőriznünk kell a pulzusát, amit a comb belső felén, a lágyéknál tapinthatunk ki. Az egészséges macska pulzusszáma percenként 160 és 240 között mozog – a sokkos állapotban lévő állaténál szaporább.

Szívmasszázs

Ha a macska szíve leáll, azonnal szívmasszázszt kell alkalmaznunk.

1. Helyezzük a macskát gyógyító oldalfekvésbe, és egyik tenyerünket tegyük a bal oldalára, közvetlenül a hónaljánál.
2. Terpesszük szét tenyerünket a test minél nagyobb felületén, hüvelykünkkel az egyik, többi ujjunkkal a másik oldalon. Nyomjuk meg a bordakosarat gyorsan és határozottan háromszor, aztán fújunk bele a macska orrlukaiba – nyomás, nyomás, nyomás, fújás – a nyomások között egy másodpercnél rövidebb időközökkel.
3. Ismételjük a műveletsorozatot percenként 15-20-szor, míg érzékelni nem kezdjük a szívverést. Akkor hagyjuk abba, és csak a szájból orra újraélesztő módszert folytassuk. Kérjünk meg valakit, hogy segítsen állatorvoshoz szállítani a macskát.

A csípőcsonti ütőér trombózisa

Ha macskánk folyamatosan sír, nem képes mozgatni hátsó lábait, nehezen lélegzik, ínye és nyelve kékes:

1. Fekteszük a macskát jobb oldalára, húzzuk ki a nyelvét, s egyenesítsük ki a fejét és a nyakát.
2. Óvatosan helyezzük a szállítókosárba, és rohanjunk vele az állatorvoshoz.

A mentőláda

Legyünk előrelátóak, és tartsunk otthon vagy gépkocsinkban macskamentőládát. Állatorvosi rendelőkben, patikákban többnyire kapható speciális elsősegélykészlet, de magunk is összeállíthatjuk a következő elemekből:

- ✓ Különböző szélességű kötözőpólyák, egy ragtapasz.
- ✓ Gézpárna és steril kötszerek.
- ✓ Fertőtlenítőkenőcs.
- ✓ Vatta.
- ✓ Zsineg vagy szalag a vészhelyzeti szorítókötéshez.
- ✓ Olló és csipesz.
- ✓ Kis takaró az eszméletlen macska melegen tartásához és mozgatásához.
- ✓ Egyszer használatos kesztyű.

Áramütés

Ilyesmi akkor eshet meg, ha a macska átrág egy feszültség alatt lévő elektromos vezetékét. Hatására súlyos elektromos égési sérülések keletkezhetnek a szájban és az ajkakon, de szívbénulást és halált is előidézhethet.

1. Kapcsoljuk ki az áramforrást, mielőtt megérintenénk a macskát, vagy egy nem vezető rúddal (pl. partvisnyéllel) toljuk el a villanyvezetékől.
2. Ha a macska eszméletlen, azonnal hívjuk fel az állatorvost. Tartsuk melegen az állatot, ellenőrizzük a szívverését és a légzését. Végezzünk mesterséges lélegeztetést, ha szükséges.
3. Rohanjunk vele az orvoshoz.

Vérzés

Az el nem állított vérzés hamar sokkhoz és halálhoz vezethet. Rohanjunk macskánkkal állatorvoshoz a lehető leggyorsabban.

Felületi sebek

1. Szorítsuk le hüvelykujjunkkal a vérzés helyét, vagy fedjük be vattacsomóval, illetve gézzel, és kötözzük át szorosan. Alkalmazhatunk még egy kötést, ha nem akar elállni a vérzés.
2. Erősen vérző végtag vagy farok esetén használjunk szorítókötést – kössük el szorosan egy keskeny pólyával (spárpa vagy gumi nem jó!) a szív és

a seb közötti érszakaszt. Egy ceruzával vagy kis pálcával csavarjuk a kötést olyan szorosra, hogy elállítsa a vérzést. A szorítókötést nem szabad egyvégtében 15 percnél tovább a macskán hagyni.

Belső vérzés

Ha a macskát elgázolták, magasról zuhant le, vagy az ínye elhalványult és az állat kábának látszik, belső vérzésre gyanakodhatunk.

1. Gondoskodjunk a macska nyugalmaról, és tartuk melegen.
2. A lehető legkevesebbet mozgassuk, és azonnal forduljunk állatorvoshoz.

Vágások és harapások

Ha csupán kisebb sebet észlelünk, magunk is elláthatjuk, de a harapásból eredő vagy mélyebb vágott sebeket feltétlenül mutassuk meg állatorvosnak.

1. Tisztítsuk meg a sebet a szennyeződéstől.
2. Mossuk le meleg vízzel.

▲ A kisebb, látható sebeket öblítsük le meleg vízzel, és tisztítsuk meg baktériumölő szappannal vagy hígított hidrogén-peroxiddal. A harapásokat bízzuk inkább az állatorvosra.

Orrvérzés

Okozhatja ütés, erős tüsszögés vagy betegség.

1. Gondoskodjunk a macska nyugalmaról.
2. Jegeljük az orrát, hogy elálljon a vérzés.
3. Ha a vérzés nem áll el, forduljunk állatorvoshoz.

Égési sérülések

Gyorsan kell cselekednünk, hogy a bőr minél kevésbé károsodjon.

Forró víz vagy olaj

1. Hideg vizes szivaccsal azonnal hűtsük le a megégett bőrfelületet. Ne használjunk semmilyen kenőcsöt vagy seböblítő szert.
2. Tegyük rá hideg borogatást.
3. Vigyük a macskát azonnal állatorvoshoz.

Vegyszeres sérülés

Maró vegyi anyagok okozhatják – pl. kromofág.

1. Mossuk le bő vízzel, óvatosan a sérült területet, és távolítsuk el a vegyszer minden nyomát.
2. Azonnal forduljunk állatorvoshoz.

Elszennyeződött szőrzet

Olyankor fordulhat elő, ha az elütött macska beleesik vagy belegurul egy kátrány- vagy olajtócsába.

1. Tisztítsuk meg a bundát hígítatlan, folyékony tisztítószerrel. Ne használjunk paraffinolajat vagy más hasonlót.
2. Bő vízzel öblítsük le.
3. Ha a macska megpróbálja lenyalogatni a bundáját, óvatosan öblítsük ki a száját langyos vízbe mártott vattacsomóval. Azonnal forduljunk állatorvoshoz.

Idegen test a szájban vagy torokban

Hegyes tárgyak, pl. halszáлка vagy varró tű megakadhatnak a szájban vagy a garatban. A macska nyálzik és mancsával a szájához kapkod.

1. Helyezzünk alsó és felső állkapcsa közé egy ceruzát vagy más faeszközt, hogy ne haraphasson.
2. Ha látjuk a beakadt tárgyat, távolítsuk el ujjunkkal vagy egy csipesszel.
3. Ha látjuk a halszálkát, de nem férünk hozzá, vagy nem is látjuk egyáltalán, azonnal forduljunk állatorvoshoz.

Horog

A horog beleakadhat a macska szájába vagy bőrébe. Ne próbáljuk kihúzni – csak a macska húsát roncsolnánk vele. Ha damil lóg ki a macska szájából, ne ráncigáljuk, azonnal vigyünk az állatorvoshoz.

1. Ha a horog hozzáférhető helyen van, nyomjuk át a bőrön, ha ez lehetséges, vagy vágjuk ketté harapógóval, és nyomjuk a felszínre a szakállas végét.
2. Ha nem tudjuk kiszedni, vigyünk a macskát állatorvoshoz.

Méh- és darázscsípés

Általában a száj környékén és a végtagokon.

A macska odakapkod a mancsával vagy nyalja a csípés helyét. Ha a szája vagy torka bedagad, forduljunk azonnal állatorvoshoz.

Darázscsípés: A darazsak visszahúzzák a fullánkjukat, és továbbbrepülnek. A csípés lúgos kémhatású, úgyhogy hígított savval, pl. ecettel mossuk át a környékét.

Méhcspép: A méhek fullánkja a testben marad – szedjük ki csipesszel. A csípés savas kémhatású, ezért lúggal, pl. szódadikarbónával (sütőporral) mossuk ki.

Hőguta

A macskáknál hirtelen lép fel a hőguta, és gyakran per-

cek alatt végez velük. Első jele a gyors, ziháló légzés. A macska elesett, nyálzik, levegő után kapkod, majd eszméletét veszti. Meleg, napos időben sose hagyjuk a macskát zárt autóban vagy más szűkös, zárt térben, pl. üvegházban, ahol nincs megfelelő szellőzés.

1. Vigyünk el a forró helyről.
2. Mártuk bele hideg vagy langyos vízbe, vagy zuhanyozzuk le, míg a lihegés és a fulladozás enyhülni nem kezd – ennek 5 percen belül be kell következnie.
3. Kínáljuk meg ivóvízzel.
4. Ha állapota nem javul rövid idő alatt, rohanjunk vele a legközelebbi állatorvoshoz.

Véletlen mérgezés

A macska alkalomadtán mérgező anyagot nyel le – pl. csigák elleni csalétket. A mérgező növények szintén veszélyeztetik. Egyes mérgező anyagok belelegezhetők, vagy felszívódhatnak a bőrén át is. A mérgezés leggyakoribb jelei a heves nyálzás, a hirtelen fellépő, erős hányás, mozgászavar, rángógörcsök.

1. Forduljunk azonnal állatorvoshoz, és közöljük vele (ha tudjuk), hogy macskánk mit nyelt le, vagy milyen anyaggal érintkezhetett. Tartsuk a cicát meleg, csendes helyen.
2. Ne hánytassuk a macskát, csak ha az állatorvos ezt javasolja. Kövessük a kapott tanácsokat.
3. Ha a méregnek van ellenszere, sürgősen vigyünk kezelésre a macskát.

Gyakran használt mérgek és hatásai

ANYAG	MÉRGEZÉS JELEI	TEENDŐ
Alkohol	Depresszió, hányás, eszméletvesztés, kiszáradás	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. Állapítsuk meg az alkohol fajtáját.
Fagyálló: A macskák szeretik az ízt.	Mozgászavar, hányás, görcsök	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. Egy injekció hatásos lehet.
Fertőtlenítő- és tisztítószer: Kiomölhetnek, és a macska belelép.	Erős hányás, hasmenés, tápolygás, rángatózás	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. Határozzuk meg a vegyszer fajtáját.
Rovarirtók: A macska belelelgezi vagy hozzáér.	Izomrángás, nyálzás, görcsök	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. Nincs jellemző ellenmérgek.
Fájdalomcsillapítók (aszpirin stb.)	Mozgászavar, egyensúlyvesztés, hányás, elkékvált ny	Azonnal forduljunk állatorvoshoz.
Rágcsálóirtók (arzén, sztrichnin, warfarin): A macska megeszi a mérgezett zsákmányállatot.	Zaklatottság, hasfájás, hányás, vérzés, hasmenés	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. Lehet rá ellenmérgek.
Csigacsalétek: A macskák szeretik az ízt.	Heves nyálzás, izomrángás, hányás, hasmenés, mozgászavar, görcsök	Azonnal forduljunk állatorvoshoz. A gyors beavatkozás hatékony lehet.

MACSKAJAJTÁK

A macskát az ember csak nemrég háziasította, és a szelektív tenyésztés jóval lassabban indult be, mint a kutyáknál. Következésképpen a házi-macskák kevésbé térnek el őseiktől, és viszonylag szűk a fajták választéka is. Egy macska átlagos tömege 3,5–6 kg között van, bár a legnagyobb fajta, a rongybaba macska súlya a 10 kg-ot is megüti.

A macskák szőre eredendően rövid volt, de azok az állatok, amelyek északra vándoroltak, hosszú bundát növesztettek a téli hidegek ellen. Az egyes fajtákat elsősorban szőrzetük hossza és jellege szerint különböztetjük meg. Egy másik szempont a testalkat – a nyúlánk, karcsú sziámi/keleti és a zömökebb, izmos típus egyaránt a rövid szőrű fajtákra jellemző, míg a hosszú, tömzsi testalkat inkább a hosszú szőrűeknél gyakori. Földrajzilag minden típus máshonnan származik, és jellemző személyiségjegyeik is eltérőek. A sziámihoz hasonló testalkatú, de nem annak törzskönyvezett macskákat gyakran „keleti”-ként emlegetik. A macskák bája és szépsége ugyanúgy érvényesül a pórias, keverék cicáknál, mint az előkelő kékvérűeknél.

FAJTATISZTA MACSKÁK 140
KEVERÉK CICÁK 142

RÖVID SZŐRŰ MACSKÁK 144
AMERIKAI ÉS EGZOTIKUS RÖVID SZŐRŰ 146
BRIT ÉS EURÓPAI RÖVID SZŐRŰ 148
OROSZ RÖVID SZŐRŰ 151
KORAT 152
DEVON ÉS CORNISH REX 154
SKÓT LÓGÓFÜLŰ 156
AMERIKAI KUNKORIFÜLŰ 158
MANX 160
JAPÁN CSOKAFARKÚ 162
KELETI RÖVID SZŐRŰ 164
SZIÁMI 166

BURMA 170
TONKINÉZ 172
ABESSZIN 174
OCICAT 176
EGYIPTOMI MAU 178

HOSSZÚ SZŐRŰ MACSKÁK 180
PERZSA 182
TÖRÖK ANGÓRA 186
BALINÉZ 188
BIRMAN 190
RONGYBABA 192
MAINE COON 194
NORVÉG
ÉS SZIBÉRIAI ERDEI MACSKA 198

Fajtatiszta macskák

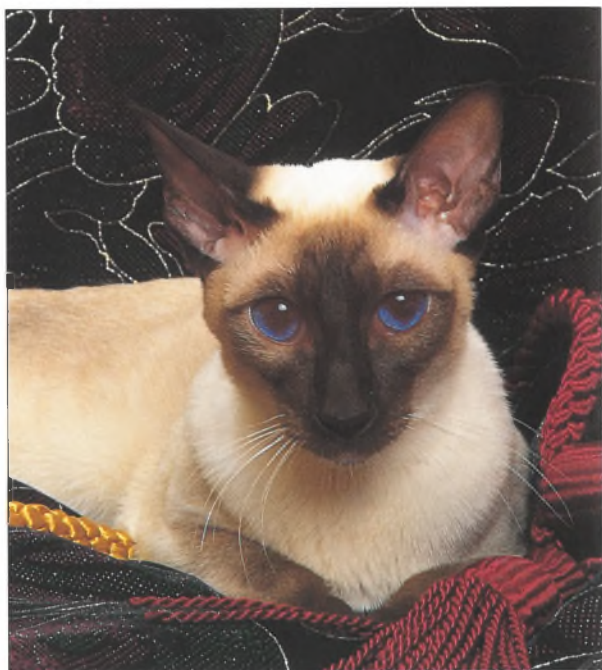
A MACSKA – HÁZIASÍTÁSÁNAK NÉGYEZER ÉVE ALATT – csak lassan, fokozatosan formálódott az eredetileg kis termetű, pettyes líbiai (észak-afrikai) fakómacskából a 17. század Európájának és Ázsiájának széles körben elterjedt, rövid és hosszú szőrű fajtáivá. A típusok változatossága természetes úton alakult ki – a macskáknak alkalmazkodniuk kellett a különböző éghajlatokhoz és egyéb környezeti tényezőkhez, pl. a zsákmányállatok méretéhez. A különböző tájakon őshonos típusok fölkeltették a világutazók érdeklődését és csodálatát, akik olykor néhány példányt haza is vittek magukkal kalandozásaikból. Ekkeppen lett a perzsa macska (lásd 182–185. o.) és a török angóra (186–187. o.) a legtöbb hosszú szőrű fajta előfutára Európában.

A szelektív tenyésztés és a törzskönyvezés csak a 19. század végén vette kezdetét. Ekkor tartottak először macskakiállításokat – az elsőt Angliában, majd az Amerikai Egyesült Államokban és Európa más országaiban.

A legkorábbi elismert fajták a sziámi, a perzsa, a manx, az abesszin, az angóra és a maine coon voltak (ez utóbbi csak az USA-ban). Mára több mint 50 törzskönyvi csoport létezik, bár a legújabb keletűek közül néhány erősen vitatott, és nem mindenhol ismerik el őket. Az osztályozásban is lehetnek eltérések országonként: pl. a britekkel ellentétben az amerikai tenyésztők a sziámi mellett külön fajtaként tartják nyilván a keleti rövid szőrűt (lásd 164–165. o.).

Miért vegyünk pedigrés cicát?

Sok embert a jellegzetes külső tesz egy bizonyos fajta rajongójává. Mások a sajátos személyiségjegyek alapján választanak, melyek szintén fokozatosan alakultak ki a szelektív tenyésztés során. Nagy általánosságban elmondható, hogy a karcsú, sziámi típusú macskák lármásabbak, és inkább extrovertáltak, míg a nagy, masszív testalkatúak – amilyen a perzsa vagy a maine coon – csendesebbek, és kevésbé mutatják ki az érzelmeiket. Bár a lelkes fajtarajongó képes hosszan sorolni az árnyalatokat, amelyek kedvencét

▲ A sziámi egyike a legkorábban kitenyésztett macskafajtáknak, és máig megőrizte hallatlan népszerűségét. Rajongói egyformán szeretik elegáns külsejét és társágkedvelő egyéniségét, bár egyes példányok ideges természetűek lehetnek.

megkülönböztetik az összes többitől, igencsak kérdéses, hogy ezek az egész fajta vagy csupán egyes példányok jellemző vonásai-e.

Ha kiállításokra szánjuk pedigrés kedvencünket, alaposan gondoljuk át a dolgot, mielőtt vállalkozunk rá. Egy kiállítási minőségű kölyök beszerzése és gondozása nem kevés pénzt és időt emészt föl, és semmi sem garantálja, hogy a cica bajnokká cseperedik. Csupán sajátos vérmérsékletű macskák képesek elviselni a hosszú utazásokat ismeretlen helyekre, és a megaláztatást, hogy vadidegen emberek fogdossák, emelgetik. Csak akkor versenyezzünk macskánkkal, ha mindketten őszintén élvezzük a dolgot, és könnyedén bele tudunk törődni az óhatatlanul bekövetkező vereségbe is.

K&F...

● *Nagyon szeretnék egy fajtatizsza bímant, de nem az én pénztárcámhoz szabják az árát. Mit javasol?*

Kérje meg állatorvosát vagy olyasvalakit, aki otthonos a pedigrés macskák világában, hogy segítsen tenyésztőt keresni. Kérjen egy egészséges, de nem kiállítási minőségű macskát. Egész biztosan talál majd kiállításra alkalmatlan, a fajta-standardnak nem megfelelő kölyköt, melyet feltehetően törzskönyvi lap nélkül, de elérhető áron megkaphat, ha írásos beleegyezését adja az ivartalanításához. Más esetekben a tenyésztő bizonyos feltételekkel hozzájárul a pároztatáshoz, de a legjobban sikerült kölyköket visszakéri eladásra. Mindkét esetben hivatalos szerződést kell aláírnia, úgyhogy legyen résen.

● *Macskák közt ugyanolyan egészségtelen a belterjes szaporodás, mint az embereké? Baj az, ha olyan kölyköt választok, akinek az anyját saját fiútestvérevel pároztatták?*

A beltenyésztés általában nem egészséges, viszont az egyetlen módszer, amivel koncentrálhatóak a fajta kívánatos, öröklődő tulajdonságai. Összegződik azonban nem kívánatos, sőt életképtelenséggel járó vonások is, ezért kérdezze meg a tenyésztőt, miért pároztatta a két állatot. Ha új fajtáról van szó, érthető a beltenyésztés, de ellenőrizze, nincs-e a kölyköknek egészségügyi problémájuk. Kérjen tanácsot az érintett tenyésztőegyesülettől.

Ha fajtatizsza cicát szeretnénk...

- ✓ Kérjük meg állatorvosunkat, barátainkat vagy egy tenyésztőegyesületet, hogy ajánljanak tenyésztőt.
- ✓ Mindig személyesen keressük föl a tenyésztőt, hogy kiválasszuk a kiscicát vagy a felnőtt macskát.
- ✓ Látogassunk meg több tenyésztőt is, hogy összevessük a körülményeket és az árakat.
- ✓ Ha kiállításra szánjuk a cicát, vigyünk magunkkal valakit, aki ismeri a fajtát, és tanácsot adhat a választásban.
- ✓ Győződjünk meg róla, hogy mindkét szülőnek megvan a megfelelő törzskönyvi nyilvántartása.
- ✓ Érdeklődjük meg, nincs-e örökletes betegség valamelyik szülő felmenőit közt (lásd Fajtajellemzők, 146–199. o.).
- ✓ Állapodjunk meg előre, mi legyen, ha kiderül, hogy az új kölyök beteg vagy nem tud megszokni nálunk.
- ✓ Csak 5 hetes korában törzskönyvezett kismacskát vigyünk haza. Ne felejtsük el kitölteni és visszaküldeni az átvételi iratokat.

▼ *Perzsa mamacica kölykeivel. A perzsák régóta szerepelnek kiállításokon, és a mai napig a legnépszerűbbek a kékvérű fajták közül.*

Keverék cicák

TÖBB MINT SZÁZMILLIÓ CICA ÉL A VILÁGON HÁZI KEDVENC-ként az ember mellett. Túlnyomó többségük nem fajtatiszta, vagyis keverék – szüleik ismeretlenek, vagy ha ismertek is, egyikük sem büszkélkedhet nemesi családfával. Egészen a 19. század végéig pusztán azért tartottunk macskát, hogy megszabadítsa házunkat, magtárunkat a rágcsálóktól; nem sokat számított a külcsín. Mégis tudja minden büszke gazdi, hogy egy egészséges és elégedett, ereje teljében lévő keverék macska megjelenés és jó modor tekintetében semmivel sem marad alul egy arisztokratával szemben.

Közepes termet, sokszínűség

Mivel a rövid szőrzetért felelős génváltozat (*allél*) domináns a többivel szemben, a legtöbb keverék macska rövid szőrű, de „keverék fajtastandard” természetesen nem létezik. Minden elképzelhető szőrzet és színösszeállítás képviselteti magát köreikben. A keverék házimacskák közt igen sok a cirmos – az ő bundájuk idézi leghívebben afrikai, vad őseik mintázatát. A makréla (tigriscsíkos) cirmos minta tekinthető az eredetinek, ám a klasszikus (márványozott) cirmos az elterjedtebb. A legritkább a pettyes cirmos – belőlük újabban szelektív tenyésztéssel új fajtákat hoznak létre (ilyen pl. az ocicat – lásd 176–177. o.), melyeknél a „vad” külső kialakítására törekszenek. Egyszínű cicák szintén szép számban akadnak: fekete, fehér, vörös és

K&F...

● Mindenki mondja, hogy kétéves kalikó (teknőctarka-fehér) cicám milyen gyönyörű. Van rá mód, hogy kiállításra vigyem?

Vannak macskakiállítások, melyeken külön kategóriában nem fajtatiszta állatok is indulhatnak. Kérdezze meg a helyi állattenyésztő egyesületnél, melyikre jelentkezhet.

● Fehér macskánk, Hópehely, öt kiscicát szült a szomszédék fehér macskájától. Mindegyik más színű lett – egy fehér, kettő cirmos, egy cirmos-fehér és egy fekete. Hogy lehet ez?

A fehér szőrzetért felelős gén domináns (uralkodó) a más színeket hordozókkal szemben. Két fehér macska mindig hordozhat recesszív (lappangó) színgéneket, és a recesszív génpárt öröklő kölykök különböző színűek lesznek.

● Kereszteződhetnek-e a vadmacskák házimacskákkal?

Nem mindegyik. Az észak-afrikai vadmacska nem képes házimacskával kereszteződni, az európai viszont igen. Olyannyira, hogy az elvadult macskákkal (szökött vagy elhagyott, vadon élő házimacskákkal) történt keveredés miatt valószínűleg már csak alig néhány valódi vadmacska-kolónia él Európában.

kék színben. A vörös színezet génje nemhez kötött, mivel ezt a tulajdonságot az X-kromoszóma hordozza, és így a vörös kandúrok nagyjából kétszer annyian vannak, mint a nőtények. Ezzel ellentétben „kalikó” (vörös-fehér-fekete) vagy teknőctarka (vörös-fekete) mintázattal kizárólag nőtény macskák születnek. (Nagyon ritka kivételként néha egy-egy meddő vagy életképtelen hím.) A keverékeknél gyakori a fehér szín, akár magában, akár más színnel vagy cirmos mintázattal vegyesen. Ritka viszont a számi típusú jegy a testvégeken, bár néha kétségtelenül előfordul.

A színtől és bundától eltekintve a keverék macskák sokkal kevésbé különböznek egymástól, mint fajtatiszta társaik. Többségük az amerikai és a brit rövid szőrűekhez (lásd 146–149. o.) hasonlóan közepes testfelépítésű; nem olyan karcsúak, mint a számi, s nem is olyan nagyok és robusztusak, mint a perzsa vagy a maine coon. Bár a véletlenszerűen keresztezett cicák a trópusokon valamivel nyúlánkbabbak,

A keverék cica előnyei

- ✓ Akár kiscicát, akár felnőtt macskát szeretnénk, alighanem hatalmas „készletből” válogathatunk saját környezetünkön is.
- ✓ Nem kell tenyésztővel vesződnünk. Menhelyről, családoktól hozhatjuk el újdonsült macskáinkat.
- ✓ Nemigen kerül pénzünkbe. A legtöbb keverék cicát ingyen adják.
- ✓ A keverék macskák életerőseks és hosszú életűek.
- ✓ Kevesebb öröklődő betegségre hajlamosak, mint pedig társaik.

hidegebb éghajlaton pedig zömökebbek, mint az általában, vérvonalaik nem távolodhattak el egymástól olyan végletesen, mint a pedigrés macskáké a szelektív tenyésztés eredményeként. Az ék alakú és a belapult arcforma a keverékek közt szokatlan, ám megjelenhet, ha valamelyik szülő egy nem túl távoli felmenője hordozta a számi vagy a perzsa gént.

A legnépszerűbb házi kedvenc

A véletlenszerű szaporodás következtében a keverék macskák külseje és vérmérséklete nem határozható meg pontosan. A rövid szőrű házimacska nagyszerű jellemvonásaival mégis számtalan rajongót és tisztelőt szerez világszerte. A macska csodálatos társ, élvezettel vesz részt a család életében, de sokkal jobban megőrzi függetlenségét, mint a kutya. Jól tud ugyan alkalmazkodni a négy fal közötti életmódhoz, de azért a szabad mozgás minden felkínált lehetőségét megragadja, mert ne feledjük: a házimacska könyörtelen ragadozó, a kis-

▲ *A keverék macskák általában zömök testalkatúak, és számtalan színváltozatuk létezik. A képen két círmos (balra és elől), egy fekete-fehér (középen) és egy vörös (jobbra) látható.*

rágcsálók és madarak pusztítója. Még ha jó kosztot tartják is, a legtöbb keverék cica rendületlenül hazaszállítja vadásztrófeáit, híven a kártevők irtásában szerzett szakértelmének több ezer éves hagyományaihoz.

A keverék macskák – hiszen közülük a természet válogatja ki a legedzettebbeket és legsikeresebbeket – fokozottan életképesek. A kékvérűeknél jóval kisebb arányban rendelkeznek nemkívánatos génekkel (ami a szelektív tenyésztés egyik alapproblémája – lásd 140–141. o.). Megfelelő gondozás mellett rendszerint erőteljesek és hosszú életűek. Ha gondosan választunk, a tipikus keverék cica szépséges, intelligens, játékos és nem túl költséges társunk lesz, némi független beütéssel; odaadó és szerető tagja családjunknak. Ki kívánhat ennél többet?

Lila burma

RÖVID SZŐRŰ MACSKÁK

A HÁZIMACSKÁK TÚLNYOMÓ TÖBBSÉGE RÖVID
szőrű, mivel a rövid szőrzetért felelős

gén domináns a hosszú szőrzetért felelős (recesszív) génnel szemben. A rövid szőr szinte egyeduralkodó volt egészen a 19. század végéig, amikor is kezdetét vette számos, a természetben addig nem létező, hosszú szőrű fajta szelektív tenyésztése.

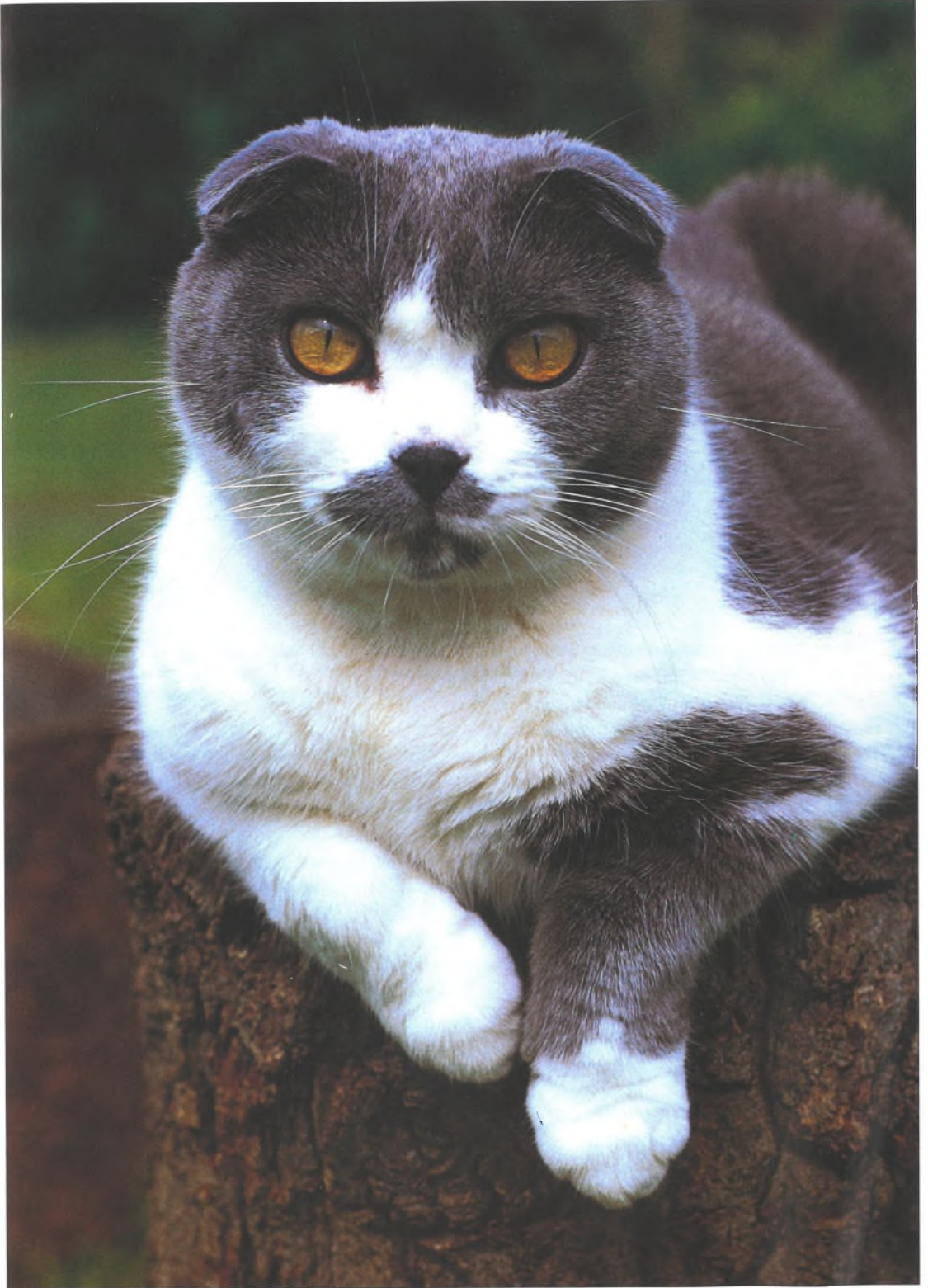
A macskabunda háromféle különböző típusú szőrből áll: a fedőszőrzetet a hosszabb koronaszőrök alkotják, míg a pelyhes aljszőrzet a vastagabb támasztőszőrökből és a puhán kunkorodó valódi pehelyszőrökből tevődik össze. A rövid szőrű macskák koronaszőrei átlagosan 4,5 cm hosszúak, a bundájuk sűrűsége pedig a három szőrtípus keveredésétől függően változhat. A brit, az európai és az amerikai rövid szőrűeknek nagyon sűrű, vízhatlan, szimpla bundájuk van; a „keleti” típusok – pl. az orosz kék – dupla plüssbundázata tömött aljszőrzetet takar; míg a szíami és a vele rokon keleti fajták selymesen fénylő, testhezálló, szimpla bundát viselnek.

A rövid szőrzetet könnyebb karbantartani, mint a hosszút – mind a macska, mind gazdája számára. Aligha tart tovább naponta pár percnél, és ha a fésű nincs kezünk ügyében, megteszi egy kis simogatás is. A csimbókosodás elenyésző, nem gond a vedlés, és a bolhákat meg a többi bőrparazitát jóval könnyebb észrevenni, mivel nem tudnak jól elbújni a kurta szőrzetben.

Akár egy keménykötésű, kis igényű, tanyasi macska az álmunk, akár egy végsőkéig kifinomult szíami vagy valamelyik keresztezése, sőt vonzódhatunk a legújabb, „vadmacskás” típusokhoz, amilyen az ocicat – a rövid szőrű cicák között minden bizonnyal megtaláljuk a kedvünkre valót.

*Skót lógófülű (jobbra)
Főka jegyű szíami (lent)*

Amerikai és egzotikus rövid szőrű

Farok: vastagabb és kicsit hosszabb a brit és európai fajtáknál, a vége tömpe

Fej: tojásdad, míg a brit rövid szőrűé gömbölyű

Törzs: nagy és erőteljes, inkább izmos, mint vastag

Végtagok: közepesen hosszúak, de izmosak

A LEGRÉGEBBEN ELISMERT AMERIKAI FAJTA, AZ AMERIKAI RÖVID SZÖRŰ sokban hasonlít a brit meg az európai rövid szőrűhöz, és szülőházájában legalább olyan népszerű is. Az első házimacskák – egyes források szerint – a 17. század elején az első európai telepesek hajóin érkeztek Észak-Amerikába, és az amerikai rövid szőrűek is tőlük származnak állítólag. A „póri” származású, rövid szőrű házimacskák már jóval az első kékvérű példány bemutatása előtt vígan tizedelték

▲ Az amerikai rövid szőrű kis igényű családi kedvenc, bár elégedettebb, ha szabadon kijárhat. Bundája néha meghökkentően szép, mint például ezé a kék cirmosé.

Észak-Amerika rágcslónépét. A 19. században, amikor a macskakiállítások gombamód elszaporodtak, az amerikai bírák és tenyésztők mégis inkább a látványosabb helyi, hosszú szőrű fajtát, a maine coont kezdték favorizálni. Nem is lett 1965-ig egyetlen amerikai rövid szőrű sem nagybajnok a saját hazájában.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 14 év

A kifejelett egyed testsúlya: 3,5–8 kg

A kölykök átlagos száma egy alomban: 4

Természete: Emberekkel fesztelen és barátságos. Igényli a szabad kijárást. Hivatásos vadász. Szőrét könnyű ápolni, de napi rendszeres fésülést igényel.

Változatai: Egyszínű és teknőctarka, füst, árnyalt, spricelt, cirmos, árnyalt cirmos és bikolor, füst, árnyalt és spricelt bikolor, cirmos bikolor, ezüst cirmos bikolor.

ISMERT EGÉSZSÉGÜGYI PROBLÉMÁK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten az amerikai rövid szőrűhöz kapcsolható.

Közrendűtől a főnemesig

Az amerikai rövid szőrű törzskönyvi vonala a 20. század fordulójára és egy importált brit rövid szőrűre vezethető vissza. Az új fajta kialakítása során további importmacskákat is pároztattak helyi, rövid szőrű egyedekkel. Kezdetben a fajta neve egyszerűen „rövid szőrű” volt, majd „házi rövid szőrű”-re változtatták, végül 1965-ben kapta meg mai nevét, mikor egy ezüst cirmos rövid szőrű elnyerte az Év Macskája díjat. Kezdetben bármely, rövid szőrű házimacskát törzskönyvezhettek, ha megfelelt a fajtastandardnak, ami hatalmas génállomány kialakulásához vezetett. Azóta már egyetlen macskatörzskönyvben sem megengedett az ilyesmi.

Az amerikai rövid szőrű fejlődése némiképp el-

K&F...

- *Szeretnék egy amerikai rövid szőrűt, de ahol lakom, mérges kígyók élnek. Lehet, hogy a cicáim majd kígyóra akar vadászni?*

Amerikai rövid szőrű cicája bizonyára ügyes vadásszá fejlődik – de többnyire csak a zsákmánynak számító fajok keltik majd fel a figyelmét: az egérszerű rágcslók, cickányok, patkányok, nyulak és kisebb madarak. A macskák nagyon ritkán támadnak meg kígyókat, és a kígyómarás a macskáknál sokkal ritkább, mint a kutyáknál.

- *Fekete rövid szőrű cicám, Néró újabban állandóan vakarózik. Nem látok rajta bolhát; de mi más lehetne?*

Szinte képtelenség meglátni a bolhákat vagy a bolha-ürüleket (apró fekete szemcsék) egy fekete macskán. Szorítson egy-két percig nedves rongyot vagy zsebkenedőt Néró szőrére. Ha az anyag apró, fekete pontokat szed fel, melyek nedvesen szétkenve vörhenyes színűek, akkor az bolha-ürülék. Ha se bolhát, se ürüleket nem talál, vigye a cicát állatorvoshoz; kedvence nem bolhás, valószínűleg valami más baja van. (Bőrproblémákról bővebben lásd 92–95. o.)

- *Nemrég vettem egy egzotikus rövid szőrű kölyköt, Zizit. Ugyanolyan gyakran kell őt fésülnöm, mint egy hosszú szőrű macskát?*

Tulajdonképpen igen, csak sokkal rövidebb ideig. Napi egyszeri fésülés vagy könnyű kefézés bőven elegendő, és nem valószínű, hogy szőrcsomókkal vagy filcesedéssel kell majd megbirkóznia.

térő irányt vett brit és európai unokatestvéreihez képest. Testalkata nem annyira zömök, feje hosszúkásabb, fülei nagyobbak, orra és lábai is hosszabbak. Törzsük nyúlánkabb, ugyanakkor erőteljesebb – úgy tűnik, elődeik ekképp alkalmazkodtak gazdáik korai telepese életmódjához. Az amerikai rövid szőrű tenyésztése során ezeket a vonásokat próbálják erősíteni, anélkül, hogy túlhangsúlyoznák őket – ez utóbbi hibát követték el számos, korábban népszerűvé vált fajtánál, ám akkor még nem ismerték kellően a genetika tudományát.

Az amerikai rövid szőrű bundája sűrű, kemény és tömött; éppúgy ellenáll a hideg teleknek, mint a maine cooné. Több mint 30 különböző színű és mintájú változatát tenyésztik, de legismertebb a cirmos – legyen szó a klasszikus barna, vagy a feltűnő rajzolatú ezüst cirmosról. A kalikó (teknőctarka-fehér) meg a bikolor változat is népszerű, és a tenyésztők folyamatosan újabb és újabb színváltozatokkal rukkolnak elő.

Az amerikai rövid szőrű könyörtelen vadász, ám életerejével és higgadt természetével eszményien il-

lik egy élénk, sokgyerekes családba. Bár általában nem követelődző és nincsenek romboló hajlamai, négy fal között nem hozza a legjobb formáját.

Egzotikus rövid szőrű

Ezt a fajtát az 1960-as évek közepén tenyésztették ki perzsa macskák (lásd 182–185. o.) és amerikai meg egyéb rövid szőrűek keresztezése révén. Az eredmény egy rövid szőrű macska lett, puhább, pelyheesebb szőrzettel, gömbölyűbb, hosszában nyomottabb fejformával és tipikus perzsa pofácskával. Az egzotikus rövid szőrű örökölte a perzsák néhány hibáját – pl. a könnyecsatornák elzáródására vagy fogrendellenességekre való hajlamukat. Ugyanakkor a perzsák szelíd természete is továbbél bennük.

A szőrzet színében az amerikai rövid szőrűnél és a perzsánál előforduló összes változat megengedett. A pedigrés cicának csak egzotikus rövid szőrű, perzsa vagy amerikai rövid szőrű felmenői lehetnek. A kiállítási fajtastandard a szőrzet kivételével meg-egyezik a perzsa macskáéval.

▲ Az egzotikus rövid szőrű bundája pelyhes, és perzsa ábrázata van. A perzsa macskák és a rövid szőrűek legelőnyösebb személyiségjegyeit ötvözi. Ideális családi kedvenc.

Brit és európai rövid szőrű

A BRIT ÉS AZ EURÓPAI RÖVID SZŐRŰEK FELTEHETŐEN azoktól a macskáktól származnak, melyeket még a rómaiak hoztak magukkal a Brit-szigetekre. Szinte a macska és a játék mackó keverékének vélhetnénk őket, annyira gömbölydedek és ennívalóak, ugyanakkor a legjobb vadászó fajták közé tartoznak. Zömökebbek, robusztusabbak és jóval csöndesebbek keleti rokonaiknál. Bár tömött szőrzetük, szögletes alkatuk és az egzotikus származás hiánya erősen korlátozza népszerűségüket a kiállítások világában, génjeik számtalan házi kedvenként tartott rövid szőrű macskában megtalálhatók világszerte.

Nagy-Britanniában az 1890-es évek végén az első macskakiállításokat brit rövid szőrűek nyerték, míg el nem homályosította tündöklésüket a hosszú szőrű maine coonok és perzsák népszerűsége. A rövid szőrűek (az amerikai rövid szőrűt lásd a 146–147. oldalon) őse közös, és kezdetben a fajtastandardok sem tértek el egymástól, ám 1982-ben az európai rövid szőrűt külön fajtának minősítették. Ezzel együtt a fajta az egész világon rendkívül ritka, ami nyilván a brit és az amerikai rövid szőrűvel való erős hasonlóság következménye.

Édes unokatestvérek

Elkülönített fajtastandardjaik ellenére a brit és az európai rövid szőrű gyakorlatilag egyforma. Mindkettő kiegyensúlyozott, masszív testű, széles mellkasú cicca. Rövid, erős, arányos végtagjaik, kerekded mancsaik vannak, vastag farkuk vége tömpe. Fejük nagy, gömbölyű és széles, fülük közepes. Nagy, kerek szemükön nyoma sincs a keletiesen ferde metszésnek; színe rézvíörös, narancssárga vagy mélyarany. Az arc-orri rész rövid, széles és egyenes, az ornyereg sekély. Mindkét fajta állkapcsa erőteljes, egyenletes harapással.

► A brit és az európai rövid szőrűek között alig van különbség. Számtalan színvariációjuk létezik; a képek a kék-krem és a fekete-fehér bikolor változatot ábrázolják. A két típus a 20. század első felében csaknem eltűnt, az 1950-es években azonban újrarendítették tenyésztését. A legtöbb rövid szőrű keverék macska részben brit rövid szőrű.

Fajtajellemzők

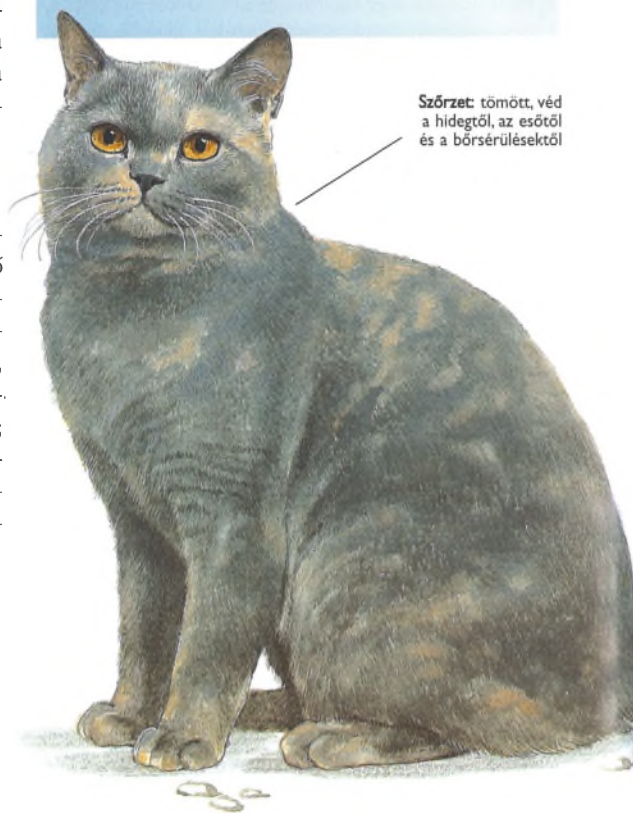
Várható élettartama:	14–15 év
A kifejlett egyed testsúlya:	3,5–7 kg
A kölykök átlagos száma egy alomban:	4

Természete: Nyugodt, elégedett, általában nem túl heves, bár nem szereti, ha emelgetik. Tartása elég egyszerű. Élvezi az ember társaságát, de nem követelődző – jó fajta kezdő gazdiknak. Tartható lakásban, de jobban szeret szabadon ki-be járni. Eredményes vadász. Testápolása egyszerű, érdemes naponta megfésülni.

Változatai: Minden minta nélküli szín, teknőctarka, cirmos, füst, spriccelt és bikolor.

ISMERT EGÉSZSÉGÜGYI PROBLÉMÁK

A fehér színű macskákra jellemző öröklött sükettség kivételével nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten a brit vagy az európai rövid szőrűhöz kapcsolható.

Szőrzet: tömött, véd a hidegtől, az esőtől és a bőrsérülésektől

► A fajtatizsza és keverék rövid szőrűek körében egyaránt népszerű cirmos mintázat a foltúnő, M alakú „homlokránc”-jegyről ismerhető fel. E brit rövid szőrű ezüstös bundája mélyarany szemével gyönyörű kontrasztot alkot. A cica szőre nem igényel különösebb gondozást.

Szörzetük rövid, tömött és erős. Mivel őseiket többnyire hűvös és nedves éghajlat nevelte, a rövid szőrűek vízhatlan bundát növesztettek, és egy kis eső vagy hó cseppet sem riasztja el őket kedvenc foglalatosságuktól, a vadászattól. A napi fésülgetés és sok-sok simogatás kiváló állapotban tartja szőrüket.

Az ezer szín macskája

A rövid szőrű macska szinte minden színváltozatban előfordul. A klasszikus egyszínű típusok a kék (néha külön fajtaként is szerepel „brit kék” néven), a fekete, a vörös, a krém és a fehér. A csokoládé és a lila újabb jövevények a palettán, és a klasszikus cirmos mintázat is változatlanul népszerű – ám az ezüstös alapon sűrű, fekete mintázattal ékített ezüst cirmosnál elbűvölőbb macska nemigen él a földön. Teknőc-tarka és teknőc-tarka-fehér bikolor csak nőstény macska lehet, mert a teknőctarkaság nemhez kötött mintázat. Spriccelt, füst és bikolor változatok gazdagítják a választékot, és újabban tért hódít a pettyes

cirmos mintázat is, minden lehető színben. A legtöbb rövid szőrű szeme arany vagy rézvörös, de a fehér macskák lehetnek kék vagy felemás szeműek (egyik szemük kék, a másik másmilyen színű) is.

A brit kék közeli rokona a karthauzi. Ez a francia macska állítólag egy 16. századi kolostorból származik. Úgy tűnik, csupán annyi a különbség, hogy a karthauzi macska feje nem annyira gömbölyű, bundája pedig egy csöppet ezüstösebb.

Fej: nagy, gömbölyű, pofácskája telt, orra széles

Törzs: erős, alacsony felépítésű, a hát hosszú. A nőstény valamivel kisebb, mint a hím.

Farok: rövid, olyan vastag, mint a végtagok, a vége tömpe

▲ A rövid szőrű, francia macskafajta, a karthauzi csaknem ugyanolyan, mint a kék brit rövid szőrű, bár eredetileg nagyobb termetű volt. Őseinek családjája csaknem 500 évre nyúlik vissza.

Mindkét rövid szőrű fajta honosította a sziámi mintázatot, melyben a színjegyek csak a testvégekre korlátozódnak a világos alapszínű szőrzeten. Az alapszín sötétebb, mint a sziámié, és a koral még inkább besötétül. A változatokat Nagy-Britanniában főka színjegyes brit rövid szőrűnek, Európában pedig főka rövid szőrűnek hívják.

Ne emelgess!

A rövid szőrű fajtákhoz tartozó cicák robusztusak, kedvesek és intelligensek. Nem annyira temperamentumosak, mint a keleti rövid szőrűek (lásd 164–165. o.), de nem is olyan lármások vagy követelődzőek. A kiállítások szervezői és a macskatenyésztők viszont megerősíthetik, hogy a rövid szőrű kifejezetten nem kedveli, ha fölemelik, ami persze nem akadályozza meg abban, hogy az ölünkbe telepedjen egy kis kényeztetésre – de csak ha úri kedve úgy diktálja. Tenyésztése könnyű, és a kölykök egyformán életerősek. Egy különös rendellenesség folytán a legtöbb rokon fajtával ellentétben a brit rövid szőrűek mintegy fele a B vércsoportba tartozik.

K&F...

● Hamarosan megszületik az első kisbabánk, és azon aggódunk, hogyan viselkedik majd a macskánk. Félix kétéves ezüst cirmos, aki hozzászokott ugyan a gyerekvendégekhez, de csecsemővel eddig még nem akadt dolga.

A legtöbb rövid szőrű meglehetősen oldott alaptermészetű, úgyhogy a cica bizonyára minden nehézség nélkül elfogadja majd a kisbabát. Mindenesetre ne engedje a gyerekágy közelébe, és ne hagyja magára egy szobában a csecsemővel. Alakítson ki egy házirendet, amit a baba megszületése után is be tud tartani. Például ha Félix eddig az ágyon aludt, ezentúl ne tehesse. Az is nagyon fontos, hogy a baba érkezése után se foglalkozzanak vele kevesebbet, mint előtte.

● Fehér európai rövid szőrű cicánk, Kamilla legkedvesebb időtöltése a napfürdőzés. Valaki azt mondta nekem, hogy leéghet a naptól. Viccett?

Egyáltalán nem. Fehér szőrű, arcú vagy fehér fülű macskák igen könnyen kaphatnak bőrbetegséget a túl sok napfénytől. A legérzékenyebb és a leégésre leginkább hajlamos részek a fülkagylók és az orr, melyeken a sugárzástól kis, piros, kivarasodott területek jelenhetnek meg, amelyek aztán elrákosodnak. A saját érdekében ne engedje ki Kamillát napos időben. Kérjen tanácsot állatorvosától, hogyan használhatja a cica napolajat.

Orosz rövid szőrű

MÉLTÓSÁGTELJES ÉS SZÉP – A LEGTÖBB MACSKABARÁT véleménye szerint az orosz rövid szőrű ideális szobamacska. A fajta az észak-oroszországi Fehér-tenger mellől származik, és a 19. század folyamán jelent meg Nagy-Britanniában. Észak-Amerikában már 1900-ban ismerték, de az 1950-es évekig nem terjedt el igazán. A cica szőrének színe eredetileg kék volt, és a hagyományörzők a mai napig makacsul ragaszkodnak ehhez a variánshoz, de azért létezik fekete vagy fehér bundájú orosz rövid szőrű is, főleg Európában és Új-Zélandon.

Az orosz rövid szőrű alapvetően „keleti” típusú macska. Termete karcsú, csontjai finomabb szerkezetűek, és a feje is hosszabb, inkább ék alakú, mint a többi rövid szőrűé. Népszerűsége dacára az orosz rövid szőrű csaknem kipusztult a második világ-háború alatt, ám végül finn kék és kék szíami macskák keresztezésével sikerült újjáéleszteni. Brit tenyésztők ezzel a technikával túlzottan keleties megjelenésű cicákat kezdtek szaporítani. A kiállítási fajtastandardot 1965-ben átírták, hogy elősegítsék a visszatérést az orosz kék alaptípusához.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 14 év

A kifejlett egyed testsúlya: 3,5–5 kg

A kölykök átlagos száma egy alomban: 4

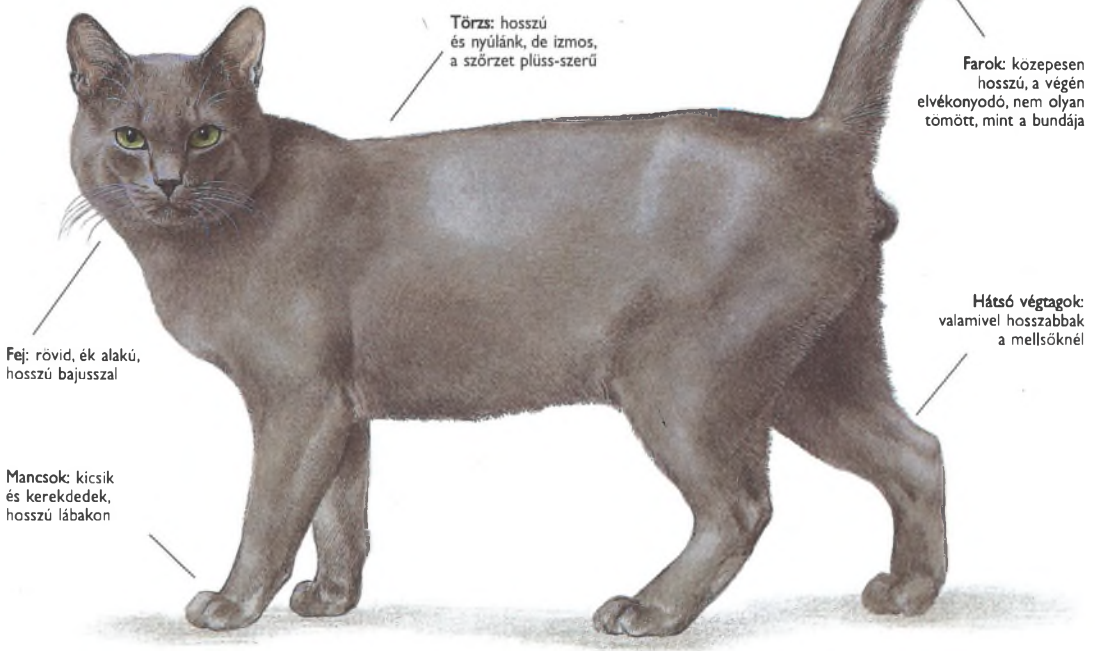
Természete: Nyugodt, barátságos, de idegenekkel félénk. Nem viseli jól a változásokat. A legkevésbé destruktív macskák egyike; tökéletes szobacica. Csak minimális testápolást igényel: a simogatás és szarvasbőrös átdörzsölés elegendő. Egyes tenyésztők szerint szőre akkor a legszebb, ha soha nem látott keféet vagy fésűt.

Változatai: Kék, fekete, fehér.

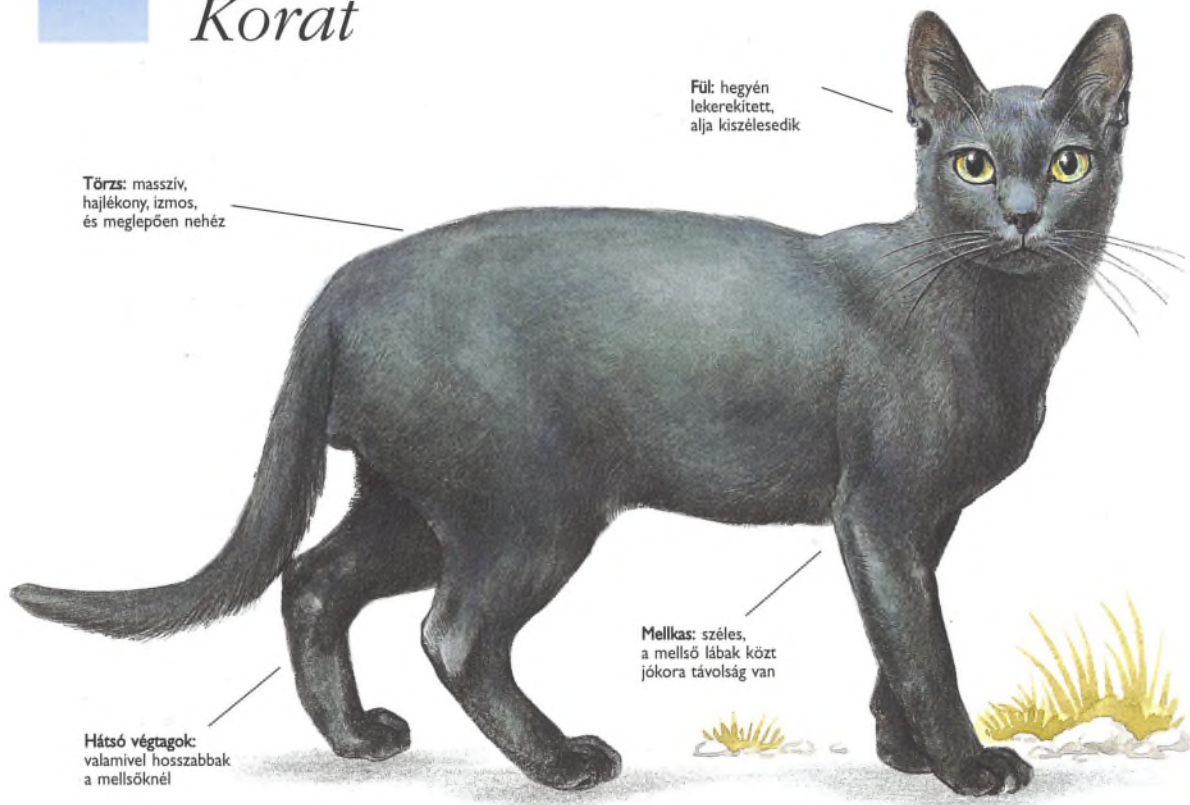
ISMERT EGÉSZSÉGÜGYI PROBLÉMÁK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten az orosz rövid szőrűhöz kapcsolható.

▼ *A hagyományos orosz rövid szőrűnek ezüstös fényű, kék bundája van. Roppant elegáns társ, de a zajos családi élet nem igazán neki való.*

Korat

A THAIFÖLDI SZÁRMAZÁSÚ KORAT SZERENCSEÁLLATNAK számít hazájában. Thai nyelven „si-sawat”-nak nevezik, ami azt jelenti, „a jólét hordozója”; nemzetközileg elterjedt nevét pedig a Korat-vidékről kapta, amely az ország legészakkeletibb csücskében elterülő magasfennsík. Itt már a 14. század óta ismerik, és az Ajutthaja Királyság (1350–1757) idején keletkezett Macskák könyve verseiben is szerepel.

Mint látható, hosszú családfával rendelkező, ősi fajtáról van szó, Thaiföldön és Ázsián kívül mégis csak nemrég vált ismertté. Állítólag az első exportált korat macskát egyszínű, kék szíamiként jellemezték, és a 19. század végén mutatták be Nagy-Britanniában. A fajta újabb kori története azonban csak 1959-ben kezdődött, amikor az első bangkoki tenyészpár megérkezett az Egyesült Államokba. Komoly feltűnést keltettek, és 1966-ra a korat fajtát hivatalosan is elismerték. Európában erre 1972-ig kellett várni.

▲ A kékezüst korat még szülőhazájában, Thaiföldön is ritkaságnak számít, és a hiedelem szerinti jólétet és szerencsét hoz gazdájának. Nagyra becsülik egyéniségéért, kedves természetéért is.

Szív alakú fej

A korat sok szempontból hasonlít az orosz kékre, de azért lényeges különbségek is vannak köztük. Igaz, hogy ez a macska is feltűnően csinos jószág, igéző, zöld szemekkel és rövid, ezüstöskék bundával, ám a feje távolról sem emlékeztet az oroszéra – sokkal lágyabb benyomást kelt. A korat feje szemből nézve szív alakú, oldalról pedig rövidebb, mint az orosz kéké, és a homlok meg az orr íve egy ponton enyhén megtörik. A cica szeme mintha túlméretezett lenne az arcához képest. Ha tágra nyitja, kerekdeden foszforeszkál, félig lehunyva pedig keletiesen metszett. A ragyogó zöld szemszín csak az ivarérettség, vagyis 2–4 éves korban alakul ki.

K&F...

● *Korat cicánk, Leila utálja, ha fésűlik – szerintünk azért, mert nagyon érzékeny a bőre. Mit tegyünk, hogy mindig csini legyen a szőre?*

Próbálja meg nedves szarvasbőrrel fényesíteni a bundáját. Ha elég gyöngéden csinálja, a cica szinte biztosan élvezi majd, a szőre pedig ragyogni fog tőle.

● *Épp most néztünk meg egy alom 11 hetes korat kölyköt, mert szerettünk volna venni egyet. Az anyamacska gyönyörű volt, az igaz, a kölykök viszont elég rondák, így aztán lemondunk róluk. Gyakori az ilyen eset?*

Fura, de ahogy a korat kölykök cseperednek, úgy tűnik, átesnek egy „csúnya” perióduson – akárcsak a rút hattyúfiókák, mielőtt kifejlődne belőlük a felnőtt hattyú. Ne mondanak le a koratról! Kiscicájuk ugyanolyan gyönyörű lesz, mint a mamája.

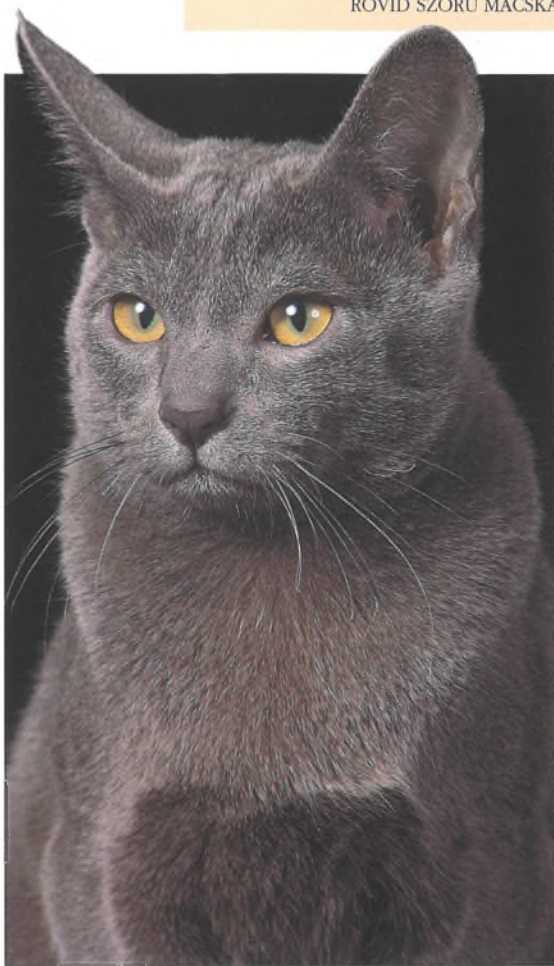
● *Nem tehetek meg otthon három lépést anélkül, hogy korat cicám, Kiki ne lenne folyton a sarkamban. Mélységesen ragaszkodik hozzám, és bár ez jólesik, aggodom, hogy amikor én munkában vagyok, unatkozik és magányos. Segíthetne esetleg egy macskapajtas?*

Igen, úgy gondolom, ez jót tenne Kikinek. A koratok nagyon erősen ragaszkodnak az ember társaságához; macskája bizonyára hiányolja önt. Két korat többnyire remekül elvan együtt, és elszórakoztatja egymást. Kiki feltehetően kevésbé kötődik majd önhöz, de kiegyensúlyozottabb és életvidámabb lesz.

A kölykök és a serdülő macskák szeme a sárga, a borostyánsárga és a zöldes borostyánszín között váltakozik. A magasan tűzött, nagy fül egyfajta éber arckifejezést kölcsönöz a cicának. A koratok izomzata jól fejlett és erős.

Bundájuk rövid, az aljszőrzetük hiányzik. A kék szőrzetet a koronaszőrök csúcsának ezüstös árnyalata fémesen csillogóvá varázsolja. Ha az orosz kék hasonló színű, dupla bundáját lelapítjuk, hamarosan visszaugrik eredeti formájába, a korat finom szőrzete viszont eleve a testéhez simul, és elég néhányszor áttörölni ronggyal vagy fésűvel.

A korat halk szavú, érzékeny és intelligens macska. Ha elég szeretetet és sok-sok figyelmet kap, szorosán kötődik gazdájához, meglehetősen igényes, határozott, és szereti érvényesíteni az akaratát. Így aztán, ha egész nap magára hagyjuk, könnyen rákap az önfejtő, territoriális viselkedésre. Idős korára is megőrzi játékos természetét, és igen jól idomítható. Jó anya, de kis létszámú almot hoz világra.

▲ *A szív alakú fejecske gömbölyded vonala és a nagy, zölden sugárzó szempár szelíd és kedves megjelenést kölcsönöz a koratnak. A cica éber és intelligens tekintettel néz a világba.*

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	16 év
A kifejlett egyed testsúlya:	2,5–4,5 kg
A kölykök átlagos száma egy alomban:	1–3
Természete: Nem hangoskodó, de erős személyiség – megköveteli a figyelmet, akaratát jól érvényesíti. Néha tolatkodó. Természeténél fogva társas lény, erősen kötődik az emberekhez. Játékos, jól nevelhető.	
Változatai: Az egyetlen szín a kék.	

ISMERT EGÉSZSÉGÜGYI PROBLÉMÁK

GM1 és GM2 – Ritka neuromuszkurális betegségek, melyek olykor megtámadhatják a koratot. Vérvizsgálattal kimutathatóak.

Devon és cornish rex

MINDKÉT REX FAJTA BUNDÁJA EGYEDÜLÁLLÓ a macskák világában – rövid bársonyos szőrzetük szabályosan fodrozott vagy hullámos. Erről, és egymáshoz annyira közeli származás helyükről, Anglia délnyugati tenger mellékéről, arra lehetne következtetni, hogy egyazon fajta két változatáról van szó, de a tények nem ezt igazolják. A tenyésztők ugyanis két teljesen külön fajtára bukkantak két, egymással rokonságban nem lévő állatban, melyek egymástól függetlenül, 10 évnyi különbséggel ugyanazon a genetikai mutáción estek át. Ez a mutáció ismert egereknél, patkányoknál, nyulaknál és lovaknál is. Már a macskák különlegessége is biztosította, hogy a tenyésztők nem hagyják kihasználatlanul a két vérvonalat. Amerikában a Macskabarátok Egyesülete (CFA) az újabb fajta, a devon rex spontán felbukkanása után mindössze három évvel, 1963-ban elismerte a rextet, mint fajtát, ám 1979-ig a kétféle rex között nem tett különbséget. Létezik egy harmadik, elfogadott rex macskafajta is, a német rex, amely azonban genetikailag azonos a cornish rexszel.

Mindkét rex fajta karcsú, ívelt hátú, fejük aránytalanul kicsi, fülük jókora, ami olykor amolyan „földönkívüli” külsőt kölcsönöz nekik. De népszerűségüket legalább annyira köszönhetik természetüknek, mint küllemüknek – kedves, intelligens, társaságkedvelő cicák. A legtöbb macska csak olyankor csapkod a farkával, ha dühös, vagy ha fél, ám a rex akkor is csóválja a farkát, ha elégedett. Igen élénk és mozgékony, könnyű tenyésztetni, és rendszerint jó anyának bizonyul.

► Három pici furcsaság. A devon rex kölykök villámgyorsan fejlődnek, de egész életükön át megőrzik pajkos, kíváncsi természetüket.

K&F...

● Mennyit kell fésülni egy rexet?

Naponta kefélje át egy határozott mozdulattal a nyakától a farkáig – vagy könnyedén dörgölje végig egy kendővel. Többre általában nincs is szükség ahhoz, hogy egy rex szőre puha és fényes legyen.

● Szeretnénk egy macskát, de a lányunk asztmás, és aggódunk, hogy esetleg allergiásan reagál a macskaszőrre. Ismerve betegségét, jól tesszük, ha rextet választunk?

A rexekek nem vedlenek, így ideális kedvencei lehetnek a belélegzett macskaszőrre allergiás embereknek. Néha azonban pusztán az állat simogatása vagy a nyálával való érintkezés is kiválthatja az asztmát. Kérjék meg orvosukat, hogy tesztelje lányuk allergénérzékenységét, mielőtt vállalnának bármilyen cicát.

● Kissé északabbra költözünk cornish rexünkkel, Ringóval egyetemben. Tudom, hogy a rexekek fázósak. Hogyan segíthetnénk neki megbirkózni a hideggel?

Valószínűleg azt tapasztalja majd, hogy Ringónak nemigen lesz kedve kijárni, míg hozzá nem szokott az alacsonyabb hőmérséklethez. Ha mégis kimerészkedne, adjon rá egy cicaruhát vagy testhez álló mellénykét, az majd melegen tartja. Könnyen meglehet, hogy megnő majd az étvágya és meghízik – így a maga módján ő is védekezik a hideg ellen.

▼ A cornish és devon rexet külön fajtként ismerik el. A cornish rex (a képen) végtagjai hosszabbak, gerince íveltebb.

Pudlicica

Ezzel a becenévvel – amely a göndör szőrzet meg a farkcsóválás következménye – többnyire a devon rexet illetik, mivel bundája kissé hullámosabb és durvább, mint a puha, bársonyos szőrű cornishé. Más szembeötlő különbség is van a két fajta testalkata közt. A cornish rex feje és törzse a szíamiéra emlékeztet a hosszúkás, háromszögletű fejforma és a keleti vágású szemek miatt. (Mikor az első behozott cornish rexeket Amerikában az ötvenes-hatvanas években tenyésztetni kezdték, gyakran frissítették szíami macskákkal az állományt.) Hosszú lába a magasba emeli törzsét, s ettől az ívelt hát még hangsúlyosabb. A devon rex szélesebb, manószzerűen huncut képét hatalmas, alacsonyan tűzött fül, nagy, kerek szempár, szűrös, göndör bajusz és rövid orr tesz ki teljessé. Mindkét fajtának hosszú, elegáns farka van. A gyakori génfrissítő keresztezések következtében szinte minden színben és mintázatban előfordulnak.

Egyik fajta sem igényel a minimálisnál több testápolást, és szinte alig vedlenek. Ha hűvösebb vidékre keverednek, extra zsíréteget növesztenek a hideg ellen, és korábbi, szikár testalkatuknak nyoma vész.

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	12–13 év
A kifejlett egyed testsúlya:	2,5–4,5 kg
A kölykök átlagos száma egy alomban:	3–6
Természete:	Játékos és barátságos. Igazi családi macska, élvezi a társaságot. Könnyű szaporítani.
Változatai:	Minden szín és mintázat, a színjegyeset, a szépiát és a nyércet is beleértve.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

A rendellenességek ritkák, de létezik néhány, a fajtára jellemző fogyatékoság.

Görccsös hajlam – Devon rex kölykök 3 hónapos kora körül jelentkezhet. A cica ideges lesz, könnyen pánikba esik, nehezen áll lábra, fölkapkodja lábát járás közben, hamar kiherül. Feje a mellkasára hanyatlik, emiatt nehezen eszik, és gyakran köhög vagy hány. A betegség ritka, és feltehetően örökletes.

Ínygyulladás – Elég gyakori betegség, akárcsak az íny-sorvadás.

Szörtelenség – Néha előfordul a bajusz hiánya is.

Skót lógófülű

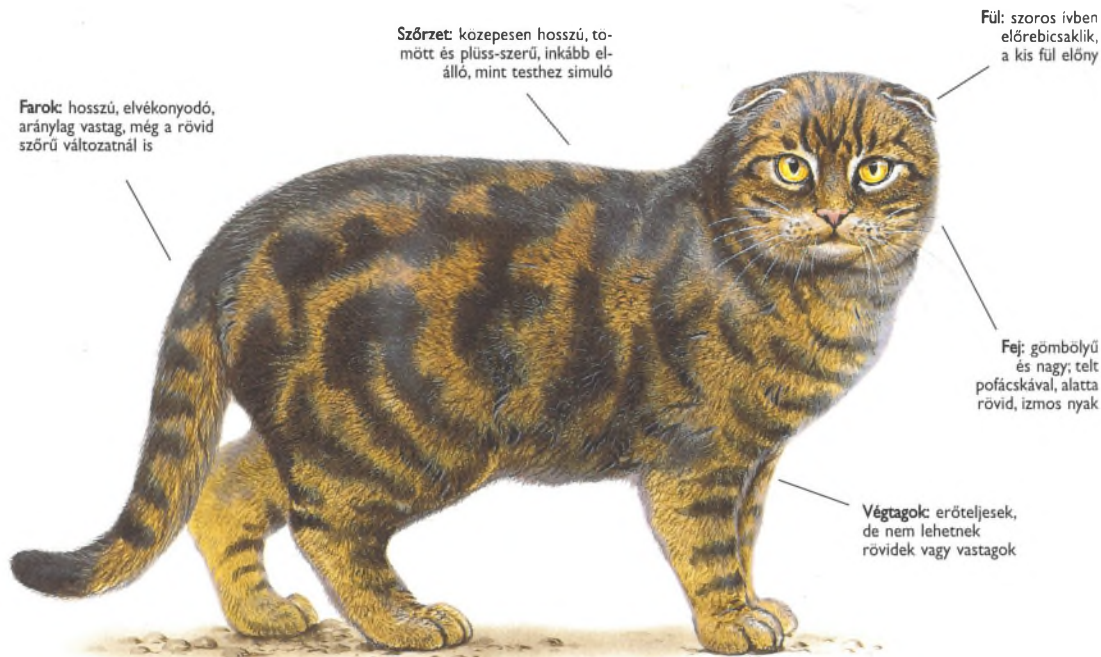
A SKÓT LÓGÓFÜLŰ JÓ PÉLDÁJA A SPONTÁN MUTÁCIÓNAK. 1961-ben Skóciában egy pásztor észrevette, hogy a farm egyik macskájának, Susie-nak furcsán előrebecslik a füle. Mikor Susie lógófülű kiscicáknak adott életet, a pásztor és felesége magukhoz vettek egyet, és brit rövid szőrűvel keresztezve megpróbálkoztak a tenyésztésével. Végül egy macskakiállításon találkoztak egy genetikus hölgygel, aki elvitt egyet a lógófülű cicák legújabb nemzedékéből, hogy megkeresse a mutáció okát. Az ő munkája derített fényt arra, hogy a lógófülűt egy domináns génváltozat (*allél*) a felelős, vagyis minden skót lógófülű cica valamelyik szülőjének hordoznia kell ezt a génváltozatot. Ilyesformán tehát minden valódi skót lógófülű macska Susie leszármazottja.

▼ A skót lógófülű lényegében egy közepes termetű, szabályos rövid szőrű gömbölyű fejű és jellegzetes, előrebecslik a fülekkel. A rövid szőrűek összes színváltozatában elfogadott. A képen láthatóhoz hasonló cirmos mintázat mindig is kedvelt volt.

A tenyésztés viszonylag korai szakaszában került Amerikába néhány példány tanulmányozás céljából. Hamar fölkeltek a tenyésztők érdeklődését, így a skót lógófülű 1973-ra bejegyzett fajta, 1978-ra pedig teljes versenyjoggal rendelkező, kiállítási macska lett, és mára a tíz legnépszerűbb macskafajta között szerepel az Egyesült Államokban. Ezzel szemben Nagy-Britanniában nem engedik törzkönyveztetni az ilyen cicákat, mert az előrebecslik a füle sükettséghez és más rendellenességekhez vezet.

Bagolyforma rövid szőrű

A skót lógófülű arca jellegzetesen gömbölyded, szeméi tágra nyílt karikák, a szorosan előrebecslik a fülkagylók pedig a koponya gömbölyded formáját hangsúlyozzák. Az összehatás egy szomorkás, bagolyábrázatú macska, amely egyébként egy brit vagy amerikai rövid szőrűre emlékeztet. A lógófülű szeméit elválasztó széles és rövid ornyereg kissé ívelt, néha enyhe stopja van.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 14–15 év

A kifejlett egyed testsúlya: 3–6 kg

A kölykök átlagos száma egy alomban: 3–4

Természete: Jámbor és szerény, de szüksége van társaságra. Remek családi kedvenc. Szereti a gyerekeket. Lágy hangon nyávog. Gondozása könnyű. Jól bírja a hideget, és szeret vadászni.

Változatai: Minden, a brit és az amerikai rövid szőrűnél előforduló szín, kivéve a csokoládét és a lilát, minden mintázat a sziámi és a himalája kivételével.

ISMERT RENDELLENSÉGEKK

A tanyasi ősöknek köszönhetően a skót lógófülű általában ellenálló a betegségekkel szemben, de a lógó fülelt felelős, domináns gén egyes esetekben öröklött rendelle-

nségekhez vezethet. Az ilyen fogyatékkosságot mutató állatokat nem szabad szaporítani:

Rendellenesen lógó fül – Nem minden skót lógófülű büszkélkedhet mintaszerűen kicsi, szorosan lekonyuló fülekkel. Egyesek példányok füle annyira előrebecsaklik, hogy szinte teljesen elzárja a fülnyílást, míg másoknak nagy, leffegő fülei vannak. Mindkét hibának a fül szellőzése látja kárát.

Vastag végtagcsontok – A skót lógófülű fark-, comb- és lábszárcsontjai túl nehézzé és vastaggá fejlődhetnek. Noha a betegség nem életveszélyes, kényelmetlenségekkel és az amerikai kiállításokról való kizárással jár.

Süketség – Korábban gyakorinak vélték a skót lógófülűek körében, de ma már egy színgénnel hozzák kapcsolatba. Csak fehér lógófülűeknél fordul elő.

● *Szeretnénk egy skót lógófülűt, de azt hallottuk, hogy könnyen kapnak fülrühátka-fertőzést. Igaz ez?*

Fülszerkezete miatt a skót lógófülű számos fülbetegsége hajlamos, így az atkásságra is. Mivel füle túlságosan előrebecsaklik, elzárhatja a hallójárat nyílását, s emiatt a fül nem szellőzik kellően. A nyirkos fül viszont könnyebben fertőződik. A lógófülűeknek tehát ügyelni kell a fül tisztántartására. Ha ez esetleg gondot okoz, válasszon inkább kurta vagy széles füllű fajtát, például brit rövid szőrűt, melynél feltehetően kevésbé találkozik ilyen problémával. Ám ha tisztán tudja tartani kedvence fülét, skót lógófülűjének sem lesz több baja a fülével, mint bármely más fajtának.

● *Skót lógófülű cicánk, Ajsa most egy éves, és tenyésztésre szánom. Azt hallottam, hogy nem pároztathatom másik skót lógófülűvel. Milyen lehetőségeim vannak?*

Ha olyan skót lógófülűvel pároztatja, melynek füle szintén előrebecsaklik, nagyobb a valószínűsége a kölykök fark- és végtag-rendellenességeinek, így aztán két lehetőség közül választhat. Pároztathatja brit és amerikai rövid szőrűvel, vagy egy lógófülű nőténytől született normális füllű kandúrral. Mivel a lógó fülelt felelős gén domináns, az alomnak kb. a fele lógó füllel fog születni. A többiből remek házi kedvenc lehet, de felhasználhatják őket későbbi tenyésztési programokban is. Érdemes lenne belépni a helyi macskabarátság-egyesületbe, és kapcsolatot létesíteni más lógófülű-tenyésztőkkel.

A lebecsakló fül ideális esetben kicsi, a hegyén lekerékített, és úgy állhat a fejtetőn, mint egy sapka. A fark közepes vagy hosszú, hajlékony és a végén elvékonyodó.

A lógófülű bundája rövid, puha és tömött; csaknem minden mintázat és szín megengedett, ami a brit és az amerikai rövid szőrűnél előfordul. Susie első almai óta születnek hosszú szőrű skót lógófülű cicák is, de mivel a hosszú szőrért felelős gén recesszív, ez a változat elég ritka. Egyébként csak a szőrzet hossza jelent különbséget.

Születéskor még minden kismacska füle egyforma, ám a 4 hetes kor környékén, mikor a többi cicafül elkezd felegyenesedni, a lógófülűké szemmel láthatóan előrekornyad. A bicsaklás is sokféle lehet: míg eleinte az egyszeres hajlat volt a divat, addig napjaink kiállítási macskáik már triplán megtört, szorosan lehajló füllel rendelkeznek. A skót lógófülűt továbbra is keresztezik brit és amerikai rövid szőrűvel, hogy megelőzzék a csontrendszer torzulásait.

A skót lógófülű kedves, szerény macska. Szereti a családi életet, de ha kijárhat, ügyes vadásznak bizonyul. Jól tűri a kemény, hideg időt is, és ellenálló a betegségekkel szemben, mint a legtöbb tanyasi macska. A lógófülűek szeretik a társaságot, ezért nem szerencsés hosszabb időre magukra hagyni őket. Sokuknak megvan az a kedves szokása, hogy egyenesen ülve fél manccsal megpacskolják gazdájuk lábát. Gyakran hanyatt fekvéskor alszanak, és minden lábuk égnek mered.

Amerikai kunkorifülű

AZ AMERIKAI KUNKORIFÜLŰ EGY ÚJ MACSKAFAJTA – 1981-ben bukkantak rá, és alakították ki Dél-Kaliforniában. Nem kiagyalt fajtáról van szó, hanem egy természetes génmutáció alapján végrehajtott tenyésztési program eredményéről. Egy fekete, hosszú szőrű, kóbor házimacska, Shulamith volt az első, akin megfigyelték a fül rendkívül jellegzetes kunkorodását. Egy házaspár örökbe fogadta, majd pároztatta a cicát, és a világra jött kölykök fele szintén kunkori fülű lett – új fajta született. Furcsa módon az alomban akadtak színjegyes kunkorifülű cicák is.

Mivel Shulamith, a tenyésztő első láncszeme hosszú szőrű volt, a hosszú szőrért felelős gén pedig recesszív, a korai kunkorifülűek egytől egyig hosszú szőrű cicák voltak. Hamarosan kifejlesztették a rövid szőrű változatot is, de a szaporítás gyakran hosszú szőrű egyedeket eredményezett a lappangó hosszú-szőrgén miatt. Az amerikai kiállítási fajtastandard szerint a hosszú és rövid szőrű változatok azonos elbírálás alá esnek, a szőrzet kivételével.

Az amerikai kunkorifülű legfigyelemreméltóbb vonása a különleges fültartás, vagyis az, hogy a genetika-ilag módosult fülporc miatt a fülkagylók félhold alakban hátrahajlanak. A gén, amely ezért a tulajdonságért felelős, egy domináns génváltozat, vagyis ha egy macska adott génpárjából az egyik az egyenesen álló, a másik meg a kunkori fül génje, akkor az állat mindenképp kunkorifülű lesz. A fül nagy, az alapja széles, és leg-

▲ Ez a cirmos bikolor amerikai kunkorifülű egy hosszú szőrű változat. Bundája finom, selymes tapintású, de a macska egyébként semmiben nem különbözik a rövid szőrű típustól.

alább 90°-ban kell hátrakunkorodnia. A kemény fülporcnak a fül tövétől legalább a magasság egyharmadig kell érni. A tenyésztők a kunkorodás mértéke szerint egyenes, illetve első-, második- és harmadfokú kunkorkategóriákba sorolják a füleket. A kiállítási minőségű amerikai kunkorifülűnél szinte kivétel nélkül alapkövetelmény a maximális harmadfokú kunkor.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 13–15 év

A kifejlett egyed testsúlya: 3–5 kg

A kölykök átlagos száma egy alomban: 3–5

Természete: Szelíden aktív, kíváncsi, gyöngéd cica. Élvezi a családi életet, jól tartható lakásban, de szeret kijárni is. Jól idomítható. Általában nem hangos, de néha elég beszédes. Hosszú és rövid szőrű változatai is vannak. Mindkettőt elég könnyű gondozni, mert kevés az aljszőrzetük.

Változatai: Egyszínű, teknőctarka, füst, árnyalt, spriccelt, cirmos, ezüst cirmos, bikolor, cirmos bikolor, színjegyes, hiúz.

ISMERT RENDELLENESSEGEKK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten az amerikai kunkorifülűhöz kapcsolható, kivéve a fülkagyló porcának elhajlásából eredő problémákat.

Rossz illeszkedés – A két fül szembeszökően eltérő szögben görbül. Ez a legfeltűnőbb probléma, a macskának viszont általában nem okoz kellemetlenséget.

Meszesedés – Ott fordulhat elő, ahol a fülporc erősen megtorlik – ugyanitt bőrbetegség is felléphet.

Leégés és bőrrák – Létező veszély, különösen a fehér amerikai kunkorifülűeknél, mivel a gorbület miatt a fülkagyló érzékeny, belső felületének nagyobb része van kitéve az ultraviola-sugárzásnak.

K&F...

● Könnyen megsérül az amerikai kunkorifülű macska füle?

Ha rángatják vagy ki akarják egyenesíteni, megsérülhet a fülporc. Ez fájdalmat okoz a macskának, és tönkre tehet egy kiállítási állatot.

● A tenyésztő nem engedte hazavinnünk amerikai kunkorifülű kiscicánkat, Vacakot 16 hetes koráig. Mi volt ennek az oka?

A kiscicák füle pár napos korukban kezdenek el kunkorodni, de végleges kunkoriságát csak 16 hetes koruk körül éri el. Ha egy kölyök bajnokesélyesnek tűnik, a tenyésztő általában megtartja magának. Leendő gazdaként győződjön meg, hogy a tenyésztő nem hanyagolta-e el a kölykök korai szocializációját, és az oltásokat beadatta-e nekik a megfelelő időben (lásd 18–19. o.).

● Amerikai kunkorifülű cicánk, Szamanta kilenc hónapos, és tüzel. Szeretnénk, ha lennének kiscicái. Lehet baj belőle, ha egy másik kunkorifülűvel pároztatjuk?

Nem. Az amerikai kunkorifülűek gond nélkül pároztathatók egymással, hiszen sok generáció pároztatása után sem jelent meg náluk letális gén.

● Egy barátom macskája, melyet egy másik amerikai kunkorifülűvel pároztattak, egyenes fülű kiscicákat hozott a világra. Lehet, hogy a mama nem fájtatizta?

De, valószínűleg az. A fül kunkoriságáért felelős gén domináns jellegű, ami azt jelenti, hogy minden macska füle hátrakunkorodik, ha hordozza ezt a gént. Hogyha egy heterozigóta kunkorifülű macskát (amely egyik szülőjétől az egyenes fül génjét örökölte) egy másik heterozigótával pároztatunk, akkor a kölyköknek nagyjából háromnegyede lesz csak kunkorifülű, a többiek füle normális – ettől persze a szülők még amerikai kunkorifülűnek tekinthetők. Ha pedig az egyik szülő vagy akár mindkettő kizárólag a kunkori fülért felelős, domináns gén hordozója (homozigóta), akkor az összes kölyök valódi kunkorifülű lesz.

► A rövid szőrű fekete amerikai kunkorifülű voltaképpen egy szabványos rövid szőrű macska, egyetlen jellegzetes eltéréssel. Családi kedvencként és kiállításon egyaránt beválik.

Farok: a törzshöz képest hosszú, a végén elvékonyodik

Törzs: hosszú, közepesen nehéz, a szőrzet sima, lehet hosszú vagy rövid

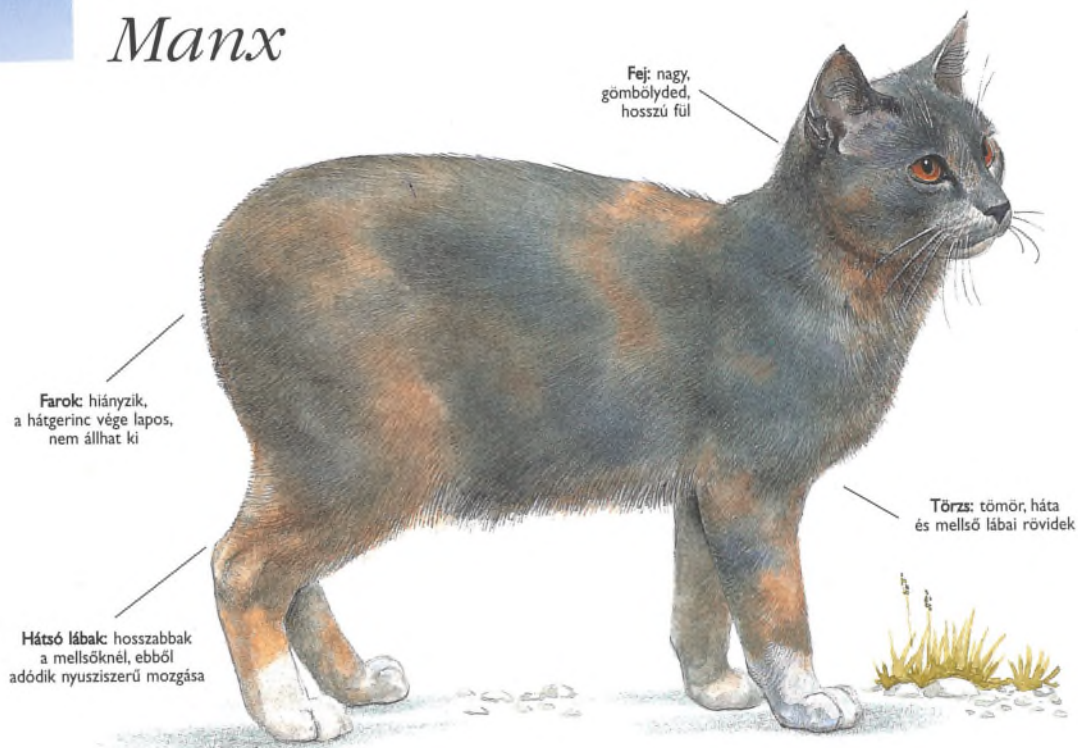
Fül: nagy, hátrahajló, formája ellenére ugyanúgy forgatható, mint a szabványos cicafülek

Az amerikai kunkorifülű általános megjelenését tekintve közepes termetű, „keleties” testalkatú macska, mérsékelten ék alakú fejjel. Arcorri része gömbölyű ívű, stop nélkül. A dióforma szemeket fölül ovális, alul kerekded szemhéjak keretezik. A kunkorifülű szeme nagy, tisztán csillogó; színe bármilyen lehet, kivéve a színjegyesekét, amelyek mind kék szeműek. A rövid szőrű változat bundája puha és rövid, minimális, testhez simuló aljszőrzettel. A farok a tövé-nél széles, majd fokozatosan elkeskenyedik; hossza a törzsével egyenlő.

A kunkorifülű élénk és kotnyeleskedő, másfelől békés, alkalmazkodó fajta. Gazdáihoz gyöngéden ragaszkodik, könnyen elfogad új helyzeteket és új embereket. Általában véve nem követelődző vagy tolazkodó, de élvezi a játékot, és némi egyszerűbb apportírozásra is megtanítható. Mivel ősei házimacskák, kedveli a családi életet, és jól tűri a lakásban tartást. Ha amerikai kunkorifülűnk van, biztos számíthatunk rá, hogy rendszeresen az ágyunkban vagy akár a fürdőkád szélén találjuk. A szabadon kijáró cica házon kívül is magabiztos, és nagy kedvvel vadászik kisebb prédaállatokra.

Manx

Az ÍR-TENGER KÖZEPÉN FEKVŐ, KICSINY MAN SZIGET egy különös, farkatlan macska hazája. A legenda szerint mikor az első manx épp befelé nyomakodott Noé bárkájába, a csukódó ajtó lecsípte a farkát, innen eredt a fogyatékoság. Valójában a farkatlanság egy genetikai mutáció, amely minden állatfajnál előfordul olykor-olykor. A különös sajátosság aztán néhány generációval később általában felszívódik az állomány genetikai sokféleségében. Egy elszigetelt populációnál azonban, ami egy szigeten igen gyakori, jóval nagyobb az ilyen gén állandósulásának esélye. Egy hasonló fajta – a japán csonkafarkú – ugyanígy keletkezett.

Farkatlan, csökött, csonka vagy farkos

A genetikai mutáció nem minden manx cicán jelenik meg egyformán – négy változatot különböztetnek meg a farokmaradvány hossza alapján. Kiállításra egyedül a „farkatlan”-t, a szinte teljesen farok nélküli Man szigeti macskát lehet benevezni. Az ő farktövéen csupán kicsiny gödröcske jelzi a helyet, ahol a faroknak kéne kezdődnie rendes esetben. A másik véglet a „farkos”, melynek kurta, de máskülönben teljesen szabályos farka van. A kettő között helyezke-

▲ *A manx feje, pofácskája, szemei, fara és egész teste kerekded. A hátsó fertály olyankor is égnék mered, mikor a cica stabilan, négy lábon áll. A képen látható kék-krem és fehér macska teljesen farkatlan típus.*

dik el a „csökött”, melynél egy-két csigolya dudor formájában kitapintható, és a „csonka”, amely már hátrázott farkcsonkot visel.

A manx másik fő jellegzetessége, hogy hátsó lábai hosszabbak a mellsőknél, ami a farkatlansággal együtt sajátos mozgásformát (a nyuszi ugrándozáshoz hasonlót) kényszerít a cicára. Bár a farok hiánya egyértelműen fejlődési rendellenesség, nem befolyásolja a macska mozgékonyágát és fürgeségét, így a manx általában nagyszerű vadász. A cica a szelektív tenyésztés során gömbölyded arcformára és testalkatra tett szert, s emiatt gyakran „négy lábú, szőrös kosárlabda”-ként is szokták emlegetni. Sokféle színben és mintázatban tenyésztik, de nem mindegyiket fogadják el minden országban kiállítási célokra. A dupla bunda pelyhes aljszőrzetből, valamint vastag szálú, fényes fedőszőrzetből áll, és fésűvel vagy közepesen kemény kefével rendben tartható.

K&F...

● *Manx cicámat, Jillyt pároztatni szeretném, de azt hallottam, hogy ez nem egyszerű. Van valami javaslata?*

Ha Jilly teljesen farkatlan, és egy másik „farkatlan” manxszal pároztatja, akkor nagy a valószínűsége, hogy az alom negyede még az anyaméhben vagy a manx-szindróma okozta születési rendellenességek következtében röviddel világra jötté után elpusztul. Ha Jilly és a fedezőkandúr más-más típusúak, a kockázat kisebb, de ha ön kezdő, keressen egy tapasztalt tenyésztőt a hím kiválasztásához. A születési rendellenességgel világra jött kölykök nemigen érik meg a három hónapot; legtöbbször elaltatással megkímélik őket a szenvedéstől. Tartsa magánál a kölyköket négy hónapos korukig, hogy biztosan egészségesek legyenek, amelyek eladásra vagy elajándékozásra kerülnek.

● *Szeretnék egy manx kiscicát, és nemrég fel is ajánlottak egyet. Mikor azonban elmentünk megnézni, meglepődve láttuk, hogy van egy kurta kis farkincája. E szerint lehet, hogy keverék?*

Nem feltétlenül, bár a manxokat néha keresztezik más fajtákkal, hogy csökkentsek a halálos gerincproblémák kockázatát. A kölyök talán „farkos”, vagyis az ő esetében a gerinc genetikai mutációja rövid farokmaradványt eredményezett. A manxok kedves, nyugodt természetével azonban minden bizonnyal rendelkezik, úgyhogy ha nem ragaszkodnak a teljesen farkatlan macskához, indokolatlan lenne elutasítani az ajánlatot.

▼ *A manxot jellegzetes külseje, mulatságos járása és nyugodt természete miatt kedvelik. A kiállítási állatoknak egyáltalán nem lehet farkuk, a többi három, nem teljesen farkatlan típus pedig ideális házi kedvenc.*

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	13–15 év
Kifejlett egyed testsúlya:	4–5,5 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	4
Természete:	Barátságos, csendes, intelligens cica. Nem túl aktív, de szeret kijárni, és ügyes vadász.
Változatai:	A rövid szőrűeknél előforduló minden szín; egyszínű, teknőctarka, füst, spriccelt, cirmos, színjegyes és bikolor.

ISMERT RENDELLENESÉGEK

Manx-szindróma – A gerinc megrövidüléséért felelős gén miatt előfordulhat a nyitott gerincscatorna (spina bifida) nevű születési rendellenesség, amely a belek és a hólyag végzetes működési zavarához vezet. Az eredmény rendszerint születés előtti vagy csecsemőkorai halál.

A manx intelligens, gyöngéd természetű cica. Közepes mérete ellenére csak lassan válik ivaréretté. Tenyésztésüknél – különösen két „farkatlan” pároztatásánál – nagy körültekintéssel kell eljárni, mivel a mutáns gén gyakran okoz születési gerinc-rendellenességeket, amely a halvaszületések és a három hónap alatti elhullások magas arányához vezet.

Hosszú szőrű manx

Már a fajta korai tenyésztői is észrevették, hogy a manx macskák olykor hosszú szőrű kölyköket hoznak világra, a fajtakeresztések következtében ugyanis megjelent a hosszú szőrért felelős recesszív gén az állományban. Az 1960-as években Észak-

Amerikában egy kis csapat tenyésztő elhatározta, hogy megkísérel kialakítani egy hosszú szőrű manx változatot, és Wales tiszteletére – melynek állítólag megvan a maga saját farkatlan macskafajtája – a cymric nevet adták neki (Wales ősi nemzeti nyelve – *a ford.*). A cymric megőrizte a manx minden fajtajellegét, köztük a cica barátságos természetét, a farok kifejlődéséért felelős, nemegyszer halálos gént és a különös ugrabugrálást. A cymric jellemzői ezen kívül a dupla, középhosszú bundázat, a bojtos fülek és a pofaszakáll. Az Egyesült Államokéval ellentétben Nagy-Britannia kiállításszervezői mindeddig nem ismerték el érvényesnek ezt a változatot.

Japán csonkafarkú

A JAPÁN CSONKAFARKÚT, EZT AZ ŐSI FAJTÁT, állítólag Kínából vagy Koreából importálták. Írásos emlékek és festmények igazolják, hogy legalább ezer éve élnek macskák Japánban, de hogy mióta létezik egy ilyen kurta farkú fajta, nehéz lenne pontosan meghatározni. Valószínűleg – a manxhoz hasonlóan – egy rövid szőrű házimacska fark nélküli mutációjával vette kezdetét a folyamat, és a mutáns gén végül állandósult a japán szigetcsoporthoz korlátozott génállományában. Babonás hiedelmek is közrejátszhattak a bojtos kis fark kialakulásában. A japánok ugyanis szentül meg voltak győződve, hogy a határozott farkvég az ördög jele, ezért előnyben részesítették a kurta szőrpamacsos cicákat, amelyeknél nem egyértelmű, hol végződik a farkuk.

Úgy tartja a hagyomány, hogy a macska Japánban a főnemesség házi kedvence volt, pedig valójában minden társadalmi rétegben tartottak macskákat. 1602-ben a kártevők összeomlással fenyegették a virágzó japán selyemipart. Védekezésésképpen, hogy korlátozzák a rágcsálók szaporodását, szabadon eresztették az ország összes macskáját. A cicák vadon éltek a vidéki tanyákon, kolóniákba gyűltek a korabeli japán városok utcáin, és kedvükre párosodhattak. Ez egy csapásra véget vetett bármely nemesített macskafajta kifejlődésének, igaz, tilos is volt macskákkal kereskedni.

A csonkafarkú felfedezése

Japán sok száz éven keresztül gyakorlatilag zárt ország volt; a világ macskatenyésztői is csak a második világháború után fedezték fel a csonka farkú macskát. A Japánban állomásozó amerikai megszállók szervezték az ország első macskakiállításait, ám kezdetben még magukat a japánokat sem érdekelték a „bennszülött” fajták, kizárólag az importáltak. Végül 1963-ban egy kiállításra ellátogató amerikai versenyző figyelt fel egy csonkafarkúra, és a cica teljesen lenyűgözte őket. Öt évvel később egy amerikai tenyésztő Japánból átküldött néhány példányt az Egyesült Államokba, és amikor hazaköltözött, 38 japán csonkafarkút vitt magával. A fajta polgárjogot nyert az amerikai macskakiállítások világában, ám Európában mind ez ideig nem ismerték el.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 14–16 év

Kifejlett egyed testsúlya: 2,5–4,5 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 3–5

Természete: Aktív, kíváncsi és barátságos, emberekkel és más macskákkal egyaránt. Ideális családi kedvenc, de ha unatkozik, destruktívvá válhat; sok játékszerre és mozgásra van szüksége. Tartható lakásban, de nem jó egész napra négy fal közé zárni. Érdemes párosával tartani. Még a hosszú szőrű változat is csak minimális testápolást igényel.

Változatai: Minden szín és minta, a számi jegyek és az aguti kivételével.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten a japán csonkafarkúhoz kapcsolható.

Macska göndör bojttal

A japán csonkafarkú különös ismertetőjele a rövid, 8–10 cm-es, bojttá kunkorodó fark. A cica ezt ki is tudja egyenesíteni, ha pedig éberen figyel, vagy fel akarja hívni a figyelmet magára, gyakran meredeken fölcsapja. Más fark nélküli fajták – például a manx – igen merev standardjához képest a japán csonkafarkú meglehetősen szabadon tenyészthető és vihető kiállításra. Még a megtört ívű fark és más, amúgy hibának számító vonások is elfogadhatók, ha a fark határozottan jelen van, bolyhos, és nem hosszabb 8 centinél. Manx macskával történő párosztatása erősen ellenjavallott a két, egymástól jól elhatárolható fajta megtartása és a manxot sújtó születési rendellenességek elkerülése érdekében.

A felfedezést követő szelektív tenyésztés során fokozatosan csökkentették a fajta termetét, a tenyésztők ugyanis a szabadon élő bojtos farkú házi-cicakénál finomabb megjelenésre törekedtek. A japán csonkafarkú manapság közepes termetű, karcsú, de erős izomzatú macska, középhosszú, selymes szőrzettel és minimális aljszőrzettel. Jellegzetesen „keleti” típusú, rövid szőrű cica; feje ék alakú, pofacsontjai különösen magasak, s mindez a nagy, metszett szemekkel és hosszú orral jellegzetes, sokak ál-

tal „japán”-nak nevezett ábrázatot kölcsönöz neki. A szem színe arany, kék vagy felemás.

A csonkafarkút minden létező színváltozatban és mintában tenyésztik a színjegyes (szíámi) és az aguti (abesszin) kivételével, de a legértékesebb változat a „mi-ke”, azaz a „három bunda” kombináció. Ez a mintázat tiszta fehér alapon szórványosan elhelyezkedő, de határozott teknőctarka foltokból áll. A mi-ke Japánban a szerencse jelének számít, különösen a felemás szemű példányok. Szintén népszerű a fekete-fehér és a vörös-fehér színösszeállítás. A hosszú szőrért felelős recesszív génnek köszönhetően léteznek hosszú szőrű japán csonkafarkúak is, de még ritkák a rövid szőrű változathoz képest.

A bojtos farkú cicák szeretnek úszni, és megtaníthatók az apportírozásra. Gyakori kedves szokásuk, hogy mellső mancsukat üdvözlésre emelik. Barátságosak és kíváncsiak, ideális családi kedvencek.

▼ *Japán ősi szerencsemacskája igen keresett az Egyesült Államokban. A kép a mi-ke („három bunda”) változatra mutat egy példát. A legtöbb csonka farkú rövid szőrű, de létezik hosszú szőrű típus is. Egyik szőrzet sem igényel túl nagy ápolást.*

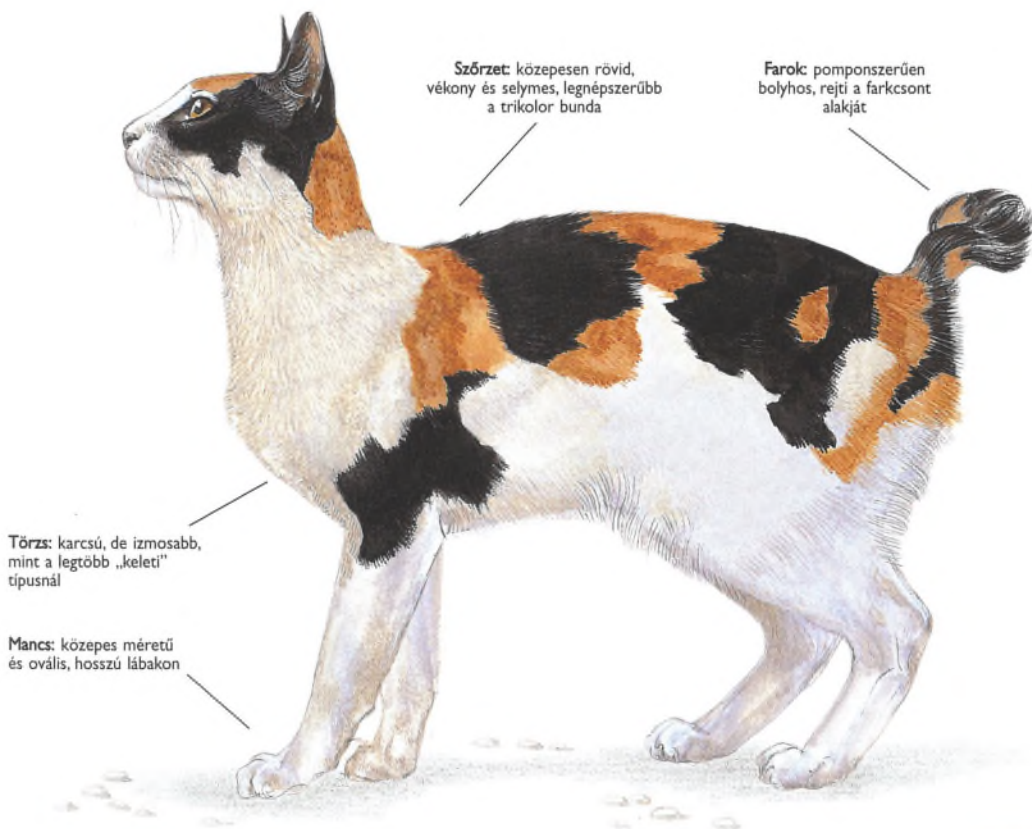
K&F...

● *Tetszik nekünk a japán csonkafarkú, és szeretnénk egy nőtényt, kifejezetten tenyésztésre. Mivel járma ez?*

Ne pároztassa a cicát 10–12 hónapos koráig, és utána is csak akkor, ha tud rá időt szakítani a terhesség utolsó szakaszában, a szülés idején és az ivadékgondozás első hét hetében. Amikor védőoltásra viszi a cicát, kérjen tanácsot állatorvosától az induláshoz, és jóval azelőtt keressen megfelelő fedezőkandúrt, hogy szüksége lenne rá. A tüzelő macskát egy-két napra ott kell majd hagynia a hímnél. A japán csonkafarkú mindig fajtaazonosan szaporodik, mert a farokmutációt recesszív gén okozza.

● *Japán csonkafarkúm, Turandot imád úszni, de félek, hogy az úszómedence fertőtlenített vize árthat neki. Jobb, ha nem engedem be a vízbe?*

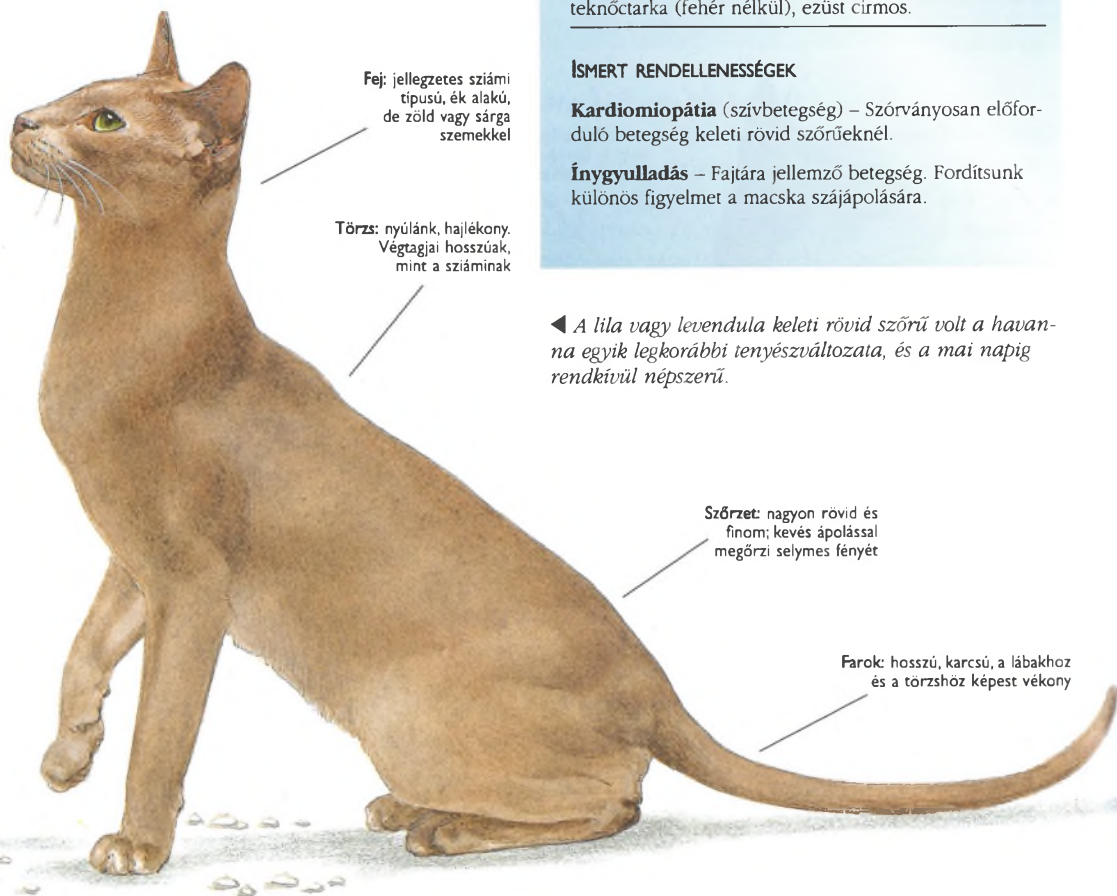
Ha a medencének szilárd lépcsőzete van, amin a cica bármikor be- és kimászhat, kedvence teljes biztonságban van úszás közben. Mindenesetre öblítse ki bundájából a vegyszert közvetlenül a fürdőzés után – ahogy ön is lezuhanyozik ilyenkor. Ha a cica szeme úszás után begyullad, ritkábban engedje a vízbe.

Keleti rövid szőrű

HA NEM LÁTTUNK MÉG KELETI RÖVID SZŐRŰT, legegyszerűbb, ha egy egyszínű szíámit képzelünk magunk elé. Ugyanaz a testalkat, ugyanaz a nyúlánk, hajlékony törzs, ék alakú fej és ferdén metszett szempár, ugyanaz a társaságkedvelő természet. Még a standardok is megegyeznek a két fajta esetében, a színezet kivételével. A szíámi világos alapon sötét jegyeket visel, míg a keletit 50 különböző színkombinációban tenyésztik.

A színeket illető viták hevéssége meglepheti a kiállítások világában járatlan macskatulajdonost. A szíámi macskák természetes színskálája kezdettől fogva jelentős változatosságot mutatott, de csupán a színjegyek különlegessége tette a fajtát a korai kiállítások sztárjává.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 16–18 év

Kifejlett egyed testsúlya: 4–6 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 6–8

Természete: Kíváncsi, barátságos; követelődző, egyébként könnyű tartani. Első macskának ideális: kedveli a családi nyüzsgést, játékos. Jól alkalmazkodik a lakáshoz, de ha szabadon kijárhat, lelkes vadásznak bizonyul. Élvezi a társaságot – jobb párban tartani, ha napközben sokat vagyunk távol. Közlékeny, de halkabb, mint a szíámi. Gondozása egyszerű. Korán érke, és könnyű tenyészteni, sok életrevaló kölyköt hoz a világra.

Változatai: Széles választék, köztük fekete, barna, fahéj, vörös, kék, lila, őzbarna, krém, karamell, barack és fehér egyszínű; fekete, csokoládé, fahéj, kék, lila, őzbarna és karamell teknőctarka; füst, árnyalt, spriccelt, cirmos, teknőctarka (fehér nélkül), ezüst cirmos.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

Kardiomiopátia (szívbetegség) – Szörványosan előforduló betegség keleti rövid szőrűeknél.

Ínygyulladás – Fajtára jellemző betegség. Fordítsunk különös figyelmet a macska szájápolására.

◀ A lila vagy levendula keleti rövid szőrű volt a havanna egyik legkorábbi tenyészváltozata, és a mai napig rendkívül népszerű.

Mindazonáltal, aki Thaiföldre (egykori nevén Sziámba) ellátogat, megfigyelheti, hogy a helybéli házimacskák több mint fele egyszínű, és csak mintegy 20 százalékuk visel világos bundáján tipikusan „sziámi” színjegyeket.

A fajtában akkor következett be a szakadás, amikor a Brit Sziámi Klub 1920-ban úgy döntött, hogy ezentúl csak kék szemű és színjegyes macskák tekinthetők sziáminak. A kiközösített típusok választéka rendkívül nagy volt, de rohamosan csökkent, mivel a kiállításokon igen kevésre becsülték ezeket a nemes egyszerűséggel „idegen”-nek címkézett macskákat.

A tenyésztőknek csupán az 1950-es évek végén sikerült elismertetniük egy feltűnő, tetőtől talpig csokoládé színű, zöld szemű, sziámi alkatú fajtát, melyet kezdetben barna havannának neveztek. A fajta ezen a néven került át az óceán túlpartjára, ám Nagy-Britanniában először átkeresztelték „keleti gesztenyebarná”-ra, mielőtt visszatértek volna a „barna havanna” elnevezéshez. Az Egyesült Államokban a barna havanna megmaradt önálló fajtának. Külön nevet kapott a népszerű „keleti lila” és „keleti fehér rövid szőrű” is, de újabban az összes színváltozatot a keleti rövid szőrű fajtába sorolják, hogy némileg enyhítsék a világ macskarajongóit megosztó jelentős zűrzavart. A keleti kék rövid szőrűt gyakran összetévesztik a korattal (lásd 152–153. o.), a keleti pettyes cirmos rövid szőrűt pedig az egyiptomi mauval (lásd 178–179. o.), holott a keleti feje és testalkata félreismerhetetlenül sziámi jellegű.

Követelődző és szívós

A keleti rövid szőrű szerfölött aktív, élénk fajta, és lehetőleg a nap minden percében együtt akar lenni gazdájával. Bármit művelünk is otthon, olvasunk vagy akár labdázunk a kertben, a cica rögtön csatlakozik hozzánk, és megpróbálja átvenni az irányítást. Fontos, hogy legyen elég játékszere vagy társasága, és ne unatkozzon, mert amíg akad mivel elszórakoznia, jól elvan a lakásban is.

Törekény külseje ellenére a keleti rövid szőrű általában hosszú életű. Igen szapora, és a sziámihoz hasonlóan korán is válik ivaréretté, bár kevésbé lármás. Mindazonáltal nem ajánlatos 9 hónapos kora előtt pároztatnunk. A keleti rövid szőrű általában nagy almot hoz világra. Mire a kicsik 3-4 hetesek lesznek, már csaknem annyira aktívak, mint szüleik.

▲ A keleti rövid szőrű meglepően szép cirmos színváltozata gondos tenyésztés eredményeként jött létre. Nagy, mandulavágású szeme roppant vonzó.

K&F...

● *Fehér keleti rövid szőrűnk, Hóvirág gyapjú- és pamutszálakat tépked ki a kinn felejtett ruhákból, aztán megeszi ezeket. Ez is bosszantó, de fontosabb kérdés, hogy árt-e neki?*

Igen, mert bél-elzáródást kaphat, ha nem foglalkoznak a problémával. Gyakori viselkedés ez minden sziámi típusnál, és idővel egyre rosszabbodik. A 44–45. és a 66–67. oldalon talál javaslatokat, hogyan szoktathatná le Hóvirágot a szövevényesről.

● *Keleti rövid szőrűnk, Szu Mej hét hónapos. Első tüzelése alatt akkora ricsajt csapott, hogy a szomszédok nem bírták cémával. Néhány napra elzártuk. Egyéves kora körül szeretnénk tőle kölyköket, de addig minden alkalommal el kell viselnünk ezt a műsort?*

Számítsanak rá, hogy Szu Mej egy-két hónapig gyapjából hetente tüzelni fog. Ha tenyésztésre szánják, csak kétféleképpen kerülhetik el a lármát. Vagy engedélyezik neki a nászt, bár ehhez egy kicsit fiatal még, vagy kérjenek az állatorvostól valamilyen átmeneti fogamzásgátlót. Vannak tabletták és injekciók, amelyek megállítják az ivarzási ciklusokat, amíg nem kívánunk szaporulatot. A hormonkezelést követően több-kevesebb idő elteltével visszatérnek a szabályos ivarzási ciklusok.

● *Teljesen össze vagyok zavarodva. Keleti kék rövid szőrűmet egy füst rövid szőrűvel pároztattam, és két tökéletes kék jegyű sziámi kölyök is van az alomban. Most akkor sziáminak vagy keleti rövid szőrűnek törzskönyveztessem őket?*

Valóban zavarba ejtő helyzet, mivel a szabályok országoként, sőt tenyésztőegyesületenként változnak. Egyesek sziáminak tekintik az ilyen kölyköket, mások az „egyéb keleti rövid szőrű”-ek közé sorolják. Van hely, ahol egyáltalán nem is törzskönyvezik őket. Egyeztessen a helyi macskaklubbal.

Sziámi

THAIFÖLD (SZIÁM) KIRÁLYI TEMPLOMAINAK LEGENDÁS ŐRZŐJE, a sziámi macska hamar felismerhető a világos bundát ellenpontoszó sötét maszkról és a zafírkék szeméről. A fajta 1870-ben tűnt fel Nagy-Britanniában, és rögtön be is mutatták egy londoni kiállításon. Minden akkoriban ismert fajtától eltérő különleges megjelenése, valamint egzotikus származása egy csapásra népszerűvé tette a tehetős macskarajongók körében. Az elbűvölő elitcica mítoszát táplálta az a hír is, hogy hazájában a királyi udvar macskája. Egy pár egyenesen a sziámi király udvarából érkezett brit földre – és azonnal kiállításra is kerültek annak rendje és módja szerint.

A sziámi 1890-ben jutott el Amerikába, ahol szintén elsőprő sikert aratott, dacára tekintélyes árának, amit csak a nagyon gazdagok engedhettek meg maguknak. Népszerűségben itt ma is csak a perzsa meg a maine coon veszi föl vele a versenyt.

Színviszályok

A karcsú, takaros sziámi rövid bundája arról nevezetes, hogy a szőrzet világos, már-már fehérés alaptónusát típusonként különböző, sötétebb árnyalatú színjegyek ellenpontoszzák a testvégeken (arcon, füleken, lábakon, farkon), és olykor a horpasz és a hát is kap egy kis színezetet. Ez a színezet egyre sötétül, ahogy a cica öregszik, ezért a legtöbb sziámit fiatal felnőtt korában viszik kiállításra.

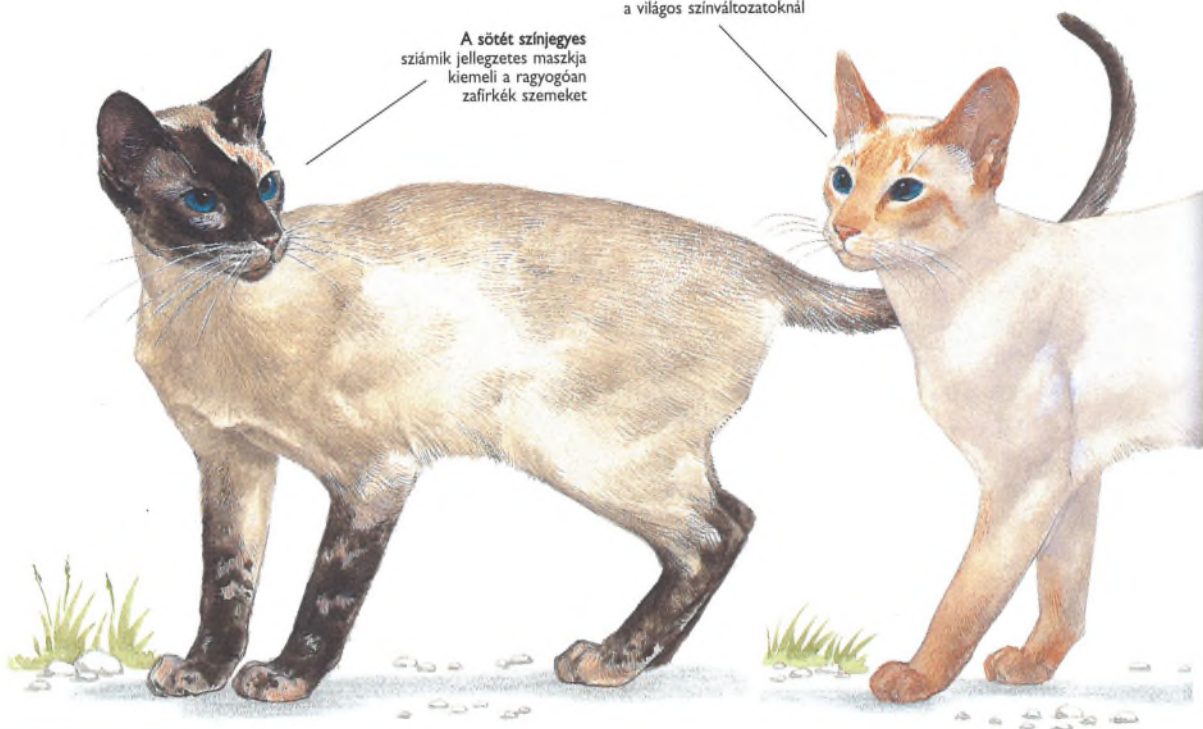
A legtöbb, Thaiföldről exportált sziámi macska a jelenleg foka sziáminak nevezett változat volt, a leg-sötétebb, barnásfekete színjegyekkel, melyek a lehető legellentétebbek a világos bundával és a szemekkel. Olykor más színek is felbukkantak, de a főkát ismerték leginkább, és erőteljesen elutasították,

▼ A teknőctarka (balra) és a vörös (jobbra) jegyű macskák viszonylag jóvevénynek számítanak a fajtában.

A legtöbb európai országban sziáminak, az Egyesült Államokban azonban színjegyes rövid szőrűnek tekintik őket.

A sötét színjegyes sziámik jellegzetes maszkja kiemeli a ragyogóan zafírkék szemeket

A maszk kevésbé erőteljes a világos színváltozatoknál

▲ A szíami kölykök világos bundával születnek, ami csak idősebb korukban nyeri el végleges színét. Mivel a fajta érzékeny idegrendszere és extrovertált, fontos, hogy a kölykök elegendő figyelmet és szórakozási lehetőséget kapjanak, különben nyugtalanná válhatnak.

K&F...

● Főka szíamim, Natalia épp most szült hat bűbajos kiscicát egy főka szíami hímtől, de legnagyobb csalódásomra a kölykök egytől egyig teljesen fehérek. Lehet, hogy egy másik macska is megkörmékezte?

Nem. Minden szíami kölyök fehéren születik, és sok macskagazda éppúgy zavarban van, mint ön, amikor életében először lát szíami almot. A színjegyek csak egy-két hét után kezdenek mutatkozni, rendszerint a fülek hegyén és a mancsokon. Azt is tapasztalni fogja, hogy a most még világos szemek kb. 8 hetes kortól egyre ragyogóbb kékre váltanak.

● Most vettem egy kék szíami nőtényt, és vörös szíamival szeretném majd keresztezni. Mikor párosíthatom őket, és milyen színű kölykökre számíthatok?

A szíamik gyakran már öt hónapos korukban hívogatni kezdik a kandúrt, de ne hagyja párosodni a cicát 10–12 hónapos kora előtt. A genetika bonyolult, és a színek nem mindig követik a szülők szintípusát. Minden nőtény kiscica teknőctarka lesz (a teknőctarka színezet csak nőtény macskán jelenhet meg). A hímek jegye egyszínű lesz: főka, kék, lila vagy csokoládé, attól függően, melyek azok a színgének, amelyeket a két szülő hordoz ugyan, de nem látszanak a bundájuk színén.

Farok: hosszú, elvékonyodó, a hosszú, nyúlánk törzshöz képest is elég vékony

Végtagok: karcsúak, a hátsó lábak hosszabbak a mellsőknél

◀ A képen látható foka színjegyű cica sajátos, háromszögletű feje és nagy, hegyes füle az amerikai szíami típusjegyeit mutatják. Éber, értelmes arca jól tükrözi a fajta fölöttébb kíváncsi, élénk természetét.

hogy bármely más változatot valódi szíaminak ismerjenek el. Egy kék szíamit pl. a nem megfelelő színárnyalat miatt diszkvalifikáltak egy 1896-os brit kiállításon.

Végül a kéket és még két színjegyet – a csokoládét (a foka hígított formáját) és a lilát (a kék hideg, levendulászürke hígítását) – elismerték, és a mai napig mindössze ez az a négy szín, amelyeket a legnagyobb amerikai macskabarát-egyesület elismer. Ennek ellenére az utóbbi 50 évben ennél jóval több változatot tenyésztettek ki, és többségüket Európában el is ismerik, az Egyesült Államokban azonban színjegyes rövid szőrűként tartják számon őket, csak hogy megkülönböztessék a szíamitól. A helyzetet bonyolítja, hogy újabban megjelentek az egyszínű szíami macskák is, melyek minden szempontból félreismerhetetlenül szíamik, csak éppen jegyek nélkül. Ezeket keleti rövid szőrűeknek hívják (lásd 164–165. o.).

A népszerűség útja

A régi szíami cicákat gyakran sújtották gyomor- és légzőszervi bántalmak vagy más betegségek. Hirtelem népszerűségük óriási keresletet gerjesztett irántuk, ami arra késztette a tenyésztőket, hogy kétes forrásokból, tömegével importálják, és válogatás nélkül szaporítsák az állatokat. Ezért az 1950-es években a macskakiállítások szíami-osztálya már túlszűfolt volt, ám sok egyed nem volt egészséges. A ferdén metezett, zafirkék szemek gyakran kancsalítottak, sanda kifejezést kölcsönözve a macskának.

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	14–17 év
Kifejlett egyed testsúlya:	2,5–4,5 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	5–7

Természete: Igen barátságos; nem szabad egész nap ember- vagy macskatársaság nélkül hagyni. Első macskának ideális. Nagyon hangos, de könnyen nevelhető. Gyermekes és gyermektelen családoknak is ajánlott. Általában könnyű szaporítani. Kis lakásban is elégedett, de a nagy házat és kertet különösen élvezzi, mivel rátermett vadász.

Változatai: Főka, csokoládé, kék és lila (a klasszikus változatok); vörös, teknőctarka, krém, fahéj, őzbarna és karamell jegyek; teknőctarka és cirmos változatok – nem mindenhol elfogadottak.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

Kancsalság (strabismus) – A szíami örökletes rendellenessége. Feltehetően a gyenge térlátás ellensúlyozására alakul ki. Bár a macska kancsalít, rendszerint nem csökkent a látóképessége. Nincs ellene hatékony műteti vagy más kezelés; az érintett macskákat nem ajánlatos szaporítani.

Tört farok – A farkcsont bogosodása (egészen 90°-ig), úgy tűnik, gyakoribb a szíaminál, mint más fajtáknál. Gyakran a fark végén jelentkezik, de bármely részén előfordulhat. Ártalmatlan, de kiállításon hibának számít.

Szövetevés – A szíaminál gyakoribb, mint más macskáknál. Minden széthagyott ruhadarabot a nagy, rágott lyukak veszélye fenyeget. A viselkedés feltehetően a stresszel függ össze (lásd 66–67. oldal; Stressz és fóbia).

Mucopolysaccharidosis (MPS) – Ritka fejlődési rendellenesség szíami macskáknál. Törpenövés, csont- és ízületi betegséggel, arc- és nyelvtorzulással, a szaruhártya elhomályosodásával jár. A tünetek 2–4 hónapos korban jelentkeznek, és a beteg macska általában 3 éves kora előtt elpusztul. Csontvelő-átültetéssel sikeresen kezeltek egyes eseteket.

Szívhaj – Gyakran örökletes a szíamiknál; a szívbillentyűket vagy a szívizmot támadja meg. Egyes macskáknak öregkorukig nincsenek tünetek, mások azonban orvosi kezelésre szorulnak. A beteg macskát nem ajánlatos tenyésztési célokra használni.

A korai tenyésztőknek még sikerült valahogy kiküszöbölniük ezt az anomáliát, de a tervszerűlen tenyésztés a negyvenes-ötvenes években ismét színre hozta. A megtört farokvég is előfordult olykor, ami szintén hibának számít a kiállításon. A hóbortok és divatirányzatok gyakorta befolyásolták a bírakat, ezért a legszélsőségesebb vonásokkal rendelkező állatokat vonták tenyésztésbe. Így alakult ki fokozatosan napjaink szíami macskájának túlzottan szögletes jellege, különösen ami a fej formáját illeti. Az Egyesült Államokban kibontakozóban van egy még hosszúkasabb, elvékonyodó testalkat kultusza, ami várhatóan újabb kategóriákat eredményez a fajtán belül.

A legtöbb más cicával ellentétben a szíami megtanítható, hogy pórázon sétáljon, apportírozzon, sőt egyéb fortélyokra is. Ez a macskáknál szokatlan vonás fokozottan társaságkedvelő személyiséggel párosul. A szíami egyszerűen imádja az embert, és alig várja, mikor jövünk már haza a munkából, hogy az este hátralé-

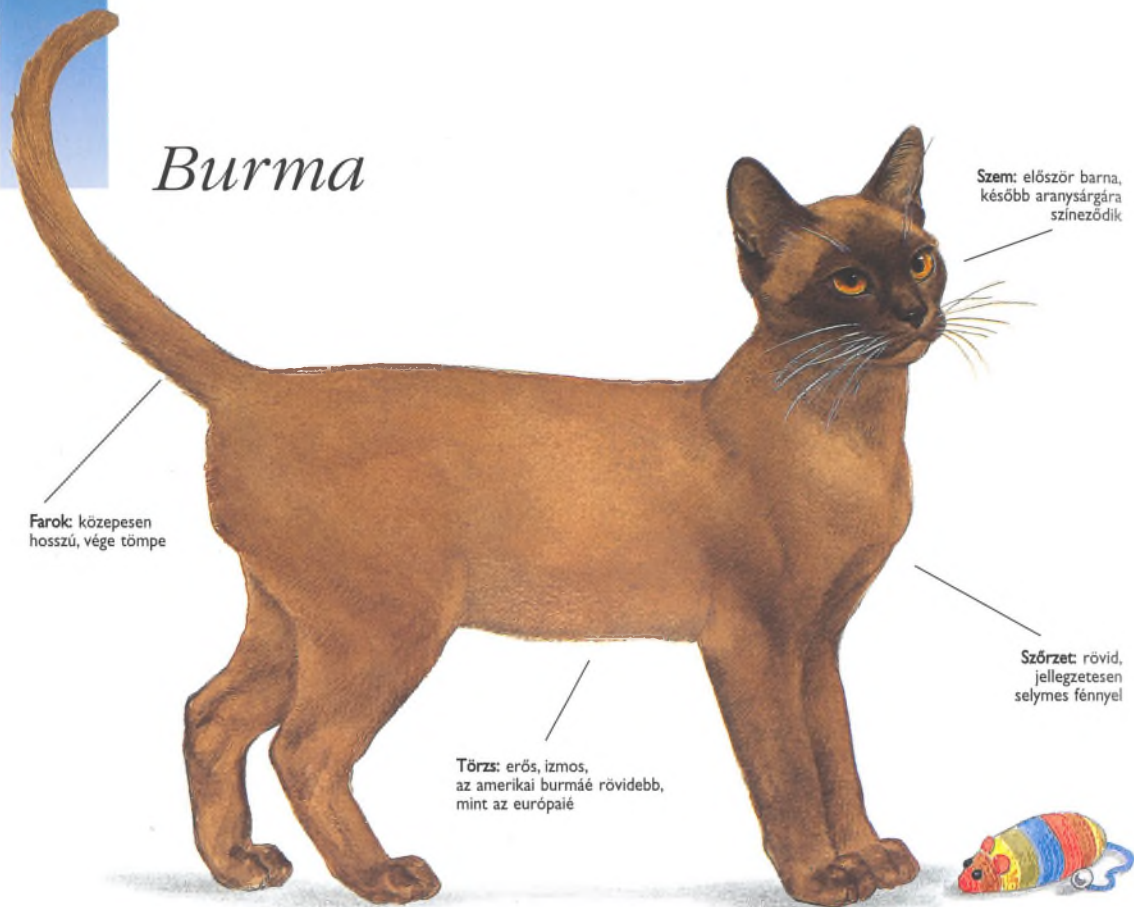
vő részét az ölünkbe telepedve tölthesse. Nem ajánlatos napközben hosszabb időre magára hagyni még akkor sem, ha vannak játékszerei, és kimehet a kertbe, mert destruktív válnak.

Gyöngédsége nem feltétlenül terjed ki fajtársaira. Törékeny külleme dacára a szíami igen tehetségesen el tudja ijeszteni a szomszéd macskákat, ha azok az ő magánterületére merészkednek. A legtöbb esetben módfelett beszédesek; kivált a tüzelő nőtény csap óriási vernyákolást, ami erősen próbára teszi a gazda idegeit. Mindkét nem korábban válik ivaréretté, mint más fajták, úgyhogy ha nem figyelünk oda, fél-éves kiscicánk anyává lesz a megkérdésünk nélkül. A jelek szerint termékenyebbek is a legtöbb fajtánál; a nőtény népes almot hozhat világra, egész könnyedén.

◀ *A fiatal szíamik szívós kis energiagombócok. A teljesen kifejllett macska elég kicsi, súlya csak 2,5 kg. Ez alkalmassá teszi a városi életre, bár ha van rá lehetősége, utolsó cseppig kiélvezi a szabad kijárást is.*

Burma

NÉPSZERŰ FAJTA, ELLENTMONDÁSOS TÖRTÉNETTEL. 1930-ban Burmából az Egyesült Államokba érkezett egy sötétbarna keverék szíami nőstény, melyet egy tenyésztő megvásárolt és egy másik szíamival párosztatott. Az alomban talált sötétbarna hím kölyköket később visszapárosztatták az anyjukkal, hogy rögzítsék a jellegzetes színárnyalatot. A kicsinyke génállomány továbbra is egyre több problémát okozott, olyannyira, hogy a három legfőbb amerikai kiállításszervező testület egyike 1947-től 1956-ig fel is függesztette a burma elismerését. A fajta kialakulása során lassan eltűntek a végtagok és a farok sötét színjegyei, valamint a szíami elődök fülsértő nyávogásra való hajlama, és megjelent a szőrzetszínek jóval szélesebb választéka.

A burma élénk, intelligens, kíváncsiskodó és gyönyörű. Igaz ugyan, hogy ha élete első pár hetében nem foglalkoznak vele eleget, felnőttkorában félénk lesz, de a legtöbb burma inkább kedves, mint ingerlékeny, és meglepően jól nevelhető. Órákig képes játszani velünk, akár egy kutya.

▲ Az amerikai burma kevésbé keleti alkatú, mint európai leszármazottai. Mindkettő megnyerő jelenség, és többet őriz a szíami szépségéből, mint ideges hajlamából.

A középutas szíami

A burma macskának jellegzetes, kissé nyújtott, ék alakú feje van, a szíaminál kevésbé eltulzott vonásokkal. Az amerikai burma feje kerekdedebb, az európaié kevésbé, ám ott a fejtető gömbölyűbb. A cica eleganciájához képest a teste meglepően rövid és nehéz, bár ebben is különbség mutatkozik az Atlanti-óceán két partja közt – az európai változat orra és törzse hosszabb. Mindkét típus bundája finom, sima és fényes; ennek fontos szerepe van mind a fajtajelleg, mind a cica kondíciójának jelzése szempontjából. Az első burmák színe meleg barna volt – az úgynevezett coboly árnyalat. Ezt követően ismerték el a kék, a pezsgőt és a platinát, s újabban mind több szín válik

K&F...

- *Hiába fésülöm, kefélem, fürdetem fiatal burma nőtény cicámat, Hecatét, a szőre sosem olyan fényes, mint amilyennek szerintem lennie kéne. Elképzelhető, hogy az étrendjével van baj?*

Tartsa be állatorvosa utasításait a cica optimális étrendjével kapcsolatban, de a következő testápolási tanács is segíthet: a sűrű fogú fésű mellett próbálja ki, hogy egy nedves szarvasbőrdarabbal is végigsimítja a cicát. Ezzel hozzák csúcsformába a kiállítási burmák bundáját is.

- *Burma macskánk, Manó szövetevésben világbajnok. Mit tehetnénk ez ellen?*

A burmák hajlamosak rá, hogy megegyenek minden elől hagyott ruhaneműt a házban, a zoknitól a törülközőig. A tünet általában stresszre utal, de ha macskája alapján elégedett – van kellő társasága, játékszere, és kijárhat a szabadba –, a problémát valószínűleg más okozza. Készítsenek ki a ház különböző pontjain kisebb tálcákban száraz tápot, hogy Manó rágcsálhassa. Ezzel ha meg nem is szüntethető, de visszaszorítható a káros viselkedés.

- *A burma nőtények ugyanolyan korán érnek és ugyanakkora lármát csapnak a tüzelés alatt, mint a sziamik?*

A burma nőtények az átlagnál kicsit korábban, 7 hónapos koruktól kezdik hívogatni a hímet. Ilyenkor hajlamosak az éneklésre, de azért egy tüzelő sziamival általában nem veszik fel a versenyt.

▲ *A kék burma anyamacska védelmezően takarja el állával újszülött kiscicáját. A végtelenül gyöngéd burmák tökéletes házi kedvencek. Gazdáik nagyra becsülik természetes eleganciájukat.*

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	15 év vagy több
Kifejlett egyed testsúlya:	4 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	5

Természete: Igen barátságos családi macska. Kezdőknek ideális. Hangos, de nem annyira, mint a sziamí. Jól idomítható, különösen apportírozásra. Tartható lakásban, de élvezi, ha kiengedik, mert ügyes vadász. Nem tanácsos egész napra egyedül hagyni.

Változatai: Coboly (barna), kék, pezsgő (csokoládé), platina (lila vagy dör), vörös, krém és számos teknőctarka árnyalat.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Az rendellenességek ritkák, de létezik néhány, a fajtára jellemző fogytékosság.

Tört farok – Előfordulhat a farkcsont elhajlása (akár egészen 90°-ig), mely gyakran a fark végénél jelentkezik, de a fark bármely részén előfordulhat. Ártalmatlan, de kiállításon hibának számít.

Torzult koponya – Örökletes rendellenesség, amely az 1970-es években tűnt fel először. Gyakran letális.

Laposmellűség – Kölyköknél a tüdők és a szív összenyomódását okozza, légzési nehézségeket és szívelégtelenséget idéz elő. Örökölhető, és általában 2–6 hetes korban jelentkezik.

népszerűvé a fajtán belül. Korábban ezeket a más színű változatokat „mandalay”-nak nevezték, hogy megkülönböztessék őket az eredeti burmától.

Az összes színváltozatban világosabb a hasi rész, mint a hát; a fülek és az arc viszont gyakran sötétebb. A nagy, kerek szemek a smaragdzöldtől a borostyánsárgáig sokféle színűek lehetnek, ám a leggyakoribb szemszín a mélyarany.

Tiffany: a hosszú szőrű burma

A burma hosszú szőrű válfájának neve: tiffany. A keresztetést hol a csincillával, hol egy egyszínű hosszú szőrűvel végzik. A tiffany a burma személyiségjegyeit viseli, nagy, fénylő szeme is ugyanolyan aranyárga. Bundája viszont hosszú és finom szálú, szinte selymes, és több odaadó ápolást, fésülgetést igényel, mint a burmáé. Vadonatúj, alakulófélben lévő fajtáról van szó, egyelőre nehéz hozzájutni. A legtöbb tiffany cica barna, de létezik fekete, kék, csokoládé, lila, vörös, karamella, barack és sokféle teknőctarka változat is.

Tonkinéz

A TONKINÉZ NEM MÁS, MINT A BURMA ÉS A SZIÁMI közvetlen keresztezése: mindkét fajtából egy-egy gént hordoz, amelyek közül egyik sem domináns a másikkal szemben. A kölykök mindkét szülő tulajdonságait megöröklik, ám meglehetősen egyedi formában. A tonkinéz fajta, népszerű nevén a „tonk”, az 1950-es években, Kanadában látott napvilágot, és az Egyesült Államokban alakították ki végső formájában. Mára a világ minden táján megtalálható, és a legtöbb macskabarát-egyesület elismeri.

Egy fajta újrafelfedezése

A burma maga is sziamikeresztelés (lásd 170–171. o.): Wong Mau, a sötétbarna keverék sziami nőstény volt a burmák alapító ősanyja, ám korabeli leírások tanúsága szerint egyszersmind az első tonkinéz is. Kölykei közül néhány szintén tonkinéz lehetett, a burmák első tenyésztője ugyanis jegyzeteiben megemlíti egy bizonyos „világos változat”-ot, ám ezeket a tenyésztés során mellőzték, és csak a burmára koncentráltak.

Csakhogy a burma meg a sziami népszerűségének következtében a tenyésztők elcsúsztak a szélsőségek felé. Két-három nemesítő épp ezért elhatározta, hogy megkísérli létrehozni azt a macskát, amely egyesíti magában a két fajta ősi, természet adta erőit. Először az „arany sziami” nevet adták neki, ám hangsúlyozandó, hogy nem pusztán egy sziami hibridről, hanem külön fajtáról van szó, később átneveztek tonkinézzé (Tonkin: Vietnam északi felének régi neve – *a ford.*). A tonkinézek hamarosan megjelentek a kiállításokon, és azonnal zajos sikert arattak, bár kezdetben egyes burma-, illetve sziamitenyésztők, akik irigyelték az új fajta népszerűségét, igencsak galád megjegyzésekre ragadtatták magukat velük szemben.

► A tonkinéz kölykök világos bundával születnek, és csak két éves korukra alakul ki végleges színük. A sziami színjegyek erőteljesebbek a képen is látható natúr (barna) tonkinézeknél.

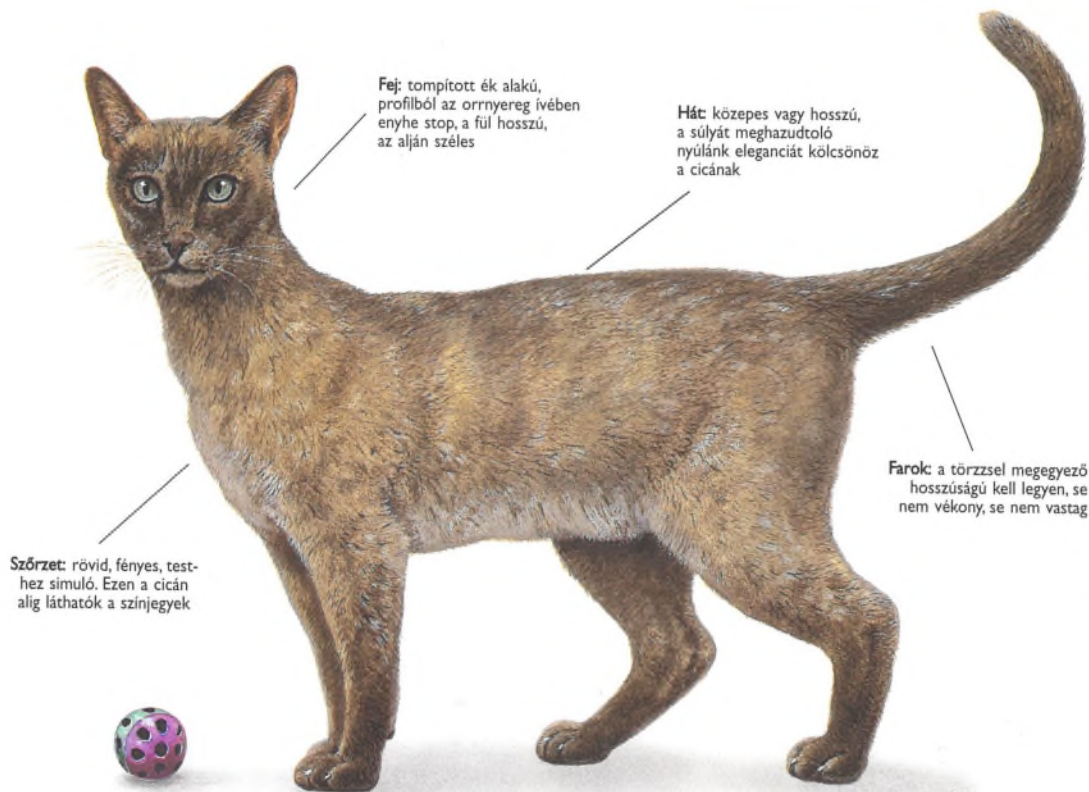
● *Tonkinéz cicám, Szerénke most egyéves, és szeretném, ha kölykei lennének. Másik tonkinézzel, esetleg burmával vagy sziamival pároztassam?*

A tonkinéz hibrid fajta, ezért izgalmas dolog pároztatni. Az eredmény ugyan megjósolható néhány alom átlagát illetően, de az egyes almok többnyire igen vegyes képet mutatnak. Ha cicáját egy másik tonkinézzel pároztatja, az alomban nagy eséllyel minden második tonkinéz kölyökre jut egy sziami vagy burma. Ha viszont burmával vagy sziamival pároztatja, a kölykök fele lesz tonkinéz, másik fele pedig olyan fajtájú, amilyenrel a nőstényt pároztatta.

● *Ajánlottak egy tonkinéz kölyköt, de azt hallottam, hogy ez a fajta szeret csavarogni. Nagy forgalmú út közelében lakunk. Ha lesz egy tonkim, tartsam inkább bezárva?*

Tisztességtelen lenne egy ennyire mozgékony és kalandvágyó macskát állandóan zárt ajtók mögött tartani, kivéve, ha akkora lakása van, hogy berendezhet egy szobát macskatornateremnek, és gondoskodik róla, hogy a cica sose maradjon társaság nélkül. Ha nem tudja garantálni neki a biztonságos környezetet, okosabb volna másik fajtát választani.

Fej: tompított ék alakú, profilból az orrnyereg ívében enyhe stop, a fül hosszú, az alján széles

Hát: közepes vagy hosszú, a súlyát meghazudtoló nyúlánk eleganciát kölcsönöz a cicának

Farok: a törzzsel megegyező hosszúságú kell legyen, se nem vékony, se nem vastag

Szőrzet: rövid, fényes, testhez simuló. Ezen a cicán alig láthatók a színjegyek

▲ A tonkinéz keresztezett fajta, melyben két véglet kerül egyensúlyba: a világos, színjegyes, szögletes szíami és a sötétebb, gömbölydedebb, súlyosabb burma.

A nercbundás macska

A tonkinéz igen mutatós cica, bundája rövid, selymes, szeme feltűnő, valahol a kék és a zöld szín határán – a szakzsargon „aquá”-nak mondja. A szíami jegyek puhán belemosódnak a bunda többi részébe. A színezetre többnyire a „nyérc” szót használják, ami a szőrzet minőségére is utal. A legnépszerűbb változat a natúr vagy barna tonk, amely a foka szíami és a barna burma keresztezése. Az Amerikában pezsgő, illetve platina nyérc nevet viselő változatokat Európában csokoládénak és lilának hívják. A szíami és burma macskák bármelyik színváltozata pároztatható egymással, az utódokban pedig mindkét szín hígított változatban lesz jelen.

A tonkinéz eszményi családi macska – emberszerető, mint a szíami, de annak hangos, követelőző természete nélkül. Intelligens, játékos, mozgékony és kíváncsi. Nem tanácsos kis lakásban tartani, vagy nap mint nap hosszú órákra egyedül hagyni. A szőrzet csak minimális ápolást igényel.

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	12–15 év
Kifejlett egyed testsúlya:	3–5,5 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	5–6

Természete: Társaságkedvelő, barátságos, kíváncsi és mozgékony. Jó macska kezdőknek. Gyermekes családoknak ajánlott. Szeret kijárni. Nem olyan zajos, mint a szíami. Könnyű nevelni.

Változatai: Nyérc: barna (natúr), kék, pezsgő (csokoládé), platina (lila); valamint minden szíami és burma színváltozat.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

A tonkinékre jellemző rendellenességek a burmánál és a szíaminál előforduló problémákra vezethetők vissza.

Kancsalság (strabismus) – Úgy tűnik, nem károsítja a látást. Nincs rá hatásos gyógymód. Mivel örökletes, az érintett macskákat nem ajánlatos szaporítani.

Tört farok – A farkcsont elhajlása, akár 90°-ig. Fájdalommentes, de kiállításon hibának számít.

Torzult koponya – A burma ágon öröklődő rendellenesség. Általában halálos.

Lapos mellű kölykök – A mellkas összenyomja a szívet és a tüdőt, légzési nehézségeket és szívelégtelenséget okozva.

Abesszin

▲ A képen látható őzbarna abesszin cica a fajta jellegzetes portréja: feje gömbölyded, mérsékeltén ék alakú, álla tompa. A kifejelett kandúrnak néha kis tokája van.

AZ EGYIK LEGRÉGEBBI FAJTA, AZ ABESSZIN EREDETÉT HOMÁLY fedi. Rajongói állítása szerint a Nílus völgyéből származik, és már az ókori Egyiptom népe is imádta. Más nézetek szerint viszont brit katonák fedezték fel Észak-Afrikában az 1860-as évek végén, és hozták át Európába. Megint mások erősködnek, hogy az abesszin nem más, mint brit cirmos, jellegzetesen gyűrűzött szőrzettel. Az abesszint 1882-ben ismerték el Angliában, és mára a világ minden táján nagy népszerűségnek örvend. Észak-Amerikában, ahol az 1900-as évek elején tűnt fel, különösen kedvelik. A második világháború alatt a fajtát az amerikaiak érdeklődése tartotta életben, mialatt a brit abesszinpopuláció rohamos hanyatlásnak indult.

Feltűnő jelenség

Ez a megkapóan szép cica azonnal fölismerhető egyedülálló mintájú bundájáról. Jó pár színváltozat

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 14–16 év

Kifejelett egyed testsúlya: 4,5 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 4

Természete: Fajtársaival távolságtartó, de az emberért rajong. Gyerekeknek ajánlott; trükkökre nevelhető. Ügyes vadász. Beszédese.

Változatai: normál, kék, vörös (sorrel), lila, őzbarna és krém, valamint ezüst, ezüst-sorrel és ezüst-kék.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Fokozatos ideghártya-sorvadás (PRA) – A szem retinájának esetenkénti elkorcsosulása, mely teljes vakáshoz vezethet.

Amyloidosis – Ritka vesebetegség, amit egy fehérjének, az amiloidnak a szövetekben történő kicsapódása okoz. Következménye általában veseelégtelenség. Az érintett macskákat és rokonaikat nem ajánlatos szaporítani.

létezik, de a leggyakoribb a feketével gyűrűzött aranybarna szőrzet (minden szőrszálon sötét sávok), amit az Egyesült Államokban rötnek, másutt normálnak (vadszínűnek) neveznek. A szőrszálak gyűrűzöttségéért egy mutáns génváltozat (*allél*) a felelős, amely egyetlen más fajtánál sem fordul elő, és valószínűleg évezredekkel ezelőtt jelent meg. Ez a bunda alighanem jól álcázta a cicát Észak-Afrika sivatos vadászmezőin. Nem minden színt ismernek el mindenhol, ezért ha kiállítási céllal vásárolunk abesszint, előtte tájékozódjunk, hogy a hazánkban működő egyesület milyen változatokat fogad el.

Az abesszin közepes termetű, egzotikus típusú macska, kecses, de izmos törzzsel, karcsú lábain kicsiny, ovális mancsokkal. Szőrzete rövid, testhez simuló és egyenletesen gyűrűzött. Feje ék alakú, de jóval kevésbé, mint a sziamíé – körvonalai finoman gömbölydedek. Amerikában ez az ék kissé rövidebb, mint az európai típusnál. Füle hegyes, mozgékony és egymástól távol ül. A szintén távol álló szemek színe általában mély borostyánsárga, mogorószínű vagy zöld. A fül hegyén gyakran kis szőrpamacs ékeskedik, ami a kiállításokon komoly előnyt jelent.

A család macskája

Rendkívüli szépsége mellett az abesszin rajongó emberszeretetének köszönheti népszerűségét. Kivételesen intelligens, játékos, és hamar megtanul mindenféle trükköt. Noha igen beszédes, halkabb szavú, mint a többi keleti fajta, s még akkor sem hallatja a szíamikra oly nagyon jellemző rekedtes nyivákolást, amikor tüzel. Gyermekkel türelmes és barátságos; a családi macska mintapéldája. Ugyanakkor függetlenségét is nagy becsben tartja, nem szívesen osztja meg élőhelyét más macskákkal. Akkor van elemében, ha jókora területet birtokolhat, ezért inkább a vidéki életmód felel meg neki, mint a városi. Ha kijárhat, eltökélten vadászik, és a trófeák végtelen sorát hurcolja majd haza.

A hosszú szőrű unokatesó

Az abesszin közeli rokona, a szomáli csupán annyiban különbözik unokatestvérétől, hogy a szőre hosszú, ami a tenyésztési programok korai szakaszában használt változatosabb génállomány következménye. A tenyésztők eleinte makacsul kitartottak amellett, hogy az abesszin almokban időről időre megjelenő hosszú szőrű kölykök nem valódi abesszin cicák. Mostanra mindkét változatot genetikailag is alaposan föltérképezték, és a szomáli, bár kevésbé népszerű, elismert fajta lett a saját jogán.

K&F...

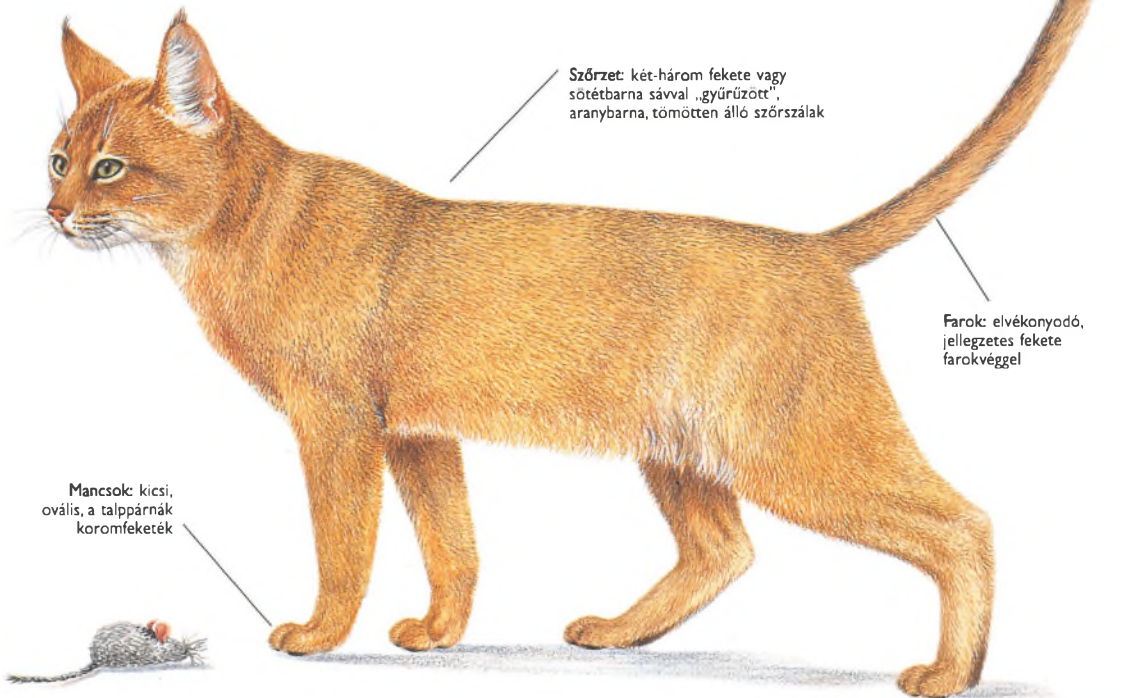
● Másfél éves abesszin cicám, Sorrel gyilkolja a bútoraimat, míg én munkában vagyok. Egy harmadik emeleti lakásban élek, így nem tudom őt napközben kiengedni. Mit tehetnék?

Sorrel nyilvánvalóan unatkozik, amikor a gazdi nincs odahaza. Tegye izgalmasabbá az életét: készítsen neki játékokat, amelyeket hajkurászhat, és dobozokat, amelyeket feldenthet – vagy szerezzon be egy multifunkciós tornapályát. Tanítsa meg, hogy a karomápoláshoz a bútorzat helyett a karomkoptatót használja. Ha megoldható, hívjon oda valakit napközben egy kis játékra. Végül fontolja meg egy macskatárs beszerzésének lehetőségét, de keressen szobacicanak alkalmasabb fajtát.

● Múlt héten vittem el abesszin cicámat, Leonát macskakiállításra. Harmadik helyezett lett, de a bíró szerint ideges volt a bírálat alatt. Azóta láthatóan zaklatott és kevésbé barátságos. Lehet, hogy idővel hozzászokik a kiállításokhoz?

Elképzeltető, bár az abesszin általában nem kedveli a bezártságot, és az utazásnál minden alkalommal nyugtalanná válhat. Vannak macskák, akik imádják, ha mutogatják őket, de ezeket rendszerint kölyökkoruk óta kiállításokra hordozzák, és már hozzászoktak. Hacsak nem szívügye, hogy Leonát kiállítsa, valószínűleg okosabb volna nem erőltetni.

▼ A normál (vadszínű) abesszinben jól látható a fajtára jellemző testalkat. Fejlett izomzatú macska, és remek vadász.

Szőrzet: két-három fekete vagy sötétbarna sávval „gyűrűzött”, aranybarna, tömötten álló szőrszálak

Farok: elvékonyodó, jellegzetes fekete farokvéggel

Mancsok: kicsi, ovális, a talppárnák koromfeketések

Ocicat

Az 1960-as években egy jó nevű, élénk fantáziájú amerikai tenyésztő egy abesszin–szíami hibrid nőtény és egy csokoládé szíami hím pároztatásával létrehozta az abesszin jegyű szíami macskát. Mikor az egyik kölyköt visszapároztatta egy szíamival, az újabb alomban talált néhány abesszin jegyű szíami kiscicát, és egy kis kandúrt szokatlan, aranyló pettyekkel a bundáján. Akkor nem sokat teketóriáztak vele, eladták valakinek jelképes összegért, mint leendő házi kedvencet. Csak a tenyésztő lánya figyelt föl rá, hogy a cica mennyire hasonlít egy vadon élő, pettyes macskafélére, az ocelotra – el is nevezte ocicat-nek (*ejtsd: „osziket”; az ocelot + cat [macska] összetételből – a ford.).* Két év sem telt el, és ugyanez a példány fölkellette a bíró érdeklődését egy amerikai kiállításon, majd röviddel ezután elfogadták az ocicatet törzskönyvezhető fajtának. Népszerűsége azonban csak 1987-től ívelt meredeken fölfelé, ekkor kapott ugyanis korlátlan versenyjogot.

▲ Az ocicat a vadmacska egzotikus szépségét és atletikus kecsességét ötvözi az igazi házi kedvenc emberbarát természetével.

Leopárd az ölünkben

Ha mindig arra vágytunk, hogy egy leopárdot dajkálhassunk az ölünkben anélkül, hogy az életünket vagy testi épségünket kockáztatnánk, most teljesülhet az álmunk. Az ocicat impozáns, vad külsejű macska. Fényes, pettyezett bundájával és tekintélyes méretével otthonosan mozognak az őserdőben is. Eredetileg kétféle színben tenyésztették, de azóta amerikai rövid szőrűvel keresztezve számos színváltozatát kialakították.

Az ocicat nagy termetű fajta, testalkata átmenet a zömök, keménykötésű rövid szőrűek és a nyurgább, de izmos abesszinek között. Sokkal erőteljesebb, mint szíami elődei, és a kandúrok mérete jócskán felülmúlja a nőtényekét.

A rövid, ék alakú fejet széles arciori rész és tiszta, határozott cirmos rajzolatok jellemzik – köztük a sajátos „M” alakú homlokjegy és az enyhén ferde metszésű szemek körüli „díszítés”. A fül kissé szétáll. Rövid, selymes szőrzetén a fajtastandard tisztán kirajzolódó pettyeket ír elő, melyek vedlés idején kevésbé szembetűnőek.

Az ocicat vad külseje és nagy termete ellenére gyöngéd, társaságkedvelő, barátságos természetű cicca. Imádja, ha a családban zajlik az élet, nem tanácsos hát hosszabb időre (ember-, macska- vagy akár kutya)társaság nélkül hagyni. Rendkívül kíváncsi fajta, szereti felfedezni környezetét, és rajong a magaslatokért. Ha nem kívánjuk, hogy megmássza polcainkat, függőnyeinket és a konyhaszekrényt, akkor vagy odakint legyen erre a célra rengeteg fa, vagy a lakásban egy ügyes, multifunkciós tornapálya. Az ocicat szereti szórakoztatni környezetét, és hamar megtanul mindenféle mutatványt – pl. apportírozni.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 11–13 év

Kifejlett egyed testsúlya: 3–7 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 4–5

Természete: Barátságos és ragaszkodó. Szereti a családi életet. Még idegenekkel és kutyákkal is megbarátkozik. Nem tanácsos lakásban tartani, vagy hosszú időre egyedül hagyni. Nagy a helyigénye, sok mozgásra és szórakozásra van szüksége. Egyszerűbb mutatványokra betanítható.

Változatai: Kék, csokoládé, fahéj, őzbarna, egyszínű lila vagy lila-ezüst; egyszínű ezüst; homokszínű (barna pettyes vagy normál).

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten az ocicathoz kapcsolható.

Szőrzet: rövid, selymes, a foltok és az alap élesen elkülönülnek

Farok: hosszú, elvékonyodó, a gyűrűk sötétebbek, mint a test mintázata, a farokvég nagyon sötét

K&F...

● *Ocicat kiscicánk, Tonga máris nagyra nőtt. Előfordulhat, hogy kinövi a szállítókocsarát, ha most megvesszük neki?*

Igen. Vegyenek extra méretű macskakocsarát, különben szinte biztosan ki kell majd cserélniük.

● *Homokszínű ocicat nőstényünket, Sheenát egyéves korában pároztatni szeretnénk. Lehetnek fajtaazonos kölykei egy ocicat hímtől?*

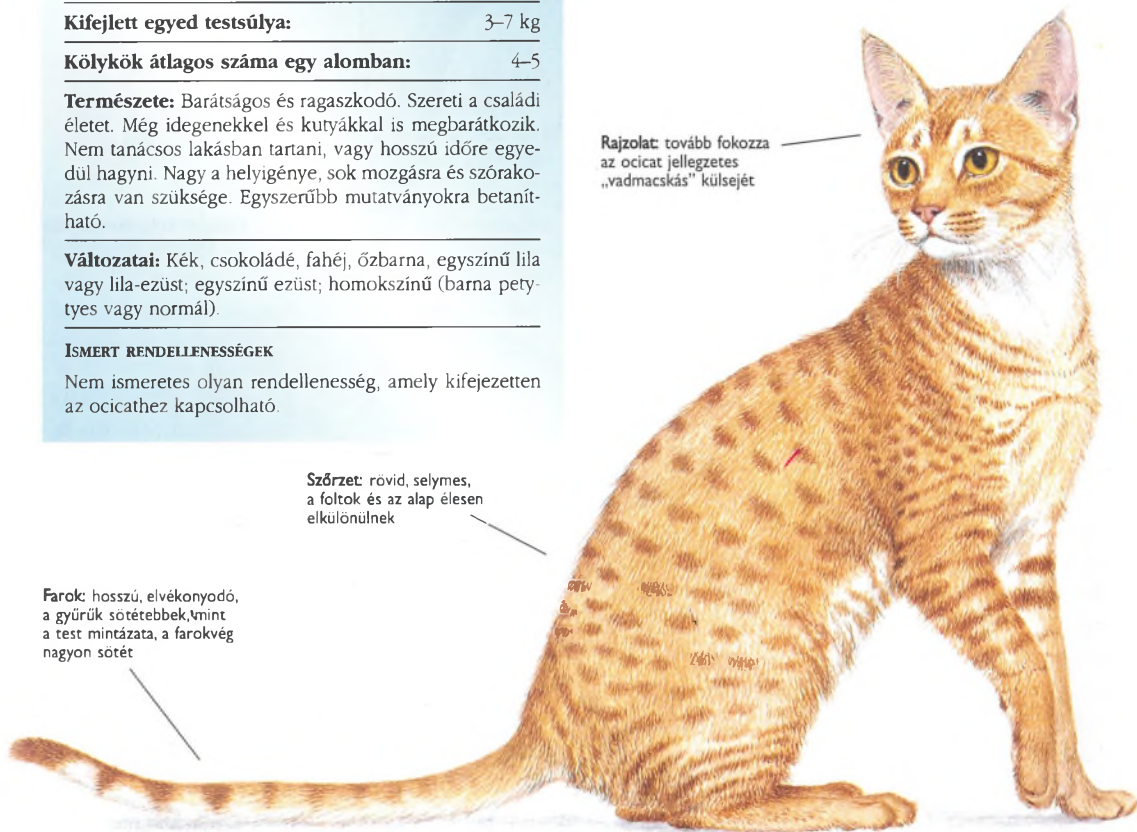
Igen. Sziámi és abesszin gének mindenképp vannak Sheenában, és ha egy másik ocicattal pároztatják, csupa ocicat kölyköt hoz a világra.

● *Van egy rosszcsont border collie-nk, és szeretnénk egy macskát. Jó választás lenne egy ocicat?*

Az ocicat tökéletes megoldás, különösen ha kölyköt vagy fiatal állatot választanak. Termetesebb és kevésbé heves vérmérsékletű, mint a sziámi. Olyannyira társaságkedvelő, hogy még egy lármás kutya jelenlétét is szívesen fogadja. Lehet, hogy még az agility-pályán is hajlandó lesz a kutyussal végigmenni.

▼ *Az abesszin-sziámi keresztezés véletlen végterméke, az ocicat súlyosabb, mint azt kecses alkatából gondolhatnánk. Mozgás- és helyigénye igen nagy.*

Rajolat: tovább fokozza az ocicat jellegzetes „vadmacskás” külsejét

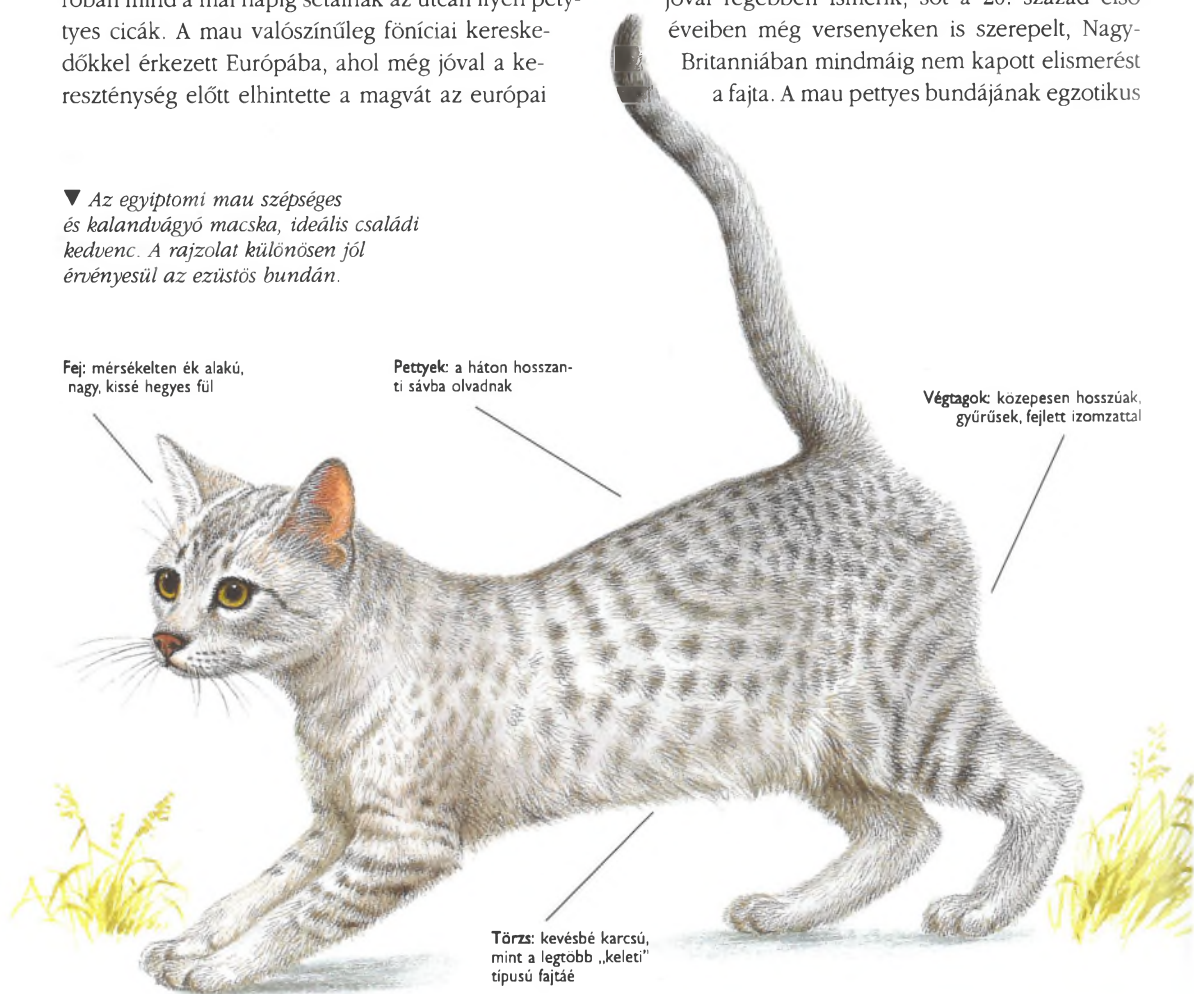
Egyiptomi mau

AZ EGYIPTOMI MAU (SZÓ SZERINT: EGYIPTOMI „MACSKA”) nagyon ősi fajta. Ennek a hihetetlenül szép, pettyes cicának a képmásai díszítik a piramisok sírfestéseit, és sok, akár Kr. e. 1400 táján keletkezett egyiptomi papirusztekercs és festmény is őt ábrázolja. A mau anynyira hasonlít az afrikai vadmacskára, hogy sok szakember szerint annak egyenes ági leszármazottja. Ráadásul, ha igaz, ez a fajta a világ legkorábban háziasított házimacskája, és az egyiptomiak a rágcsálók pusztítására használták, melyek az egyiptomi kultúra alapját képező gabonarakatárakat dézsmálták. Kairóban mind a mai napig sétálnak az utcán ilyen pettyes cicák. A mau valószínűleg föníciai kereskedőkkel érkezett Európába, ahol még jóval a kereszténység előtt elhintette a magvát az európai

rövid szőrű házimacskák összes későbbi nemzedékének.

1950-ben egy száműzött orosz hercegnő vitt át Amerikába három egyiptomi maut, miután éppen hogy lekéselt egy hajót, amely aztán odaveszett az Atlanti-óceán északi részén. Az Egyesült Államokban minden mau ezektől a példányoktól származik. Az amerikai kiállításokon 1977 óta lehet a fajtát bemutatni, de a törzskönyvezett állomány még így is elég kicsi más fajtához képest, vagyis az egyiptomi mau meglehetősen ritka állat maradt. Habár Európában jóval régebben ismerik, sőt a 20. század első éveiben még versenyeken is szerepelt, Nagy-Britanniában mindmáig nem kapott elismerést a fajta. A mau pettyes bundájának egzotikus

▼ Az egyiptomi mau szépséges és kalandvágyó macska, ideális családi kedvenc. A rajzolat különösen jól érvényesül az ezüstös bundán.

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	14–15 év
Kifejlett egyed testsúlya:	2,5–5 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	4

Természete: Élénk, intelligens és nagyon barátságos – különösen családon belül, macskával, emberrel egyaránt. Gyermek mellé ajánlott, de az idegeneket nem kedveli. Beszédesebb, halk szavú. Tartható lakásban, de akkor a legboldogabb, ha tágas tere van futni, ugrani, mászni és vadászni. Társaságkedvelő, érdemes párban tartani, ha a család hosszú időre magára hagyja, és nem járhat ki szabadon. Gondozása könnyű, de rendszeres fésülést igényel.

Változatai: Ezüst – halványezüst aljszörzettel, sötétszürke pettyekkel; bronz – rézszerű aljszörzettel, elefántcsontszínű hassal, sötétbarna pettyekkel; füst (ón) – feketével spricelt halványezüst szörzet ezüst aljszörzettel, fekete pettyekkel; fekete (nem láthatóak a pettyek). A kölykök pettyezett bundával jönnek világra.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten az egyiptomi mauhoz kapcsolható.

K&F...

● *Vidéken lakunk, de azt hallottuk, hogy egyiptomi mau kiscicákat, Pixyt ne engedjük ki a házból, ha jó formában akarjuk tartani. Nem járhatna ki mégis?*

Persze, hogy kijárhat, sőt kell is neki, amint megkapta a szükséges védőoltásokat. Kivétel ez alól, ha forgalmas utca vagy országút közelében laknak. Tenyésztők és kiállításfanatikusok hajlamosak szobacikaként tartani a mau, ám ha nem akarják kiállításra vinni őt, lássák el azonosítóval, és nyugodtan engedjék ki a szabadba. Élvezni fogja.

● *Azt hallottam, hogy az egyiptomi mau társaságkedvelő macska, de akárhánnyal akadt eddig dolgom, mind félősnek vagy nyugtalanannak látszott. Jellemző ez a fajtára?*

Valóban van egy jellegzetesen zavart arckifejezésük. A rajzolatok ezt még jobban kiemelik – kivált, amelyekből a macska mintha ráncolná a homlokát. Az egyiptomi mau hajlamos lenézően viselkedni idegenekkel szemben, és előfordul, hogy nem a legjobb oldalukat mutatják a vizsgálódó gazdijelöltnek. A tenyésztők megelőzhetik a barátságtalan viselkedés kialakulását, ha 2-3 hetes koruktól sűrűn kézbe veszik a kölyköket. Új gazdaként gondoskodnunk kell róla, hogy cicánk mielőbb és minél több emberrel találkozzon, minél nyugodtabb körülmények között.

pompája ennek ellenére vonzza a macskatolvajokat. Gondoskodjunk tehát a cica azonosító címkéjéről – lehetőleg mikrochippel – mielőtt kiengedjük a szabadba.

Rövid, selymes és pettyes

Az egyiptomi mau bundája rövid, selymes tapintású. Testét váltakozó méretű és alakú pettyek tarkázzák szabálytalanul, szemben a cirmosok inkább szabályos sémát követő mintázatával. A pettyek élesen elütnek a szörzet világosabb alapszínétől, amely mindössze négyféle lehet. A bronz változat (meleg tónusú, rézszerű szörzet világos hasi szörzettel és sötétbarna rajzollal) emlékeztet leginkább az ősi egyiptomi festmények macskáira. Vannak fekete mauk is, ezeket azonban nem engedik kiállítani. Az ezüst és a bronz változat orttükre ideális esetben téglavörös. A homlok rajzolata vonalakban húzódik át a fülek között, a nyakszirten lefelé haladva hosszúkás pettyekre szakadozik a gerinc mentén, melyek a farktőhöz közeledve a gerincen végigfutó sávba egyesülnek, egészen a fark hegyéig. A fark erősen gyűrűs, a farkvég sötét.

Állítólag az egyiptomi mau az egyetlen természetől fogva pettyes macskafajta, ami határozottan elkülöníti a többi pettyes típustól – pl. a keleti pettyes cirmostól –, melyeket szelektív tenyésztéssel alakítottak ki. Ez utóbbi fajtát gyakran össze is tévesztik a mauval, pedig van néhány lényeges eltérés köztük: noha az egyiptomi mau kétségtelenül „keleti” típus (lásd 144–145. o.), testalkatában nem a végletek dominálnak, termete közepes, fejlett izomzatú, végtagjai rövidebbek, feje pedig átmenet a gömbölyded és az ék alakú között. Hátsó lábai hosszabbak a mellsőknél, ettől a cica mintha lábujjhegyen állna. Úgy tartják, hogy az egyiptomi mau a leggyorsabb házimacska, akár 58 km/h sebességre is fel tud gyorsulni, és pettyes kabátkájában miniatűr gepárdra emlékeztet. Fügőlegesen 2 m magasra képes felszökkeni.

Ilyen sportteljesítmények mellett nem csoda, hogy a mau párját ritkítóan rátermett vadász, és persze akkor a legboldogabb, ha tevékeny életet élhet. E vonásaiért alighanem afrikai vadmacska-ősei a felelősek. Más szempontból azonban a negyven évnyi gondos tenyésztés keveset hagyott meg vadmacskatermészetéből. Idegenekkel szemben távolságtartó lehet ugyan, de gazdájának mindig odaadó társa, hűséges családtag, kedves játszópajtása a gyerekeknek, és barátságos még fajtársaival is. Hangja halk, dallamos.

HOSSZÚ SZŐRŰ MACSKÁK

*Kék
perzsa*

A HOSSZÚ SZŐRZET RÖVID SZŐRŰ ÁLLATOK génmutációjaként alakult ki, ami természetes jelenség minden vadon élő macskafélé-nél. A hosszú szőrért felelős gén recesszív – ha az ál-

lat szőrzetének hosszát meghatározó génpárból csak az egyik ilyen, a cica rövid szőrű lesz, és a hosszú szőr génjét rejtve adja tovább a következő rövid szőrű nemzedéknek, amelyben csak akkor bukkan fel, ha ilyen lappangó gént „rejtegető” két szülő nemz utódokat. A rövid szőrű, „kékvérű” szülőktől származó hosszú szőrű kölyköket általában méltatlanul mellőzik, míg végül egy magányos tenyésztő föl nem fedezi az új típus szépségét, és kampányolni nem kezd az elismertetéséért. Nem egy világhírű hosszú szőrű fajtának indult így a karrierje.

A hosszú szőrű macska klasszikus példája a perzsa; sok európai országban ez is a fajta neve: „hosszú szőrű”. Többnyire igen hosszú, puha, selymes bundáját gyakran 12 cm-es koronaszőrök és csak kevéssel rövidebb, finom, sűrűn álló pehelyszőrök alkotják.

Ez a szőrzet napi karbantartást igényel.

Sok más hosszú szőrű fajta és keresztezés létezik még a perzsán kívül. A norvég erdei macska és a maine coon bundája sokkal bozontosabb és súlyosabb a perzsáénál. Egyes fajtákat pedig a leghelyesebb félhosszú szőrűnek nevezni, mert a meleg évszakokra levedlik bundájukat, és ránézésre már alig különböznek egy rövid szőrű cicától.

Rongybaba (fent)

Norvég erdei macska (jobbra)

Perzsa

BÁRHOVÁ NÉZZÜNK A VILÁGBAN, szinte mindenütt azt látjuk, hogy a legnépszerűbb macskafajta a perzsa. Amerikában a törzskönyvezett macskák háromnegyede perzsa. A bajnokságok történetében is valószínűleg ők tekinthetnek vissza a leghosszabb múltra – több mint száz évvel ezelőtt bukkantak fel az első kiállításokon.

Minden, Európában honos házimacska eredendően rövid szőrű; a perzsa nagy valószínűség szerint a kis-ázsiai hegyek közül származik. A hosszú, selymes szőrzetük miatt csodált perzsák és angórák korabeli előkelőségek megrendelésére kerültek francia és olasz földre 1620 tájékán. (Korábbi hiedelmekkel ellentétben a hosszú szőr az ő esetükben nem az éghajlat, hanem spontán génmutáció következménye.)

A két típus között egy 1889-es brit kiadvány megjelenéséig nem tettek különbséget. A perzsa fajtának lelkes hívei akadtak Nagy-Britanniában, ahol eredetileg „francia macska” néven vált ismertté. Nagyjából ez idő tájt az Egyesült Államokban is bemutatták; itt népszerűsége hamarosan lekörözte a helyi hosszú szőrű fajtát, a maine coont (lásd 194–197. o.). Amerikában ma perzsának hívják a fajtát, míg a briteknél hivatalosan hosszú szőrű a neve. A tenyésztők ettől függetlenül világszerte perzsa macskának nevezik őket.

▼ *A hagyományos fehér perzsa után először a kék színváltozat jelent meg, és több mint 50 éve játszik főszerepet a kiállításokon. Viktória királynőnek kettő is volt belőlük.*

▲ A perzsák nagy termetű, robusztus, hosszú szőrű macskák. Sok színváltozatuk van, de alkatilag nemigen különböznek egymástól. A kép círmos perzsákat ábrázol (felül vörös círmos, alul kék círmos látható), melyek aránylag ritkák, mivel hosszú szőrű macskáknál nehéz a círmos mintázatot kitenyészteni.

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	13–15 év
Kifejlett egyed testsúlya:	4,5–7 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	3–4

Természete: Csendes és barátságos. Tartható lakásban, de élvezi, ha kijárhat. A hosszú, finom szőrzet könnyen csim-bókosodik, napi testápolást igényel a filcesedés elkerülése érdekében.

Változatai: Fekete, fehér, csokoládé, kék, vörös, krém, lila, teknőctarka, csokoládé-teknőctarka, kék-krém, lila-krém (minta nélküli színek); ezüst círmos, círmos minden színben; valamint, füst, árnyalt, spricelt, círmos és bikolor.

ISMERT RENDELLENESSÉGEK

Elfilcesedett szőrzet – Akkor fordul elő, ha a sűrű, selymes szőrzetet nem gondozzák naponta, különösen a farktő környékén és a hasi részen. A szőrtüszőről leváló, elhalt szőrszálakat az élők nem engedik lehullani, és a csomót a tisztálkodó macska nyála még erősebben összetapasztja. Gyakran szakemberre van szükség a gubancok eltávolításához.

Epiphora (szem váladékozása) – A túlzottan fitos perzsáknál nagyon gyakori a könnycsatornák részleges vagy teljes elzáródása miatt. A belső szemzugból kicsorgó könny egyes példányok szőrzetén maradandó foltot hagyhat. A szem gondos öblögetésével és tisztításával a panasz enyhíthető (lásd Szembántalmak, 98–101. o.).

Fokozatos ideghártya-sorvadás (PRA) – A szem retinájának fokozatos elkorcsosulása, mely teljes vakvághoz vezethet. Feltehetően örökletes. Nincsen rá gyógymód.

Süketség – Minden fajtánál előfordul, amely hordozza a fehér szőrzetért felelős domináns gént, különösen ha a szem színe kék. Nincsen rá gyógymód.

Policisztás vesebetegség – Perzsa macskáknál örökletes; kiszűrhető.

Rejtettheréjűség – A perzsa kandüroknál gyakori, hogy nem szállnak le a herék. A betegség örökletes, és az érintett macskákat ivartalanítani kell, mielőtt elérnék az ivarérettséget (lásd A hím macska, 74–75. o.).

Az elnevezésen túl számos szín- és típusbeli eltérés is van országonként a perzsák, azaz hosszú szőrűek között. Nagy-Britanniában minden szín külön fajtának számít, az amerikai országos szervezetek pedig közel 50 változatát tartják számon a fajtának. Példának okáért a gyönyörű, spriccelt csincsilla a kódos Albionban önálló fajta, saját jogon, míg az amerikaiak csupán az árnyalt perzsa egyik változatának tartják. Két kivétel van ez alól: a csokoládé és a lila egyszínű változat, melyeket himalája és kasmír néven tartanak nyilván az Egyesült Államokban, a brit megfelelőjük pedig csokoládébarna, illetve lila hosszú szőrű. Egykoron a fehérek voltak a legnépszerűbbek, manapság inkább a fekete perzsákkal lehetne Dunát rekeszteni.

Luxuscica

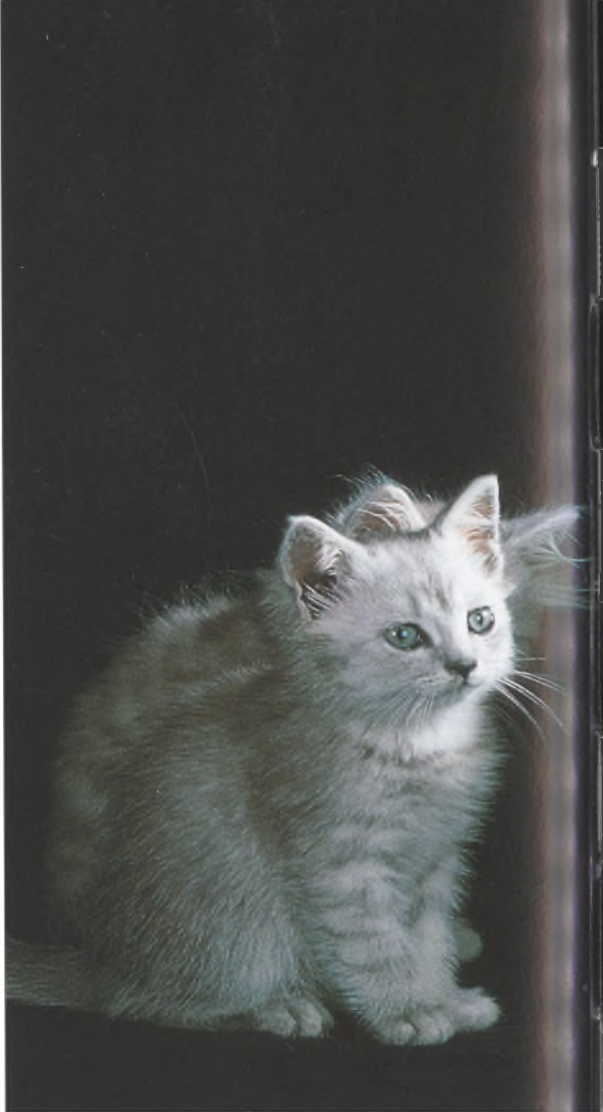
Kevés macska kelt olyan lenyűgöző hatást, mint az egészséges, jól ápolt, fiatal felnőtt perzsa. A kellemes megjelenés kulcsa a rendszeres testápolás, amely nélkül képtelenség karbantartani a cica legfőbb ismertetését, a selymes luxusbundát. A hosszan leomló, sűrű és finom szőrzet naponta intenzív kefélest és fésülést igényel, ha nem akarjuk, hogy csomók és gubancok halmazává álljon össze. A cica évente vedlik, és sok gazdi le is vágatja kedvence bundáját, ha nem akarja kiállítani. A perzsák farka aránylag rövid, de nagyon bozontos.

A bunda alatt a perzsa nagy testű macska, erőteljes és arányos; feje masszív tömböt képez rövid és zömök törzsén. Távol ülő, nagy, kerek szeme kissé kidomborodik a lapított perzsaarc síkjából. A felemás vagy kék szemű fehér perzsák kivételével a legtöbb egyszínű perzsa szeme rézvörös vagy mély narancssárga. Az ezüstözött perzsák – mint amilyen az ezüst csincsilla – általában zöld szeműek.

Kedves, szelíd természete révén a perzsa cica ideális házi kedvenc. Szereti az embereket, és élvezi, ha együtt lehet velük. Közvetlensége fajtársaira is kiterjed – a perzsa macska nyugodtan befogadja a házba újonnan érkező jövevényt. Nem lármás, nem féltelenkedik, és boldogan eléldgegel négy fal között is, bár hozzáértő vadásznak bizonyul, ha gazdája kiengeti. Nagy testű, hosszú szőrű macska lévén a perzsa csak lassan válik ivaréretté, és kétéves kora alatt nem érdemes pároztatni.

A peke-face perzsa

Ez a típus valódi perzsa macska, melyet végletesen lapított arcúra tenyésztettek, hogy minél inkább a pe-

▲ Ezüst csincsilla kölykeivel. A perzsa macskák bundája születésükkor rövidebb, majd egyre hosszabb lesz, amint cseperednek. Végleges hosszát nagyjából másfél éves korban éri el.

kingi palotakutyácskára emlékeztessen (innen angol neve is: „peke-face”, azaz „pekingi képű” perzsa). A jellegzetességet olyannyira eltúlozták, hogy a szélsőséges orttömélyedés torzulássá fajult, ami gyakran a könnycsatornák elzáródását okozza. A peke-face perzsákat csak az Egyesült Államokban és Kanadában ismerik el külön fajtaként, és itt kiállításon is szerepelhetnek. Ábrázatuktól eltekintve ugyanaz a fajta-standard érvényes rájuk, mint a rendes perzsákra. A peke-face perzsát csak vörös és vörös cirmos színben tenyésztik.

K&F...

● *Imádom a fehér perzsákat, de olyat nem szeretnék, amelyik süket. Hogyan kerülhetném el ezt?*

A sükettség genetikai rendellenesség a fehér perzsáknál. Általában a kék szemű egyedeknél jelentkezik, ha tehát narancssárga szeműt választ, jelentősen csökkenti a kockázatot. Vele lehet felemás szemű fehér cicát is, akinek egyik szeme kék, a másik narancssárga; az ilyen inkább csak a kék szem oldalán szokott süket lenni.

● *Kiállításokon gyakran látok perzsákat könnyes arccal és barna foltos pofácskával. Ez valami betegség?*

A szem bizonyos mértékű, tiszta váladékozása normális a macskáknál, főleg a lapított arcú fajtáknál, amilyen a perzsa is. Míg el nem fertőződik, és a szem körüli szőr sem tapad össze tőle, nincsen szó betegségről.

A baj sokkal ritkábban jelentkezik a kedvencként tartott, nem kiállítási minőségű perzsáknál, az ő orruk és pofácskájuk ugyanis hosszabb a fajtastandardban megengedetttnél, így a könnycsatornák kevésbé hajlamosak az elzáródásra. Válasszon olyan kölyköt, amelyiknek az anyja mentes a problémától, és érdeklődjön a kandúr felől is.

● *Tudomásom szerint a perzsa macskának gyöngye lehet az állkapcsa. Mit jelent ez?*

A végletesen lapos arc kialakítását célzó tenyésztési programok következtében a perzsák alsó állkapcsa egyre inkább elkeskenyedett. Ez azt jelenti, hogy az áll kevésbé ugrik ki, az alsó állkapocs elülső része keskenyebbé válhat a felsőnél, amitől az állkapcsok rosszul illeszkednek, gyengék lesznek. A tenyésztők igyekeznek korrigálni a problémát.

Török angóra

AZ ANGÓRA EGYIKE A LEGRÉGIBB EURÓPAI FAJTÁKNAK, a törökországi Ankarából származik. A 16. században jelent meg Franciaországban, majd kicsivel később Angliában. Állítólag az angórák és a perzsa macskák (lásd 182–185. o.) hozták be a hosszú szőr génjét is az Európában honos, eredetileg rövid szőrű házimacskák közé. Ez idő tájt a két fajta alig különbözött egymástól, kivéve a színüket – a török angóra sokféle színben érkezett, a perzsák viszont mind kékek voltak. Mindkettőt nagyra értékelték hosszú, selymes bundájuk újdonsága miatt, ám a 19. század végére az angórát elhomályosította a perzsa tündöklése. A kor egyéb, vagyis nem perzsa hosszú szőrűihez hasonlóan a fajta hanyatlásnak indult, és gyakorlatilag megszűnt lé-

tezni szülőhazáján kívül – ott azonban egy állatkerti tenyészállományban fennmaradt. Csak a második világháború után vittek ki ismét néhány macskát Amerikába és Európába, ahol felélesztették a fajtát.

Melyik angóra az igazi?

Az Egyesült Államokban tenyésztett török angóra nem azonos a Európában elterjedt angóramacskával. Napjaink amerikai változata közelebb áll a fajta török gyökereihez, míg az európaiakat más fajtákkal keresztezték, hogy teljes színválasztékot sikerüljön kialakítani. Az angórák eredetileg elegáns, selymes, fehér bundájukról voltak híresek, és vannak tenyésztők, akik szerint csak és kizárólag ez az igazi angóra.

▼ A legtöbb hosszú szőrű macskával ellentétben a török angóra nem nagy testű. Jóllehet végtagjai és törzse hosszúak, természetesen csak amolyan közepes, alkata pedig inkább karcsú és hajlékony. Csak lassan fejlődik ki végleges szőrzete, amelyet a nyári hónapok alatt levedlik.

Végtagok: a hátsók hosszabbak a mellsőknél, ebből adódik atletikus ügyessége és enyhén ívelt háta

Fej: széles, enyhén ék alakú, füle nagy, hegyes, a végén szőrpamaccsal

Farok: a tövénél széles, majd elkeskenyedik, dúsán „bokrétás”, mint a rókéé

▲ A török angóra eredetileg kizárólag fehér színű volt, manapság viszont szinte minden változatban elfogadják. A képen látható vörös-fehér változat különösen mutatós.

Ennek ellenére ma már a hosszú szőrű macskák közt fellelhető szinte összes színben kiállíthatók.

Mivel az angórának nincs sűrű, gyapjas aljszörzete, kevésbé valószínű, hogy filcesedik. A selymesen ragyogó bunda többnyire testhez simuló, kivéve a farkok, a nyak és az áll szőrzetét, valamint a hátsó lábakon ékeskedő „bricsesz”-t, ahol hajlamos a fodrosodásra. A szőrzetnek két év kell a teljes kifejlődéshez, s miután kinőtt, a cica minden nyáron jócskán levedli – olyankor bárki bozontos farkú, rövid szőrű macskának nézhetné. A levedlett szőr nem elég erős ahhoz, hogy pulóvert kössenek belőle, a fonalat az angórakecskék és angóranyulak szőréből készítik.

Játékos és elegáns

Az angóra akkor az igazi, ha az összbnyomás szerint „elegáns és a járása kecses” – szabja meg a fajtastandard. Nos, ez a cica nemcsak elegáns, hanem intelligens és játékos is egyben. Nem olyan hangos, mint a szíami, de hasonlóan mozgékony és extrovertált; az idő java részében szüksége van valamilyen társaságra. Egyes gazdik állítják, hogy szeret közönség előtt „szerepelni”; az üdvözlésképpen vállunkra penderülő angóra cica pedig semmi kétséget nem hagy remek sportképességei és gyöngédsége felől. Rajong a játéért, a mókáért, és hamar megtanítható egyszerűbb mutatványokra, pl. apportírozásra.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 12 év vagy több

Kifejlett egyed testsúlya: 2,5–4 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 4–5

Természete: Barátságos, játékos, aktív. Gyermekes és gyermektelen családoknak is ajánlott. Társaságot és sok szórakozást igényel.

Változatai: Fekete, vörös, kék, krém, teknőctarka, kék-krém és fehér magában; füst és árnyalt (kivéve fehér színben); cirmos, ezüst cirmos és bikolor.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

A török angóra kevés fajtaspecifikus problémája közül néhány:

Tört farkok – Az egyik farkcsigolya elhajlása (néha egészen 90°-ig), legtöbbször a fark végénél, de a fark bármely részén előfordulhat.

Süketség – Kék vagy felemás szemű fehér macskáknál gyakori. Genetikus eredetű; az érintett macskát nem táncsos szaporítani.

K&F...

● *Kell-e nyáron is naponta fésűlgetnem török angórámat, Felhőt, mikor a szőre nagy részét levedlette?*

Nem. Ha mindennap alaposan megsimogatja Felhőt, elegendő hetente egyszer megfésűlnie a téli bunda kifejlődéséig.

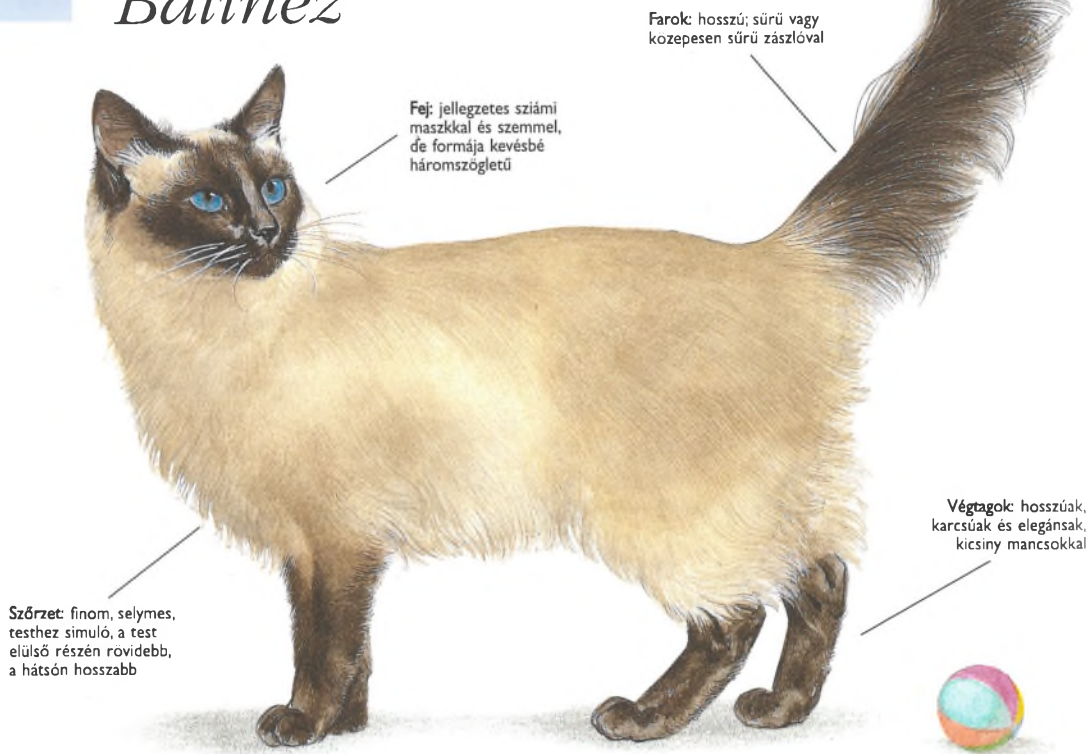
● *Kiválasztottunk egy felemás szemű, fehér fiúcíát egy alomból (most 5 hetes). A tenyésztő szerint elképzelhető, hogy süket. Meggyőződhetnénk erről valahogyan?*

A tenyésztő valószínűleg hamarosan többet fog tudni, de önök is elvégezhetik a következő kísérletet: különítsék el a kölyköket az alomtól, majd amikor nem néz oda, csapjanak hirtelen nagy zajt. A reakcióból egyértelműen kiderül, hogy hall-e vagy sem. Amíg egy macska lát, a süketség nem számít súlyos fogyatékoságnak, feltéve, hogy nem szánják tenyésztésre.

● *Árnyalt vörös angórámnak, Fatimának egyéves korára teljesen kinőtt a szőre. A nyári vedlése után viszont hirtelen nagyon kifakult a pófácskája. Normális dolog ez?*

Igen. Az árnyalt szőrzetnek van egy enyhén ezüstös beütése, ami a nehéz téli bunda levedlése után jobban megmutatkozik. A világos szőrzetű macskák hajlamosak a leégésre, ami bőrrákot okozhat, ezért ügyeljen, hogy mennyi időt tölt a macskája tűző napon.

Balinéz

A CICA NEVE ELLENÉRE NEM A INDONÉZ SZIGETVILÁG gyöngyszeméről, a trópusi Baliról származik – céltudatos tenyésztés eredményeként jött létre az Egyesült Államokban. Elegáns alkata és kiegyensúlyozottsága ihlette a névadásra tenyésztőit, akik így akartak tisztelegni Bali hasonlóan kecses mozgású templomi táncosai előtt. Másfelől a név azt a finom üzenetet is magában rejtette, hogy – bár a macska külsőre nagyon hasonlít a szíamihoz – azért mégiscsak egy önálló fajta. A balinéz valójában nem egyéb, mint egy hosszú szőrű szíami, ám egy-egy fajta elnevezésekor sosem árt figyelembe venni a tenyésztőegyesületek és -szervezetek világában éppen fennálló, igen kényes „macskapolitikai” egyensúlyt.

Hosszú szőrű kölykök időről időre felbukkannak minden rövid szőrű fajta szaporulatában, de általában nem tekintik őket kiállításra alkalmasnak. Mikor Amerikában, az 1940-es években ez történt a szíamival, néhány tenyésztő elhatározta, hogy új fajtát fognak kialakítani. Nem volt nehéz dolguk: minthogy a hosszú szőrért felelős gén recesszív, ezek a hosszú

▲ A balinéz tetszetős, félhosszú szőrű macska, számos szíami vonással – génállományuk egy része is közös. Szíami színezettség, eleganciája és természete szeretetreméltó családi kedvencé teszi. Testileg és lelkileg egyaránt ingergazdag környezetet igényel.

szőrű példányok fajtaazonosan szaporodtak. A hatvanas években már néhány amerikai egyesület elismerte a balinézt, de egészen 1970-ig nem sikerült új fajtaként elfogadtatni a nagy tekintélyű amerikai Macskabarátok Egyesületével (*Cat Fanciers' Association, CFA*). A balinéz végül túljutott a vitákkal terhes kezdeti időszakon, és mára nagy népszerűségnek örvendő világszerte.

Nem teljesen hosszú szőrű

Bár hosszú szőrűként kezdte pályafutását, a balinézt ma már helyesebb félhosszú szőrűnek nevezni. Ez annak következménye, hogy a szelektív tenyésztésprogramba tömegesen vontak be rövid szőrű szíami macskákat is. A szőrzet közel sem olyan tömött, mint a dupla bundájú perzsáé, inkább a testhez simul, és

● *Balinéz cicám, Sambal utálja, ha fésszük. Milyen gyakran kell ilyen tortúrának kitennem?*

A balinéznek szerencsére nincs olyan gyapjas aljszőrzete, mint sok hosszú szőrű macskának, ezért nincs is szüksége intenzív szőr-ápolásra. Próbáljon puha kezét használni hetente kétszer; ennyit ki kell bírnia Sambalnak. Ha még emiatt is tiltakozik, simítsa át gyöngéden szarvasbőrrel vagy akár puszta kézzel fejétől a farkáig.

● *Mennyi ideig várjunk kék balinéz nőstényünk Dorka pároztatásával? Most 7 hónapos, és bármikor elkezdhet tüzelni.*

Jobban teszik, ha várnak, míg a cica legalább egyéves nem lesz. Addig két dolgot tehetnek: vagy bezárják, és nem engedik más macskák közelébe, vagy fogamzásgátlót kérnek az állatorvostól (lásd A nőstény macska, 76–77. o.).

● *Most néztem meg egy macskát, melyet foka teknőc-cimos színjegyes balinézként hirdettek. Nem is látott különösebben keleties alkatúnak. Létezhet ilyen macska egyáltalán?*

Persze, hogy létezhet, sőt létezik is – bár Amerikában nem annyira balinézként, mint inkább jávai macskaként tartják számon. A teknőc-cimos kombináció az egyik legújabb és legvitatottabb színváltozat (lásd lentebb). Az egyenetlen árnyalások és jegyek zavaros benyomást kelthetnek, de a macskára mindenképpen jellemző a ragyogó zafírkék szem, a kecses testalkat és a társaságkedvelő természet.

a hosszú szőrszálak jobbra a cica alsó felén – a hasi részen és a farkon – összpontosulnak.

Ha kicsit távolabbról szemléljük, a balinéz olyan, mint egy vastag farkú száími. Törzse hasonlóan karcsú és hosszú, nyúlánk végtagokkal, apró mancsokkal. De az is igaz, hogy inkább a régimódi száími köszön vissza benne; nyomát sem látjuk a maiak végletesen háromszögletű fejformájának. A tenyésztés irányát meghatározó standard az ötvenes-hatvanas években, vagyis a fajta kialakításának idején divatos száími-alkattal van szoros összhangban. A fej nem gömbölyded, de nem is csúcsos: ék alakú. Az ék szárai alkotják a cica egyenes vonalú arcélét; a nyak hosszú és elegáns. A teljes arcot betérítő, sötét maszk keretében ugyanaz a zafírkék szempár világít, amely a száímit és legtöbb hibridjét is ékesíti. A maszkot rajzolat köti össze az ék szárait folytató, nagy, hegyes és szintén sötét fülekkel, melyeken a cica szőrpamacskát viselhet. A fark hosszú, elvékonyodó és zászlós.

A száímihoz hasonlóan a színek itt is vita tárgyát képezik. Az Egyesült Államokban csak a négy erede-

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 12–15 év

Kifejlett egyed testsúlya: 2,5–5 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 3–4

Természete: Barátságos, mozgékony és hangos. Gyermekes és gyermektelen családnak is ajánlott. Lakásban is tartható, de jobban szereti a nagy mozgásteret. Nem táncos társaság vagy kijárási lehetőség nélkül hosszabb időre egyedül hagyni. Többnyire megtanítható az apportírozásra.

Változatai: USA – csak foka, csokoládé, kék és lila jegyű. Egyebütt – minden száími színváltozat.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

A balinéz kevés fajtaspecifikus problémája közül néhány:

Kancsalság (strabismus) – Az egyik vagy mindkét szemet érinti, de úgy tűnik, nem károsítja a látást. Nincs ellene hatékony műtéti vagy egyéb gyógymód. A kiállításon hibának számít. Mivel örökletes, az érintett macskákat nem ajánlatos szaporítani.

Tört farkok – Az egyik farkcsigolya elhajlása (sokszor egészen 90°-ig) a balinéznel (ahogy a száíminál is) elég gyakori. Többnyire a fark legvégénél jelentkezik, de a fark bármely részén előfordulhat. Ártalmatlan, de kiállításon hibának számít.

ti száími változatban – foka, kék, csokoládé és lila jegyűek – fogadják el a balinézt. A fajta a keleti rövid szőrű (lásd 164–165. o.) újabban kialakított színváltozataiban is tenyészthető, ám az ilyen cicákat Amerikában külön fajtába sorolják – ők a jávai macskák. Európában és Ausztrálzásiában a száímihoz hasonlóan a balinéznel is elfogadják a színváltozatok szélesebb választékát.

Extrovertált hangoskodó

Csakúgy, mint elődei, a balinéz is félreismerhetetlenül extrovertált macska – mozgékony, kíváncsiskodó, beszédes, és a száími jellegzetesen harsány hangján követeli a magáét. Ugyanakkor barátságos és nagyon szeretetteljes. Mindenáron a család teljes jogú tagja akar lenni, részt vesz a gyerekek bolondozásában. Ha nem akarjuk, hogy unatkozzon és búslakodjon, biztosítsunk számára minél több játékot és mozgásteret. A száími eredet korai ivarérettséggel is együtt jár, legyünk hát felkészültek – a nőstény balinéz talán már félévesen tüzelni kezd.

Birman

A LEGENDA SZERINT EZ A GYÖNYÖRŰ FÉLHOSSZÚ SZÖRŰ CI-CA Burma szentélyeiből származik. Tenyésztési viz- szont Franciaországban kezdték a fajtát a 20. század elején. Csak jóval később lett híres Nagy-Britanniá- ban – ahol 1966-ig kellett várnia az elismerésre – és az Egyesült Államokban. Az eredeti foka és kék je- gyű változatok szíami és perzsa macskák keresztezé- sei voltak, mára pedig már húszt elfogadott verseny- színben tenyésztik. Sok közülük a nyolcvanas-ki- lencvenes évek eredménye; ez az időszak különösen izgalmas volt a birman tenyésztőinek. A birmanok hi- hetetlenül népszerűek a világ összes kiállításán, és a verseny egyre kiélezettebb.

Szépséges, mégsem kényeskedő

A birman nemcsak szép, de bűbájos is, amellet büsz- ke, intelligens és emberszerető. A birman kölykök rendkívül rakoncátlanok, és játékoságuk felnőttko- rukra is megmarad. Ugyanakkor azonban gyöngé- dek, érzékenyek, és utálnak rosszban lenni a gazdi- val. A kölykök és a felnőtt cicák is elég jól megfér- nek más macskákkal és kutyákkal. Minthogy ennyi-

re társaságkedvelők, hamar alkalmazkodnak az új környezethez, viszont hajlamosak emészteni magu- kat, ha hosszú időre magukra hagyjuk őket a lakás- ban.

A birman törzse hosszú és izmos, végtagjai vas- kosak, mancsa erős és rövid. A kifejlett kandúr sú- lya elérheti akár a 8 kg-ot is. Feje jókora, széles és gömbölyded, pofácskája telt, állkapcsa fejlett. Mire a cica eléri az ivarérettséget, a fajtára jellemző maszk már az orrtól a homlokig beborítja arcát, beleértve a bajuszpárnákat is. A sötét maszkot világosabb szőrzet köti össze a közepes méretű, széles állású fülekkel.

▼ A klasszikus fókabarna birman gyönyörű állat – testét pompás, félhosszú, selymes bunda takarja, sötét arcmaszkja pedig kiemeli mélykék szemét. Igen nagy termetű és fejlett izomzatú macska.

Fej: a testalkatának megfelelően nagy

Nyakfodor: a felnőtt állatokon

Farok: tömött, teljes egészében színjegyes

Fehér mancsok: élesen elütnek a sötét színjegyes lábaktól

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	12–14 év
Kifejlett egyed testsúlya:	4,5–8 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	3–5

Természete: Nagyon közvetlen, barátságos. Beszédesebb, de csak ritkán hangos. Jól beilleszkedik a legtöbb családba, az se baj, ha más kedvencek is vannak rajta kívül. Szőrzete napi gondozást igényel, de nincs szüksége sok testmozgásra. Elegáns, lakásban tartható fajta.

Változatai: Főka, csokoládé, vörös, kék, lila és krém jegyű; minden egyöntetű szín; teknőctarka és cirmos jegyű.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

A rendellenességek ritkák, de van néhány fajtaspecifikus fogvatékokosság.

Kancsalság (strabismus) – Az egyik vagy mindkét szemet érinti, feltehetően a gyenge térlátás ellensúlyozásként alakul ki, de úgy tűnik, a macskának csak ritkán okoz látási zavarokat. Nincs hatásos gyógymódja. Az érintett macskákat nem ajánlatos szaporítani.

Dermoid ciszta – A szemszövet fejlődési rendellenessége a szem felületén jelentkező csomó formájában, általában a külső szemzugban. Rostos szövet alkotja, gyakran szőrök állnak ki belőle, és a macskának kellemetlenséget okoz. A műtėti beavatkozás általában sikeresen megszünteti a problémát.

Kiálló szegycsont – Szabálytalan porcnyúlvány következménye, mely a szegycsont (mellcsont) mindkét végén előfordulhat. A betegség feltehetően örökletes.

Köldöksérv – A hasüreg zsírszövetének a hasfalon történő áttüremkedése azon a ponton, ahol a köldökzsinór a kölyök testéhez kapcsolódott. Feltehetően örökletes, de terhesség vagy szülés alatti komplikáció is okozhatja. Lehet ártalmatlan, de nagyon súlyos is.

▲ A vörös jegyű változat a fajta egyik legfrissebben kialakított típusa. A test nagyrészt világos, a színezettség az arcon és a farkon a legerősebb. Előfordul cirmos mintázattal és szeples orral is.

K&F...

● Erősen gondolkodom egy birmanon. Könnyű idomítani?

A birman kivételesen intelligens, de mint minden macskaféle, független, erős egyéniség. Ha kölyökkorától foglalkoznak vele, és ezalatt erős kötődés alakul ki macska és gazdája között, türelemmel és kellő időráfordítással megtanítható egyszerűbb mutatványokra.

● Épp most vettem egy 12 hetes birman kölyköt, Maszatkat. Mit csináljak, hogy ne gubancolódjon össze a szőre, mikor felcseperedik?

A birmanok szőre nem nő olyan hosszúra, mint a persáké, de egyre sűrűbbé válhat, és bizony összecsomósodik, ha elhanyagolják – különösen vedlés idején. Egy felnőtt birmannak a fésedés elkerülése érdekében rendszeres fésülésre, a kihullott szőrszálak eltávolításához pedig kefézésre van szüksége. Kezdje a kölyök napi testápolását egy nagyon puha babakefével. Ahogy Maszatka bundája hosszabbodik és sűrűsödik, kezdjen fésűt is használni. Végezetül adjon neki valami finomságot jutalmul minden alkalommal, hogy minél kellemesebb emlékei fűződjenek a testápoláshoz. Ha viszont a fésülés két akarat viaskodásává fajul, könnyen lehet, hogy ön marad alul.

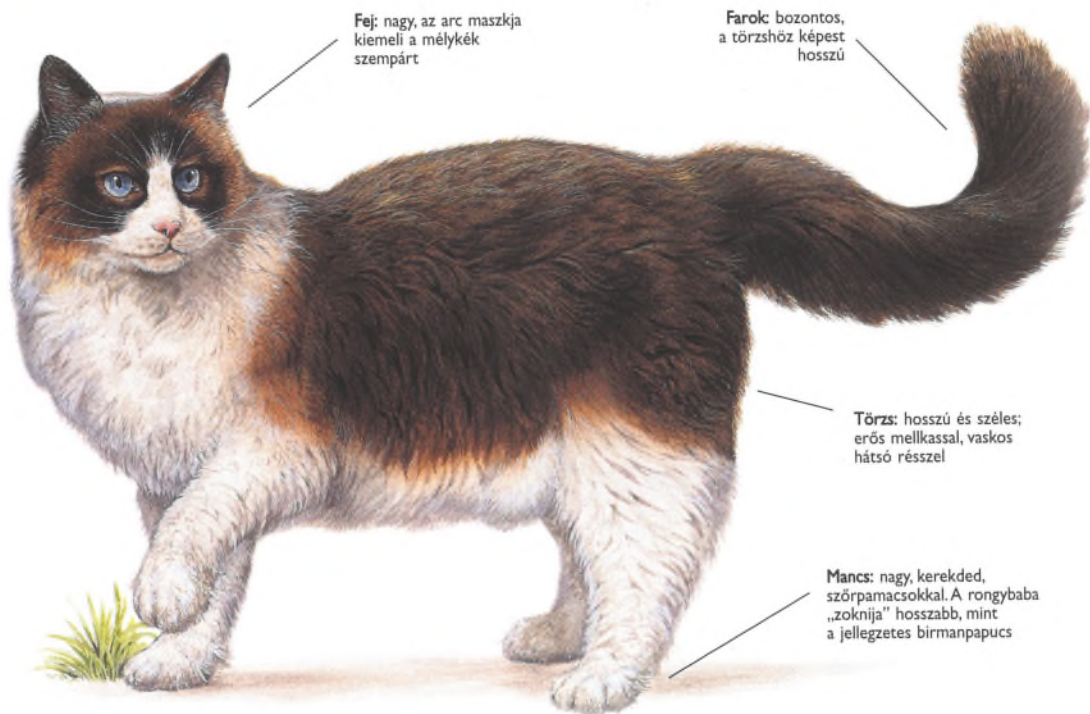
● A birmanok szeme mindig kék, vagy ez csak a fajtastandard?

Minden birmannak kék szeme van, de a színárnyalat terén vannak lényeges különbségek. Kiállítás céljára a zafírkék a legmegfelelőbb szín.

Bár félhosszú szőrű fajtáról van szó, a szőrzet akkor szép, ha hosszú és selymes, a hastájékon enyhén göndörödő, és teljes nyakfodor ékesíti. A szinte teljesen kerek szemek színe kék – minél mélyebb árnyalat, annál jobb. A cica farka közepesen hosszú, bozontos, és arányos a törzzsel. A fajta különös ismertetőjele a négy fehér „zokni”.

A fajta prototípusa, a főkabarna birman a mai napig a legjellegzetesebb változatnak számít. A közel-múltban kialakított cirmos jegyű birman a homlokán függőleges rajzolatot (ún. M betűt) visel, lábai csíkosak, farka pedig gyűrűs.

Rongybaba

Ő A CICÁK LEGSZELÍDEBB BEHEMÓTJA – A RONGYBABA. A világ legtermetesebb házimacskája viszonylag új keletű fajta. Az 1960-as évek Kaliforniájából származik, de a kialakulásához vezető legelső lépések kissé zavarosak. Egy fehér papucsos, foka jegyű birman kandúrt pároztattak egy hosszú szőrű, fehér nőténnyel – valószínűleg törzskönyvezetlen perzsával –, aki aztán egy alom túlméretezett, félhosszú szőrű, színjegyes kiscicának adott életet. Az első pedigrés rongybaba cicák a kölykök első két nemzedékének keresztezésével jöttek létre. A nevet első tenyésztőjük adta nekik, mert úgy találta, hogy teljesen elernyednek, mikor az ember kézbe veszi őket. Kering egy olyan történet is, miszerint a terhes anyamacskát röviddel a szülés előtt elgázolta egy autó, és ettől lett olyan petyhüdt, ám ez a magyarázat tudományosan nem állja meg a helyét.

A rongybaba jó ideje igen közkedvelt az Egyesült Államokban, s akárcsak a maine coont, sikerrel exportálják Európába, Ausztráliába és Ázsiába.

▲ A rongybaba feltűnően mutatós, selymes bundájú cica – olyan, mint egy nagy plüssmackó. A képen egy bikolor változat látható. Eszményi szobacica, és emiatt nagyon népszerű.

Birman nagyobb kiadásban

Ha megnézzük egy rongybaba macskát, rögtön szembeötlik hasonlósága a birmanhoz (lásd 190–191. o.). Hosszú szőrű, színjegyes cica ez is, lábán gyakran fehér papuccsal. De a rongybaba testesebb a birmannál, és inkább illik rá a félhosszú szőrű elnevezés, mivel szőrzete a fej tájékán rövidebb, a farka felé pedig egyre hosszabb. A puha, selymes bunda kevésbé hajlamos a csomósodásra, mint sok más hosszú szőrű; beéri mérsékelt gondozással is.

A többi színjegyes fajtához képest a rongybaba szőrzete sötétebb. A kiállításokon egyelőre a himalája jellegű, a papucsos és a bikolor mintázatot fogadják el, de máris újabb színváltozatok vannak kialakulóban. A foka és a kék jegyű rongybaba a legelterjed-

Fajtajellemzők

Várható élettartama:	11–13 év
Kifejlett egyed testsúlya:	4,5–10 kg
Kölykök átlagos száma egy alomban:	3–4

Természete: Nyugodt, szelíd, gyerekek mellé ideális. Házban, de akár lakásban is jól tartható. Ha kijárhat, sem szokott vadászni. Ne várjunk tőle nagy sportteljesítményt. Lassan válik ivaréretté.

Változatai: Főka, csokoládé, kék és lila jegyű, papucsos és bikolor. (A fajta még új – a birmannál elfogadott újabb színváltozatok várhatók.)

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten a rongybabához kapcsolható, de mivel a macska nagy, súlyos és nem túl mozgékony, könnyen elhízhat. Nem szabad túletetni.

K&F...

- *Azt hallottam, hogy a rongybabák nem érznek fájdalmat. Igaz ez?*

Természetesen nem. Ez a tévhit azon a szóbeszéden alapul, miszerint az első rongybabák anyját a szülés előtt

baleset érte. Ugyanúgy érznek fájdalmat, mint a többi macska, csak esetleg kevésbé mutatják ki.

- *Városi lakásban lakunk, forgalmas környéken. Szeretnénk egy macskát, de nem akarjuk, hogy fogolynak érezze magát a négy fal között. Egy barátunk szerint a rongybabát kéne választanunk. Ezt csak azért furcsálom, mert a rongybaba olyan nagy. Mi a véleménye?*

A rongybabák természetesek ugyan, de nyugodt természetűek – ideális szobacicák. Mindemellett igénylik a társaságot, ha tehát mindennap hosszú ideig egyedül hagyják, akkor igazi jótétemény volna kettőt tartani belőlük.

- *Jól megfér a rongybaba egy kutyával? Van egy törpe schnauzerünk, és szeretnénk egy macskát is.*

A rongybaba békés természete miatt ideális társaság egy kutyának, feltéve, hogy együtt nőnek fel. A schnauzer egy-két hétig feltehetően nyaggatni fogja majd a jövevényt, de állandó éberséggel és megfelelő bánásmóddal (lásd 48–49. o.) hamar összeszoktathatjuk őket.

- *Miért alacsonyabb a rongybabák várható élettartama a többi fajtáénál?*

Ennek valószínűleg kettős oka van. Egyrészt nagyon nagy testűek, ami fokozott terhelést jelent szervezüknek. Másrészt nem éppen mozgékonyak, emiatt hajlamosak az elhízásra, ami szintén megrövidítheti az életüket.

tebb. A színjegyes változatnak a szíamíéhoz hasonló, jól körülhatárolt maszkkal és jegyekkel kell rendelkeznie.

A papucsos cicák hasonlítanak leginkább a birmanhoz; ezeknek az említett jegyeken túl fehér papucsot kell viselniük lábaikon. A bikolor változat a maszkján egy fordított, fehér V-betűt hord, amely a homloktól indul, és lefelé szélesedve magában foglalja az orrot, a bajuszpárnát és az állat, fölfelé azonban nem nyúlhat túl a szemek vonalán.

A rongybabának mindene jókora. Feje közepes vagy nagy, a két füle között lapos. Pufók pofácskája jól fejlett, gömbölyded arcorri részbe és egyenletes harapású, erőteljes állkapocsba megy át. A közepesen hosszú orr ívét enyhe törés tagolja. A fül közepes méretű, hegyén lekerekített. A rongybaba nagy, ovális szeme mindig kék – a mélyebb árnyalat keresettebb. A törzs nagy és izmos; a visszafogott erő érzetét kelti. A végtagok aránylag erős csontozatúak, a hátsó lábak kicsivel hosszabbak a mellsőkénél. A testhez álló szőrzet rebbenései követik a cica mozgását. A robusztus nyakat borító hosszú szőrszálak sörénként keretezik az arcot. A farok hosszú és bozontos.

A szíamíéhoz hasonlóan a rongybaba kiscicák is fehér bundával születnek, színjegyeik az első néhány hét során alakulnak ki. Szőrzetük színe és mintázata csak 2-3 éves korukra válik véglegessé.

A szobacica

A rongybabák híresek nyugodt természetükről, és nagyon jól tarthatók kis lakásban is. Nincs nagy mozgásigényük, és úgy tűnik, nem igazán érdekli őket a vadászat. Ennek köszönhetik rohamos elterjedésüket Ausztráliában, ahol a kertvárosok egzotikus állatvilágát mindinkább veszélyeztetik a szabadon kijáró házimacskák.

Kis mozgásigénye miatt azt hihetné az ember, hogy a rongybaba macska valami lomha jószág, pedig éppen hogy élénk, intelligens és jól idomítható – a karomkoptató használatát is hamar megtanulja. Imádja a családi életet, és a gyerekekkel is jól megfér. Alighanem ez az egyetlen macskafajta, amely élvezi, ha se szó, se beszéd felkapják és – akár egy nagy játék mackót – ide-oda hurcolásszák, amit a gyerekek előszeretettel meg is tesznek. Figyeljünk oda, nehogy csemetéink halálra nyúzzák az ő kis élő „játékszerűket”, mivel a rongybabák általában halk szavúak, és nemigen szoktak tiltakozni.

Maine coon

A JÓL MEGTERMETT, HOSSZÚ SZŐRŰ MACSKA az amerikai Maine államról kapta a nevét, no meg az ott őshonos mosómedvről (angolul: *raccoon*), amelyhez jellegzetes színezete és hosszú, bozontos farka teszi hasonlatossá. Mint a legtöbb fajta, a maine coon is büszkélkedhet néhány erőltetett „eredetmítossszal”. Az egyik azt állítja, hogy a fajta mosómedvék és vadmacskák nászából született, ami teljes biológiai képzelenség. Egy hasonlóan romantikus hiedelem szerint az első maine coonokat a balvégzetű francia királyné, Marie Antoinette küldte Amerikába a francia forradalom idején. Van egy olyan elképzelés is, hogy a fajta csupán hosszú szőrű változata az amerikai rövid szőrűnek. A legvalószínűbb azonban az, hogy annak

▲ *Amerika legkedveltebb házimacskájában, a maine coonban együtt van minden: kivételes szépség, karakán szívósság és barátságos, simulékony természet. Remek társ, de nagy teret és szabad kijárást igényel.*

idején tengerészek társaságában angorák vagy norvég erdei macskák szálltak partra Amerikában, és párosodtak a helyi rövid szőrűekkel. Bizonyára akadt belőlük bőven más államokban is, de Maine volt az első, ahol önálló fajtává nyilvánították őket.

Származás ide vagy oda, a maine coon több mint száz év alatt jól megvetette a lábát Amerikában, és már az 1895-ös kiállításokon nemzeti bajnokságokat nyert. A perzsa macskák megjelenése erősen megté-

pázta ugyan dicsőségét, de továbbra is kedvelt tanya-si macska maradt.

Az utóbbi húsz év során azonban váratlanul ismét nagyon népszerűvé vált, és mára az Egyesült Államok legkeresettebb fajtája lett. Nagy-Britanniában a második legkeresettebb fajta, pedig ott még kiállítási joggal sem rendelkezik.

Nagy és szép

A maine coonok nagyon nagyok, és feltűnően takarosak. A kandúrok súlya akár a 9 kg-ot is elérheti, a nőstények általában kisebbek. Lenyűgöző, „vad” külsejüket méretüknek és hosszú, bozontosan lobogó bundájuknak köszönhetik, mely az álluk alatt tömött nyakfodorrá dúsul. Igazság szerint a maine coonok inkább félhosszú szőrűek – csak hátsó fertályukon hosszú a szőrük, elől lényegesen rövidebb. A maine coon vastag bundája ellenáll a nedvességnek, így megvédi viselőjét a tél hidegétől, de a látszatot meghazudtolóan kellemes, selymes tapintású.

▼ A maine coon nagy termetű, sűrű, bozontos bundájú macska. A képen látható barna círmos az egyik klasszikus változatnak számít – „makrelá”-nak is nevezik. A fajta széles színválasztéka csak egy a számos ok közül, ami megújult népszerűségét magyarázza.

K&F...

● *Gondolkozom, hogy vegyek-e egy maine coont, csak elriaszt egy küssé az a nagy, loboncos szőre. Nehéz rendben tartani?*

Nem, meglepően könnyű. Hosszú és selymes szőre van, de nem olyan bolyhos, mint a perzsáé, és könnyen fésülhető. A legtöbb maine coon a jelek szerint még élvezi is a testápolást.

● *Most hoztam haza egy 10 hetes maine coon cicát. Mivel ez a fajta lassan nő, lehet, hogy a nemi érés és az ivartalanítás is más menetrend szerint esedékes nála?*

Annak ellenére, hogy a maine coonok 3-4 éves koruk előtt nem érik el teljes nagyságukat, nem lenne okos dolog a nemi érésüket későbbre kalkulálni más fajtákénál. A nőstény pároztatásával érdemes megvárni a 12–15. hónapot, de mindkét nem ivartalanítható már 5 hónapos korától.

● *Négýéves maine coon kandúrom, Kennebunk 11 kg-ot nyom. Lehet, hogy túlsúlyos?*

A cica súlya a felső határt súrolja. Ha normál méretű ivartalanított hím, gyanítom, hogy nem ártana neki némi fogyókúra. Kérdezze meg állatorvosát a legközelebbi kivizsgálásnál.

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 12–15 év

Kifejlett egyed testsúlya: Kandúrok 6–9 kg
Nőstények 4–5,5 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 1–4

Természete: Barátságos, játékos, de független macska; jól idomítható. Élvezi a családi életet. Nagyon nagy és szívsós. Rengeteg teret és szabadságot igényel – lakásban tartásra nem túl alkalmas. Szőrzetét hosszúsága ellenére könnyű gondozni.

Változatai: Fekete, kék, krém, vörös, teknőctarka, teknőc-kék, fehér egyszínű; füst és árnyalt színek (kivéve fehér); barna, vörös, kék, krém, teknőctarka és teknőc-kék cirmos; ezüst cirmos; bikolor.

ISMERT RENDELLENESÉGEK

Csipőficam – A csipőizület öröklött rendellenessége. A combcsont feje részben deformálódott, a medence izületi árka pedig gyakran sekélyebb a normálisnál. Előfordulhat csak az egyik vagy mindkét csipőnél, és súlyosabb esetekben a macska felnőttkorára teljesen lesántul. Röntgennel diagnosztizálható. A súlyos eseteknél műtéti úton eltávolítják a csont torzult részét.

Kardiomiopátia – A betegséget a szívizom működésében támadt zavar okozza. Korlátozódhat csupán a szívbillentyűk enyhe zavarára, amikor a sztetoszkópos vizsgálat során szívzörej hallható, de súlyos esetben szívelégtelenséghez is vezethet. Vizelethajtó és szívgyógyszerek segíthetnek a korai stádiumban, de a súlyos kardiomiopátia gyógyíthatatlan.

A perzsákéval ellentétben a maine coonok bundája félreismerhetetlenül szabadtéri viselet. Akár el is hanyagolhatjuk kissé, mégsem tapad össze kismillió csomóba és csimbókba, sőt kevés fáradtsággal garantáltan jó karban tarthatjuk.

Az amerikai tenyésztőprogramok hőskorában gyakran frissítették a perzsa vérvonalat a maine coon életerejével. Akkoriban több hasonlóság volt a két fajta között, mint manapság. A modern maine coon testének arányai már lényegesen különböznek a perzsáétól – törzse és végtagjai jóval hosszabbak, a farka is roppant hosszú és bozontos. Minden tekintetben nagy, színes és erőteljes macska. A fajta leginkább a norvég erdei macskához hasonlít (lásd 198–199. o.). A kiállítási minőségű maine coonok vérvonalain gyakrabban találni hosszú, nagy és könnyű csontú példányokat, mint az őshonos tanyasi állományokból származóknál. Némelyik új életre keltett te-

nyészetben bizonyos hajlam mutatkozott a gyér szőrzet és a csontritkulás felbukkanására.

A maine coont minden színben és színekombinációban tenyésztik, kivéve a számi mintázatot, valamint a lilát és a csokoládébarnát. A legismertebb azonban mégiscsak a barna cirmos minta. Ez a színzet és a jellegzetes gyűrűs farok az, ami leginkább emlékeztet a fajta névadójára, a mosómedvére. Mostanában számos egyöntetű színben, meg a legkülönbözőbb cirmos, teknőctarka (kalikó) és bikolor változatokban is találkozhatunk vele. A szem lehet arany, zöld, réz és kék színű, sőt akár felemás is.

Kiegyensúlyozott személyiség

A legtöbb maine coon kellemesen középutas – nem túl magánakvaló, de nem igényel állandó figyelmet sem. Szereti a társaságot, de inkább a mellettünk álló székre ül le, mint egyenesen az ölünkbe. Tudni akarja, miben mesterkedünk a szomszéd szobában, és utánunk jön, hogy kiderítse. Noha szívesen segít, bármilyen házimunkát végezzünk is, csak ritkán követeli meg, hogy foglalkozunk vele. Ha közlendője van, utánozhatatlan, halk, szinte ciripelő hangot hallat, amit sok ember kifejezetten kellemesnek talál.

A macskák többségétől eltérően a maine coonok szeretnek apportírozni, és pórázra szoktathatók. Általában szép kort érnek meg, és öregén is simulékonyak, játékosak maradnak. Magabiztos egyéniségükből eredően általában jól megférnek fajtársaikkal, de kutyákkal és gyerekekkel is. Természetes nyugalomukkal párosuló fizikai erejük minden más macskafajtánál népszerűbbé teszi őket a férfiak körében.

A nőstény általában csak egyszer fial évente, és többnyire négy kölyköt hoz a világra. A kiscicák színe és mintázata rendszerint annyiféle, ahányan vannak. Tekintélyes mérete miatt a maine coon más macskáknál jóval lassabban fejlődik – egészen 4 éves koráig növéseben lehet.

► A teknőc-cirmos maine coon gazdag színezete gondos tenyésztés eredményeként jött létre. A bunda világosabb részének jellegzetes vörös árnyalatát „vörhenyes”-nek nevezik, és erősen szorgalmazzák a kékvérűek tenyésztésénél. A szőrszín egyetlen almon belül is sokféle lehet.

Norvég és szibériai erdei macska

Fajtajellemzők

Várható élettartama: 12-13 év

Kifejlett egyed testsúlya: 3-9 kg

Kölykök átlagos száma egy alomban: 4-5

Természete: Általában tartózkodó, de családon belül jóval kevésbé. Imád kijárni, rendkívül mozgékony – nem való neki a városi élet. Nagy termete miatt lassan válik ivaréretté. Dupla bundáját könnyű gondozni. Évente egyszer erősen vedlik.

Változatai: Minden szín, kivéve a sziámi mintázatot.

ISMERT RENDELLENSÉGEK

Nem ismeretes olyan rendellenesség, amely kifejezetten a norvég vagy a szibériai erdei macskához kapcsolható, de a hosszabb orr és törzs elérését célzó szelektív tenyésztésből még származhatnak gerinc- és fogproblémák.

AZ ŐSI NORVÉG MONDÁKON ALAPULÓ 19. SZÁZADI MESÉK emlegetnek egy hosszú szőrű, bozontos farkú macskát, amely a környékbeli erdőket lakja. Ez a macska nemcsak a mesében létezett – nagyon is valóságos volt. A norvég gazdák emberöltők óta nagyra értékelték vadászteljesítményét, mégis csak az 1930-as években tűnt fel macskakiállításokon. Szervezett tenyésztése végül az 1970-es években indult be, de a fajta – bár a nyolcvanas évek elején megjelent Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban is – még ma is ritka Norvégián kívül.

A norvég erdei macska erősen emlékeztet a maine coonra (lásd 194–197. o.). Mindkettő nagy testű, robusztus, hosszú és szinte vízhatlan bundázatú állat, melyet a zord, hideg klíma alakított a mai formájára. Találhatunk persze kisebb különbségeket a két fajta arcberendezése és testfelépítése között. A norvég erdei macska hátsó lábai kicsivel hosszabbak, mint a mellsők, ami némileg magyarázza lehetetlen mászótechnikáját. Bundája „duplafedelű”, ami a maine coonnál megengedett ugyan, de nem írja elő a fajtastandard. Az ivarérett példányokon nyakfodor és bricsesz (a hátsó lábak combi részéről lelógó hosszú szőrzet) látható. A maine coonhoz hasonlóan a norvég cica szőrzetét is aránylag egyszerű csomómentesen tartani. Meleg időben erősen vedlik.

Ez a fajta is képes hatásosan megjeleníteni az erő és elegancia megnyugtató egyensúlyát. Masszív feje háromszög alakú, arcéle egyenes. Nagy szeme nem teljesen kerekded; füle egyenesen áll, és szőrpamacs ékesíti. Törzse hosszú és erős, mancsain a lábujjak között szintén szőrpamacsokat visel.

◀ A norvég erdei macska természetes megjelenésével sok embert a hiúzra emlékeztet. Hatalmas termete és a vadászkalandok iránti rajongása ellenére ez a cica gyöngéd és szeretetre méltó családi kedvenc.

Ha hosszú, rendkívül bozontos farkát visszahajtuk, egészen a nyakáig ér. Az előforduló nagy számú színváltozat „természetes” paraszti fajta hosszú múltjára vall.

A norvég erdei macska kedves házicica, bár az idegeneket gyakran fenntartással kezeli, fajtársaitól pedig erősen védi a területét. Szenvedélyes vadász, sőt halászni is látták már, és abban sem vallott szégyent.

Szibériai erdei macska

Még Norvégiánál is mostohább vidékről származik a szibériai erdei macska. Sajátos módját választotta az elemekkel szembeni védekezésnek – enyhén olajos külső fedőszőrzetet növesztett, ami még a többi hosszú szőrű északi macskánál is vízhatlanabbá teszi bundáját. A fajta feltehetően legalább ezer éve őshonos Észak-Oroszországban, de hazájában csak az 1980-as években ismerték el. Észak-Amerikába a kilencvenes években érkeztek az első példányok.

Akár a maine coon meg a norvég erdei macska, a szibériai erdei macska is vélhetően közelebb áll vadon élő elődeihez, mint egyéb macskafajták. Sok közöttük a cirmos – lehet, hogy a vadmacskával való keveredés miatt. A hagyományos színezet leginkább az arany cirmos, de a szelektív tenyésztés során ez változhat. Észak-Amerikában egy kerekesebb szemű változatot részesítenek előnyben, mint Európában és Oroszországban. A vadmacskához hasonlóan a szibériai erdei macska hátsó végtagjai is hosszabbak kicsit a mellsőknél; ennek köszönheti a cica kiváló atlétkai adottságait.

Végtagok: a hátsók kissé hosszabbak a mellsőknél, akár a vadmacskánál, a hát enyhén ívelt

Farok: bozontos, de nem különösebben hosszú; vége tömpe

K&F...

● *Norvég erdei macskánk, Odin nem szeret a házban aludni, hanem csak kint a pajtában. Így van ez rendjén, vagy lehet, hogy otthon nem érzi jól magát?*

A norvég erdei macska szívós, ellenálló fajta, amely jól tűri az időjárás viszontagságait. Szinte biztos, hogy vastag bundájában szívesebben időz a fűtött lakás helyett a hűs pajtában. Amennyiben a pajta száraz és huzatmentes, semmi okuk az aggodalomra. A cica alighanem rögtön menedéket keres majd, ha az idő csakugyan rosszra fordul.

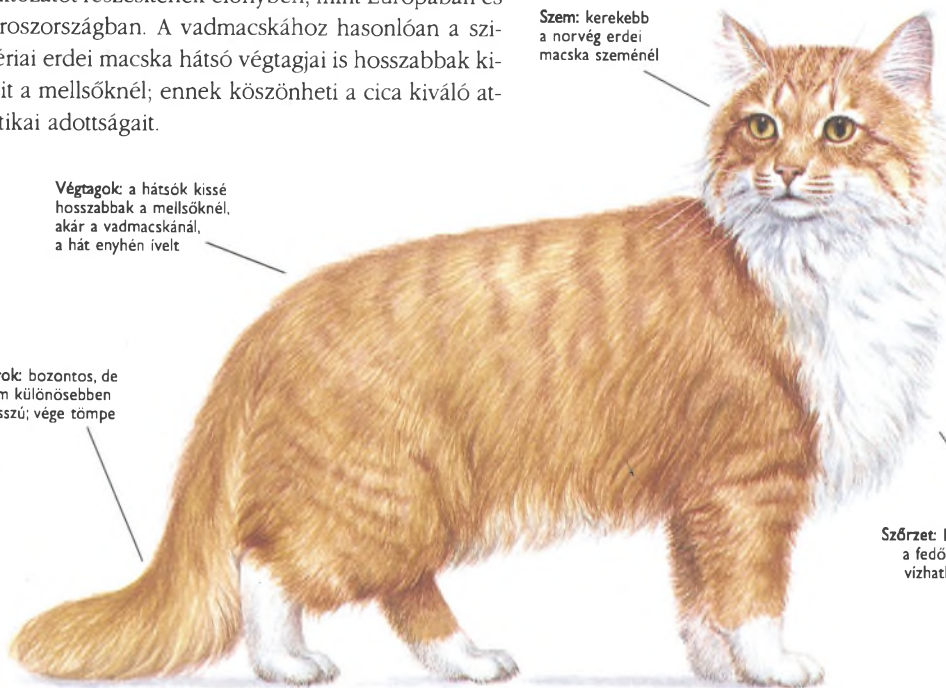
● *Egyszer láttunk egy kiállításon egy szibériai erdei macskát. Azóta mindenütt keressük, de úgy tűnik, nehéz ráakadni, és még nehezebb bármilyen információt szerezni róla. Mit tanácsol?*

Az állatorvosi rendelőben bizonyára meg tudják adni a legközelebbi macskabarát szervezet címét, ahol nyilván ismerik a környékbeli tenyésztőket. A szibériai erdei macska azonban meglehetősen új keletű fajta, egyelőre nincs túl sok belőle. Ha teheti, próbálkozzék az interneten – ott minden törzskönyvezett fajtáról hasznos információkat talál.

▼ *A szibériai erdei macska a „legvadmacskásabb” küllemű cica a természetes úton kialakult, hosszú szőrű fajták közül. A nőstény valamivel kisebb és vékonyabb csontozatú, mint a kandúr.*

Szem: kerekesebb a norvég erdei macska szeménél

Szőrzet: hosszú és dupla, a fedőszőroket olajos, vízhatlan réteg borítja

Aguti A szőrzet színe a CIRMOS macska mintái közt. A nem aguti macskán nem válik szét a két szín, a szőrzet mintázat nélküli (egyszínű) lesz.

Aljszőrzet A rövidebb PEHELYSZŐRÖK és TÁMASZTŐSZŐRÖK a FEDŐSZŐRZETET alkotó KORONASZŐRÖK alatt. Lásd DUPLA SZŐRZET.

Anyagcsere zavár A szervezet egyensúlyban tartó kémiai folyamatok bármilyen rendellenessége.

Autoimmun betegség Betegség, melynek során az immunrendszer a macska saját testének valamely része ellen fordul.

Bikolor Két szín foltjaival mintázott szőrzet; az egyik szín a fehér.

Biopszia Diagnózis felállításához szükséges mintavétel élő állat szöveteiből.

Cirmos Csíkos, pettyes vagy márványozott bundájú macska. Lásd KLASZSZIKUS CIRMOS és MAKRELA CIRMOS.

Cirmos színjeggyű Olyan szőrzetű macska, amelyen a CIRMOS mintázat és a szíami SZÍNJEGYEK is megtalálhatók.

Coboly Amerikában egy barna szőrzetszínárnyalat neve – pl. a burmánál.

Colourpoint A perzsa macska himalája néven ismert színváltozata szíami (színjegyes) mintázattal.

Csánk A hátsó láb csuklós ízülete, amely az ember bokájának felel meg; a térd és a hátsó lábujjak között található.

Dér Amerikai kifejezés a LILA szőrzet színre.

Domináns gén Olyan génváltozat, amely ha jelen van, mindig kifejeződik a macska küllemében. Lásd még: RECESSÍV GÉN.

Dupla szőrzet Olyan szőrzet, amelyben KORONASZŐRÖK és PEHELYSZŐRÖK is található.

Egzotikus Perzsa macskák és brit vagy amerikai rövid szőrűek keresztezésével kialakított FAJTA.

Egyszínű MINTÁZAT NÉLKÜLI szőrzet.

Élőesés Egy hasi szerv kitérőmunkése.

Élősködő Olyan állat, amely egy másik állaton él, és táplálékát is belőle nyeri, rendszerint a gazdaállat kárára.

Elvadult Vadon élő házimacska.

Elválasztás A táplálkozásukban teljes mértékben anyjuk tejére szoruló macskakölykök fokozatos átszoktatása szilárd táplálékra.

Endoszkópia Belső testi tünetek vizsgálata száloptikás készülékkel.

Ezüstözött Olyan szőrök a macska bundájában, amelyek vége ezüsttel SPRICCELT.

Faj Közös tulajdonságokkal jellemezhető, egymással szaporodni képes állatok összessége.

Fajta Színezet és testfelépítés szempontjából többé-kevésbé megegyező, FAJTATISZTA macskaállomány, melyet SZELEKTÍV TENYÉSZTÉSSEL alakítanak ki és tartanak fenn.

Fajtastandard Minden egyes FAJTA eszményi mintapéldányának leírása, melyet az országos MACSKABARÁT EGYESÜLETEK határoznak meg.

Fajtatiszta Olyan macska, amelynek a szülei azonos FAJTAHOZ tartoznak, és maguk is tiszta vérvonalakból származnak.

Fedezőkandúr HERÉLETLEN him macska, melyet kifejezetten tenyésztési célra tartanak.

Fedőszőrzet A macska bundájának hosszú KORONASZŐREI.

Fekély Gyulladt, nyílt seb a test külső vagy belső felszínén.

Felemás szemű Olyan állat, melynek egyik szeme színben különbözik (pl. kék) a másiktól (pl. sárga).

Főka A SZÍNJEGYEK feketéhez közeli színárnyalata a legsötétebb szíami típusoknál.

Fülruhátka Macskák fülében található, a pókszabásúak közé tartozó ÉLŐSKÖDŐ.

Füst Erősen SPRICCELT szőrzet, melyben a szőrszálak vége sokkal sötétebb, mint a töve.

Génállomány Egy FAJBA, FAJTÁBA vagy típusba tartozó, tenyésztésre alkalmas állatcsoport.

Gyűrűzött A szőrszálak keskeny, fekete sávjaival tarkított szőrzet – pl. az abesszinnél.

Harmadik szemhéj Felhúzható hártya a macska belső szemzugában. Ha látszik, akkor a macska beteg, lefogyott, vagy ki van száradva.

Herélés Hím macska heréinek műtéti eltávolítása.

Heréletlen Nem IVARTALANÍTOTT him állat.

Heveny Hirtelen fellépő, gyors lefolyású (betegség).

Hibrid Olyan macska, melynek szülei különböző FAJTÁBA tartoznak.

Hígítás A szőrzet színének világosabb árnyalata – pl. a krém a vörös hígított változata.

Hiúz Szíami mintázatú szőrzet CIRMOS SZÍNJEGYEKKEL.

Hüvelykujji karom A lábfej legfelső ujjának karma – nem ér a földhöz. A legtöbb macskánál hiányzik a hátsó lábakon.

Immunelégtelenség Betegség, melyet az állat immunrendszerének nem megfelelő működése okoz; rendszerint vírusos eredetű.

Ivartalanít A herék vagy a petefészkek műtéti eltávolításával him vagy nőtény macskát sterilizál. Lásd HERÉLÉS; MISKAROLÁS.

Jóindulatú Olyan daganat (tumor), amely nem ROSSZINDULATÚ, nem kiújuló és nem képez áttételt.

Kalikó Jellegzetes mintájú szőrzet – általában fekete és vörös, de néha kék és krém színekben. A mintázat genetikailag nemhez kötött, és csak nőtény macskáknál fordul elő. TEKNÓCTARKA néven is ismert.

Kandúr Bármely HERÉLETLEN him macska.

Karantén Vírussal fertőzött vagy vírusgyanús állatok elkülönítésének időszaka. Gyakran alkalmazzák külföldről behozott állatokon a VESZETTSÉG és más betegségek terjedésének megelőzésére.

Kék A szürkétől a szürkés-kékig terjedő szőrzetszín.

Keleti Karcú testalkatú, finom csontozatú macskák – pl. a szíami.

Keverék Kevert származású macska – szülei tartozhatnak két külön fajtába, de lehetnek sokféle típus elegyei is.

Kéztő Az ember csuklóízületének megfelelő hajlékony testrész a macska könyöke és lábujjai között.

Kéztőpárna Járulékos párna a macska mellső lábán, az ujjpárnáktól kissé feljebb, a kéztő mögött.

Klasszikus cirmos Márványozott vagy pettyes mintájú szőrzet.

Koronaszőr Hosszú, durvább szőrszál a macska bundájában.

Krónikus Lassan kialakuló és rendszerint hosszú lefolyású (betegség).

Külső keresztezés Más fajttal való párosztatás a szelektív tenyésztés során, pedigreg macskák kialakításánál.

Levendula Más szóval LILA.

Lila Halvány szürkésrózsaszín szőrzetszín.

Macskabarát Egyesület Macskák szervezett kiállítására és tenyésztésére létrejött egyesületek, szövetségek általános elnevezése.

Macskamenta Élő növény (*Nepeta cataria*), amelynek illata serkentőleg hat sok (de nem az összes) macskára.

Makréla cirmos CIRMOS macska, keskeny csíkozású bundával.

Maszk Az arcon megjelenő sötét területek szíami típusú színjegyes macskáknál.

Mintázat nélküli Olyan szőrzet, amelyet egyetlen, folytonos szín ural.

Miskárolás A nőtény macska petefészkeinek és (rendszerint) a méhének műtéti eltávolítása.

Nyakfodor A macska nyaka körül növe szőrzet, különösen hosszú szőrűeknél.

Nyakszirtbőr A macska nyakszirtjének megvastagodott bőre.

Nyérc A színjegyes és szépíamintás szőrzet kombinációja – pl. a tonkinéznél.

Nyugalmi időszak Az ivarzási ciklus azon szakasza, amikor a nőtény macska nem termékenyülhet meg. Lásd PÁRZÁSI IDŐSZAK.

Orrtükrő Az orrlukák körüli szőrzet, módosult bőrfelület.

Papucs Egyszínű, fehér mancs – pl. a birmannál.

Párzási időszak Az ivarzási ciklus azon szakasza, amikor a nőtény macska megtermékenyülhet. Lásd TÜZELÉS.

Pedigreg Egy macska felmenőinek írásos jegyzéke (törzskönyv).

Pehelyszőr Rövid, puha, göndör másodlagos szőr.

Pislogóhártya Lásd HARMADIK SZEMHÉJ.

Recesszív gén A DOMINÁNS GÉN ellentéte – olyan génváltozat, amely csak akkor nyilvánul meg, ha mindkét szülő hordozza, és az utódra örökíti, amelyben így a két másolat homológ génpárt alkot.

Roszcindulatú Olyan daganat (tumor), amely halált okozó áttéteket képezhet a test többi részén.

Rőt Amerikában az abesszin szőrzetszíne – Európában normál „vadszínű”-nek is nevezik.

Sminkvonal Sötét vonalminták az arcon, különösen a szem körül.

Sokujjú Olyan macska, melynek lét számon felüli uja van az első és/vagy a hátsó lábán.

Sorrel Világosbarna abesszin szőrzetszín, néha vörösnek hívják.

Spricelt Olyan szőrzet, amelyben a szőrszálak végének színe eltér a szőrszíntől.

Szagjelzés Más macskák számára üzenetértékű szaganyag elhelyezése különböző testnedvek útján (pl. dörögölözéssel vagy vizezéssel).

Szelektív tenyésztés Macskák tervszerű párosztatása fajta- vagy típusjellegük erősítése érdekében.

Színjegy A szőrzet alapszínéhez képest elütő színezetű testvégek (arc, fülek, mancsok és farok) szíami típusú macskáknál.

Színjegyes Szőrzetminta, melyben a színjegyek másmilyen (rendszerint sötétebb) színűek, mint a bunda többi része.

Szocializáció Az a folyamat, mely során a macskakölyök megismerkedik más állatokkal, beleértve az embert is.

Szőrlabda A macska tisztálkodása során lenyelt és a gyomorban összeállt, elhalt szőrszálak, melyek hányást vagy bélelzáródást okozhatnak.

Szürke hályog A szemlencse tartós elhomályosulása, ami akadályozza a látást.

Talppárna A mancs alján található nagy párna.

Tályog Fájdalmas, gennyes duzzanat, mely harapást vagy karmolást követően a bőrben vagy a bőr alatt keletkezik.

Támasztőszőr Másodlagos, rövid, enyhén megvastagodott végű szőrszál.

Teknőcarka (teknőc) Lásd KALIKÓ.

Tenyészhim Lásd FEDEZŐKANDÚR.

Tenyésznökstény Nem IVARTALANÍTOTT nőtény macska, amely használható tenyésztési célokra.

Térd Analóg az ember térdízületével.

Törzskönyvez Egy PEDIGREG macskát bejegyeztet a MACSKABARÁT EGYESÜLETNÉL.

Tumor Rendellenes sejtburjánzás; lehet JÓINDULATÚ vagy ROSSZINDULATÚ.

Tüzelés A nőtény macska ivarzási ciklusából az a 6–10 nap, amikor készen áll a párzásra. Lásd PÁRZÁSI IDŐSZAK.

Védőgallér Nyak köré illeszthető, kúp alakú gallér, amely meggátolja a macskát abban, hogy varratait vagy saját testét tépkedje, a fejét vakarja stb.

Védőoltás Az immunrendszer ingerlésével biztosított védelem fertőző betegségek ellen.

Vesztség Emlős állatok végzetes vírusos betegsége, mely a központi idegrendszert támadja meg, és nyál útján – rendszerint harapással – terjed.

Vizeletfröcskölés Kis mennyiségű vizeletnyom elhelyezése rendszerint függőleges felületen, territórium határának jelzésére.

Zömök Rövid, tömör testalkat, rövid szőrű macskákra jellemző, gömbölyded fejfel, széles mellkassal és rövid farokkal.

MUNKATÁRSÁK

Caroline Bower: Én és a macskám, Gazdátlan macska örökbefogadása, A kölyökcica kiválasztása, Szobatisztaság, Testápolás, Kint vagy bent? és a teljes 2. szakasz (*A macska viselkedése*)

John Bower: Kedvencünk halála, Vemhesség és szülés, Gyakori élösködők, Fülbántalmak, Elsősegélynyújtás és vészhelyzetek; és a teljes 4. szakasz (*Macskafajták*) a Birman kivételével

Sally Cheetham: Párzás, Ivadékgondozás, Birman

Adam Coulson: Támaszunk az állatorvos segítségével, Macskaanatómia, Húgyúti panaszok, Fogyás, Fokozott étvágy, Fokozott szomjúság, Sántaság, Közúti balesetek

Philip Hunt: Fog- és szájpanaszok

Chris Morley: Fertőző betegségek

Hilary O'Dair: A cica etetése, A kiscica egészsége, Felnőtt macskánk etetése, Hogyan gondoskodjunk felnőtt macskánkról?, Az idős macska, Bőr- és szőrzetproblémák (részben), Emésztési zavarok (részben), Tüsszögés, Légzőszervi rendellenességek, Eszméletvesztés, Görcsrohamok, Egyensúlyvesztés

Stephen O'Shea: Háborús sebek

Neil Slater: Emésztési zavarok (részben)

Alix Turnbull: A macska szállítása, Utazás macska nélkül, A hím macska, A nőstény macska

Kevin Watts: Bőr- és szőrzetproblémák (részben), Csomók és duzzanatok a bőrön

Nigel Bray: szakmai lektorálás (USA)

A kiadó köszönetet mond Carol Krzanowskinak (Cat Fanciers' Association) a macskafajták adatainak rendelkezésre bocsátásáért.

KÉPEK

RÖVIDÍTÉSEK

AOL Andromeda Oxford Ltd

BCL Bruce Coleman Ltd

JB Jane Burton

C Cogis

IF Isabelle Français

TSM The Stock Market, Nagy-Britannia

1 JB; 2 TSM; 5 AOL; 7 JB/BCL; 8 Ulrike Schanz; 9 IF; 11 Wara/C; 12 Hans Reinhard/BCL; 13 JB/BCL; 14 JB; 15 AOL; 16 JB; 17 TSM; 18 John Daniels/Ardea London; 19 TSM; 20 AOL; 21 JB; 22 JB/BCL; 23 AOL; 24 Hans Reinhard/BCL; 25 Vidal/C; 26 JB/BCL; 27bf, 27jf JB; 27a AOL; 28 JB; 29 Hermeline/C; 30 Lanceau/C; 31 JB; 32-33, 33 Your Cat Magazine; 34 Lanceau/C; 35 Hermeline/C; 36 Spectrum Colour Library; 37 Hermeline/C; 39k R.T. Willbie/Animal Photography; 39a A. Bartel/TRIP; 41 Foto Natura/Frank Lane Picture Agency; 42 JB/BCL; 43f TSM; 43a JB; 45 JB/BCL; 47 Hermeline/C; 48 Hans Reinhard/BCL; 49 John Daniels/Ardea London; 50-51 TSM; 52 Paul Kaye/Sylvia Cordaay Photo Library; 53 JB; 54 Varin/C; 55f Kim Taylor/BCL; 55b, 55j JB; 56 Lili/C; 57 Hans Reinhard/BCL; 58 JB/BCL; 59f TSM; 59k Your Cat Magazine; 60-61, 61 JB; 63 JB/BCL; 64 Monika Wegler; 65b Ulrike Schanz; 65j AOL; 66 Pagot/C; 67 IF; 69 Hans Reinhard/BCL; 71 TSM; 74, 75, 77, 79 JB/BCL; 80 JB; 81, 82-83 JB/BCL; 83 Labat/Lanceau/C; 84 JB; 85 JB/BCL; 86, 87, 89 JB; 90f Sherley's Ltd; 90j, 92 JB; 94 JB/BCL; 95 JB; 96 Dr. K.L. Thoday/Royal School of Veterinary Studies, Edinburgh; 97 Ulrike Schanz; 98f, 98a, 99, 101f JB; 101a JB/BCL; 102 JB; 103 TSM; 104 JB; 105 Monika Smith/Sylvia Cordaay Photo Library; 106 JB/BCL; 108 JB; 109 The Veterinary Hospital, Estover, Plymouth; 110 Dr. K.L. Thoday/Royal School of Veterinary Studies, Edinburgh; 111 JB; 112 Français/C; 113 IF; 114 Kim Taylor/BCL; 115 TSM; 116 Sally Anne Thompson/Animal Photography; 117 Urolithiasis Laboratory, Inc.; 118b, 118j, 119f, 119a JB; 120 Foto Natura/Frank Lane Picture Agency; 122 JB; 124 Labat/Lanceau/C; 126 Sally Anne Thompson/

Animal Photography; 127 TSM; 128 Dr. Mike Targett/Queen's Veterinary School, Cambridge; 129 JB; 130 Ulrike Schanz; 132b The Veterinary Hospital, Estover, Plymouth; 132j, 134, 135, 136 JB; 139 Jean-Michel Labat/Ardea London; 140 IF; 141 Bernie/C; 143 Hans Reinhard/BCL; 145 Werner Layer/BCL; 147 IF; 149 Lanceau/C; 150 Werner Layer/BCL; 153 Adriano Bacchella/BCL; 154 John Daniels/Ardea London; 158 IF; 161 Lanceau/C; 165, 167 IF; 168 TSM; 169 Sally Anne Thompson/Animal Photography; 171 JB/BCL; 172 JB; 174 Adriano Bacchella/BCL; 176 Jean-Michel Labat/Ardea London; 181 Ulrike Schanz; 182 Hans Reinhard/BCL; 184-185 John Daniels/Ardea London; 187 IF; 191 BCL; 194, 197, 198 Adriano Bacchella/BCL. **Felszerelések fényképei:** Mark Mason Studios.

Grafika

Tim Hayward 73a, 156, 173, 180a, 192; Richard Lewington 89; Ruth Lindsay 72, 98, 155, 159; Denys Ovenden 73bf, 175, 177, 178, 199; Peter Warner 73jf, 144-152, 160-170, 180f, 183-190, 195.

A kiadó köszönetet mond a Rosewood Pet Productsnak és a Money & Friend állatkereskedésnek (Abingdon) a könyv megjelenéséhez nyújtott segítségükért.

Mutató

A *dőlt* oldalszámok a képaláírásokra vonatkoznak.

A, Á

abesszin 76, 100, 140, 163, 174–175, 174, 175
rőt (normál) ~ 174, 175
acroszolos spray 89
agresszió
 átteles ~ 61, 62
 betegség okozta ~ 60
 ember ellen irányuló ~ 62–63
 fajtárs ellen irányuló ~ 60–67, 60, 61
 és félelem 62
 gyógyszeres kezelés 56
 harc 56, 56, 57, 60, 74, 74, 75
 játék közbeni ~ 53, 62, 63
 kőlyökmacsánál 85
 mimika 43, 43
 párház alatti ~ 78, 79
 ragadozókra jellemző ~ 62
 territoriális magatartás 56–57, 56
 versengés a táplálékért 56, 67
ágy 14–15, 93
agydaganat 125, 127
ájulás 123
állatorvosi ellátás 8, 70–71, 71
allergia, macskáé 50, 65, 67, 88, 93–94, 96, 97, 107, 125, 127
 ember macska-ja 9, 154
állóképesség 72
alomtálca 8, 14, 15, 20–21, 21
alom fajtája 21, 65
 elhelyezése 20, 65
 használatára szoktatás 44, 82
 tisztítása 20, 21, 83, 87, 90
alopecia *lásd* kopaszság
alsó húgyúti betegség (FLUTD) 117, 117
alvás a gazda ágyában 15, 47, 47
alvási igénye, macska 15, 25, 124
amerikai kunkorifülű 158–159, 159
 hosszú szőrű ~ 158, 158
amerikai rövid szőrű 146–147, 146
amputáció 128
amyloidosis 174
anatómia, macska- 72–73, 73, 72
 macska szemének -ja 98
angóra *lásd* török angóra
anyagcsere-elégtelenség 122–123
anyai ösztön 48
apportírozás 163, 169, 177, 187, 196
áramutés 123, 135
asztallaptól és konyhapulttól, macska távoltartása 45
aszma 121
atka 89, 92–93

fülruh- *lásd* fülruhátka
 őrsi bársony- (Trombicula autumnalis) 93
 ruh- 88
 szőr- (Cheyletiella) 93
 szőrtűsző- 88
autó 32–33, 107
 ellenőrzés alatta és benne 25, 133
 hőguta -ban 137
 közúti baleset 132–133
 autoimmun betegség 105
 lásd még: immunelégtelenség, vírusos (FIV)
azonosító címke, mikrops, tetoválás 8, 8, 15, 133

B

bajusz 42, 73
bakteriális fertőzés 65, 87, 96, 102, 103
baleset 30, 123
 elsősegélynyújtás 134–137
 közúti ~ 132–133
 ővintézkedések 31
balinéz 27, 188–189, 188
bánkódás a kedvenc elvesztésén 38–39
bányaféreg *lásd* horgasféreg
barna havanna 165
Bartonella hensalae baktérium 62
bélproblémák 37, 64–65
 bélelzáródás 106
 és étrend 17
 vastagbéltagulat 109
belső vérzés 108, 122, 136
benti macska 30, 31, 31, 58–59
 lakásban tartható fajták 182–185, 192–193
 tüzelési ciklusa 78
betegség 30
 fertőző ~ 11, 86–87
 örökletes ~ 141
 terhesség alatti ~ 81
betolakodó macska kezelése 61
bevezetés a szemben 100
bicegés *lásd* sántaság
birman 141, 190–191
 fóka ~ 190, 191
 teknőc színjegyes ~ 191
 vörös ~ 191
biztonságos környezet, macska számára 15, 24–25, 31
bolha 28, 87, 88–89, 92–93, 95, 96, 144
 allergiás reakció -ra 67, 88, 97
 bolhairót kezelés 8, 25, 28, 88, 125, 127
 bolhanyakörv 88, 93
 életciklusa 89
 és féreg 28, 90, 91
 kőlyökmacsán 18–19
 nyomainak felderítése 25, 26, 88, 93
boszorkányság 8

bőr
 bőrallergia 93–94
 bőrpanasz 86, 92–95
 bőrrák 96–97, 97, 102, 103, 158, 187
 csomók és duzzanatok 96–97
 nyúzott sérülés 133
 lásd még: bolha; élősködő; viszketeg bőr
brit kék 70, 149
brit rövid szőrű 148–150, 148, 149
bunda *lásd* szőrzet
burma 66, 170–171, 172
 amerikai ~ 170
 hosszú szőrű ~ 171
 kék ~ 170, 171
 lila ~ 144
 pezsgő ~ 170
 platina ~ 170
bútoron, karomelésítés 28, 31, 58–59
büntetés 44
bűzmirigy 42, 58, 93

C

Cheyletiella 93
cicamosdás *lásd* öntisztogatás
cirmos 142, 149, 149, 165, 195
 cisza 96
colitis (vastag- és végbélgyulladás) 21, 65
cornish rex 9, 154–155, 155
cukorbetegség (diabetes mellitus) 64, 77, 100, 104, 111, 113, 115, 125
cymric 161

Cs

csenevész kőlyök 13
csengettyű 54, 55, 61, 62
csincsilla 184, 184
csípőcsonti ütőer trombózisa 135
csípőficam 129, 196
csokoládé hosszú szőrű 184
csomók és duzzanatok 96–97, 96, 131

csonttörés 132, 133
csontváz 72–73, 72

D

dagadt áll 97
daganat 96–97, 96, 103, 108, 111, 117
 agy- 127
 az emésztőrendszerben 106
 a fülben 127
 a gégeben 121
 a mellkasban 121
 az orrban 119
 a pajzsmirigyben 110
 a szájüregben 105
 a szemben 100
dagasztás 46
darázscsípés 137
dermatofitózis *lásd* gombás
 bőrgyulladás
dermoid ciszta 191
destruktivitás 175, 189
devon rex 9, 154–155, 154, 155
diabetes mellitus *lásd* cukorbetegség
Dipylidium 90
dorombolás 42, 43, 120
dorgolódás 43

E, É

égés és forrázás 31, 129, 136
 vegyszeres sérülés 136
egészség gondozás
 idős macska -a 36–37
 kivizsgálás 8, 18, 36, 70–71
 kőlyökmacska -a 18–19
egzotikus rövid szőrű 146–147, 147
egyensúly 72, 73, 102, 103, 126
 egyensúlyhiány 126–127
 vesztibuláris szindróma 127
egyiptomi mau 50, 178–179, 178
elektromos aljakatok és készülékek 31, 135
életminőség felmérése 38

élettartam, várható 8, 38
 túlzott szaporítás és
 várható ~ 76, 77
 elhízás 22, 23, 112–113
 elősködő 65, 88–91, 94, 96, 144
 belső ~ 87, 90–91
 és ember 87, 88, 91
 kezelés ~ ellen 8, 9
 külső ~ 88–89
lásd még: atka; bolha; fereg;
 fululhatka; kullancs
 elsősegélynyújtás 122, 131
 134–137
 elvadult macska 10, 56
 elválasztás 16, 23, 82, 83
 korai ~ 62, 66
 mesterségesen táplált
 kölyök ~a 85
 emberi társaság 8
 emeleti lakás, magas fekvésű 31
 emésztési problémák 21,
 106–109
 emlőrák 97, 121
 enteritis (vékonybélgyulladás)
 11, 18, 86, 106
 eozinofil granulóma 105
 epilepszia 125, 127
 epiphora (szem váladekózása)
 183, 185
 eszméletvesztés *lásd* kollapszus
 étel *lásd* táplálék
 étellopás 112–113, 112
 etetés *lásd* étrend; étvágy
 étetőszervezet, automata 17, 34,
 34
 étrend 8
 csak halas ~ 17
 csak húsos ~ 17
 ebédmaradék 16
 elválasztás utáni ~ 16, 23, 62,
 66, 82, 83
 ételérzékenység 93, 96, 107,
 108
 felnőtt macska ~je 22–23
 hiányos ~ 94, 95, 127
 idős macska ~je 36–37
 konzerves táp 16, 22, 23,
 115
 kölyökmacska ~je 16–17,
 82–83, 112
 máj 107
 mesterséges táplálás 83, 83,
 84, 85
 növendék macska ~je 112
 nyers étel 17, 23, 90, 127
 otthon hagyott macska gon-
 dozása 34
 száraz táp 22, 23, 115, 117
 tej 17, 23, 107, 108, 114
 tejtermékek 23, 108
 vemhes nőstény ~je 80, 82
 víz *lásd* ivóvíz-utánpótlás
lásd még: elhízás; étvágy;
 súlycsökkenés; táplálék
 étvágy
 étvágytalanság 36–37, 66,
 118
 fokozott ~ 17, 112–113
 válogatosság 22–23
 európai rövid szőrű 148–150,
 148, 150
 eutanázia 38–39
 evőtálka tisztán tartása 16, 23

F

fajta *lásd* fajtatiszta macska
 fajtatiszta macska 140–141
 fajta személyiségjegyei 140
 gyerek számára 50
 kiállításra 140
 kiválasztása 12, 141
 menhelyi ~ 10
 örökletes betegsége 141
 stressz és fóbia 67
 törzskönyvezése 141
 fán és kerítésen, karomelésítés
 28, 57, 58, 59
 far 73
 fára mászás 25, 128
 farkfekvéses szülés 81
 farkatlan macska 160–163, 160,
 161, 163
 farok
 és egyensúly 72
 fark sérülés 133
 testbeszéd 43
 tört ~ 168, 171, 173, 187, 189
 fehér színezet 96–97, 97, 142,
 148, 150, 185
 sükettség 103, 103
 szem váladekózása 99
 fejrázás 88, 102, 103
 fekély
 a szájüregben 28, 104, 105,
 115
 szaruhártya ~e 99, 99
 félelem 42, 43, 137
 és agresszió 62
 felemelése, macska helyes 83
 sérült macska helyes ~ 134,
 134
 fereg 88, 90–91
 és bolha 28, 90, 91
 feregtelenítés 8, 17, 18, 25,
 91, 125
 fokozott étvágy 113
 súlycsökkenés 111
 vemhes nőstény ~telenítése
 80, 90, 91
 feromonspray 10, 65
 fertőző betegség 11, 86–87
 fertőző hashártyagyulladás 87
 fertőző vérszegénység 87
 fésű, testápoló 15, 26, 27
 ficam 128, 128
 fóbia 66–67
 fogamzásgátlás 76, 77, 79,
 165
 fogazat (és íny) 86, 94,
 104–105
 betegség okozta súlycsök-
 kenés 111
 fogkö 22
 fog(nyak)sérülés 104
 idős macska ~a 37
 ingyulladás 104, 155, 164
 kölyökmacska ~a 18
 megvizsgálása 104, 105
 tállyog a szájüregben 104,
 119
 tisztítása 28, 104, 105
 fognyaksérülés 104
 foka rövid szőrű 150
 foka színjegyes brit rövid szőrű
 150

fokozatos ideghártya-sorvadás
 (PRA) 100, 174, 183
 forrázás 136
 füves 23, 106, 107, 119
 függő viselkedés 46
 fül 54
 ápolása 25, 27, 28
 daganat a ~ben 127
 és egyensúly 102, 103,
 126–127, 126
 fertőzése 102–103, 126–127,
 127
 idegen testek a ~ben 102
 kaparása 102, 103
 sérült ~ 102–103, 131
 testbeszéd 43
 tisztítása 25, 28
 váladekózása 28, 102, 102
 vesztibuláris szindróma
 127
lásd még: süketég
 fül véromlány 103
 fululhatka 88, 89, 93, 102, 102,
 157
 fürdetés 28, 29, 29
G
 galandfereg 90, 91
 gerinc sérülés 64
 GM1 és GM2 153
 gombás bőrgyulladás
 (dermatofitózis) 95, 95
 gombás fertőzés 95, 96, 102,
 103, 119
 görcsös hajlam 155
 görcsroham 124–125
 gutaütés *lásd* görcsroham
Gy
 gyapjúevés *lásd* szövetevés
 gyerek és macska 14, 50–51, 51
 62, 66
 gyógyító oldalfekvés 134
 gyógykezelés
 aeroszolos spray-vel 89
 folyékony orvossággal 109
 szemcseppel 100
 tablettával 90, 90
 gyomorhurut 106
H
 Haemobartonella 87
 hal, disz- 48, 48
 halál
 hatása más macskára
 95
 szembenézés a kedvenc
 ~ával 38–39
 hallás 42, 54, 102
 sükettség 103
 hám 62
 hamvasztás 38
 hánys 86, 91, 106–107, 114
 utazásfóbia 107
 vér a hányadékban 106
 harapás és karmolás 60, 74
 elsősegélynyújtás 136
 embernek okozott sérülés
 59, 62
 fertőző betegség 86–87
 harci sérülés 102, 103, 129,
 130–131, 130, 135–136
 tállyog 96, 131

harc 13, 43, 44, 56, 56, 57, 58,
 60, 74, 74, 75, 86
 elsősegélynyújtás 134–137
 és fertőző betegség 86
 harci sérülés 30, 58, 98–99,
 102, 103, 130–131, 130
 harmadik szemhéj 98, 98, 100,
 106
 hashajtó 109
 hashártyagyulladás 87
 hasmenés 37, 86, 87, 90, 91,
 93, 106–108, 106, 113, 114
 hasnyálmirigy 113
 hasüreg
 gyulladása 90, 91
 puffadása 90, 91, 109, 111
 házi rövid szőrű *lásd* amerikai
 rövid szőrű
 háziasítás 42, 54, 138
 here 75
 rejtettheréjűség 75, 183
 herelés *lásd* ivartalanítás
 hererák 75
 hím macska 13, 74–75
 fedezőkanádúr 75, 78–79
 ivartalanítása 24, 74–75,
 86
 kettő vagy több ~ 75
 nemi aktivitása 76
 nem ivartalanított ~ 13, 56,
 74, 75, 130
 területiális magatartása 74,
 130
 himalája 184
 himvessző 75, 78
 eltávolítása 116
 kitolódott ~ 117
 hipotermia (kóros testhőmérsék-
 let-csökkenés) 31
 kölyökmacskánál 81
 húzósejtumor 96
 hólyag
 hólyagbántalmak 47
 inkontinencia 133
 megpred ~ 117, 133
 hólyaggyulladás 64, 116, 117
 homeopátiás gyógyszer 87
 „homlokránc”-jegy 191
 horgasfereg 90, 91
 hormon
 nemi ~ 76
 és területiális magatartás
 57
 horog eltávolítása 137
 hosszú szőrű macska
 fajták 140, 180–199
 félhosszú szőrű 180, 191,
 195
 serdülőkor 19
 tüzelés (párási időszak) 76,
 77
 hosszú szőrű *lásd* perzsa
 hóguta 31, 121, 123, 137
 hörccsög 48
 húgyhólyaghomok 117, 117
 húgyúti problémák 62, 64,
 116–117
 alsó húgyúti betegség
 (FLUTD) 117
 húgyhólyaghomok 117,
 117
 húgyúti fertőzés (hólyaggyul-
 ladás) 64, 116, 117

urologiai szindróma (FUS)
117
vér a vizeletben 116, 117
hűdéses roham
lásd görcsroham
hüvelykujji karom 58, 73, 73

I, I
idegen test
a belekben 106
a fulban 102
az orrban 119
a szájüregben vagy torokban
105, 121, 136
a szemben 100
ideggyógyászati rendellenesség
124–125
idomítás 44–45, 85
alkalmas fajták 163, 169, 177,
187, 191, 196
idős macska 36–37, 36, 37
elaltatása 38–39
életminőség felmérése 38
étrendje 36–37
függő viselkedés 46
süketség 102
testápolása 37
idős személy számára,
macska kiválasztása 9
igazodási reflex 73, 73
immunégtelenség, vírusos
(FIV) 11, 86, 119
influenza *lásd* macskanátha
inkontinencia 37, 133
ínygyulladás 104, 155, 164
ivarérettség 19, 24, 61, 74, 76,
77
ivartalanítás 8, 9, 24, 133
és agresszió 60
hím macska ~a 74–75, 86
késői ~ 75
kolyokmacska ~a 18, 19
nőstény macska ~a 76, 77,
78
örökbefogadott macska ~a
11
és területiális magatartás
57
ivóvíz 16, 23, 82, 108, 114–115,
114, 117
fokozott szomjúság 114–115,
115
ízületi gyulladás 23, 37, 45, 64,
129

J
japán csonkafarkú 162–163,
163
hosszú szőrű ~ 163
mi-ke 163, 163
játék 52–53, 54
felnőtt macska 24, 25, 31, 52,
53
játék közbeni agresszió 53,
62, 63
kolyokmacska 14, 52–53, 52,
53, 82, 85
játékszer 8, 15, 31, 52–53, 52
jávai 189
jellemvonás
fajtatizta macskák ~ai 140
keverék macskák ~ai 143
lásd még: személyiségtypus

K
kalikó 142, 147
kancsalság 168, 173, 189, 191
kandúr *lásd* hím macska
kapargatás *lásd* karomelésítés;
viszketegség
kardiomiopátia 164, 196
karmolás *lásd* harapás és kar-
molás
karom 58
eltávolítása 59
fertőzött körömágy 129
hüvelykujji ~ 58, 73, 73
karomkúpak 59
kimeresztése 28
lenövése 37, 128
töredezett ~ 129
vágása 28, 28, 58, 128
visszahúzható ~ 58, 73
visszahúzó ín 128
karomelésítés 28, 31, 57 58–59,
59
karomkoptató 31, 58, 59
karthauzi 149–150, 150
kasmír 184
kefék, testápoló 15, 27
keleti fajták 67, 74, 144
tüzelés (párzási időszak)
76
keleti fehér 165
keleti gesztenyebarna *lásd* bar-
na havanna
keleti lila 164, 165
keleti rövid szőrű 140, 164–165,
164, 168
barna havanna 165
kék ~ 165
keleti pettyes círmos 165, 165
lila (levendula) ~ 164, 165
keringési zavarok 123
keverék macska 142–143, 143
előnyei 142
jellemvonásai 143
kézbevétel 18, 45, 84
kiállítási macska
fajtatizta ~ 140
keverék ~ 142
kígyómarás 147
kihordási idő 80
kijáró macska 30–31
kolyokmacska 14, 19, 83
tüzelési ciklus 78
kisbaba és macska 50, 67, 150
kiszáradás 98, 106, 108,
114–115
kiválasztása, macska 44, 50–51
fajtatizta macska ~ 12, 141
gazdátlan macska ~ 10–11
kolyokmacska ~ 12–13, 13
kóbor macska 10, 61
kóborlás 13, 133
kollapszus 122–123
kommunikáció 42–43, 42, 43
testbeszéd 42–43, 43, 60, 60,
62, 63, 72, 77
kopaszág 67, 92, 94, 96
korat 152–153, 152, 153
korbecslés 10
korpásság 94
kőhögés 91, 120–121, 123
koldöksér 191
koldökszínór 81

költözés 33, 64, 110
kolyokkutya 49
kolyokmacska 82–85
agresszió 85
alapszükségei 14–15
alomevés 83
alvóhelyének kialakítása 15
csenevész ~ 13
egészségügye 18–19
együttélése idősebb
macskával 95
elválasztása 16, 23, 62, 66,
82, 83
elvittele az anyjától 13
étrendje 16–17, 82–83, 112
féregtelenítés 17, 18, 90
foga 18, 104
görcsroham 125
és gyerek 14, 50–51, 51
hasmenés 107–108
hipotermia (kóros testhőmér-
séklet-csökkenés) 81
ivartalanítása 18, 19
játék 14, 52–53, 52, 53, 82, 85
kettő vagy több ~ 13, 53, 61
kézbevétele 18, 84
kiengedése 14, 19, 83
kiválasztása 12–13, 13
kommunikáció 42, 42
macskanátha 118
és más hobbiállat 15, 48–49
mesterséges táplálása 62, 66,
83, 83, 84, 85
nemének megállapítása 75
nevelése 85
szobatisztaságra szoktatása
20–21, 21
szocializációja 12, 15, 46,
48, 51
szülés 80–81, 81
tehénté-érzékenység 107
testápolása 18–19
testvérpár 13, 56, 61, 75
védőoltása 14, 19, 84, 86
könnycsatorna-elzáródás 98,
99, 100
kötődés macska és gazdája közt
46–47
kötőhártya-gyulladás 86, 87, 98,
99, 100
kötőhártya-gyulladás, fertőző 18,
86, 87
krónikus veseelégtelenség 113,
115

kullancs 88, 89, 96, 129
kutya 9, 48–49, 49
alkalmas fajták ~ mellé 177,
193
bemutatás ~nak 11, 48–49
kolyok ~ 49
kutyatáp 17

L
lábujj, létszám feletti *lásd*
sokujjúság
laposmellűség 171, 173
látása, macska 54, 98
láz 131
leégés 96, 97, 102, 103, 150,
158, 187
légzés 120–121
légzőszervi rendellenességek
120–121
lehelet, bűzös 115
leucosis (vírusos fehérvérűség;
FLV) 11, 18, 34, 81, 86, 105,
111, 119
lihegés 66
lila hosszú szőrű 184
lógó fülű fajta
fülrühátka 157
skót lógófülű 50, 145,
156–157, 156
süketség 157
Lyme-kór 88, 89, 129

M
macska-AIDS *lásd* immunégtel-
telenség, vírusos (FIV)
macskaajtó 14, 25, 25, 31, 61,
64
macskajátszóter 25, 31
macskaláz 59, 62
macska-leucosis (FLV) *lásd*
leucosis
macskamenta 31, 53
macskanátha 11, 18, 86, 86, 111,
118–119, 120–121
kolyokmacskánál 118
macskapaját másikkal macska szá-
mára 153
macskacsősz 34
macskatolvaj 30
magasház-szindróma 73
magzatfelszívódás 81
maine coon 27, 129, 140, 180,
194–196, 194, 195, 196
vorhenyes ~ 196

májbántalmak 64, 111, 115, 125
idős macskánál 36
makrela 142, 195
mancs

ápolása 28, 28
létszám feletti lábujj 73
megégetése 31, 129
sejtplazmás lábbőrgyulladás
97

verejtékezés 71
lásd még: karom

mandalay 171

manx 140, 160–161, 160, 161,
162

hosszú szőrű ~ 161

manx-szindróma 161

második macska

agresszió macskák közt
60–61, 60, 67

bemutatása 10, 11, 61, 95

két macska szállítása 33

kolyomacskák 13

nem vérrokon felnőtt macs-
kák 75

rangsor 61

szülő-gyermek viszony 61

testvérpár 13, 56, 61, 75

mászás 25, 58, 128

medencesérülés 64

méhcsipés 137

méhlepény 81

mellbimbó 80

menhelyi macska *lásd* örökbe-
fogadott macska

mentőláda 135

merev izületek 37, 129

mérgezés 45, 125, 127, 137

jelei 137

mérgező növények 25

mesterséges lélegeztetés 122,

134

mesterségesen táplált macska

62, 66, 83, 83

elválasztása 85

játék közbeni agressziója 53

védőoltása 84

mikrocippel, azonosítás 8, 133

mimika 43, 43

miskarolás *lásd* ivartalanítás

mozgatás, sérült macskáé 134,
134

mucopolysaccharidosis (MPS)
168

N

nehézlégzés 120–121

nemének megállapítása, kis-
macska 75

német rex 9, 154

neuromuszkuláris betegség
153

norvég erdei macska 180, 181,

194, 198–199, 198

nőstény macska 76–77

fogamzásgátlás 76, 77, 79,

165

harc 130

ivartalanítása 24, 76, 77

kettő vagy több ~ 75

tüzelés (párási időszak) 76,

77, 78–79, 78

nővényrágcsálás 67

orsógilisza 88, 90, 90, 91, 106
ostorfereg 90, 91

Otodectes cynotis *lásd* fülruh-
atka

otthon hagyott macska gondo-
zása 34–35

ovuláció *lásd* peteérés

Ö, Ó

önbántalmazás 46, 67, 92

öntisztogatás 26, 94

tűlzott ~ 27, 67, 92, 94, 95,

96, 109

örökbefogadott macska 10–11,

75

és gyerek 50

korbecslés 10

kötődés ~hoz 46

viselkedési problémák 44

ősi bársonyatka (Trombicula

autumnalis) 93

összetapadása, szörzet 94, 96,

183

P

pajzsmirigy

megnagyobbodott ~ 110

pajzsmirigy tumor 110, 113,

115

tülműködése *lásd* pajzsmi-
rigyűltengés

pajzsmirigyűltengés 36, 37, 47,

62, 64, 94, 108, 110, 110,

111, 113, 115

párási időszak (tüzelés) 31, 76,

77–79

ivarzási ciklus 78

pedigré nélküli macska 142–143,

143

pedigrés macska *lásd* fajtatizta

macska

permetezés *lásd* vizeletfröcskö-
lés

perzsa 27, 99, 140, 141, 180,

182–185

cirmos ~ 183

csincilla 184, 184

csokoládé ~ 184

kék ~ 180, 182

lila ~ 184

peke-face ~ 184

peteérés 78–79, 78

petefészekciszta 77

pettyes cirmos 149

pettyes szörzet 176–179, 176,

177, 178

pikkelyes sejtkarcinóma 103

pizsamazsák 92

placenta *lásd* méhlepény

pogány hiedelmek, macskák

és 8

polip 103, 117

publícia *lásd* devon rex

pulzus ellenőrzése 135, 135

R

ragaszkodó természetű fajta

46

rágcsálás 66

lásd még: szövetezés

rák 96–97, 115, 121

rángógörccs, epileptikus
124–125

rejtetthejűség 75, 183

repülőút 32–33

rex *lásd* cornish rex; devon rex;
német rex

rongybabba 50, 138, 180,

192–193, 192

főka színjegyes ~ 192

kék színjegyes ~ 192

rosszul tápláltság 129

rovamarás és -csipés 90, 137

rövid szőrű macska

fajták 144–179

serdülőkor 19

S

sántaság 96, 128–129, 128, 129,
131, 132–133

sejtplazmás lábbőrgyulladás

97

serdülőkor 48, 66, 74, 112

sérülés, belső 122

sérült macska

elsősegélynyújtás 134–137

felemelése 134, 134

gyógyító oldalfekvés 134

sérv 191

skót lógófülű 50, 145, 156–157,

156

hosszú szőrű ~ 157

sokk 94, 122–123, 122, 135

késleltetett ~ 133

sokujjúság 73

spina bifida (nyitott gerinccsa-
torna) 161

strabismus *lásd* kancsalság

stressz 42, 66–67, 67, 98

gyógyszeres kezelése 66, 67

kényszeres öntisztogatás 27

költözés okozta ~ 110

stresszoldó feromonspray

10

súlycsökkenés ~ miatt 110

székrekedés 108

szőrhullás 94–95

és a szörzet állapota 94–95

szövetevés 165, 168, 171

és túlzott függőség 46

vizeletfröcskölés és ürítés

lakásban 65

súly 25, 72

súlycsökkenés 22, 25, 36, 37,

86, 90, 91, 107–108, 110–111,

115

súlyos izomgyengeség 123

suketség 30, 102–103, 148, 183,

185, 187

fehér macskánál 103, 103

lógó fülű fajtánál 157

Sz

szag mint a bizalom kulcsa

61

szagjelzés 43, 57, 58

lásd még: vizeletfröcskölés

szaglász 42, 43

szagsemlegesítő, biológiai

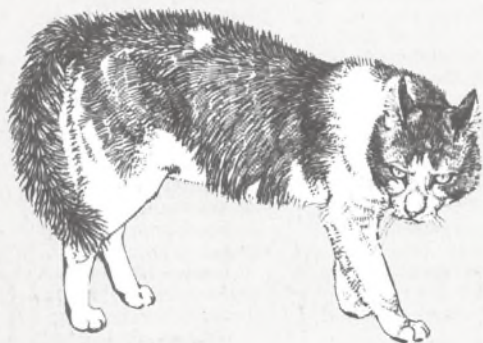
20–21, 65, 65

szájüreg 104–105

daganat a ~ben 105

fekély a ~ben 28, 104, 105,

115

- megakadt idegen test a ~ben 105, 136–137
tályog a ~ben 104, 119
vizsgálata 28, 94, 104, 105
lásd még: fogazat (és íny)
szállítása, macska 32–33, 33, 70
szállító alkalmatlanság, macska- 32–33, 33, 70
szaruhártya 98, 98, 99
szegycsont, kiálló 191
székelés *lásd* ürítés
széklet
bűzös ~ 113
eltávolítása 87, 90
fekete szuokszerű ~ 108
folyékony ~ 108
hasmenés 37, 113
kemény száraz ~ 108
lakásba piszkítás 64–65, 66
mintavétel 71, 108
territórium jelölése ~tel 57, 65
vér a ~ben 91
lásd még: hasmenés; székre-
kedés; ürítés
székrekedés 37, 108–109, 108, 109
szélhűtés *lásd* górcsroham
szem 54, 98–101
anatómiája 98
bevérs 100
dermoid ciszta 191
előreész szemgolyó 100
epiphora (szem váladékozása) 183, 185
fertőző betegség 86–87
fokozatos ideghártya-sorvadás (PRA) 100, 174, 183
harci sérülés 99, 99, 131
harmadik szemhéj 98, 98, 100, 106
indegentest a ~ben 100
kitágult pupilla 43, 43
könnycsatorna-elzáródás 98, 99, 100
kötőhártya-gyulladás 86, 87, 98, 99, 100
strabismus (kancsalság) 168, 173, 189, 191
szaruhártya fekélyesedése 99, 99
szemhéjbefordulás 101
szürkeshályog 100
tisztítása 25, 28
vakság 99, 101
váladékozása 28, 86, 99, 100, 118
zoldhályog 100
személyiség típus 66, 140
szemhéjbefordulás 101
szemkontaktus és fixírozás 42, 43, 43, 62, 63
szíami 46, 50, 66, 74, 76, 100, 129, 140, 140, 142, 144, 166–169, 167, 169, 172
arany ~ *lásd* tonkinéz
csokoládé ~ 168
fóka ~ 144, 166, 168
kék ~ 167, 168
lila ~ 168
teknőctarka ~ 166, 167
vörös ~ 166
szibériai erdei macska 198–199, 199
színjegy 142
szívbetegség 111, 125, 168
kardiomiopátia 164, 196
szívelégtelenség 123
szívfilária 90–91
szívmasszázs 135
szívogatás 46
szívverés ellenőrzése 134
szobanövények 25, 44
szobatisztaságra szoktatás 20–21, 21
szocializáció 12, 15, 44, 46, 48, 51, 62
szomáli 175
szomjúság, fokozott 114–115, 115
szőr *lásd* szőrzet
szóratka (Cheyletiella) 93
szőrlabda 26, 27, 92, 106, 108
szőrszál *lásd* szőrzet
szőrzet 92–95
beszennyeződött ~ 29, 136
kopaszság 67, 92, 94, 96
koronaszőr 144, 180
lenyírása 184
nem vedlő ~ 154, 155
összetapadása 94, 96, 183
pehelyszőr 144
szőrhullás 27, 67, 88, 94–95
támasztószőr 144
túlzott tisztálkodás 27, 67, 92, 94, 94, 95, 96, 109
vedlés 94, 110
lásd még: elősködő; testápolás
szövetes 46, 66, 67, 165, 168, 171
szteroid 64, 121, 123
szűnyogcsípés 90
szülés 80–81, 81
farfekvéses ~ 81
lásd még: tenyészőnőstény; tenyésztés; vemhesség
szülőcsatorna eldugulása 81
szürkeshályog 100
T
tablettaadagoló 90, 90
Taenia 90
tályog 96, 131
a szájrégben 104, 119
tapintás 42, 43
táplálék
ételérzékenység 93, 96, 107, 108
tálalási hőfok 22, 36
és territóriális magatartás 56, 57
versengés a ~ért 56, 61
visszaoklendezése 106
lásd még: étrend
társadalmi rangsor 42, 57, 61, 62–63
távolságtartó viselkedés 46–47
teknőctarka 142
temetés 38, 39
temető 39
tenyészhím 75, 78–79
tenyészőnőstény
étrendje 80, 82
férgtelenítése vemhesség alatt 80, 90, 91
fogamzásgátlás 76, 77, 79, 165
szoptatás 48, 57, 82, 82, 94
túlzott szaporítása 76, 77
lásd még: szülés; tenyésztés; vemhesség
tenyésztés 78–79
alkalmas életkor 77
bel~141
fogamzásgátlás 76, 77, 79, 165
ivartalanítás
lásd ivartalanítás
párzás 78–79, 79
szelektív ~ 138, 140
szemrevételezés a leendő gazdák részéről 85
tenyészhím 75, 78–79
lásd még: szülés; tenyészőnőstény; vemhesség
tenyésző
kártyítás a ~tól 19
szemrevételezés a ~nél 85
terhes nő 21, 50, 67, 87, 91
territóriális magatartás 43, 56–57, 58, 59, 60
harc 56, 56, 57, 130–131
hím macska ~a 74
szoptatós nőstény ~a 57
és vadászat 57
vizeletfröcskölés és ürítés 57, 64–65
testápolás 8, 24, 25, 26–29, 26, 191
agresszió ~ közben 62
érzékeny bőr 153
felszerelés 27
gubancok 27
hosszú szőrű macska ~a 27, 180
hozzászoktatás 18, 44
idős macska ~a 37
kolyokmacska ~a 18–19
rövid szőrű macska ~a 144, 147
szarvasbőr 26, 27, 171
lásd még: öntisztogatás
testbeszéd 42–43, 43, 60, 60, 62, 63, 72, 77
testvérpár 13, 56
tetoválással, azonosítás 8
tetű 88, 89
tiffany 171
tonkinéz 172–173, 172, 173
pezsgő nyérc (csokoládé) ~ 173
platina nyérc (lila) ~ 173
tornapálya 25, 31
torok, eldugult 121, 136–137
torzult koponya 171, 173
Toxascaris leonina 90
Toxocara cati 90
toxoplazmózis 21, 87, 91
többszörös fajazonosság 48
tomegkozeledés 32
torok angórá 140, 182, 186–187, 186, 187, 194
török macska, Van-tavi 29
torpenovés 168
torzskönyvezés 141
torzskönyvezhető macska *lásd* fajtatiszta macska
trombózis 128, 129
csípőcsonti ütőer ~a 135
tudó, sérült 133
tüdőfereg 91, 121
tüdőgyulladás 91, 109, 121
tüszögös 86, 118–119, 118, 119, 121
tüzelés *lásd* párzási időszak
U, Ú
udvarlási szertartás 78
unalom 25, 153, 165, 175, 189
urologiai szindróma (FUS) 117
úszás 163
utazásfóbia 107
Ü
ürítés
homokgödörbe 56
lakásba 64–65, 66
szobatisztaságra szoktatás 20–21, 21
szomszéd kertbe 56
lásd még: alomtálca; széklet
ürülék *lásd* széklet
V
vadászat 54–55, 54, 55, 57, 62, 112
vadmacska 142
vágott seb ellátása 136
vakság 99, 101
vastagbélágulat 109
vedlés 94, 110
védőgallér 29, 92
védőoltás 8, 9, 18, 25, 34–35, 36, 60, 71, 86–87, 131
kolyokmacska ~a 14, 19, 84, 86
melékhatásai 87
orokbefogadott macska ~a 11
végbélmirigy 42, 93
végbélnyílás 93, 94
vemhesség 78–79, 80–81
elsőleges méhnyehesség 81
étrend ~ alatt 80, 82
étvágy ~ alatt 112
hossza 80
jelei 80
kevert alom 78–79
másodlagos méhnyehesség 81
szomjúság ~ alatt 114
szőrhullás ~ alatt 94
szülőcsatorna eldugulása 81
szülötanya 82, 83
lásd még: szülés; tenyészőnőstény; tenyésztés
verejtekezés 28, 71
vérhályog 103
versengés a táplálékért 56, 61
lásd még: territóriális magatartás
verszegénység 87, 88, 90, 91

- vérzés
 belső ~ 136
 felületi ~ 135–136
 orr~ 120, 136
- vesebántalmak 47, 64, 104, 111, 113, 115, 125, 129
 amyloidosis 174
 idős macskánál 36
 krónikus veseelégtelenség 113, 115
- polycisztás betegség 183
 veszetheység 18, 62, 87
 vestibuláris szindróma 127
 virágevés 45
 vírusos fertőzés 65, 74, 86–87, 96, 104, 105, 131
 viselkedési problémák 44–45, 70, 94
 viszketegség 92, 94
 élősködő 88–89, 91
- fül ~e 88, 102, 103
 visszaoklendezés 106
 vizeletfröcskölés 44
 lakásban 31, 46, 61, 64–65, 64, 74, 74, 75
 stressz és fóbia 65, 66
 területiális magatartás 57, 65
 vizeletminta gyűjtése 71, 115, 116
- vörhenyes 196
 vörös színezet 142

Z

zöldhályog 100

A kérdezz-felelek típusú kézikönyvben benne van minden gyakorlati tudnivaló ahhoz, hogy macskánk egész életén át boldog, elégedett és egészséges társunk legyen.

Hagyjuk a macskát odakinn bóklászni?

Hogyan szoktassuk le kedvencünket a bútorrongálásra?

Mit tegyünk, ha cicánk válogatós?

Létezik-e kutya-macska barátság, avagy tarthatunk-e egyszerre macskát is és kutyát is?

2490 Ft

20436

ISBN 963-547-985-9

9 789635 479856